

شروقه کرنا پهرتووکا

(فتح القریب) ئ

ژنقیسینا

(قاضي أبي شجاع الأصفهاني) (رهجا خودی لی بیت)

أحمد بن حسین بن أحمد الاصفهانی

(بی بووی ل ۴۳۴ هـ ، وی وفاتکری ل ۵۹۳ هـ)

لسهر فقهی مهزهه بی ئیمامی شافعی (رهجا خودی لی بیت)

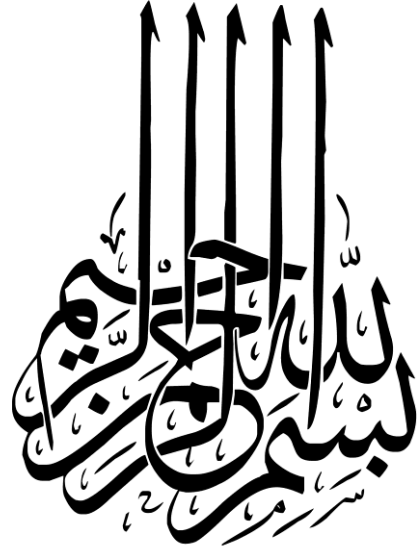
(بی بووی ل ۱۵۰ هـ ، وی وفاتکری ل ۲۰۴ هـ)

شروقه کرن ووهر گیران

بو زمانی کوردی (بههدینی)

مهلا موحه ممد کوقلی

بانگیژ و خوتبه خوینی (مزگه فتا مهزن) یا که فن ل دهوکی

نافی کتیبی : شهرحاً (غایة الإختصار وَنهایة الإیجاز) .

نافی وەرگیبری : مهلا موحه محمد کوفلی .

ژمارا سپاردنی : ۲۳۲۷

چاپخانا هاوار - دوهورک .

چاپا نیکی - سالاً ۱۴۴۲ مش - ۲۰۲۱ ز

مافی چاپکرنی پاراستیه بو وەرگیبری .

شہرحا کتبیا

(غایة الاختصار وَ زهائة الإیجاز)

یا (قاضی اَبی سُجَاعِ الأصفهانی)

تہوا ب نأف و دہنگ ب (فتح القریب) ی

م.م.ک

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشہ کیا وەرگیری

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خاتم الانبياء والمرسلين ، نبينا محمد (ﷺ) ، وعلى آله وصحبه، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين، وسلم تسليماً كثيراً.
وبعد :

پيغمبهری خودی (سلاؤ لی بن) دیبیریت : ((هەر کهسه کی خودی باشیا وی بقیّت دی وی شارهزاکهت ددینی خودا)). مروقی ئیماندار پیکولی دکهت نه حکامین ئیسلامی بزانیّت چ حلال بیت، یان حرام بیت، وجودا کرنا یا باش ژ یا خراب ، قیجا په یفا (فقه) ب راما نا (تیگه هشتن) ی دئیت ، یه عنی تیگه هشتنا نه حکامین دینی .
ئهؤ پهرتوو که شروفه کرنا (فتح القریب) ی یه ، ئهوا لسه ر فقهي شافعی (رهما خودی لی بیت) هاتیه نقیسن وسی ئه گهر هه بوون بو ده ستیشان کرنا مه بو فی بابه تی ئه و ژ ی ئه فه نه :

۱ - ئهؤ پهرتوو که کو (فتح القریب) ه ، پهرتوو که کا گه له کا به رنیا سه دنا فا کومه لگه هی مه یی کوردی ل کوردستانی، وه ره و ه صا گه له ک یا که ئناره .

۲ - ئهؤ پهرتوو که لسه ر مه زه به یی ئیما می شافعی یه (رهما خودی لی بیت)، چونکو مه زه به یی شافعی یی به ربه لافه دکومه لگه ها مه دا، و پرانیا خه لکی مه یی کوردستانی لسه ر فی مه زه به یی دچن دئه حکامیت دینی خو دا .

۳ - ئه گهری سی ئه و بو کو فه قیه یی من گه له ک جار ان ژ من داخاز دکر ئه ز شه رحه کی لسه ر (فتح القریب) ی بنقیسم، دا ئه م بو خو پتر مفای ژ ی و ه ر گرین و بیته هاریکاری بومه بو پتر تیگه هشتن وزانینا و ی .

ئهؤ پهرتوو که ئه م رابوینه ب و ه ر گیرانا و ی بو زمانی کوردی، دا خاندنه فانی کورد شاره زا بیت دئه حکامین دینی دا وتیگه هیت، دی چهوا خو پاقر کهت ؟ دی چهوا نقیژی کهت ؟ دی چهوا روژیی گریت ؟ ... وهه تا دو ماهی .

ودقی شروفی دا من گرنگی ب هنده ک پهرتوو کا دایه وه کو :

۱ - پهرتوو کا (چرا) ژ نقیسنیا (سید علی شیلانی) (خودی پاریت) .

۲ - پهرتوو کا (نیفشکی فقهي شافعی) ژ نقیسنیا (ملا حسین مارونسی) یی مه زن (خودی ژ ی رازییت) .

۳ - پهرتوو کا (هدیه الحیب) ژ نقیسنیا (أحمد حلمی القوغی الدیار بکری) (خودی ژ ی رازییت) .

هه ره و ه سا ئه م رابوینه ب نقیسنیا هنده ک زیده کرنا و پیرانینا دهنده ک بابه تاندا ئه و بابه تین کو پیدقی ب

رونکرنی هه بن .

ومه ئهؤ پهرتوو که ب (زمانی کوردی - کرمانجی) نقیسیه ، ئه و ئه زمانی ئه م یی دئاخفین ل ناوچا (دهوک) ی .

ول دو ماهی : دو عا ژ خودایی مه زن دکه م ئهؤ پهرتوو که بیته جهی مفای بو هه می خاندنه فانا کو نه حکامین دینی خو یی بزنان، وه ره و ه سا فی کاری بو خو حساب بکهت و بکه ته دته رازیا خیرین مه دا ل روژا حیسابی .

ودوماهی کا دو عاییت مه (هه می مه دحه بو خودانکهری چی کریا بن)

مَصَادِرُ الْفِقْهِ الْإِسْلَامِيِّ^(۱)

الْأَدِلَّةُ الشَّرْعِيَّةُ الْمُتَّفِقُ عَلَيْهَا بَيْنَ جُمْهُورِ الْأُمَّةِ - أَرْبَعَةٌ -^(۲)

۱ - الْقُرْآنُ الْكَرِيمُ .^(۳)

۲ - السُّنَّةُ الْمُطَهَّرَةُ .^(۴)

۳ - الْإِجْمَاعُ .^(۵)

۴ - الْقِيَاسُ .^(۶)

(۱) ژیدهریت زانینی ب نه حکامیت شهریه تی ئیسلامی.

(۲) ده لیلیت شهریه تی نه ویت بارا پتر ژ زاناییت موسلمانا لسه ریکه فتین - چارن - .

(۳) قورئانا پیروز: هه ر تشته کی ده لیل ژقورئانی لسه ره بیت، چ بکرنی یان بنه کرنی هه وجهی چو ده لیلیت دی ناکه ت .

(۴) سوننه تا پیغه مبهری یا پاقر: چ گوئنا وی بیت (ﷺ)، یان کریاریت وی بن، یان رازی بون و بیده نگیا وی لسه ریدانی بیت.

(۵) ئیجماع: یه عنی: تفاقا عام . لسه ره ریدانه کا نوی چیبیت ، و ده لیل ژ قورئانی و سوننه تی لسه ره نه بیت به لی هه می زانایین موسلمانا یین وی وهختی بینه تفاق لسه ره حوکمی وی ریدانی دییژنی ئیجماع ، ودقیقیت موسلمان هه می ییت رازین و عه مه لی یی بکن .

(۶) قیاس: نه وه گریدانا فرعه کی (لقه کی) ب نه صله کی (بنیاته کی) فه ژبه ره نه گه ره کی کوم بکه ت مابه ینا هه ردووکا، وه کی: حه رامیا مادیت هوشبه ره (موخه دده رات)، پیقان (قیاس) لسه ره حه رامیا تاره قی ، ژبه ره نه گه ری سه ره خوش کرنی .

الأحكام الشرعية

إِعْلَمُ أَنَّ أَحْكَامَ دِينِ الْإِسْلَامِ خَمْسَةٌ (•)

- ۱ - الْفَرَضُ : وَيُسَمَّى وَاجِبًا وَحْتَمًا وَلَا زِمًا ، وَهُوَ مَا فِي فِعْلِهِ الثَّوَابُ ، وَفِي تَرْكِهِ الْعِقَابُ .
- ۲ - السُّنَّةُ : وَيُسَمَّى مُسْتَحَبًّا وَتَطَوُّعًا وَنَافِلَةً وَمَنْدُوبًا ، وَهُوَ مَا يُثَابُ عَلَيْهِ فِعْلُهُ لِلَّهِ تَعَالَى وَلَا يُعَاقَبُ عَلَيْهِ تَرْكُهُ .
- ۳ - الْحَرَامُ : وَيُسَمَّى مَحْرَمًا وَمَمْنُوعًا وَمَحْظُورًا ، وَهُوَ مَا يَسْتَحِقُّ الْعِقَابَ عَلَيْهِ فِعْلُهُ وَيَسْتَحِقُّ الثَّوَابَ عَلَيْهِ تَرْكُهُ لِلَّهِ تَعَالَى (عزوجل) .
- ۴ - الْمَكْرُوهُ : وَهُوَ مَا يُؤْجَرُ عَلَيْهِ تَرْكُهُ بِنِيَّةِ الْخَيْرِ وَلَا يُعَاقَبُ عَلَيْهِ فِعْلُهُ .
- ۵ - الْجَائِزُ : وَيُسَمَّى حَلَالًا وَمُبَاحًا ، وَهُوَ مَا فِعْلُهُ وَتَرْكُهُ سَوَاءٌ لَكِنْ إِنْ فَعَلَهُ بِنِيَّةِ خَيْرٍ أَوْ نِيَّةِ شَرٍّ فَلَهُ حُكْمُ مَا نَوَاهُ . (••)

(•) بزانه (نہی موسلمان) نه حکامیت دینی ئیسلامه تیئ پیئجن :

- ۱ - بی نه وول - فہرضہ - ودیئزنی - واجب - و - حہتم - ولزم - وفہرض نہو شولہ دکرنا وی دا خیر ہہ بیت، ود نہ کرنا وی دا عہزاب ہہ بیت .
 - ۲ - ویئ دوویئ - سونہتہ - ودیئزنی - موستہ حہب - وتہ طہووع - ونافیلہ - ومہ ندوب - وسونہت نہو شولہ خودان خیر بیت لسہر کرنا وی بو ئہ للاہ تہ عالا ، ونائیئتہ عہزاب دان لسہر نہ کرنا وی .
 - ۳ - ویئ سیئ - حہرامہ - ودیئزنی - موحررہم - ومہ منوع - ومہ حظور-، وحہرام نہو شولہ موستہ حقیقی عہزاب بیت لسہر کرنا وی ، و موستہ حقیقی باشیئ بیت لسہر نہ کرنا وی بو ئہ للاہ تہ عالا .
 - ۴ - ویئ چاریئ - مہ کروہہ - وئہو نہو شولہ خودان خیر بیت لسہر نہ کرنا وی ب نیہتا باشیئ ونائیئتہ عہزاب دان لسہر کرنا وی .
 - ۵ - ویئ پیئجیئ - جائیزہ - ودیئزنی - حہلال - وموباح - وحہلال نہو شولہ کرنا وی ونہ کرنا وی شتی ئیکہ، بہ لیئ ہہ کہ نہو کر ب نیہتا باشیئ ، یان ب نیہتا خرابیئ ، فیجایئ بو وی ہہی حوکمی وی تشتیئ نہوی نیہت کری .
- (••) ئہف ئہ حکامیت شہری من بیئ نہقل کرین ژ کئیبا سہیدایئ خو ئہوا بناقیئ (موہیماتو ددین) لاپہریئ (۳۹-۴۰) رہما خودیئ ل سہیدایئ من بیت (مہلا شوکری ئہ حمد زاویئتہی) . ہیقیئا من ژ خودایئ مہزن ئہوہ نہوی ب بہ حہشتا خو شاہیکہت ، ٹامین، ٹامین، ٹامین .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مُقَدِّمَةُ الْمُؤَلِّفِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَاٰلِهِ الطَّاهِرِينَ
وَصَحَابَتِهِ اَجْمَعِينَ .

قَالَ الْقَاضِي أَبُو شُجَاعٍ ، اَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ اَحْمَدَ الْأَصْفَهَانِيَّ الشَّافِعِيِّ
رَحْمَةً اللّٰهِ عَلَيْهِ :.....

(بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ) بنافی خودی بی گله ک ب رحم ، دنیا بی دا بو خه لکی هه می ، ول ئاخره تی
بو موسلمانا بتنی ، ژهه می قهوم ومیلله تا .

(مُقَدِّمَةُ الْمُؤَلِّفِ) پیشه کی یا نقیسه ری کتی بی .

(الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) مه دحه هه می بو خودی بن ، خودانی هه می عالمی یه (ئانکو : مه خلوقاتیه).

(وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ) و سه لات و سه لامی ت خودایی بلند لسه ر سه روه ری مه موحه مه دی بن .

(النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ) نهو پیغه مبه ری نه خوینده وار .

(وَاٰلِهِ الطَّاهِرِينَ) و لسه ر دوینده ها وی بی ت پافزو بژین .

(وَصَحَابَتِهِ اَجْمَعِينَ) و لسه ر سه حاییت وی هه میا ژی بن .

(قَالَ الْقَاضِي أَبُو شُجَاعٍ) گوت قازی (نه بو شوجاعی) کو نه فه کونیا وی یه .

(اَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ اَحْمَدَ) نه همه دی کوری حوسهینی کوری نه همه دی .

(الْأَصْفَهَانِيَّ الشَّافِعِيِّ رَحِمَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ) نهوی خه لکی نه صفه هانی ، ره ها خودایی بلند لسه ر وی بیت (نامین) .

سَأَلَنِي بَعْضُ الْأَصْدِقَاءِ حَفِظَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ أَعْمَلَ مُخْتَصِرًا فِي الْفِقْهِ عَلَيَّ
 مَذْهَبَ^(۱) الْإِمَامِ الشَّافِعِيِّ^(۲) - رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَرِضْوَانُهُ - فِي غَايَةِ الْاِخْتِصَارِ
 وَنَهَايَةِ الْاِيجَازِ، لِيَقْرُبَ عَلَيَّ الْمَتَعَلَّمُ دَرْسُهُ وَيَسْهَلَ عَلَيَّ الْمُبْتَدِي حِفْظُهُ،

(سَأَلَنِي بَعْضُ الْأَصْدِقَاءِ) داخاز ژمن کر هنده‌ک هه‌قال ودوستا .

(حَفِظَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى) خودایی بلند وان پاریزیت .

(أَنْ أَعْمَلَ مُخْتَصِرًا فِي الْفِقْهِ) کو نه‌ز چیکه‌م کورته به‌حسه‌کی د فقهی دا .

(عَلَيَّ مَذْهَبَ الْإِمَامِ الشَّافِعِيِّ) لسهر مه‌زه‌بی ئیمامی شافعی (ره‌حما خودی لی بیت) .

(رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَرِضْوَانُهُ) ره‌حما خودایی بلند لسهر وی بیت و رازی بونا وی ژی .

(فِي غَايَةِ الْاِخْتِصَارِ وَنَهَايَةِ الْاِيجَازِ) به‌لی گه‌له‌ک یا کورت بیت ، و گه‌له‌ک یا کیم بیت .

(لِيَقْرُبَ عَلَيَّ الْمَتَعَلَّمُ دَرْسُهُ) دا خوزانا‌کهر زوبکا فی‌ربیتته دهرسا وی .

(وَيَسْهَلَ عَلَيَّ الْمُبْتَدِي حِفْظُهُ) ودا یا ب ساناهی بیت لسهر نه‌ویت شوینی دخوینن وژبه‌ربکه‌ن .

(۱) مه‌زه‌ب : نانکو ریبازا دینی .

(۲) ئیمامی شافعی : نافق وی موحه‌مه‌ده کوری ئدریسی یه‌ کوری عه‌باسی یه ، کوری ئوسمانی یه‌ کوری شافعیه

نه‌سابا وی دگه‌هیتنه باپیری پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) ل عه‌بدول مه‌نافی .

کونیاوی : أبو عَبْدِ اللَّهِ (بابی عه‌بدولایه) .

ده‌یکا وی : فاطمة بنت محمد بن عبدالله الأزدیة . (فاطیما کچا عه‌بدولاهی نهل نه‌زه‌دییه) .

بونا وی : بی ل غه‌ززه ژدایک بووی سالا (۱۵۰) هجری ، و پشتی دو سالا بابی وی مر فیجا ده‌یکا وی ترسیا

نه‌سه‌با کوری وی شافعی به‌رزه ببیت ئینا رابو نه‌و زفرانده مه‌که‌هی ناف مروقییت وی قوره‌یشیا خودی ژ ده‌یکا

وی رازی بیت کو نه‌ف عاقله‌ خهرچ کری .

وَأَنَّ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ التَّقْسِيمَاتِ وَحَصْرِ الْخِصَالِ ، فَأَجَبْتُهُ إِلَى ذَلِكَ طَالِبًا لِلثَّوَابِ ،
 رَاغِبًا إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فِي التَّوْفِيقِ لِلصَّوَابِ ، إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ،
 وَبِعِبَادِهِ لَطِيفٌ خَبِيرٌ .

(وَأَنَّ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ التَّقْسِيمَاتِ) وٺهز هه مي بابه ٽيٽ وي گهلهك ته قسيم بڪه م (دابهش بڪه م).

(وَحَصْرِ الْخِصَالِ) وٺهز ٺهبرم سهرو بهرو خه ملاوي .

(فَأَجَبْتُهُ إِلَى ذَلِكَ طَالِبًا لِلثَّوَابِ) من ٺي جابا وان دا بو داخازا وان ٺمن ڪري ٺبه ر مه خسه دا خيرى .

(رَاغِبًا إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ومن هيفي ٺ خودايي پاڻرو بلند ڪر .

(فِي التَّوْفِيقِ لِلصَّوَابِ) ڪو ٺه هاريڪاري ڪاري من بيت بو دوروستاهي .

(إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) هندي خودي يه لسهر هه مي تشتا خودان شيانه .

(وَبِعِبَادِهِ لَطِيفٌ خَبِيرٌ) وب عه بديٽ خو ييب ره هه ، وب ڪارو نيته ٽيٽ وان گهله ڪي شاره زايه .

۱- کِتَابُ الطَّهَارَةِ

[أَنْوَاعُ الْمِيَاهِ وَأَقْسَامُهَا]

۱- فَصْلٌ : الْمِيَاهُ الَّتِي يَجُوزُ بِهَا التَّطَهِيرُ سَبْعُ مِيَاهٍ :

- ۱- مَاءُ السَّمَاءِ . ۲- وَمَاءُ الْبَحْرِ . ۳- وَمَاءُ النَّهْرِ . ۴- وَمَاءُ الْبُئْرِ . ۵- وَمَاءُ الْعَيْنِ . ۶- وَمَاءُ الثَّلْجِ . ۷- وَمَاءُ الْبَرْدِ .

(کِتَابُ الطَّهَارَةِ) ئەف کیتابە دی بەحسێ پاقڑی کەت .

(فَصْلٌ) نافرا ئیکێ ، یان فاقیرا ئیکێ ، دی بەحسێ ئاڤا کەت .

(الْمِيَاهُ الَّتِي يَجُوزُ بِهَا التَّطَهِيرُ) ئەو ئاڤیت وەکو دوروست بیت مروڤ خو بێ پاقڑ بکەت وەکی تارەتا خو بێ بگریت ، و دەست نڤیژی بێ بشوت ، و سەری خو بێ بشوت ، و هەر تەشتە کێ پێس ژێ بێ پاقڑ بکەت .

(سَبْعُ - مِيَاهٍ) حەفت ئاڤن .

۱- (مَاءُ السَّمَاءِ) ئاڤا عەسمانی [ئانکو : ئاڤا بارانی]

۲- (وَمَاءُ الْبَحْرِ) و ئاڤا بەحرێ [چ یا شرین بیت ، یان تەعل بیت ، یان سویر بیت] .

۳- (وَمَاءُ النَّهْرِ) و ئاڤا رووباری [ئانکو : هەمی رووباریت پاقڑ] .

۴- (وَمَاءُ الْبُئْرِ) و ئاڤا بیری [و گولا و گەرا بیت پاقڑ] .

۵- (وَمَاءُ الْعَيْنِ) و ئاڤا کانێ [ئانکو هەمی کانیت پاقڑ] .

۶- (وَمَاءُ الثَّلْجِ) و ئاڤا بەفرێ .

۷- (وَمَاءُ الْبَرْدِ) و ئاڤا گزڵوک و طە رگی .

ڤیجا تو دشبێ بیژی : هەر ئاڤە کا بیتە خاری ژ عەسمانی ، یان زەردی بزێد (دەرکەفت) یا پاقڑە ، و یا پاقڑ کەرە .

ثُمَّ الْمِيَاهُ عَلَىٰ أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ :

- ۱ - طَاهِرٌ مُّطَهَّرٌ غَيْرٌ مَّكْرُوهٍ اسْتِعْمَالُهُ وَهُوَ الْمَاءُ الْمُطْلَقُ .
 - ۲ - وَطَاهِرٌ مُّطَهَّرٌ مَّكْرُوهٌ ، وَهُوَ الْمَاءُ الْمُسَمَّسُ .
 - ۳ - وَطَاهِرٌ غَيْرٌ مُّطَهَّرٌ وَهُوَ :
- ۱ - الْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ . ۲ - وَالْمُتَغَيَّرُ بِمَا خَالَطَهُ مِنَ الطَّاهِرَاتِ .

(ثُمَّ الْمِيَاهُ عَلَىٰ أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ) پاشی ئهف ئافه ههمی لسهر چار پارچانن .

۱ - (طَاهِرٌ مُّطَهَّرٌ غَيْرٌ مَّكْرُوهٍ) پارچا ئیکئی : ئهو ئافه ئهو بخو یا پاقزه ، ویا پاقزکهره ، بو ههر تشته کی پی

بیته شیشتن و پاقز کرن، و بکارئینانا وی نه یا خرابه (ئانکو نه یا مه کروهه) .

(وَهُوَ الْمَاءُ الْمُطْلَقُ) و ئهو ژئی ئهو ئافه ئهوا چ ناف لسهر نه ژ نافی نافی پیقه تر .

۲ - (وَطَاهِرٌ مُّطَهَّرٌ مَّكْرُوهٌ) وپارچا دوویئ : ئهو ژئی ئهو ئافه ئهو بخو یا پاقزه ، ویا پاقزکهره بو ههر

تشته کی پی بیته شیشتن ، به لی بکارئینانا وی یا باش نینه (ئانکو مه کروهه) .

مه کروه : ئهو تشته ئهوی کرنا وی گونه نینه ، به لی هه که مروؤ نه کهت باشزه .

(وَهُوَ الْمَاءُ الْمُسَمَّسُ) وئهو ژئی ئهو ئافه ئهوا ل بهرچافی روژی دئامانیت ئاسنی و سفری دا گهرمبوی ، ب

تاییهت ل وهلائیت گهلهک دگهرم ، وئف ئافه ژلائی ساخله میئ فه (یا مه کروهه) .

ئیمامی نهوهوی رهها خودی لی بیت دبیزیت : ئافا ل بهر روژی گهرمبوی نه یا مه کروهه موطلهق، و دبیزیت ئافا

گهلهکا گهرم ، و گهلهکا طهزی یا مه کروهه .

۳ - (وَطَاهِرٌ غَيْرٌ مُّطَهَّرٌ) و پارچا سبیئ : ئهو ژئی ئهو ئافه ئهو بخو یا پاقزه ، به لی نه یا پاقزکهره ، و بکیئر

دهستنقیژیئ ، و غوسلی ، و شیشتنا چ تشتا نائیئ ، ئهو ژئی دوو جینن :

۱ - (وَهُوَ : الْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ) جوینی ئیکئی ، ئهو ئافه ئهوا هاتیه بکارئینان بو دهستنقیژیئ ، یان غوسلی ،

یان تشتهک پی هاتیه شیشتن ، فیجا ئهفه بو ئافه کا (موسته عمل) .

۲ - (وَالْمُتَغَيَّرُ بِمَا خَالَطَهُ مِنَ الطَّاهِرَاتِ) و جوینی دوئی ، ئهو ژئی ئهو ئافه ئهوا رهنگی وی هاتیه

گوهورین ب تیکه لبونا تشته کی پاقز ، وه کی ماصتی ، یان دهوی ، یان دوشافی ، یان ئافا گولا ، یان

شهر به تی ، فیجا ئهفه ژئی دبیزنیئ ئافا (موسته عمل) .

۴ - وَمَاءٌ نَجِسٌ وَهُوَ : الَّذِي حَلَّتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ ، وَهُوَ دُونَ الْقُلْتَيْنِ
أَوْ كَانَ قُلْتَيْنِ فَتَغَيَّرَ .

وَالْقُلْتَانِ : خَمْسُ مِئَةِ رِطْلٍ بَغْدَادِيٍّ تَقْرِيْبًا فِي الْأَصْحَحِّ .

۴ - (مَاءٌ نَجِسٌ) و پارچا چاری : نهوژی ناڤا پیسه ، بکیر فهخارنی ، وتارهت گرتنی ، ودهست نفیژی ،
وشیشتنا چ تشتا نائیت ، و نهف ناڤا پیس ژی دو جینن :

۱ - (وَهُوَ : الَّذِي حَلَّتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ) جوینی نیکی : نهو ناڤه نهوا تشته کی پیس که تیه تیدا .

(وَهُوَ دُونَ الْقُلْتَيْنِ) نهو ئاف کیتر بیت ژ دوجهره ، یان دو ده نیت مهزن ، کو فیگافی دبنه [۱۹۸]
لیتر ، وهنده کا یا گوتی پتر ، وخودی چیت دزائیت .

۲ - (أَوْ كَانَ قُلْتَيْنِ فَتَغَيَّرَ) یان هه که دوجهر ژی بن ، بهلی رهنگی وی یان طاما وی یان بیهنا وی هاتبته
گهورین یا پیسه .

(وَالْقُلْتَانِ : خَمْسُ مِئَةِ رِطْلٍ بَغْدَادِيٍّ تَقْرِيْبًا فِي الْأَصْحَحِّ) ودوو جهر (۵۰۰) پیچ صده وهقینه ب
وهقییت بهغدا ، نیریک د دوروستی دا . و(رطل) بکیشانا فیگافی نیریکی (۳۲۹) غرامانه .

فیجا هه که ئاف گه هشته دو قوله تهینا ، و تشته کی پیس که ته تیدا پیس نابیت ، نیللا هه که
طاما وی ، یان رهنگی وی ، یان بیهنا وی بیته گهورین ، ب طامو و بیهنو رهنگیت پیس .
فیجا بکارئینانا فی ئافی بو چ تشتا نه یا دوروسته .

[الْأَعْيَانُ الْمُتَجَسِّسَةُ وَمَا يَطْهَرُ مِنْهَا]:

۲ - فَضْلٌ : وَجُلُودُ الْمَيْتَةِ تَطْهَرُ بِالذَّبَاغِ^(۱) ، إِلَّا جِلْدَ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا أَوْ مِنْ أَحَدِهِمَا . وَعَظْمُ الْمَيْتَةِ وَشَعْرُهَا نَجِسٌ إِلَّا الْأَدْمِيَّ .

۲ - (فَضْلٌ) : ناڙرا دووی ، دی به حسی گھقلیت حیوانہ تیت مرار کہت .

(وَجُلُودُ الْمَيْتَةِ تَطْهَرُ بِالذَّبَاغِ) ودی کہقلیت حیوانی مرار پاڙبن بگھمار کرنی ، چ نف حیوانہ نفو بیت کو گوستی وی بیتہ خارن یان نہ بیتہ خارن . [دمہ زھدی شافی دا خودی رھمی لی بکہت] .

و گھمار کرن : چ ب مازیا ، یان ب تیقلیت ہنارا ، یان ب رھیت ریناسی ، و دگھل خوی ژی .

(إِلَّا جِلْدَ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ) ژبلی کہقلی صہی ، و بہرازی . نفو ب گھماری ژی پاڙ ناین .

(وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا) و نفوی ژوا ہر دو کا ژی دبیت کو : تیز کیت وانن .

(أَوْ مِنْ أَحَدِهِمَا) یان ژتیک ژھردو کا بت ، بو نمونہ : باب صہ بیت و دھیک گورگ بیت ، یان دھیک بہراز بیت و باب ہرج بیت ، و ناھا ہوصا .

(وَعَظْمُ الْمَيْتَةِ) و ہمی ہدستیکیت حیوانیت مرار .

(وَشَعْرُهَا) و میٹ وان ، و پیرتی وان ، و ہریا وان .

(نَجِسٌ إِلَّا الْأَدْمِيَّ) دپیسن ، و حہرامہ فروتن و کرینا وان ، ٹیلا مروفا تینہ بیت چ بی ساخ بیت ، یان بی مری بیت نہ بی پیسہ .

(۱) یا دوروست (خودی چیتہ دزانت) ہر حیوانہ کی بمریت، وژوان حیوانا بیت بی گوستی وی بیتہ خارن

کہقلی وی دی پاڙبیت ب گھمار کرنی، ہر وہ سا ہر حیوانہ کی بمریت ونہ ژوان حیوانا بیت بی گوستی

وی بیتہ خارن، کہقلی وی ب گھمار کرنی پاڙ نایت. (بہری خو بدہ کتیبا (فقہ المیسر - لنخبۃ من العلماء)،

بہر پیری ۸ .

[مَا يَحْرُمُ اسْتِعْمَالُهُ مِنَ الْأَوَانِي وَمَا يَجُوزُ]:

۳ - فَضْلٌ : وَلَا يَجُوزُ اسْتِعْمَالُ أَوَانِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ ، وَيَجُوزُ اسْتِعْمَالُ غَيْرِهِمَا مِنَ الْأَوَانِي (۰) .

۳- (فَضْلٌ) ناڤرا سيی : دی به حسّ شول پیکرنا ئامانیت حه رام و حه لال که ت .

(وَلَا يَجُوزُ اسْتِعْمَالُ أَوَانِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ) ونه دوروسته شول پیکرنا ب ئامانیت زیری وزیقی، بو زه لاما ژی ، وبو ژنکا ژی ، حه رامه ، چ بو خارنی بیت یان بو فه خارنی بیت ، یان ده ستریفه دانی بیت ، حه تا بو لاوینی ژی بیت لسهر مه کته با یان ته له فزیونا ژی .

(وَيَجُوزُ اسْتِعْمَالُ غَيْرِهِمَا مِنَ الْأَوَانِي) ودوروسته بکارئینانا هه می جوریت ئامانا ژبلی ئامانیت زیری و زیقی ، حه تا بلا ئه و ئامانیت دی چهند بها گران ژی بن .

● تبیینی: ئه و تینه مروقه که نه چار بیت، چ ئامانیت دی ب ده ست نه که فن ژبلی زیرو زیقا موحتاجیا خو

پی ب قه تینیت وبه س، ژبه ر وی قاعیدا فقهی دیبیت: (الضَّرَوَاتُ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ).

[اَسْتِعْمَالُ آلَةِ السَّوَاكِ]

۴- فَضْلٌ : وَالسَّوَاكُ مُسْتَحَبٌّ فِي كُلِّ حَالٍ ، إِلَّا بَعْدَ الزَّوَالِ لِلصَّائِمِ ^(۱) ، وَهُوَ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ أَشَدُّ اسْتِحْبَابًا :

- ۱- عِنْدَ تَغْيِيرِ الفَمِّ مِنْ أْزَمٍ وَغَيْرِهِ . ۲- وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ النَّوْمِ .
- ۲- وَعِنْدَ الْقِيَامِ إِلَى الصَّلَاةِ ^(۲) .

۴- (فَضْلٌ) فاقیرا چاری دی به حسنی سیواکی کہت .

(وَالسَّوَاكُ مُسْتَحَبٌّ فِي كُلِّ حَالٍ) و سیواک سوننتہ کا گہلہ کا ب خیرہ ، دہمی وہختادا .

(إِلَّا بَعْدَ الزَّوَالِ لِلصَّائِمِ) ٹیلا پستی نیفرو بو مروفی ب روژی حہتا مہغروب .

(وَهِوَ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ أَشَدُّ اسْتِحْبَابًا) و بکارئینانا سیواکی دسی جہادا خیرا وی گہلہک مہصطرہ .

۱- (عِنْدَ تَغْيِيرِ الفَمِّ) وہختی تاما دہفی مروفی نہخوش دبیت .

(مِنْ أْزَمٍ وَغَيْرِهِ) ژہدر نہ ٹاخفتنی ، وژبلی نہٹاخفتنی ژی ہدر وہختی تاما دہفی مروفی نہخوش ببیت ، ژہدر ہدر نہ گہرہ کا دی بیت ، سیواکی ددہفی خو بدہت خیرہ کا مہزنہ .

۲- (وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ النَّوْمِ) ودہمی رابونا ژخہوی چ بشہف بیت چ ب روژ بیت .

۳- (وَعِنْدَ الْقِيَامِ إِلَى الصَّلَاةِ) و وہختی رابونا بو نفیژی چ فہرز بیت چ سوننتہ بیت .

(۱) بہلی نیمامی نہوہوی (رہما خودی لی بیت) و گہلہک زاناییت دی ژی دبیزن : سیواک پستی نیفرو بو مروفی

ب روژی نہمہ کروہہ بہلی لہمی وہختا سوننتہ ، ویا دوروست نہوہ یا وان گوتی .

(۲) و سیواک لہندہک جہین دی ژی سوننتہ :

۱- دگہل دہستنقیژشیشتنی . ۲- و وہختی قورئان خاندنی . ۳- و وہختی چونا دمال فہ .

۴- و وہختی رابونا نفیژیٹ شہفی .

[فَرُوضُ الْوُضُوءِ]

۵- فَضْلٌ : وَفَرُوضُ الْوُضُوءِ سِتَّةُ أَشْيَاءَ :

۱- النِّيَّةُ عِنْدَ غَسْلِ الْوَجْهِ .

۲- وَغَسْلُ الْوَجْهِ .

۳- وَغَسْلُ الْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ .

۴- وَمَسْحُ بَعْضِ الرَّأْسِ .

۵- وَغَسْلُ الرَّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ .

۶- وَالتَّرْتِيبُ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ .

۵- (فَضْلٌ) ناڙرا پيڄي دي به حسيٰ فخرظيت دهستقيڙ شيشتنى كهن .

(وَفَرُوضُ الْوُضُوءِ سِتَّةُ أَشْيَاءَ) و فخرظيت دهستقيڙ شيشتنى شهش تشتن .

۱- (النِّيَّةُ عِنْدَ غَسْلِ الْوَجْهِ) نيهت نينان لنك شيشتنا سهروچاڦا ، ودي بيڙيت (بِسْمِ اللَّهِ) .

۲- (وَغَسْلُ الْوَجْهِ) و شيشتنا سهروچاڦا ، فراهي ڙ گوهي هتا گوهي ، دريڙي ڙ سهريٰ نهنيٰ هتا سهريٰ نهريٰ نهنيٰ .

۳- (وَغَسْلُ الْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ) و شيشتنا ههردو دهستا دگهل ههردو نهنيشكا .

۴- (وَمَسْحُ بَعْضِ الرَّأْسِ) و مهسحرنا هندهك ڙ سهريٰ . يا دوروست (خوديٰ چيٽر دزانيت) مهسح كرنا سهريٰ ههميٰ يه .

۵- (وَغَسْلُ الرَّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ) . و شيشتنا ههردو پيا دگهل گوزه كا .

۶- (وَالتَّرْتِيبُ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ) و ب تهرتيب نيك لديف نيكيٰ وه كي مه گوتي وديار كرى .

[فَرَعٌ: فِي سُنَنِ الْوُضُوءِ]:

وَسُنَنُهُ عَشْرَةٌ أَشْيَاءٌ:

- ۱ - التَّسْمِيَةُ .
- ۲ - وَغَسْلُ الْكَفَّيْنِ قَبْلَ إِدْخَالِهِمَا الْإِنَاءَ .
- ۳ - وَالْمَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنشَاقُ .
- ۴ - وَمَسْحُ جَمِيعِ الرَّأْسِ .
- ۵ - وَمَسْحُ الْأُذُنَيْنِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا بِمَاءٍ جَدِيدٍ .
- ۶ - وَتَخْلِيلُ اللَّحْيَةِ الْكَثَّةِ .
- ۷ - وَتَخْلِيلُ أَصَابِعِ الْيَدَيْنِ وَالرَّجْلَيْنِ .
- ۸ - وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى .
- ۹ - وَالطَّهَارَةُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا . ۱۰ - وَالْمُؤَالَاةُ .

(وَسُنَنُهُ عَشْرَةٌ أَشْيَاءٌ) وَسُونَنَتَيْنِ دَهْسْتَنْفِيژ شِيشتَنِي دَه تَشْتَن .

- ۱ - (التَّسْمِيَةُ) ئِينَانَا نَافِي خُودِي ل نَه وُولِي دَهْسْتَنْفِيژ شِيشتَنِي كُو بِيژِيَت (بِسْمِ اللّٰهِ) .
- ۲ - (وَغَسْلُ الْكَفَّيْنِ قَبْلَ إِدْخَالِهِمَا الْإِنَاءَ) وَ دَهْسْتِيَتِ خُو بَشُوتِ بَهْرِي بَكَهْتَه دَنَامَانِي دَهْسْتَنْفِيژ شِيشتَنِي دَا .
- ۳ - (وَالْمَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنشَاقُ) وَ نَافِ دَهْفِي وَهَرْدَانِ ، وَهَلِكِيشَانِ بُو دَفْنِي وَتِيُوَهَرْدَانِ .
- ۴ - (وَمَسْحُ جَمِيعِ الرَّأْسِ) وَ مَهْسَحِ كَرْنَا هَهْمِي سَهْرِي ، وَيَا دُورُوسْتِ فَهْرِظَه نَه سُونَنَهْتَه وَهَكِي مَه كُوتِي .
- ۵ - (وَمَسْحُ الْأُذُنَيْنِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا بِمَاءٍ جَدِيدٍ) وَ مَهْسَحِرْنَا هَهْرُدُو كُو هَا ژ سَهْرَفَه وَژ نَافِدَا ب نَافَه كَا نُوِي .
- ۶ - (وَتَخْلِيلُ اللَّحْيَةِ الْكَثَّةِ) وَ پَهْر خَانْدَنَا رِهِيَتِ بُور (يَانِ يِيَتِ بُوَش) .
- ۷ - (وَتَخْلِيلُ أَصَابِعِ الْيَدَيْنِ وَالرَّجْلَيْنِ) وَ پَهْر خَانْدَنَا نَافِ تَلِيَتِ هَهْرُدُو دَهْسْتَا وَ هَهْرُدُو پِيَا ژِي .
- ۸ - (وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى) وَ پِيَشِ نِيَخْسْتَنَا رَه خِيَتِ رَاسْتِي بَهْرِي يِيَتِ چَه پِي .
- ۹ - (وَالطَّهَارَةُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا) وَ شِيشتَنَا فَا نَه نَدَامَا سِي جَارِ سِي جَارِ ، ژ بِلِي سَهْرِي نَه وَ جَارَه كَه .
- ۱۰ - (وَالْمُؤَالَاةُ) وَب تَه رَتِيَبِ وَهَكِي هَاتِي . وَ مَه كُوتِي .

وَسُونَنَهْتَه پَشْتِي دَهْسْتَنْفِيژ شِيشتَنِي فِي دُوعَايِي بِيژِيَت (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ) رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

برقم (۵۵) صحيح .

[أَحْكَامُ الْأَسْتِنْجَاءِ]

۶ - فَضْلٌ : وَالْإِسْتِنْجَاءُ وَاجِبٌ مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ . وَالْأَفْضَلُ أَنْ يَسْتَنْجِيَ بِالْأَحْجَارِ ثُمَّ يُتْبِعَهَا بِالْمَاءِ . وَيَجُوزُ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى الْمَاءِ أَوْ عَلَى ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ يُنْقِي بِهِنَّ الْمَحَلَّ ، فَإِنْ أَرَادَ الْاِقْتِصَارَ عَلَى أَحَدِهِمَا.. فَالْمَاءُ أَفْضَلُ .

۶- (فَضْلٌ) ناڙرا شهشي ، دي به حسي حوكمي تارهت گرتي كهت .

(وَالْإِسْتِنْجَاءُ وَاجِبٌ مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ) و تارهت گرتن واجه ژ دهستقيزا زراف ويا ستر .

(وَالْأَفْضَلُ أَنْ يَسْتَنْجِيَ بِالْأَحْجَارِ ثُمَّ يُتْبِعَهَا بِالْمَاءِ) ويا باش نهوه خوب بهرا پاڙر بكهت پاشي خو ب نافي زي بشوت .

(وَيَجُوزُ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى الْمَاءِ) و دوروسته تارهتا خوب نافي بتي زي بگريت .

(أَوْ عَلَى ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ يُنْقِي بِهِنَّ الْمَحَلَّ) يان ب سي بهرا ، بهلي نهوه هر سي بهر پاڙر بكهن جهي دهست نفيزي .

(فَإِنْ أَرَادَ الْاِقْتِصَارَ عَلَى أَحَدِهِمَا.. فَالْمَاءُ أَفْضَلُ) فيجا ههكه نيك ژ هدردوكا تارهتا خوب بگريت ، هينكي ناف ب خيرتره و پاڙتره .

بوزانين: تارهت گرتنا ب ههستيان، وپوصكلا وپشكلا نهيا دوروسته چونكو پيغمه بهري (ﷺ) نههي يا زي كرى .

[آدابُ قِضَاءِ الْحَاجَةِ]

وَيَجْتَنِبُ اسْتِقْبَالَ الْقِبْلَةِ وَاسْتِدْبَارَهَا فِي الصَّحْرَاءِ . وَيَجْتَنِبُ الْبَوْلَ وَالْغَائِطَ فِي الْمَاءِ الرَّائِدِ ، وَتَحْتَ الشَّجَرَةِ الْمُثْمِرَةِ ، وَفِي الطَّرِيقِ ، وَالظِّلِّ ، وَالثُّقْبِ . وَلَا يَتَكَلَّمُ عَلَى الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ . وَلَا يَسْتَقْبِلُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ، وَلَا يَسْتَدْبِرُهُمَا ، وَلَا يَسْتَنْجِي بِيَمِينِهِ .

(هندهك ناداييت دهستقيژ خوشكرني)

- ۱- (وَيَجْتَنِبُ اسْتِقْبَالَ الْقِبْلَةِ) و خو دانهپاش و پارستنا ژ بهر خودانا قيبلى لسهر دهستقيژى .
(وَاسْتِدْبَارَهَا فِي الصَّحْرَاءِ) و پشت دانا قيبلى ژى لعهدى چول ورويت .
- ۲- (وَيَجْتَنِبُ الْبَوْلَ وَالْغَائِطَ فِي الْمَاءِ الرَّائِدِ) و خو پپاريزيت ژ دهستقيژ خوشكرنا زراف و ستير دنافادا راوصطايدا .
- ۳- (وَتَحْتَ الشَّجَرَةِ الْمُثْمِرَةِ) و لبن داروباريت خودان فيقى .
- ۴- (وَفِي الطَّرِيقِ) و دريكييت هاتن و چونا خهلكى دا .
- ۵- (وَالظِّلِّ) و لجهيت سيبهرا خهلك لى درينته خارى .
- ۶- (وَالثُّقْبِ) و دكون و پهقيت عهدى دا .
- ۷- (وَلَا يَتَكَلَّمُ عَلَى الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ) و نهئاخيت لسهر دهستقيژا زراف و يا ستير .
- ۸- (وَلَا يَسْتَقْبِلُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ، وَلَا يَسْتَدْبِرُهُمَا) و خو پپاريزيت ژ بهر خودانا روژى و ههيفى ، و پشتا خوژى نهدهتى .
- ۹- (وَلَا يَسْتَنْجِي بِيَمِينِهِ) و تارهتا خو نه گريت بدهستى راستى .
[و بهرى بجيته دجهى تارهتى فه بيژيت (بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ)] صحيح الجامع (۴۷۱۴) . (بنافى خودى، يا رهبي نهز خو دپاريزم بته ژ شهيطانيت نير ومى) .
[وسوننه ته پى خو بى چهبى پافيزيته د ژوورقه، ووهختى دهر دكه قيت سوننه ته پى خو بى راستى بهافيزيته ژ دهرقه و بيژيت (عُفْرَانُكَ) ، (يارهبي تو گونه هيت من ب غه فربنى) .
(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنِّي الْأَذَى وَعَافَانِي)] ابن ماجه (۳۰۱) وضعفه الألباني ..

[نواقض الوضوء] :

۷- فصل : وَالَّذِي يَنْقُضُ الْوُضُوءَ سِتَّةَ أَشْيَاءَ :

- ۱- مَا خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ .
- ۲- وَالنَّوْمُ عَلَى غَيْرِ هَيْئَةِ الْمُتَمَكِّنِ .
- ۳- وَزَوَالُ الْعَقْلِ بِسُكْرِ أَوْ مَرَضٍ .
- ۴- وَلَمَسُ الرَّجُلِ الْمَرْأَةَ الْأَجْنَبِيَّةَ مِنْ غَيْرِ حَائِلٍ .
- ۵- وَمَسُّ فَرْجِ الْآدَمِيِّ بِبَاطِنِ الْكَفِّ .
- ۶- وَمَسُّ حَلَقَةِ دُبُرِهِ ، عَلَى الْجَدِيدِ .

۷- (فصل) ناڙا حهفتي : دي به حسي وان تشتا كهت نهويت دهسنتقيڙي دئيخن .

(وَالَّذِي يَنْقُضُ الْوُضُوءَ سِتَّةَ أَشْيَاءَ) و نهو تشتيت دهسنتقيڙي بي دكهڙيت شهش تشتن .

۱- (مَا خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ) ههه تشته كي دهر دكهڙيت ژههردو ريكا دهسنتقيڙي بي دكهڙيت .

۲- (وَالنَّوْمُ عَلَى غَيْرِ هَيْئَةِ الْمُتَمَكِّنِ) و نفستن ، بهلي نهيا ل سههرينشتنا چارميڙي و جهه خوشي .

۳- (وَزَوَالُ الْعَقْلِ بِسُكْرِ أَوْ مَرَضٍ) و چونه عاقلِي چ ب سهه خوشي بيت يان ب نهساخيي بيت .

۴- (وَلَمَسُ الرَّجُلِ الْمَرْأَةَ الْأَجْنَبِيَّةَ مِنْ غَيْرِ حَائِلٍ) ^(۱) و دهست دانا زهلامي بو ژنكا بياني بي پهرده .

ويا دوروست (خودي چيتر دزانيت) دهست كرنا ژنكا بياني ههكه بي شههوهت ودل چوون بيت دهسنتقيڙا مروفِي ناكهڙيت .

۵- (وَمَسُّ فَرْجِ الْآدَمِيِّ بِبَاطِنِ الْكَفِّ) و دهستكرنا فهرجي (نانكو : عهورهتي) مروفِي بزكي دهستي .

۶- (وَمَسُّ حَلَقَةِ دُبُرِهِ ، عَلَى الْجَدِيدِ) و دهستكرنا خهله كا ژ پشتقه (كو دوهوره) لسهر قهولي جهديد

(نانكو قهولي نوي) بي ئيمامي شافعي (رهه خودي لي بيت) دهسنتقيڙي دكهڙيت . بهلي لسهر قهولي قهديم ناكهڙيت، ويا دوروست قهولي قهديمه .

بو زانين : ۱ - قهولي جهديد ل مصريه ، ۲ - قهولي قهديم ل بهغدايه .

[مُوجِبَاتُ الْغُسْلِ] :

۸ - فَضْلٌ : وَالَّذِي يُوجِبُ الْغُسْلَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ : ثَلَاثَةٌ مِنْهَا تَشْتَرِكُ فِيهَا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ، وَهِيَ: ۱- التَّقَاءُ الْخِتَانَيْنِ ۲- وَإِنْزَالُ الْمَنِيِّ ۳- وَالْمَوْتُ .

وَأَلَاثَةٌ تَخْتَصُّ بِهَا النِّسَاءُ وَهِيَ :

۱ - الْحَيْضُ ۲ - وَالنَّفَاسُ ۳ - وَالْوِلَادَةُ .

۸ - (فَضْلٌ) نافرأ ههشتی : دئی به حسی وان تشتیت غوسلی (سهر شیشتی) واجب دکهن .

(وَالَّذِي يُوجِبُ الْغُسْلَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ) و نهو تشتیت غوسلی واجب دکهن شهش تشتن .

(ثَلَاثَةٌ مِنْهَا تَشْتَرِكُ فِيهَا) سی ژوان شهشا شریکن تیدا .

(الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ، وَهِيَ:) زهلام وژنک، ونه وژی نهفه نه:

۱ - (التَّقَاءُ الْخِتَانَيْنِ) گه هشتنا یان فیکه فتنا ههردو جهیت سونه تکرری بی زهلامی وژنکی .

۲ - (وَإِنْزَالُ الْمَنِيِّ) وهاتنه خارا ئافا (شه هوه تی) یا زهلامی یان یا ژنکی بیت .

۳ - (وَالْمَوْتُ) ومرن ، ههه کسهی بمريت (ژبلی شه هیدی) دقیت بیته شیشتن ، وپاشی کفنکرن .

(وَأَلَاثَةٌ تَخْتَصُّ بِهَا النِّسَاءُ وَهِيَ) و سی ژوان شهش غوسلا خاسن ب ژنکافه .

۱ - (الْحَيْضُ) ژفان ، ودبیژنی (حهیز ، عاده)

۲ - (وَالنَّفَاسُ) و چلک ، نهو ژی نهو خوینه نهوا پشتی بچیک بونی تیت .

۳ - (وَالْوِلَادَةُ) وبچیک بون ، هه که ژنکی بچیک بو و چ خون ددویف را نه دیت دئی سه ری خو شوت ،

ونقیژیت خو دئی کهت ، وروژیت خوژی دئی گريت ، بهلی نه گهر خون دیت دئی راوستیت ژکرنا

نقیژا و گرتنا روژیا ههتا چل روژا ، وپاشی دئی سه ری خو شوت ودی نقیژا کهت وروژیا ژی گريت ،

ونه گهر پشتی چل روژا ههه خون دیت نهو ئیستیحاضه یه نه نیفاسه ، ودی ههه نقیژه کی دهست

نقیژه کی شوت ودی نقیژیت خو کهت ، ویا دوروست نهفه یه (وخودی چیژ دزانیته) .

[فرائضُ الغُسلِ]

۹ - فَضْلٌ : وَفَرَايِضُ الْغُسْلِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - النِّيَّةُ . ۲ - وَإِزَالَةُ النَّجَاسَةِ إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ . ۳ - وَإِيصَالُ الْمَاءِ إِلَى جَمِيعِ الشَّعْرِ وَالْبَشْرَةِ .

[فَرْعٌ : فِي سُنَنِ الْغُسْلِ]

وَسُنَنُهُ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - التَّسْمِيَةُ . ۲ - وَالْوُضُوءُ قَبْلَهُ . ۳ - وَإِمْرَارُ الْيَدِ عَلَى الْجَسَدِ .
- ۴ - وَالْمُوَالَاةُ . ۵ - وَتَقْدِيمُ الْيَمَنِ عَلَى الْيُسْرَى .

۹ - (فَضْلٌ) ناڤرا نهی : دی به حسیٰ فہرظیت غوسلی و سونہ تیت وی کہت .

(وَفَرَايِضُ الْغُسْلِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) و فہرظیت غوسلی سی تشتن [کوبی وی وان غوسلہ نہیا دوروستہ].

۱ - (النِّيَّةُ) نئیہت ئینان ، [نئیہت ہزرا ب دلی یہ ، و گوتنا (بِسْمِ اللّٰهِ) ب ئہ زمانیہ]

۲ - (وَإِزَالَةُ النَّجَاسَةِ إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ) و نہھیلا نا پساتی ہہ کہ ب لہشی و یفہ ہہ بیت .

۳ - (وَإِيصَالُ الْمَاءِ إِلَى جَمِيعِ الشَّعْرِ وَالْبَشْرَةِ) و گہاندنا ناڤی بو ہہمی میا و ہہمی چہ رمی لہشی .

[فَرْعٌ فِي سُنَنِ الْغُسْلِ]

(وَسُنَنُهُ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ) و سونہ تیت غوسلی پینچ تشتن .

۱ - (التَّسْمِيَةُ) گوتنا ناڤی خودی کو (بِسْمِ اللّٰهِ) یہ، بہلی گہلہک دبیژن (بِسْمِ اللّٰهِ) واجبہ .

۲ - (وَالْوُضُوءُ قَبْلَهُ) و دہستفقیر شیشتن بہری غوسل راکرنی .

۳ - (وَإِمْرَارُ الْيَدِ عَلَى الْجَسَدِ) و ئینان و برن و پہرخاندنا دہستی لسہر لہشی دا تہ ربیت .

۴ - (وَالْمُوَالَاةُ) و لسہر ئیک (لديفك) لہشی خو ہہمی بشوت لہہ کی .

۵ - (وَتَقْدِيمُ الْيَمَنِ عَلَى الْيُسْرَى) و پیش ئیخستنا رەخت راصطی بہری بیت چہ بی .

[الْاِغْتِسَالَاتُ الْمَسْنُونَةُ] :

۱۰ - فَضْلٌ : وَالْاِغْتِسَالَاتُ الْمَسْنُونَةُ سَبْعَةٌ عَشَرَ غُسْلًا :

- ۱ - غُسْلُ الْجُمُعَةِ . ۲ - وَالْعِيدَيْنِ . ۳ - وَالْاِسْتِسْقَاءِ . ۴ - وَالْخُسُوفِ .
- ۵ - وَالْكُسُوفِ . ۶ - وَالْغُسْلُ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ . ۷ - وَالْكَافِرُ إِذَا أَسْلَمَ .
- ۸ - وَالْمَجْنُونُ . ۹ - وَالْمُعْمَى عَلَيْهِ ، إِذَا أَفَاقَا . ۱۰ - وَالْغُسْلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ .
- ۱۱ - وَلِدُخُولِ مَكَّةَ .
- ۱۲ - وَلِلْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ . ۱۳ - وَلِلْمَيِّتِ بِمُزْدَلِفَةَ . ۱۴ - وَلِرَمِي الْجِمَارِ الثَّلَاثِ .
- ۱۵ - وَلِلطَّوَافِ . ۱۶ - وَلِلسَّعْيِ . ۱۷ - وَلِدُخُولِ مَدِينَةِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) .

۱۰ - (فَضْلٌ) : نافرا دهی ، دی به حسنی غوسلیت سونہت کہت .

(وَالْاِغْتِسَالَاتُ الْمَسْنُونَةُ سَبْعَةٌ عَشَرَ غُسْلًا) وئہو غوسلیت سونہت ہہ قدہ غوسلن .

۱ - (غُسْلُ الْجُمُعَةِ) غوسلا روزا ئدینبی [نانکو سہری خو بشوت بہری بچیتہ خوتبی]

۲ - (وَالْعِيدَيْنِ) و غوسلا ہہردو عہیدا ، ۱ - عہیدا رہمہزانی ، ۲ - وعہیدا حہجیا .

۳ - (وَالْاِسْتِسْقَاءِ) و غوسلا نفیثا بارانی .

۴ - ۵ (وَالْخُسُوفِ وَالْكُسُوفِ) و غوسلا نفیثا ہہیف غہیرینی ، و غوسلا نفیثا روز غہیرینی

۶ - (وَالْغُسْلُ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ) و غوسلا پشتی شیشتنا مہیتی (نانکو مری) .

۷ - (وَالْكَافِرُ إِذَا أَسْلَمَ) و مروقی کافر ہہ کہ موسلمان بو سونہتہ غوسلہ کی راکہت .

۸ - ۹ (وَالْمَجْنُونُ وَالْمُعْمَى عَلَيْهِ إِذَا أَفَاقَا) و مروقی دین ، وین دلگرتی ، ہہ کہ ہشیارون سونہتہ سہری خو بشون .

۱۰ - (وَالْغُسْلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ) و غوسلا گریدانا ئیحراما ل میقاتی چ بو حہجی بیت یان عومری بیت .

۱۱ - ۱۲ (وَلِدُخُولِ مَكَّةَ وَلِلْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ) و بوچونا دباژیوی مہ کہہی دا ، و بو راوہ صتانا ل چیابی عہرہ فی .

۱۳ - (وَلِلْمَيِّتِ بِمُزْدَلِفَةَ) و بو مانا بشہ فی ل موزدہ لیفی .

۱۴ - (وَلِرَمِي الْجِمَارِ الثَّلَاثِ) و بورہ ہما ہہرسی شہیطانا روزا عہیدی ، و ہہرسی روزیت پشتی عہیدی .

۱۵ - (وَلِلطَّوَافِ) و طہو افا ل دور کہ عیبی ، بہیتا خودی .

۱۶ - (وَلِلسَّعْيِ) و بو ہاتن وچونال ما بہینا صہفا و مہروا .

۱۷ - (وَلِدُخُولِ مَدِينَةِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)) و بوچونا د مہدینی دا باژیوی پیغہ مہری (ﷺ) .

• بو زانین ژمارہ (۳-۴-۵-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷) چ دہلیل لسہر غوسل راکرنیت وان نینن .

[الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَيْنِ وَشَرَائِطُهُ]:

۱۱ - فَضْلٌ : وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَيْنِ جَائِزٌ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطٍ :

- ۱ - أَنْ يَتَدَيَّ لُبْسَهُمَا بَعْدَ كَمَالِ الطَّهَارَةِ .
- ۲ - وَأَنْ يَكُونَا سَاتِرَيْنِ لِمَحَلِّ غَسْلِ الْفَرَضِ مِنَ الْقَدَمَيْنِ .
- ۳ - وَأَنْ يَكُونَا مِمَّا يُمَكِّنُ تَتَابُعَ الْمَشْيِ عَلَيْهِمَا .

۱۱ - (فَضْلٌ) فائيزا يازدى ، دى به حسى مهسحا لسهر خوفكا كهت .

(وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَيْنِ) و مهسحا لسهر هدر دو خوفكا [خوفك وهكى جهزمى يه بهلى چهرمه]

چ چهرمى حيوانا بيت ، يان بين حيشترا بيت

(جَائِزٌ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطٍ) دوروسته بهلى ب سى شهرتا .

۱ - (أَنْ يَتَدَيَّ لُبْسَهُمَا) دڙيت دهست بى بكهت بكهته پيت خو هدر دو خوفكا .

(بَعْدَ كَمَالِ الطَّهَارَةِ) پشتى دهستڙي تهمام دشوت .

۲ - (وَأَنْ يَكُونَا سَاتِرَيْنِ) و دڙيت خوفك دوهسا بن كو ستاره بكهن .

(لِمَحَلِّ غَسْلِ الْفَرَضِ مِنَ الْقَدَمَيْنِ) جهى شيشتنا فهرظ ژههردو پيا [كو ههتا پشت گوزه كا].

۳ - (وَأَنْ يَكُونَا) و دڙيت خوفك دوهسا بن .

(مِمَّا يُمَكِّنُ تَتَابُعَ الْمَشْيِ عَلَيْهِمَا) كو ب كير بين هاتن وچونيت نيڙيك وسڙك لسهر بينه كرن .

[فَرَعٌ]

وَيَمْسَحُ الْمُقِيمُ يَوْمًا وَلَيْلَةً ، وَالْمُسَافِرُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ بَلِيَالِيَهِنَّ ، وَابْتِدَاءُ الْمُدَّةِ مِنْ حِينِ يُحْدِثُ بَعْدَ لُبْسِ الْخُفَيْنِ ، فَإِنْ مَسَحَ فِي الْحَضَرِ ثُمَّ سَافَرَ أَوْ مَسَحَ فِي السَّفَرِ ثُمَّ أَقَامَ .. أَتَمَّ مَسَحَ مُقِيمٍ .

وَيَبْطُلُ الْمَسْحُ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

۱ - بِخَلْعِهِمَا . ۲ - وَانْقِضَاءِ الْمُدَّةِ . ۳ - وَمَا يُوجِبُ الْغُسْلَ .

(وَيَمْسَحُ الْمُقِيمُ يَوْمًا وَلَيْلَةً) و دئی مهسحی لسهر خوفکیت خو کدت نهوی ل - مال - شهؤ و روزه کا .

(وَالْمُسَافِرُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ بَلِيَالِيَهِنَّ) و بی ل سه فهری (نانکو سه فهرچی) سی روزا دگهل شه قیت وان .

(وَابْتِدَاءُ الْمُدَّةِ مِنْ حِينِ يُحْدِثُ) و دهست پیکا وهختی دئی حساب کدت ژوهختی بی دهستقیژ دیت .

(بَعْدَ لُبْسِ الْخُفَيْنِ) پشتی کر نه پیا ههر دوو خوفکا .

(فَإِنْ مَسَحَ فِي الْحَضَرِ ثُمَّ سَافَرَ) فیجا هه که مهسحه لسهر خوفکیت خو کر مال پاشی چو سه فهری .

(أَوْ مَسَحَ فِي السَّفَرِ ثُمَّ أَقَامَ) یان مهسحه دسه فهری دا لسهر خوفکیت خو کر ، پاشی هاته مال .

(أَتَمَّ مَسَحَ مُقِيمٍ) نهو دئی تهمام کدت مهسحا وهکی نهوی مال (نانکو شهؤ و روزه کا) .

(وَيَبْطُلُ الْمَسْحُ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) و دئی به طال بیت مهسحا لسهر خوفکا ب سی تشتا :

۱ - (بِخَلْعِهِمَا) ب ئیخستنا وان (نانکو ژ پیت خو بکدت) .

۲ - (وَانْقِضَاءِ الْمُدَّةِ) و خلاس بونا وهختی وان . بو بی مال ، و بو بی ل سه فهری .

۳ - (وَمَا يُوجِبُ الْغُسْلَ) و نهو تشتی غوسلی واجب دکدت [نانکو هه که ب جهنابهت کدت] .

[التَّيْمُمُ وَأَحْكَامُهُ]

۱۲ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ التَّيْمُمِ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ :

۱ - وَجُودُ الْعُذْرِ بِسَفَرٍ أَوْ مَرَضٍ .

۲ - وَدُخُولُ وَقْتِ الصَّلَاةِ .

۳ - وَطَلْبُ الْمَاءِ .

۴ - وَتَعَذُّرُ اسْتِعْمَالِهِ وَإِعْوَاظُهُ بَعْدَ الطَّلْبِ .

۵ - وَالتُّرَابُ الطَّاهِرُ الَّذِي لَهُ غُبَارٌ فَإِنْ خَالَطَهُ جِصٌّ أَوْ رَمْلٌ .. لَمْ يَجْزُ .

۱۲ - (فَضْلٌ) : نافر دوازدی ، دی به حسی تهیه مومی کهت [نانکو دهستنیژ شیشتنا ب ناخی]

(وَشَرَائِطُ التَّيْمُمِ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ) وشهرتین دوروست بونا تهیه مومی پیج تشتن .

۱ - (وَجُودُ الْعُذْرِ بِسَفَرٍ أَوْ مَرَضٍ) هه بونا عوزره کا شهرعی چ ب سه فهری بیت یان ب نه ساخی بیت .

۲ - (وَدُخُولُ وَقْتِ الصَّلَاةِ) وهاتنا وهختی نفیژی [چونکی فیت نفیژ بیت پاشی تهیه مومی بکهت]

۳ - (وَطَلْبُ الْمَاءِ) وپسار کرنا نافی ، ولی گه ریانا وی بو پهیدا کرنی ، بهلی پشتی هاتنا وهختی نفیژی .

۴ - (وَتَعَذُّرُ اسْتِعْمَالِهِ) وعوزر هه بیت بو بکارینانا نافی ، [وهکی ژتیهنی بترسیت] .

(وَإِعْوَاظُهُ بَعْدَ الطَّلْبِ) ومحتاجیا وی بو نافی پشتی لی گه ریانی [وهکی بو فه خارنی ، یان حه یوانی وی]

۵ - (وَالتُّرَابُ الطَّاهِرُ لَهُ غُبَارٌ) و ناخا پاقر نه وه نهوا توز دنافا هه ی (یه عنی : دگهل هه ی) .

(فَإِنْ خَالَطَهُ جِصٌّ أَوْ رَمْلٌ .. لَمْ يَجْزُ) فیجا هه که (گیج) یان (خیز) دناف ناخی دا هه بیت نه دوروسته

تهیه مومی پی بکهت .

بو زانین : ئیمامی نه وه وی (رهما خودی لی بیت) د کیتابا خودا (الروضة) و(فه تاوا) دا دبیزیت

تهیه موم ب خیزی هه که توز دناف دا هه بیت دوروسته . و نه فه یا دوروسته یا ئیمامی نه وه وی گوتی ،

وهندهك زانا دبیزن هه ر تشته کی لسهر رویی نه ردی دوروسته تهیه موم پی بهیته کرن ناخ بیت یان بهر

بیت ، توز دگهل هه بیت یان نه بیت وخودی چیتر دزانیته .

وَفَرَائِضُهُ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱- النِّيَّةُ. ۲ - وَمَسْحُ الْوَجْهِ. ۳ - وَمَسْحُ الْيَدَيْنِ مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ .
- ۴ - وَالتَّرْتِيبُ .
- وَسُنَّتُهُ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ : ۱- التَّسْمِيَةُ. ۲ - وَتَقْدِيمُ الْيَمَنِ عَلَى الْيُسْرَى.
- ۳ - وَالْمَوْلَاةُ.

[مُبْطَلَاتُ التَّيْمَمِ]

۱۳- فَضْلٌ: وَالَّذِي يُبْطَلُ التَّيْمَمُ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - كُلُّ مَا أَبْطَلَ الْوُضُوءَ . ۲ - وَرُؤْيَةُ الْمَاءِ فِي غَيْرِ وَقْتِ الصَّلَاةِ.
- ۳ - وَالرَّدَّةُ.

(وَفَرَائِضُهُ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ) و فہرزیٹ تہیہ مومئی چار تشتن .

- ۱ - (النِّيَّةُ) نئیہت ئینانہ ، بہلی نئیہت تابعی دلی یہ ، قیت بینتہ سہر ہزرا خو دی تہیہ مومئی کہت .
- ۲ - (وَمَسْحُ الْوَجْهِ) و مہسحرنا سہروچاڤا .
- ۳ - (وَمَسْحُ الْيَدَيْنِ مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ) و مہسحرنا ہہردو دہستا دگہل ہہردو ئہنیشکا ب ئاخئی .
- یادوروست (خودی چیت دزانیت) مہسحرنا سہروچاڤانہ، و ہہردوو کہ قیت دہستی بتئی .
- ۴ - (وَالْتَّرْتِيبُ) و ب تہرتیب [نانکو : بہراہیکئی رویی خو پاشی ہہردو دہستی خو] .
- بو زانین : یا دوروست ، دہست دانال ئاخئی یہ جارہ کئی بتئی بو سہروچاڤا ، و پشتا دہستا حہتا گوزہ کا .
- (وَسُنَّتُهُ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) و سونہتیت تہیہ مومئی سی تشتن .

- ۱ - (التَّسْمِيَةُ) گوتنا نافی خودی کو (بِسْمِ اللّٰهِ) یہ .
- ۲ - (وَتَقْدِيمُ الْيَمَنِ عَلَى الْيُسْرَى) و بہری مہسحرنا دہستی راستی پاشی یی چہ پی .
- ۳ - (وَالْمَوْلَاةُ) لدویف ئیک تہیہ مومئی بکہت لہہ کی .

[مُبْطَلَاتُ التَّيْمَمِ]

- ۱۳- (فَضْلٌ): نافر سیردی ، دی بہحسی وان تشتا کہت ئہویت تہیہ مومئی بہطال دکہن .
- (وَالَّذِي يُبْطَلُ التَّيْمَمُ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) وئہو تشتیت تہیہ مومئی بہطال دکہن سی تشتن .
- ۱ - (كُلُّ مَا أَبْطَلَ الْوُضُوءَ) ہہر تشتی دہستقیڑا ب نافی دئیخیت ، ئہو تہیہ مومئی زی دئیخیت .
- ۲ - (وَرُؤْيَةُ الْمَاءِ فِي غَيْرِ وَقْتِ الصَّلَاةِ) ودیتنا نافی بہلی نہ دہوختی نقیڑی دا [بہری کہتنا د نقیڑی دا]
- ۳ - (وَالرَّدَّةُ) و کافر بون ، ہہ کہ موسلمانہک (مورتہد) بو، تہیہ موما وی بہطال دبیت .

[فَرَع: فِي حُكْمِ الْجَبْرِ]

وَصَاحِبُ الْجَبَائِرِ يَمْسَحُ عَلَيْهَا ، وَيَتِيَّمُ وَيُصَلِّي ، وَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ
وَضَعَهَا عَلَى طَهْرٍ
وَيَتِيَّمُ لِكُلِّ فَرِيضَةٍ ، وَيُصَلِّي بِتِيَّمٍ وَاحِدٍ مَا شَاءَ
مِنَ النَّوَافِلِ .

(وَصَاحِبُ الْجَبَائِرِ) وخودانی جهباری، نهو کهسه بی برینهک، یان شکهستهک لجهی دهست نفیژ شیشتنی،
وتهیه مومی هه بیت، وگری دا بیت چ ب دهپکا یان ب جسی وهه که ژیفه کت دی زیان فی کهفیت یان
ناجه بریت .

(يَمْسَحُ عَلَيْهَا) فیجا نهو دی مهسحی لسه روی جهبری کت ب نافی، وهختی دهستفیزی دشوت .

(وَيَتِيَّمُ) وپاشی دی تهیه مومی ژی کت ب ناخی .

(وَيُصَلِّي) ودی نفیژا خو کت .

(وَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ) ونفیژیت خو قهزانا کت [ناکو جاره کا دی وان نفیژا ناکه تهفه]

(إِنْ كَانَ وَضَعَهَا عَلَى طَهْرٍ) بهلی هه که وی نهو جهبیره دانابته سهر بریناخو، نهو هینگی بی ب
دهستفیزی بیت، بهلی هه که بی بی دهستفیزی بیت وهختی دانایه سهر دی وان نفیژا قهزاکت .

یا دوروست (خودی چیت دزانیته) نه شه رته وهختی عهردی شکهستی یان برینی گریدهت بی ب دهستفیزی بیت .

(وَيَتِيَّمُ لِكُلِّ فَرِيضَةٍ) ودی ههر نفیژه کا فهرظ تهیه مومی کی بو گریته [ونفیژه کا دی یا فهرز بی ناکهت] .

(وَيُصَلِّي بِتِيَّمٍ وَاحِدٍ) ودی نفیژا کت ب ئیک تهیه موم .

(مَا شَاءَ مِنَ النَّوَافِلِ) هندی حهز بکهت ژ نفیژیت سوندهت بی بکهت .

یا دوروست (خودی چیت دزانیته) تهیه موم بهدله ژپیش نافی فه، نهو تشتا ب نافی دوروست بیت نهو ب
تهیه مومی ژی دوروسته وهکی کرنا چهند نفیژیت فهرز، وتهیه موم بهطال نابیت ب دهر کهفتنا وهختی نفیژی .

[بَيَانُ النَّجَاسَاتِ وَإِزَالَتِهَا:]

۱۴ - فَضْلٌ : وَكُلُّ مَائِعٍ خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ نَجِسٌ إِلَّا الْمَنِيَّ . وَغَسْلُ جَمِيعِ الْأَبْوَالِ وَالْأَزْوَاثِ وَاجِبٌ ، إِلَّا بَوْلَ الصَّبِيِّ الَّذِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ ، فَإِنَّهُ يَطْهَرُ بِرَشِّ الْمَاءِ عَلَيْهِ .

وَلَا يُعْفَى عَنْ شَيْءٍ مِنَ النَّجَاسَاتِ إِلَّا الْيَسِيرَ مِنَ الدَّمِ وَالْقَيْحِ . وَمَا لَا نَفْسَ لَهُ سَائِلَةٌ إِذَا وَقَعَ فِي الْإِنَاءِ وَمَاتَ فِيهِ فَإِنَّهُ لَا يُنَجِّسُهُ .

وَالْحَيَوَانَ كُلَّهُ طَاهِرٌ إِلَّا الْكَلْبَ وَالْخِنْزِيرَ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا أَوْ مِنْ أَحَدِهِمَا .

۱۴ - (فَضْلٌ) نافرا چاردی ، دی به یانا تشیت پیس کت ، و پاڙ کرنا وان .

(وَكُلُّ مَائِعٍ خَرَجَ) وهه تشته کی (رون) یان (تہر) دہر کہ فیت .

(مِنَ السَّبِيلَيْنِ نَجِسٌ) ژئیک زہردو ریکیٹ دہستافی (پیش) و (پاش) بی پیسہ .

(إِلَّا الْمَنِيَّ) ژبلی ئاڤا شہوہتی ، ئەو یا پاڙہ هہ کہ ما ب لەشی مروفی فہ یان جلکی مروفی فہ

سوننہتہ بشوت هہ کہ بی تہر بیت ، ئو ب پەریخینیت یان فہرہ نیت هہ کہ بی ہشکیت .

(وَغَسْلُ جَمِيعِ الْأَبْوَالِ وَالْأَزْوَاثِ وَاجِبٌ) و شیشتنا هہمی دہستافیٹ زراڤ و بیت ستیر واجبہ .

(إِلَّا بَوْلَ الصَّبِيِّ الَّذِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ) ژبلی میزا وی بچیکی ئەوی ہیشتا زاد نہ خاری .

(فَإِنَّهُ يَطْهَرُ بِرَشِّ الْمَاءِ عَلَيْهِ) فیجا ئەو دی پاڙیٹ ب رہشاندا ئاڤی لسەر [بہلی میزا کورکی، نہ

یا کچکی، یا کچکی دڤیت بینہ شیشتن].

(وَلَا يُعْفَى عَنْ شَيْءٍ مِنَ النَّجَاسَاتِ) وعه فوبون نینہ بو چ تشیت پیس [ڤیت بینہ شیشتن]

(إِلَّا الْيَسِيرُ مِنَ الدَّمِ وَالْقَيْحِ) ژبلی پیچہ کا خوینی یان کیمی وعه دافی چ یا کولکا بیت یان یا برینا

بیت، عهفو یا ژبو هہی .

(وَمَا لَا نَفْسَ لَهُ سَائِلَةٌ) وهه (نادیہ کی) و (تشته کی) خین نہ بیت ژبہر بچیت .

(إِذَا وَقَعَ فِي الْإِنَاءِ وَمَاتَ فِيهِ) فیجا هہ کہ کہتہ د ئامانی دا چ بی زادی بیت چ بی فہ خارنی بیت و تیدا مر .

(فَإِنَّهُ لَا يُنَجِّسُهُ) فیجا وی خارنی وفہ خارنی پیس ناکت، بہلی سوننہتہ هہ کہ میس بیت دبن فہ کہت

وبہاڤیٹ، وبوخوت، وفہ خوت، هہ کہ دلی وی ب چیتی .

(وَالْحَيَوَانَ كُلَّهُ طَاهِرٌ) و حہیوان هہمی ہندی دساخ بن دپاڙن .

(إِلَّا الْكَلْبَ وَالْخِنْزِيرَ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا) ژبلی صہی وبہرازی ، وئہو بیت ژوان دبن [کو تیڑکیٹ وان]

(أَوْ مِنْ أَحَدِهِمَا) یان ژئیک ژوان ژی بیت ئەو ژی وه کی وان بی پیسہ .

وَالْمَيْتَةَ كُلَّهَا نَجِسَةٌ إِلَّا :

۱ - السَّمَكُ ۲ - وَالْجَرَادُ ۳ - وَالْأَدَمِيُّ .

وَيُغْسَلُ الْإِنَاءُ مِنْ وُلُوغِ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِحْدَاهُنَّ بِالتَّرَابِ .
وَيُغْسَلُ مِنْ سَائِرِ النَّجَاسَاتِ مَرَّةً تَأْتِي عَلَيْهِ ، وَالثَّلَاثَةُ أَفْضَلُ .

وَإِذَا تَخَلَّتِ الْخَمْرَةُ بِنَفْسِهَا .. طَهَّرَتْ ، وَإِنْ خُلِلَتْ بِطَرَحِ شَيْءٍ فِيهَا لَمْ تَطْهَرُ .

(وَالْمَيْتَةَ كُلَّهَا نَجِسَةٌ) وھەر ھەوانە کئی مرار بیت ئەو یی پیسە .

۱ - (إِلَّا السَّمَكُ) ئیلا ماسی تیئەبیت ئەو یی پاقرە ، وھارنا وی بی سەرژیکرن ژى یا دوروستە .

۲ - (وَالْجَرَادُ) وکولی ژى بی پاقرە ، وھارنا وی بی سەرژیکرن یا دوروستە وەکی ماسیی .

۳ - (وَالْأَدَمِيُّ) و مروڤ ژى بی پاقرە ، ئەف ھەر سیکە چ د ساخن یان د مری بن ھەر دپاقرن .

(وَيُغْسَلُ الْإِنَاءُ) ودى ئیئە شیشتن ئامان .

(مِنْ وُلُوغِ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ سَبْعَ مَرَّاتٍ) ژ شەقاندنا شین دەڤی صەى ، و بەرازی ھەفت جارا .

(إِحْدَاهُنَّ بِالتَّرَابِ) فېجا ئیک ژوان شیشتا بئاخی بیت [ئاڤی بشیلینت بئاخی ، پاشی ئامانی بی بشوت] .

(وَيُغْسَلُ مِنْ سَائِرِ النَّجَاسَاتِ) ودى ئیئە شیشتن ھەر تشتە کئی دى یی پیس .

(مَرَّةً تَأْتِي عَلَيْهِ ، وَالثَّلَاثَةُ أَفْضَلُ) جاره کئی بتی ، بەلی ھەکە پاقر نەبو بکەتە سى جار چیتە .

(وَإِذَا تَخَلَّتِ الْخَمْرَةُ بِنَفْسِهَا .. طَهَّرَتْ) و ھەکە ئارەق ب خو بیئە سیھیک دى پاقر بیت

[چونکی ئارەق یا پیسە] .

(وَإِنْ خُلِلَتْ بِطَرَحِ شَيْءٍ فِيهَا لَمْ تَطْهَرُ) و ھەکە ئارەق بو سیھیک بەڤیتنا تشتە کئی دناڤدا وەکی

دەرمانە کئی پاقر ناییت ویا پیسە .

[أَحْكَامُ الدَّمِّ عِنْدَ الْمَرْأَةِ]:

۱۵ - فَضْلٌ : وَيَخْرُجُ مِنَ الْفَرْجِ ثَلَاثَةَ دِمَائٍ :

۱ - دَمُ الْحَيْضِ ۲ - وَالنَّفَاسِ ۳ - وَالْإِسْتِحَاضَةِ .

فَالْحَيْضُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ مِنْ فَرْجِ الْمَرْأَةِ عَلَى سَبِيلِ الصَّحَّةِ ، مِنْ غَيْرِ سَبَبِ الْوِلَادَةِ، وَلَوْنُهُ أَسْوَدٌ مُحْتَدِمٌ لَذَّاعٌ .

وَالنَّفَاسُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ عَقَبَ الْوِلَادَةِ .

وَالْإِسْتِحَاضَةُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ فِي غَيْرِ أَيَّامِ الْحَيْضِ وَالنَّفَاسِ .

۱۵ - (فَضْلٌ) ناڤرا پاڙدئ ، دئ به حسیٰ حو کمیت خوینی لدهف ژنکا کت .

(وَيَخْرُجُ مِنَ الْفَرْجِ ثَلَاثَةَ دِمَائٍ) و دهر دکه فن ژ (فهرجئ) ژنکی سی شکلیت خینی .

۱ - (دَمُ الْحَيْضِ) خینا چهیزی [کو یا ژفانی]

۲ - (وَالنَّفَاسِ) و خینا چلکا [کو یا پشتی بچیک بونی یه]

۳ - (وَالْإِسْتِحَاضَةُ) و خوینا ئیستیحاضئ [کو ژ ئیشئ چیدبیت] ئەوا دبیزئی نهظیف .

(فَالْحَيْضُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ مِنْ فَرْجِ الْمَرْأَةِ) فئجا هندی چهیزه ئەو ئەو خینه ئەوا دهر دکه فئیت ژفهرجئ ژنکی .

(عَلَى سَبِيلِ الصَّحَّةِ) لسه رئکا ساخلمی یه [و نیشانا سحت خوشی یه بو ژنکی] .

(مِنْ غَيْرِ سَبَبِ الْوِلَادَةِ) نهژ ژبه ر سه به بی بچیک بونی و نساخی .

(وَلَوْنُهُ أَسْوَدٌ مُحْتَدِمٌ لَذَّاعٌ) و رهنکی وی یا ره شه ، ویا قه مەرہ ، ویا دژواره ، ژنک بی دصوژیت .

(وَالنَّفَاسُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ عَقَبَ الْوِلَادَةِ) و نیفاس ئەو خینه ئەوا پشتی بونا بچیکی تیئ .

(وَالْإِسْتِحَاضَةُ هُوَ : الدَّمُّ الْخَارِجُ فِي غَيْرِ أَيَّامِ الْحَيْضِ وَالنَّفَاسِ) و ئیستیحاضه ئەو خینه ئەوا تیئ نه د

وهختئ روژیت چهیزی دا ، و چلکادا ، و سه به بی وی ژبه ر ئیشئ یه ههروه کی مه گوئی .

• بو زانین : حو کمئ ئیستیحاضئ نهوه کی حو کمئ چهیزی و نیفاسئ یه ، ئەو تشتیت ب چهیزو نیفاسا

حهرام، ئەو ب ئیستیحاضئ دهلالین ، به لی دئ هه ر نفیژه کی دهست نفیژه کی شوت ، و دئ روژیا ژئ

گریت و قورئانی ژئ خینیت و طهوافئ کت ، به لی وهختئ طهوافئ دئ خو گریدهت و بو فان

عیبادتیئ دئ ژئ هه که خو گریدهت باشزه .

[فرع: في أقل الحيض وأكثره]

وَأَقَلُّ الْحَيْضِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَأَكْثَرُهُ خَمْسَةٌ عَشَرَ يَوْمًا وَغَالِبُهُ سِتٌّ أَوْ سَبْعٌ.

وَأَقَلُّ النَّفَاسِ لَحْظَةٌ، وَأَكْثَرُهُ سِتُّونَ يَوْمًا، وَغَالِبُهُ أَرْبَعُونَ يَوْمًا.

وَأَقَلُّ الطُّهْرِ بَيْنَ الْحَيْضَتَيْنِ خَمْسَةٌ عَشَرَ يَوْمًا وَلَا حَدًّا لَأَكْثَرِهِ.

وَأَقَلُّ زَمَنِ تَحِيضٍ فِيهِ الْمَرْأَةُ تَسَعُ سِنِينَ.

وَأَقَلُّ الْحَمْلِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ، وَأَكْثَرُهُ أَرْبَعُ سِنِينَ، وَغَالِبُهُ تِسْعَةُ أَشْهُرٍ.

(وَأَقَلُّ الْحَيْضِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ) و کیم ترین موددی حهیزی روژو شهفه کن .

(وَأَكْثَرُهُ خَمْسَةٌ عَشَرَ يَوْمًا) و پترین موددی حهیزی پازده روژن .

(وَغَالِبُهُ سِتٌّ أَوْ سَبْعٌ) وبارا پتر موددی حهیزی لدهف ژنکا شهش روژن ثان حهفتن، ویا دوروست نهفهیه .

(وَأَقَلُّ النَّفَاسِ لَحْظَةٌ) و کیمترین مودده بو چلکی جار که [ودی پاڙ بیت] .

(وَأَكْثَرُهُ سِتُّونَ يَوْمًا) و پترترین مودده بو چلکی شپست (۶۰) روژن، بهلی چو دهلیل ل سهر نینن .

(وَغَالِبُهُ أَرْبَعُونَ يَوْمًا) وبارا پتر موددی چلکی چل (۴۰) روژن ، ویا دوروست نهفهیه .

(وَأَقَلُّ الطُّهْرِ بَيْنَ الْحَيْضَتَيْنِ) و کیمترین پاڙی دناقهینا دو حهیزادا .

(خَمْسَةٌ عَشَرَ يَوْمًا) پازده (۱۵) روژن .

(وَلَا حَدًّا لَأَكْثَرِهِ) و چ هه د بو پتریا پاڙی نینن .

(وَأَقَلُّ زَمَنِ تَحِيضٍ فِيهِ الْمَرْأَةُ تَسَعُ سِنِينَ) و کیمترین وهختی ژنک حهیزا بیینت نهه سالن .

(وَأَقَلُّ الْحَمْلِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ) و کیمترین موددی حهملی ژنکی شهش هه یفن .

(وَأَكْثَرُهُ أَرْبَعُ سِنِينَ) و پترترین حهملی ژنکی چار سالن .

(وَغَالِبُهُ تِسْعَةُ أَشْهُرٍ) وبارا پتر موددی حهملی ژنکی نهه هه یفن .

[مَیْحَرْمُ بِالْحَيْضِ وَالنَّفَاسِ]

وَيَحْرَمُ بِالْحَيْضِ وَالنَّفَاسِ ثَمَانِيَةَ أَشْيَاءَ:

- ۱ - الصَّلَاةُ ۲ - وَالصَّوْمُ ۳ - وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ ۴ - وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ
- ۵ - وَدُخُولُ الْمَسْجِدِ ۶ - وَالطَّوَّافُ ۷ - وَالْوَطْءُ ۸ - وَالْاِسْتِمْتَاعُ بِمَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ .

(وَيَحْرَمُ بِالْحَيْضِ وَالنَّفَاسِ ثَمَانِيَةَ أَشْيَاءَ) وحرامه بو ژنکا دحهيزادا و چلکادا ههشت تشت.

۱ - (الصَّلَاةُ) نغیز [بیټ فەررز ژى ، ویټ سونهد ژى].

۲ - (وَالصَّوْمُ) و روژی ژى [ههروهسا فەررز ژى ، و سونهد ژى].

۳ - (وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ) و خاندنا قورئانی، خو ژبه ژى.

۴ - (وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ) و دهستکرنا موصحفی (قورئانا نفیسی) و هلگرتنا وی .

۵ - (وَدُخُولُ الْمَسْجِدِ) و چونا د مزگهفتی فه .

۶ - (وَالطَّوَّافُ) و طهوافا لدور کهعبی [بهیتا خودی].

۷ - (وَالْوَطْءُ) و چونا نفینا ژنکی.

۸ - (وَالْاِسْتِمْتَاعُ بِمَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ) ولهزهت برنا ب ما بهینا نافکی و چوکیټ ژنکی لسه ر

ریساتیی. حهرامه.

• بوزانین: گهلهك زانا دبیژن ل وهختی حهیزی، بهس جهی حهیزی بتنی حهرامه، ولهشی وی یی دی

حهلاله بو زهلامی وی، و(خودی چیټر دزانیت).

تیبینی:

۱- بی دهستنقیژیا مهزن بو ژنکا دحهيزا دا، یان دچلکا دا نه.

۲- بی دهستنقیژیا نافجی بو یی ب جهنا بهته.

۳- بی دهستنقیژیا بچویك بو یی بی دهستنقیژیه.

[مَا يَحْرُمُ عَلَى الْجُنُبِ وَالْمُحَدِّثِ فِعْلُهُ]

۱۶ - فَضْلٌ : وَيَحْرُمُ عَلَى الْجُنُبِ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - الصَّلَاةُ ۲ - وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ ۳ - وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ .
- ۴ - وَالطَّوَافُ ۵ - وَاللَّبْتُ فِي الْمَسْجِدِ .

وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُحَدِّثِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - الصَّلَاةُ ۲ - وَالطَّوَافُ ۳ - وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ .

۱۶ - (فَضْلٌ) نَافِرًا شَاذِي ، دِي بِهَ حَسِيّ وَان تَشْتَا كَهت تَهَوِيْت حَهْرَام لَسَهْرِي بِ جَهْنَابَهْت كُو بَكَهْت .

(وَيَحْرُمُ عَلَى الْجُنُبِ خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ) وَ حَهْرَامَه لَسَهْرِي بِ جَهْنَابَهْت يَنْج تَشْت :

۱ - (الصَّلَاةُ) نَقِيْز كَرْن [يَان كَرْنَا نَقِيْزِي] .

۲ - (وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ) وَ خَانْدَنَا قُورْنَانَا پِيْرُوْز ، خُوْرْزِهَر رِي .

۳ - (وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ) وَ دَهْسْتَكْرْنَا مَوْصَحَهْفِي وَ هَلْگَرْتْنَا وِي .

۴ - (وَالطَّوَافُ) وَ طَهْوَا فَا ل دُور كَه عِي [بِهَيْتَا خُوْدِي] . تَهْوَا ل مَه كَه هَا مَوْكَه رَرَهْم .

۴ - (وَاللَّبْتُ فِي الْمَسْجِدِ) وَ مَانَا د مَزْگَهْفِي قَه ، بَدَلِيْ هَه كَه د مَزْگَهْفِي رَا بِيُوْرِيْت نَه حَهْرَامَه .

(وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُحَدِّثِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) وَ حَهْرَامَه لَسَهْر مَرُوْفِي بِي دَهْسْتَنَقِيْزِي سِي تَشْت .

۱ - (الصَّلَاةُ) كَرْنَا نَقِيْزِي ، يَان نَقِيْز كَرْن .

۲ - (وَالطَّوَافُ) وَ طَهْوَا فَا ل دُور كَه عِي [بِهَيْتَا خُوْدِي] .

۳ - (وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ) وَ دَهْسْتَكْرْنَا مَوْصَحَهْفِي (قُورْنَانَا نَقِيْزِي) وَ هَلْگَرْتْنَا وِي .

۲- ڪتابُ الصَّلَاةِ

[مَواقِيتُ الصَّلَاةِ]:

۱ - فَصَلْ : الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ خَمْسٌ :

۱ - الظُّهْرُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا زَوَالُ الشَّمْسِ ، وَآخِرُهُ إِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ بَعْدَ ظِلِّ الزَّوَالِ .

۲ - وَالْعَصْرُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا الزِّيَادَةُ عَلَى ظِلِّ الْمِثْلِ ، وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى ظِلِّ الْمِثْلَيْنِ ، وَفِي الْجَوَازِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ .

۲ - (ڪتابُ الصَّلَاةِ) ٺهڻ ڪتابه دي به حسي نڀيڙا ڪهت .

۱ - (فَصَلْ) نافرا ٺيڪي ڙفي ڪتابي ، دي به حسي وهختي نڀيڙي ڪهت .

(الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ خَمْسٌ) نڀيڙيٽ فهرز پيڻجن دسه فوروزه ڪا دا ٺه وڙي ٺهڻه .

۱ - (الظُّهْرُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا) نڀيڙا نيفرو ، ودهستيڪا وهختي وي .

(زَوَالُ الشَّمْسِ) هه ڪه روڙ ڙنيغه ڪا عهسماني قولبي بو رهخي روڙ نافابوني .

(وَآخِرُهُ إِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ) و ديماهيا وهختي نڀيڙا نيفرو ، هه ڪه سيبهرا ههڙ تشته ڪي

ته مهتي وي لي هات .

(بَعْدَ ظِلِّ الزَّوَالِ) ڙبلي سيبهرا دهست پيڪا نيفرو [ڪو دبيڙي ، سيبهرا زهوالي] .

• بو زانين : ههڙ نڀيڙه ڪ ڙدهست پيڪا وهختي وي وههتا ديماهيا وهختي وي بيته ڪرن دوروسته .

۲ - (وَالْعَصْرُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا) ونڀيڙا ٺيڦاري ، و دهست پيڪا وهختي وي .

(الزِّيَادَةُ عَلَى ظِلِّ الْمِثْلِ) ڦيڄا هه ڪه سيبهرا ههڙ تشته ڪي زيدهتر لي هات ڙوي ، ڙبلي سيبهرا زهوالي .

(وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى ظِلِّ الْمِثْلَيْنِ) و ديماهيڪا نڀيڙا ٺيڦاري دوهختي باش دا ، ههتا سيبهرا ههڙ

تشته ڪي دوجارا ڙ ته مهتي وي لي هات .

(وَفِي الْجَوَازِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ) و دوروستاهي دا ههتا روڙ بهري ڦه ديٽ [ٺانڪو مهغروب ديٽ] .

• بو زانين : دهستيڪا ههڙ نڀيڙه ڪي دوماهيا وهختي يا بهري وي يه .

۳ - وَالْمَغْرِبُ: وَوَقْتَهَا وَاحِدٌ ، وَهُوَ : غُرُوبُ الشَّمْسِ وَبِمَقْدَارِ مَا يُؤَدِّنُ ، وَيَتَوَضَّأُ ، وَيَسْتُرُ الْعَوْرَةَ ، وَيَقِيمُ الصَّلَاةَ ، وَيُصَلِّي خَمْسَ رَكَعَاتٍ^(۱) .

۴ - وَالْعِشَاءُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا إِذَا غَابَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ ، وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ ، وَفِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي .

۵ - وَالصُّبْحُ : وَأَوَّلُ وَقْتِهَا طُلُوعُ الْفَجْرِ الثَّانِي ، وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى الْإِسْفَارِ ، وَفِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ .

۳ - (وَالْمَغْرِبُ: وَوَقْتَهَا وَاحِدٌ) وَنَغِيژَا مَهْرَب ، وَهَخْتِي وَيْ نِيكَه [ئَانكُو يِي كورته ويِي كِيَمَه]

(وَهُوَ: غُرُوبُ الشَّمْسِ) وَ نَهو ژي بهري فهبونا روژي يه ب ته مامي .

(وَبِمَقْدَارِ مَا يُؤَدِّنُ ، وَيَتَوَضَّأُ) وَب ميقداري بانگ بيته دان ، وَ مروؤ دهست نغيزي بشوت .

(وَيَسْتُرُ الْعَوْرَةَ ، وَيَقِيمُ الصَّلَاةَ) وَ جلكيت خو بكهته بهرخو ، وَ قامهتا نغيزي بگريت .

(وَيُصَلِّي خَمْسَ رَكَعَاتٍ) وَ پينج ركاعهتا نغيز بكهت ، سي (۳) فهرز ، ودو (۲) ركاعهت سوندهت .^(۱)

۴ - (وَالْعِشَاءُ: وَأَوَّلُ وَقْتِهَا) وَ نَغِيژَا عهيشا ، وَدهست ييكا وهختي وي .

(إِذَا غَابَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ) هه كه ئافبو نهو روناهيا صور ، نهوا پشتي بهري فهبونا روژي دميت

(وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ) وَدوماهيكاهختي وي يي بخير وباش ههتا سيكا شهفي يه .

(وَفِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي) وَ دوروستاهي دا وهختي وي ههتا دهركهتنا سپيدا دوي يه .

۵ - (وَالصُّبْحُ: وَأَوَّلُ وَقْتِهَا) وَنَغِيژَا سپيدي ، دهست ييكا وهختي وي .

(طُلُوعُ الْفَجْرِ الثَّانِي) دهركهتن وهاتنا سپيدا دوي يه .

(وَآخِرُهُ فِي الْاِخْتِيَارِ إِلَى الْإِسْفَارِ) وَديماهيا وهختي وي يي باش وَ بخير ههتا دونيا زهلال ديت .

(وَفِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ) وَدوروستاهي دا وهختي وي ههتا روژ دهركهت .

(۱) نهف چهندهيه وهختي مهغروب ، لسهر قهولي جهديد يي نيمامي شافعي (رهجا خودي لي بيت) بهلي نيمامي

نهوهوي (رهجا خودي لي بيت) قهولي وي يي قهديم دههلبزيريت كو دبيژيت (وَآخِرَهَا مَغِيبُ الشَّفَقِ الْأَحْمَرِ)

بهلي نهوهوي راست دبيژيت مهغروب ژي وهكي نغيزيت دي دو وهختيت هدين .

[شُرُوطُ وَجُوبِ الصَّلَاةِ]:

- ۲ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الصَّلَاةِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ :
 ۱ - الإِسْلَامُ ۲ - وَالبُلُوغُ ۳ - وَالْعَقْلُ ، وَهُوَ حَدُّ التَّكْلِيفِ .

[الصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ]:

- ۳ - فَضْلٌ : وَالصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ جَمَاعَةٌ خَمْسٌ :
 ۱ - ۲ - العِيدَانِ ، ۳ - ۴ - وَالکُسُوفَانِ ، ۵ - وَالاسْتِسْقَاءُ .

- ۲ - (فَضْلٌ) نافرًا دویں ، دی بہ حسی شہرتین واجب بونا نغیڑی کہت .
 (وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الصَّلَاةِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) و شہرتیت واجبونا نغیڑی ، سی تشن .
 ۱ - (الإِسْلَامُ) موسلمانہ تی [نانکو نغیڑ لسہر کافر ی نینن ہہتا موسلمان دیت]
 ۲ - (وَالْبُلُوغُ) و بالغ بون [نانکو نغیڑ لسہر یں بچیک نینن ، بہلی سونہتہ حدفت سالی نیشا بدہن ،
 و بی بدہنہ کرن دا ب عہلت ، ول دہہ سالی سہرا نہ کرنا نغیڑا بقوتن ، بہلی نہ قوتانہ کا مہزن].
 ۳ - (وَالْعَقْلُ) و عاقل [نانکو مروقی دین نغیڑ لسہر نینن].
 (وَهُوَ حَدُّ التَّكْلِيفِ) وئہفہنہ سنوریت تہ کلیفی [نانکو ہہر کہسی موسلمان بیت و بی بالغ بیت ، و بی ب
 عاقل بیت ، بہرامہری فہرمانیت خودی یں بہرپرسہ ، ودقیت گوداریں بکہت].

[الصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ]

- ۳ - (فَضْلٌ) فافرًا سیں ، دی بہ حسی نغیڑت سونہت یب جماعت کہت .
 (وَالصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ جَمَاعَةٌ خَمْسٌ) وئہو نغیڑت سونہت ب جماعت بینہ کرن پیجن .
 ۱-۲ (العِيدَانِ) نغیڑت ہہردو عہدا ، ۱- عہدا رہمہزانی ، ۲- وعہدا حہجیا (قوربانا) .
 ۳-۴ (وَالکُسُوفَانِ) و نغیڑت ، ۱- روز غہیرینی ، ۲- و ہدیف غہیرینی .
 ۵ - (وَالاسْتِسْقَاءُ) و نغیڑا دوعا بارانی .

وَالسُّنَنُ التَّابِعَةُ لِلْفَرَائِضِ سَبْعَةٌ عَشْرَ رَكْعَةً :

رَكْعَتَا الْفَجْرِ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَانِ بَعْدَهُ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الْعَصْرِ وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَثَلَاثٌ بَعْدَ الْعِشَاءِ يُوتَرُ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ .

وَثَلَاثٌ نَوَافِلٌ مُؤَكَّدَاتٍ :

١- صَلَاةُ اللَّيْلِ ٢- وَصَلَاةُ الصُّحَى ٣- وَصَلَاةُ التَّرَاوِيحِ .

(وَالسُّنَنُ التَّابِعَةُ لِلْفَرَائِضِ سَبْعَةٌ عَشْرَ رَكْعَةً) وئهو نقيزيت سوننهت نهويت لگهل نقيزيت فهرط تينه کرن [کو دييزني رهواتب] نهو ههفده رکاعتهن .

- ١- (رَكْعَتَا الْفَجْرِ) دو رکاعتهت بهري نقيزا سپيدى .
 - ٢- (وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ) وچار رکاعتهت بهري نقيزا نيڤرو .
 - ٣- (وَرَكْعَتَانِ بَعْدَهُ) ودو رکاعتهت پشتي نقيزا نيڤرو .
 - ٤- (وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الْعَصْرِ) وچار رکاعتهت بهري نقيزا نيڤارى .
 - ٥- (وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ) ودو رکاعتهت پشتي نقيزا مهغرهب .
 - ٦- (وَثَلَاثٌ بَعْدَ الْعِشَاءِ) وسى رکاعتهت پشتي نقيزا عهيشا .
- (يُوتَرُ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ) نيک ژوان سى رکاعتهتا دى کهته ويتر .
- (وَثَلَاثٌ نَوَافِلٌ مُؤَكَّدَاتٍ) وسى سوننهتيت ههين گهلهپ خيرون .

- ١- (صَلَاةُ اللَّيْلِ) نقيزيت شهڤى [کو دييزني (تههه ججود)]
- ٢- (وَصَلَاةُ الصُّحَى) و نقيزا تيشته گههين وهختى وى پشتي روژ بهژنه کى بلند دبيت ههتا ئيستيوائى، کو بهري نيڤرو بدهه دهقيقا .
- ٣- (وَصَلَاةُ التَّرَاوِيحِ) و نقيزيت تهراويح شهڤيت ههيفاهه مهزانى و وهختى وان پشتي نقيزا عهيشايه ههتا بهري نفستنى ، يان ههتا سپيدى .

[شُرُوطُ صَحَّةِ الصَّلَاةِ]:

۴ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ الصَّلَاةِ قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ :

۱ - طَهَارَةُ الْأَعْضَاءِ مِنَ الْحَدَثِ . وَالنَّجَسِ .

۲ - وَسْتُرُ الْعَوْرَةِ بِلِبَاسٍ طَاهِرٍ . ۳ - وَالْوُقُوفُ عَلَى مَكَانٍ طَاهِرٍ .

۴ - وَالْعِلْمُ بِدُخُولِ الْوَقْتِ . ۵ - وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ .

[فَرَعٌ]: وَيَجُوزُ تَرْكُ الْقِبْلَةِ فِي حَالَتَيْنِ :

۱ - فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ . ۲ - وَفِي النَّافِلَةِ فِي السَّفَرِ عَلَى الرَّاحِلَةِ .

۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چارڻ ، دى به حسى شهرتين دوروستيا نغيزي كهت .

(وَشَرَائِطُ الصَّلَاةِ قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا خَمْسَةٌ أَشْيَاءٌ) و شهرتيت نغيزي بهرى چونا تيدا پنج تشتن .

۱ - (طَهَارَةُ الْأَعْضَاءِ مِنَ الْحَدَثِ . وَالنَّجَسِ) پاقر کرنا نه اعضا ، ژبي دهستنغيزي وجهنا بهتى ، وپساتي .

۲ - (وَسْتُرُ الْعَوْرَةِ بِلِبَاسٍ طَاهِرٍ) و ستاره کرنا عه وره تي ب جلکه کي پاقر .

۳ - (وَالْوُقُوفُ عَلَى مَكَانٍ طَاهِرٍ) و راوستانا (بو نغيزي) لسهر جهه کي پاقر .

۴ - (وَالْعِلْمُ بِدُخُولِ الْوَقْتِ) وزانينا ب هاتنا وهختي نغيزي .

۵ - (وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ) وبهريخودانا قبلي [نانکو که عبي کو قبلا موسلمانا هميانه] .

[فَرَعٌ] (وَيَجُوزُ تَرْكُ الْقِبْلَةِ فِي حَالَتَيْنِ) و دوروسته بهرى خو نه دهته قبلي ددو حاله تادا .

۱ - (فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ) دترسه کا دژواردا ، يان مهزندا ، وه کي رهقه کي [يان موسلمان و کافر تيکهل بن دشهري دا] .

۲ - (وَفِي النَّافِلَةِ فِي السَّفَرِ عَلَى الرَّاحِلَةِ) و دنغيزيت سوندهت دا لسه فهري لسهر پشتا دهواري .

[أَرْكَانُ الصَّلَاةِ]:

۵- فَصُلِّ : وَأَرْكَانُ الصَّلَاةِ ثَمَانِيَةٌ عَشَرَ رُكْنًا :

- ۱ - النِّيَّةُ . ۲ - وَالْقِيَامُ مَعَ الْقُدْرَةِ ۳ - وَتَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ ۴ - وَقِرَاءَةُ الْفَاتِحَةِ وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ آيَةٌ مِنْهَا ۵ - وَالرُّكُوعُ . ۶ - وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ . ۷ - وَالرَّفْعُ وَالْإِعْتِدَالُ . ۸ - وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ . ۹ - وَالسُّجُودُ . ۱۰ - وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ . ۱۱ - وَالْجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ . ۱۲ - وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ . ۱۳ - وَالْجُلُوسُ الْأَخِيرُ . ۱۴ - وَالتَّشَهُدُ فِيهِ . ۱۵ - وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ . ۱۶ - وَالتَّسْلِيمَةُ الْأُولَى . ۱۷ - وَنِيَّةُ الْخُرُوجِ مِنَ الصَّلَاةِ . ۱۸ - وَتَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ .

۵ - (فَصُلِّ) ناظرًا بِنَجْحِي ، دى به حسى رو كنيث نقيضى كهت .

(وَأَرْكَانُ الصَّلَاةِ ثَمَانِيَةٌ عَشَرَ رُكْنًا) و رو كنيث نقيضى هه زده (۱۸) رو كنن .

۱ - (النِّيَّةُ) نيهت نينان ، كو بينه سهر هزرا وى دى فلان نقيضى كهم .

۲ - (وَالْقِيَامُ مَعَ الْقُدْرَةِ) وراوستانا زبيرفه دگهل شيانى، [نانكو: هه كه بشيت].

۳ - (وَتَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ) وگوتنا (اللهُ أَكْبَرُ) دگهل نيهت نينانا نقيضى .

۴ - (وَقِرَاءَةُ الْفَاتِحَةِ وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ آيَةٌ مِنْهَا) وخواندنا فاتحى و بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ نياه ته كه زفاتحى .

۵-۶ (وَالرُّكُوعُ . وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ) وچونا ركوعى ، وراوستانا دروكوعى دا .

۷-۸ (وَالرَّفْعُ وَالْإِعْتِدَالُ . وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ) وراوستانا تيدا وراوستانا تيدا (يه عنى زبيرفه).

۹-۱۰ (وَالسُّجُودُ . وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ) وچونا سوجدى ، وراوستانا تيدا .

۱۱-۱۲ (وَالْجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ . وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ) وارينشتنا مابهينا ههر دو سوجدا ، وراوستانا تيدا .

۱۳-۱۴ (وَالْجُلُوسُ الْأَخِيرُ . وَالتَّشَهُدُ فِيهِ) وارينشتنا ديماهيكى ، وخواندنا ته حياتى تيدا .

۱۵ - (وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ) واصلهوات لسهر بيغه مبهردى (ﷺ) تيدا [وصله وواتا نبراهيمى بخيرتره] .

۱۶ - (وَالتَّسْلِيمَةُ الْأُولَى) وسه لاما نيكى پشتى ته حياتى ، واصلهواتى [بيژت السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ] .

۱۷ - (وَنِيَّةُ الْخُرُوجِ مِنَ الصَّلَاةِ) ونيهتا دهر كهتنا ز نقيضى بينيت [وقه ولى دوروست دبيژت: نيهتا دهر كهتنا ز نقيضى نه روكنه ونه فهرزه [ونهز دبيژم نه سونه ته زى] .

۱۸ - (وَتَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ) وتهرتيبا روكنه وه كى نه قامه ديار كرى .

[سُنُّ الصَّلَاةِ]

۶ - فَضْلٌ : وَسُنُّهَا قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ :

۱ - الأَذَانُ ۲ - والإقامة.

وَبَعْدَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ : ۱ - التَّشَهُدُ الأَوَّلُ ۲ - وَالْقُنُوتُ فِي الصُّبْحِ ، وَفِي الوِتْرِ فِي النِّصْفِ الثَّانِي مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ .

۶- (فَضْلٌ) ناغبرا شهشی ، دئی بهحسی وان سوننه تا کت نهویت بهری کهتنا د نغیرا دا .

(وَسُنُّهَا قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ) و نهو سوننه تیت بهری چونا د نغیرا دا دو تشتن .

۱- (الأَذَانُ) بانگ دان ، سوننه ته لدهست پیکا وهختی نغیرا بانگ بیته دان بو ناگه هداریا خه لکی ، دا بزائن وهختی نغیرا هات ، (وبانگ نهغهیه) ^(۱)

۲- (والإقامة) وقامهت گرتن ، سوننه ته وهختی رابن بو نغیرا ، قامهت بیته گرتن (وقامهت زی نهغهیه) ^(۲)

(وَبَعْدَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ) وپشتی کهتنا دنغیرا دا دو تشت سوننه تن .

۱- (التَّشَهُدُ الأَوَّلُ) ته حیاتا نیکئی ، نهوا ددیفا سه لامی نهغهدهت بهلی رابیت بو رکاعهتا سیی .

۲- (وَالْقُنُوتُ فِي الصُّبْحِ) وخاندنا دوعا قونوتی دنغیرا سپیدی دا .

(وَفِي الوِتْرِ فِي النِّصْفِ الثَّانِي مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ) و دویتری دا ، ژنیفه کا هدیفا رهمه زانا پیروز ویقه [کو شهفا (۱۶) پشتی رابونا ژ روکوعی ههتا رهمه زان خلاست بیت] .

• (بو زانین : خاندنا دوعا قونوتی دویتری دا ههمی گاڤا سوننه ته ، نه بهس دهه یفا رهمه زانا پیروز بتی دا .

• وخاندنا دوعا قونوتی ب بهرده وامی دنغیرا سپیدی دا نه گله کا مهزبیته .

• ویا دوروست بانگ وقامهت ههردو و فرظول کیفایه تن نه سوننه تن (وخودی چیت دزانیته) .

(۱) ((اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ)).

(۲) ((اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ)).

[هَيَاتُ الصَّلَاةِ]

وَهَيَاتُهَا خَمْسَةٌ عَشْرَ خَصْلَةً :

- ۱ - رَفْعُ اليَدَيْنِ عِنْدَ تَكْبِيرَةِ الإِحْرَامِ ، وَعِنْدَ الرُّكُوعِ وَالرَّفْعِ مِنْهُ .
- ۲ - وَوَضْعُ اليَمِينِ عَلَى الشَّمَالِ . ۳ - وَالتَّوَجُّهُ ^(۱) . ۴ - وَالإِسْتِعَاذَةُ .
- ۵ - وَالجَهْرُ فِي مَوْضِعِهِ . ۶ - وَالإِسْرَارُ فِي مَوْضِعِهِ . ۷ - وَالتَّأْمِينُ .
- ۸ - وَقِرَاءَةُ السُّورَةِ بَعْدَ الفَاتِحَةِ . ۹ - وَالتَّكْبِيرَاتُ عِنْدَ الرَّفْعِ وَالخَفْضِ .

(وَهَيَاتُهَا خَمْسَةٌ عَشْرَ خَصْلَةً) : وسهرو بهر وخه ملا نفیڑی ، پازده سالوخته تن [نانکو خاسیه تن]

- ۱ - (رَفْعُ اليَدَيْنِ عِنْدَ تَكْبِيرَةِ الإِحْرَامِ) بلند کرنا ههردو دهستا لنک (اللهُ أَكْبَرُ) نیه تی .
- (وَعِنْدَ الرُّكُوعِ وَالرَّفْعِ مِنْهُ) ولنک چوونا روکوئی ، ورا بونا ژ روکوئی ، سونده ته دهستی خو بلند کت، وینته بهرانبه ری ملیت خو، یان گو هیت خو، و بهری ظکی دهستی خو بدته قیلی .
- ۲ - (وَوَضْعُ اليَمِينِ عَلَى الشَّمَالِ) ودانا دهستی راستی لسه ری چه بی .
- ۳ - (وَالتَّوَجُّهُ) ودوعا ووجهتو ووجهیه ^(۱) پشتی (اللهُ أَكْبَرُ) نیه تی بوخینیت [دییڑی دوعا نیستفتاحی]
- ۴ - (وَالإِسْتِعَاذَةُ) و بیڑیت [أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ] بهری خاندنا فاتحی .
- ۵ - (وَالجَهْرُ فِي مَوْضِعِهِ) و دهنگ بلند کرن دجهی دهنگ بلند کرنی دا [کو مه غروب وعهیشا وسپیده نه]
- ۶ - (وَالإِسْرَارُ فِي مَوْضِعِهِ) ودهنگ نرم کرن دجهی دهنگ نرم کرنی دا بخاندنی [کو نیفرو نیقارن]
- ۷ - (وَالتَّأْمِينُ) وگوتنا (آمین) پشتی خاندنا فاتحی [دهنگی خو بی بلند کت دنفیڑیت شهقی دا]
- ۸ - (وَقِرَاءَةُ السُّورَةِ بَعْدَ الفَاتِحَةِ) و خاندنا سوره ته کی ژفورنای ، یان چهند نایه ته کا پشتی فاتحی .
- ۹ - (وَالتَّكْبِيرَاتُ عِنْدَ الرَّفْعِ وَالخَفْضِ) وگوتنا (اللهُ أَكْبَرُ) لنک هه می چه ماندن و بلند بونا دا .

(۱) ((وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا مُسْلِمًا، وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)) رواه الامام الشافعي في (مسنده) برقم (۲۱۶).

- ۱۰ - وَقَوْلُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ، رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ .
- ۱۱ - وَالتَّسْبِيحُ فِي الرُّكُوعِ ، وَالسُّجُودِ . ۱۲ - وَوَضْعُ اليَدَيْنِ عَلَى الفَخْذَيْنِ فِي الجُلُوسِ ، يَبْسُطُ اليُسْرَى وَيَقْبِضُ اليُمْنَى ، إِلَّا الْمُسَبِّحَةَ ، فَإِنَّهُ يُشِيرُ بِهَا مُتَشَهِّدًا .
- ۱۳ - وَالْاِفْتِرَاشُ فِي جَمِيعِ الجَلَسَاتِ . ۱۴ - وَالتَّوَرُّكُ فِي الجَلْسَةِ الْأَخِيرَةِ .
- ۱۵ - وَالتَّسْلِيمَةُ الثَّانِيَةُ .

۱۰ - (وَقَوْلُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) وگوتنا (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) وهختی ژرکوعی رادیت .

(رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ) وهختی ژ پیرفہ راستبو دی بیژیت (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ) .

۱۱ - (وَالتَّسْبِيحُ فِي الرُّكُوعِ ، وَالسُّجُودِ) ودی تہسیحا دروکوعی دا ، وسوجدی دا بیژیت ، تہسیحا روکوعی [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ] سی جارا ، وتہسیحا سوجدی [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى] سی جارا .

۱۲ - (وَوَضْعُ اليَدَيْنِ عَلَى الفَخْذَيْنِ فِي الجُلُوسِ) ودانانا ہردو دستا لسہر ہردو رانا لوہختی روینشتنی .

(يَبْسُطُ اليُسْرَى وَيَقْبِضُ اليُمْنَى) دی دستہی چہی ژیک فہ کہت ، ودہستی راستی مجینیت .

(إِلَّا الْمُسَبِّحَةَ ، فَإِنَّهُ يُشِيرُ بِهَا مُتَشَهِّدًا) تلا شہدی تینہ ئوی دی ئیشارہتی بی کہت دگہل شہدی .

۱۳ - (وَالْاِفْتِرَاشُ فِي جَمِيعِ الجَلَسَاتِ) ودی ئیفتیراشی کہت دہمی رینشتادا ، [ئیفتیراش ژی ئہقیہ دی پیخوبی راستی چکلینیت ، ودی رینتہ سہر بی چہی] .

۱۴ - (وَالتَّوَرُّكُ فِي الجَلْسَةِ الْأَخِيرَةِ) ودی تہوروکنی کہت درینشتا دیمایکی دا [تہوروک ژی ئہقیہ دی بی راستی چکلینیت ، وی چہی دبن بی راستی را دہرئینخت ، ورینتہ جہی بی چہی لسہر کماخا خو ، بہلی ہہ کہ نہخوشی بو ہہقالی وی چیبیت دنقیڑا ب جماعت دا بلا ئیفتیراشی بکہت چہترہ ژتہوروک] . (تہوروک) سونہتہ دوان نفیڑادا ئویت دوو تہحیات تیدا .

۱۵ - (وَالتَّسْلِيمَةُ الثَّانِيَةُ) وسہلاما دوی کول ملی چہی فہدہت [ئہوژی سونہتہ] ویا دوروست ہردوو سہلام واجن ژبہر فعلا پیغمبہری ﷺ .

[أُمُورٌ تُخَالِفُ فِيهَا الْمَرْأَةُ الرَّجُلَ]:

۷ - فَضْلٌ : وَالْمَرْأَةُ تُخَالِفُ الرَّجُلَ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءَ :

فَالرَّجُلُ : ۱ - يُجَافِي مِرْفَقِيهِ عَن جَنْبِيهِ . ۲ - وَيَقْلُ بَطْنَهُ عَن فَخْذِيهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ . ۳ - وَيَجْهَرُ فِي مَوْضِعِ الْجَهْرِ .

۴ - وَإِذَا نَابَهُ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ سَبَّحَ .

۵ - وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتَيْهِ .

۷- (فَضْلٌ) ناڤرا حهفتی ، دئی به حسنی هندهك تشاكهت ژنك نهوه کی زهلامی یه دنقیڑی دا .

(وَالْمَرْأَةُ تُخَالِفُ الرَّجُلَ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءَ) و ژنك نهوه کی زهلامیه دینج تشیت نقیڑی دا .

۱- (فَالرَّجُلُ يُجَافِي مِرْفَقِيهِ عَن جَنْبِيهِ) زهلام دئی نهیشکیت خو دته پاش ژکیله کیت خو دروکوع وسوجودا دا .

۲- (وَيَقْلُ بَطْنَهُ عَن فَخْذِيهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ) ودئی زکی خو بلندکته ژسه رانیت خو، دروکوع وسوجودا دا .

۳- (وَيَجْهَرُ فِي مَوْضِعِ الْجَهْرِ) ودئی دهنگی خو بلندکته لجهی دهنگ بلندکرنی دا [کو مهغروب وعهیشا و سپیدهنه]

۴- (وَإِذَا نَابَهُ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ سَبَّحَ) وههکه تشتهك لی قهومی دنقیڑی دا چ بتخی بیت وه کی هشیاریه کی بدهته ئیکی یان ب جهماعهت بیت کو هشیاری بدهته ئیمامی دئی زهلام ب دهنگه گه کی بلند بیژیت (سُبْحَانَ اللَّهِ) .

۵- (وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتَيْهِ) وعهورهتی زهلامی ژمابهینا نافکا وی وچوکیت وی یه، ونافاک وچوک زی عهورهتن .

۱ - ۲ وَالْمَرْأَةُ: تَضُمُّ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ . ۳ - وَتَخْفِضُ صَوْتَهَا بِحَضْرَةِ الرَّجَالِ
الْأَجَانِبِ . ۴ - وَإِذَا نَابَهَا شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ صَفَّقَتْ . ۵ - وَجَمِيعُ بَدَنِ الْحُرَّةِ
عَوْرَةٌ فِي الصَّلَاةِ إِلَّا وَجْهَهَا وَكَفَّيَّهَا . وَالْأُمَّةُ كَالرَّجُلِ فِي الصَّلَاةِ فَقَطُّ .

(وَالْمَرْأَةُ) وهندی ژنکه.

۱ - ۲ (تَضُمُّ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ) دى خو گه هینته ئیک [نانکو دى ئه نیشکیت خو گه هینته تهنشیت خو

د روکوع وسوجودادا، دى له شى خو (نانکو زکى خو) دانته سهر رانیٹ خو دسوجدی دا].

۳ - (وَتَخْفِضُ صَوْتَهَا بِحَضْرَةِ الرَّجَالِ الْأَجَانِبِ) ودی دهنگی خو نرمکته لوزیرا زهلامیت بیانی.

۴ - (وَإِذَا نَابَهَا شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ صَفَّقَتْ) وهه که تشتهک لی قهومی دنقیڑا ب جهماعته دا دى ژنک

دهستی راستی ل پشته دهستی چهی دت کو دهنگ ژى بیٹ.

۵ - (وَجَمِيعُ بَدَنِ الْحُرَّةِ عَوْرَةٌ فِي الصَّلَاةِ إِلَّا وَجْهَهَا وَكَفَّيَّهَا) و له شى ژنکا حور (یا نازاد) ههمی

عهورهته، ژبلی رویی وی، ودهسیت وی، ههتا گوزه کا.

(وَالْأُمَّةُ كَالرَّجُلِ) وعهورهتی ژنکا جاری یه وهکی یی زهلامی یه ما بهینا نافکی وچوو کانه.

(فِي الصَّلَاةِ فَقَطُّ) دنقیڑی دا بتی، نهما ژدهرفهی نقیڑی له شى وی ههمی عهورهته وهکی ژنکا حور.

بو زانین: گوتنا (سُبْحَانَ اللَّهِ) یا زهلامی (صَفَّقَتْ) یا ژنکی، ههکه خهله تیهک یان سه هوایهک پهیدا بو دنقیڑا

جهماعته دا.

[مُبْطَلَاتُ الصَّلَاةِ]

۸ - فَضْلٌ : وَالَّذِي يُبْطِلُ الصَّلَاةَ أَحَدَ عَشَرَ شَيْئًا:

- ۱ - الْكَلَامُ الْعَمْدُ . ۲ - وَالْعَمَلُ الْكَثِيرُ الْمُتَوَالِي . ۳ - وَالْحَدَثُ .
- ۴ - وَحُدُوثُ النَّجَاسَةِ . ۵ - وَانْكِشَافُ الْعَوْرَةِ . ۶ - وَتَغْيِيرُ النِّيَّةِ .
- ۷ - وَاسْتِدْبَارُ الْقِبْلَةِ . ۸ - وَالْأَكْلُ . ۹ - وَالشُّرْبُ . ۱۰ - وَالْقَهْقَهَةُ . ۱۱ - وَالرَّدَّةُ .

- ۸ - (فَضْلٌ) ناڦرا هه شتي ، دي به حسي وان تشنا كهت نه ويٽ نڙي به طال دڪن .
(وَالَّذِي يُبْطِلُ الصَّلَاةَ أَحَدَ عَشَرَ شَيْئًا) و نهو تشتيٽ نڙي به طال دڪن يازده تشتن .
- ۱ - (الْكَلَامُ الْعَمْدُ) ناخفتنا ژقه ستا وژدل ، چ دگهل مروفا بيت ، يان قهسه كي بيٽريت نه يا نڙي بيت .
- ۲ - (وَالْعَمَلُ الْكَثِيرُ الْمُتَوَالِي) و بزافتن ، وگهلهك لفلقين لديقك و خو بزافتن نهژ شوليت نڙي بن .
- ۳ - (وَالْحَدَثُ) وبي ده ستنڙي ، هه كه لسهر نڙي بي ده ستنڙي بو دي نڙي به طال بيت .
- ۴ - (وَحُدُوثُ النَّجَاسَةِ) و پهيدا بونا پيساتيه كي چ ب جلڪي خوفه يان ب لهشي خوفه ديت ونه شيا ژخو
فه كهت دي نڙي وي به طال بيت .
- ۵ - (وَانْكِشَافُ الْعَوْرَةِ) و دهر كهتن وريس بونا عوره تي كو نه شيت زيكا فه شيريت .
- ۶ - (وَتَغْيِيرُ النِّيَّةِ) وگوهرينا نيه تي ، وه كي نيهت ئينانا دهر كه تنا ژنڙي ، يان نيهتا خو ب قولوپينيت بو
نڙي هه كا دي ، دي به طال بيت نڙي وي .
- ۷ - (وَاسْتِدْبَارُ الْقِبْلَةِ) وپشت دانا قبلي ، هه كه بهري خو ژقبلي وهر گيريت و بزانيت ، دي
نڙي وي به طال بيت .
- ۸ - (وَالْأَكْلُ) و خارن ، هه كه لسهر نڙي تشته كي بخوت دي نڙي وي به طال بيت .
- ۹ - (وَالشُّرْبُ) و فخرنا هه تشته كي لسهر نڙي دي نڙي به طال بيت .
- ۱۰ - (وَالْقَهْقَهَةُ) و كهنيا بدهنگي ژحيل كو ديٽني تيق تيق .
- ۱۱ - (وَالرَّدَّةُ) و دسهردا چون و كافر بون [نانكو تشته كي و هسا بڪهت يان بيٽريت كو بي ژ ديني
دهر كه فیت دي نڙي وي به طال بيت] .

[عَدَدُ رَكَعَاتِ الصَّلَاةِ]

۹ - فَضْلٌ : وَرَكَعَاتُ الْفَرَائِضِ سَبْعَةٌ عَشْرَ رَكَعَةً ، فِيهَا :
 أَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ سَجْدَةً ، وَأَرْبَعٌ وَتِسْعُونَ تَكْبِيرَةً ، وَتِسْعُ تَشَهُدَاتٍ ، وَعَشْرُ
 تَسْلِيمَاتٍ ، وَمِئَةٌ وَثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ تَسْبِيحَةً .
 وَجُمْلَةُ الْأَرْكَانِ فِي الصَّلَاةِ مِئَةٌ وَسِتَّةٌ وَعِشْرُونَ رُكْنًا : فِي الصُّبْحِ ثَلَاثُونَ رُكْنًا ،
 وَفِي الْمَغْرِبِ اثْنَانِ وَأَرْبَعُونَ رُكْنًا ، وَفِي الرَّبَاعِيَّةِ أَرْبَعَةٌ وَخَمْسُونَ رُكْنًا .
 وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْقِيَامِ فِي الْفَرِيضَةِ ، صَلَّى جَالِسًا ، وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْجُلُوسِ
 صَلَّى مُضْطَجِعًا .

۹ - (فَضْلٌ) نافرانا نهی ، دی به حسنی رکاعہ تیت نغیرت فہرز کہت .
 (وَرَكَعَاتُ الْفَرَائِضِ سَبْعَةٌ عَشْرَ رَكَعَةً) و رکاعہ تیت ہر پینج نغیرت فہرز ہدفدہ نہ (۱۷)
 (فِيهَا : أَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ سَجْدَةً) دقان ہدفدہ رکاعہ تادا سیہ وچار (۳۴) سوجده بیت تیدا .
 (وَأَرْبَعٌ وَتِسْعُونَ تَكْبِيرَةً) و نوت وچار (۹۴) تہ کبیرن [تَانِكُو : اللَّهُ أَكْبَرُ] .
 (وَتِسْعُ تَشَهُدَاتٍ) ونہہ (۹) تہ حیاتن .
 (وَعَشْرُ تَسْلِيمَاتٍ) و دہہ (۱۰) سہ لامن .
 (وَمِئَةٌ وَثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ تَسْبِيحَةً) و (۱۵۳) تہ سبیحن (۵۱) [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ] د روکو عادا ، و (۱۰۲)
 [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى] د سجودادا ، وسوننہ تہ ہر تہ سبیحہ کی سی جارا بیڑت .
 (وَجُمْلَةُ الْأَرْكَانِ فِي الصَّلَاةِ مِئَةٌ وَسِتَّةٌ وَعِشْرُونَ رُكْنًا) و ہمی روکیٹ فان نغیرا دنبہ (۱۲۶) روکن .
 (فِي الصُّبْحِ ثَلَاثُونَ رُكْنًا) دنغیرا سپیدی دا (۳۰) روکن .
 (وَفِي الْمَغْرِبِ اثْنَانِ وَأَرْبَعُونَ رُكْنًا) و دنغیرا مہرہب دا (۴۲) روکن .
 (وَفِي الرَّبَاعِيَّةِ أَرْبَعَةٌ وَخَمْسُونَ رُكْنًا) و د ہر سی نغیرت چار رکاعہ تی دا (۵۴) روکن .
 (وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْقِيَامِ فِي الْفَرِيضَةِ) و ئەو کہ سی نہ شیٹ نغیرت فہرز ژپیرفہ بکہت .
 (صَلَّى جَالِسًا) دوروستہ بو وی رینشتی نغیرت بکہت .
 (وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْجُلُوسِ) و ئەو کہ سی نہ شیٹ رینشتی ژی بکہت .
 (صَلَّى مُضْطَجِعًا) بلا نغیرت لسہر ہر طہ نشتہ کی یان لسہر پشتی ویت خو بدہ تہ رہی قبیلی
 وچہوا شیا دی و ہسا کہت ، چونکو ب چ رہنگا نغیرت نہ یا ہیلائی بہ .

[السَّهُوُ فِي الصَّلَاةِ]

۱۰- فَضْلٌ : وَالْمَتْرُوكُ مِنَ الصَّلَاةِ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ :

۱- فَرَضٌ . ۲- وَسُنَّةٌ . ۳- وَهَيْئَةٌ .

۱- فَالْفَرَضُ : لَا يَنْبُؤُ عَنْهُ سُجُودُ السَّهُوِ ، بَلْ إِنْ ذَكَرَهُ وَالزَّمَانَ قَرِيبٌ .. أَتَى بِهِ ، وَبَنَى عَلَيْهِ ، وَسَجَدَ لِلسَّهُوِ .

۲- وَالسُّنَّةُ : لَا يَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ التَّلْبَسِ بِالْفَرَضِ ، وَلَكِنَّهُ يَسْجُدُ لِلسَّهُوِ عَنْهَا .

۱۰- (فَضْلٌ) ناغیرا دهی ، دئی به حسی سهوی د نغیرا دا کت .

(وَالْمَتْرُوكُ مِنَ الصَّلَاةِ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ) و نهو تشتیت تینه هیلا نغیرا ، سی تشق :

۱- (فَرَضٌ) نیک هیلانا فہرزہ کی یہ .

۲- (وَسُنَّةٌ) ویا دوی هیلانا سونہتہ کی یہ .

۳- (وَهَيْئَةٌ) ویا سی ہیلانا ہدیتہ کی یہ [سہرو بہرہ کی یہ] ژیت نغیرا .

۱- (فَالْفَرَضُ : لَا يَنْبُؤُ عَنْهُ سُجُودُ السَّهُوِ) ہندی فہرزہ ہہ کہ بسہہوای نہ کر سوجدا سهوی جہی وی ناگرت .

(بَلْ إِنْ ذَكَرَهُ وَالزَّمَانَ قَرِيبٌ) بہلی ہہ کہ زیکا بیرا وی ہات ، و ہیش نہ گہشتیہ وی روکی لراکعتا دی .

(أَتَى بِهِ ، وَبَنَى عَلَيْهِ) ہینگی دی لی زفریت ووی روکی دی کت نہوی ہیلا . و دی نغیرا خو لسہر وی روکی تہمام کت کا چہند مایہ .

(وَسَجَدَ لِلسَّهُوِ) و دی دو ماہیکی دو سوجدیت سهوی بہت ، پاشی دی سہلامی قہدوت .

۲- (وَالسُّنَّةُ) و ہندی سونہتہ ، وہ کی تہحیاتا نیکی ، و قونوتا نغیرا سپیدی .

(لَا يَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ التَّلْبَسِ بِالْفَرَضِ) لی نا زفریت پستی کہتہ د روکی پستی وی دا .

(وَلَكِنَّهُ يَسْجُدُ لِلسَّهُوِ عَنْهَا) بہلی لدیماہیکی دی دو سوجدیت سهوی بہت ، پاشی دی سہلام قہدوت .

۳ - وَالْهَيْئَةُ: لَا يَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ تَرْكِهَا ، وَلَا يَسْجُدُ لِلْسَّهْوِ عَنْهَا .

[فَرَع]: وَإِذَا شَكَ فِي عَدَدِ مَا أَتَى بِهِ مِنَ الرَّكَعَاتِ بَنَى عَلَى الْيَقِينِ ، وَهُوَ الْأَقْلُ ، وَسَجَدَ لِلْسَّهْوِ .

[فَرَع]: وَسُجُودُ السَّهْوِ: سُنَّةٌ ، وَهُوَ سَجْدَتَانِ ، وَمَحَلُّهُ قَبْلَ السَّلَامِ .

۳ - (وَالْهَيْئَةُ) وهندی ههینهته [کو سهروبه ریٹ ، نفیڑی نه]

(لَا يَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ تَرْكِهَا) لی نازفریت هه که ژبیر کر وهیلا .

(وَلَا يَسْجُدُ لِلْسَّهْوِ عَنْهَا) و سوجدا سهوی ژی پیژفه نابته .

(وَإِذَا شَكَ فِي عَدَدِ مَا أَتَى بِهِ مِنَ الرَّكَعَاتِ) وهه که ئیک ف شک کهت دههژمارا رکاعه تیت نفیڑی دا

(بَنَى عَلَى الْيَقِينِ) هینگی دی لسهر یه قینا خو (زانینا خو) تهمام کهت .

(وَهُوَ الْأَقْلُ) ویه قین ژی هژمارا کیمره .

(وَسَجَدَ لِلْسَّهْوِ) ودوماهیکی دی دوو سوجدیٹ سهوی بهت ، وپاشی دی سهلام فهدهت .

(وَسُجُودُ السَّهْوِ: سُنَّةٌ وَهُوَ سَجْدَتَانِ) وهندی سوجدا سهوی یه سوننهته، وئهو دوو سوجدهنه .

(وَمَحَلُّهُ قَبْلَ السَّلَامِ) وجهی وی بهری سهلامی یه [وئهو ههردوو سوجده وه کی سوجدیٹ نفیڑینه] .

وهه که سوجدا سهوی نه بهت ژی ههر نفیڑا وی یا دوروسته چونکو سوننهته وه کی هاتی، وهه که

هندهك جارا پشتی سهلامی ژی بچيته سوجدا سهوی نه وژی یا دوروسته .

[الْأَوْقَاتُ الَّتِي نُهِيَ عَنِ الصَّلَاةِ فِيهَا]

۱۱ - فَضْلٌ : وَخَمْسَةُ أَوْقَاتٍ لَا يُصَلَّى فِيهَا إِلَّا صَلَاةٌ لَهَا سَبَبٌ :

۱ - بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ .

۲ - وَعِنْدَ طُلُوعِهَا حَتَّى تَتَكَامَلَ وَتَرْتَفِعَ قَدْرَ رُوحٍ .

۳ - وَإِذَا اسْتَوَتْ حَتَّى تَزُولَ .

۴ - وَبَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ .

۵ - وَعِنْدَ الْغُرُوبِ حَتَّى يَتَكَامَلَ غُرُوبُهَا .

۱۱- (فَضْلٌ) ناڤرا يازدى ، دى به حسى نهو وهختيت نهى هاتيه كرن كو نغيزيت سوننهت تيدا بينه كرن.

(وَخَمْسَةُ أَوْقَاتٍ لَا يُصَلَّى فِيهَا) و پنج وهخت بيت ههين نغيزيت سوننهت تيدا نائينه كرن.

(إِلَّا صَلَاةٌ لَهَا سَبَبٌ) ژبلى نغيزه كى كو سه به بهك بو ههبيت ، وه كى [ته حيه تول مه سجدى]، وسوننهتا ده سريفه داني، ونغيزا روز غه يري، ونغيزيت فهزا].

۱ - (بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ) نيك پشتي نغيزا سپيدى ههتا روز دهر دكه قيت .

۲ - (وَعِنْدَ طُلُوعِهَا حَتَّى تَتَكَامَلَ وَتَرْتَفِعَ قَدْرَ رُوحٍ) ولنك دهر كه تنا وى ههتا ته مام دهر دكه قيت وته مته رومه كى يان به ژنه كى بلند دبیت، [يه عنى: بيست (۲۰) ده قيقا پشتي دهر كه تنا ههتا قى].

۳ - (وَإِذَا اسْتَوَتْ حَتَّى تَزُولَ) و وهختي روز تيته نيغه كا عه سماني ههتا وهرد گه رييت بو ره خي روز ناڤايي [فيجا دبيزنه فى وهختي ئيستيواء] كو بهرى نيڤرو نيڤرىكى (۱۰) دهه ده قيقا.

۴ - (وَبَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ) وپشتي نغيزا ئيفارى ههتا روز ناڤا دبیت.

۵ - (وَعِنْدَ الْغُرُوبِ حَتَّى يَتَكَامَلَ غُرُوبُهَا) ولنك ناڤابونا روزي ههتا ب ته مامى نقودبیت و ههتاؤ نه مينيت لوان چيا و گر كا و عهرديت بلند ل دهور و بهر يت وى جهى مروؤ لى.

[صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ]

۱۲ - فَضْلٌ : وَصَلَاةُ الْجَمَاعَةِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ .

وَعَلَى الْمَأْمُومِ أَنْ يَنْوِيَ الْاِتِّمَامَ دُونَ الْإِمَامِ .
وَيَجُوزُ أَنْ يَأْتِيَ الْحُرُّ بِالْعَبْدِ ، وَالْبَالِغُ بِالْمُرَاهِقِ . وَلَا تَصِحُّ قُدُوءُ رَجُلٍ
بِامْرَأَةٍ ، وَلَا قَارِيٍّ بِأُمَّيٍّ .

۱۲ - (فَضْلٌ) ناغبرا دوازدی ، دی بهحسی نغیرا ب جهماعهت کهت .

(وَصَلَاةُ الْجَمَاعَةِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ) ونغیرا ب جهماعهت سونهته کا گهله کا ب خیره، و گهلهک زانا دیژن
(واجبه) هه که چو عوزر نهبن ، و گهله کا یا گوتی (فەرظول کیفایه ته) و خودی چیژ دزانیته .
(وَعَلَى الْمَأْمُومِ أَنْ يَنْوِيَ الْاِتِّمَامَ دُونَ الْإِمَامِ) و مهئموم دی ئیهته جهماعهتی ئینیت لیدیف ئیمامی ،
و ئیمام دی ئیهته ئیمامهتی ئینیت .

(وَيَجُوزُ أَنْ يَأْتِيَ الْحُرُّ بِالْعَبْدِ) و دوروسته بی حور [نانکو بی نازاد] نغیرا لیدیف بی عهبد بکهت .

(وَالْبَالِغُ بِالْمُرَاهِقِ) و بی بالغ لیدیف بی نهبالغ بکهت [بهلی بی نهبالغ بی فامابیت]

(وَلَا تَصِحُّ قُدُوءُ رَجُلٍ بِامْرَأَةٍ) و نه دوروسته نغیرا زهلامی لیدیف ژنکی .

(وَلَا قَارِيٍّ بِأُمَّيٍّ) و نه دوروسته مروقی خاندهفا نغیرا بکهت لیدیف بی نهخاندهفا نان: خاندنا وی

نهیا دوروست بیت .

[فَرَع]

وَأَيُّ مَوْضِعٍ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ بِصَلَاةِ الْإِمَامِ فِيهِ وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلَاتِهِ .. أَجْزَأَهُ مَا لَمْ يَتَقَدَّمَ عَلَيْهِ ، وَإِنْ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ ، وَالْمَأْمُومُ خَارِجَ الْمَسْجِدِ قَرِيبًا مِنْهُ ، وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلَاتِهِ ، وَلَا حَائِلَ هُنَاكَ .. جَازَ .

[فَرَع]

(وَأَيُّ مَوْضِعٍ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ) و ہر جہہ کی دمر گہفتی دا مہئمومی نفیڑی لی بکہت .

(بِصَلَاةِ الْإِمَامِ فِيهِ) لدیف نفیڑا ئیمامی د مز گہفتی دا .

(وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلَاتِهِ) وی زانا بیت ب نفیڑا ئیمامی چ بدیتنی بیت چ بگوہلی بونا دہنگی وی بیت .

(أَجْزَأَهُ مَا لَمْ يَتَقَدَّمَ عَلَيْهِ) نفیڑا وی یا دوروستہ ، ہندی بہری ئیمامی نہ کہت بیت .

(وَإِنْ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ) و ہہ کہ ئیمام نفیڑی د مز گہفتی فہ بکہت .

(وَالْمَأْمُومُ خَارِجَ الْمَسْجِدِ) و مہئموم ژدہرفہی مز گہفتی بیت .

(قَرِيبًا مِنْهُ) بہلی بی نیڑیکی ئیمامی بیت .

(وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلَاتِهِ) وی زانا بیت ب نفیڑا ئیمامی .

(وَلَا حَائِلَ هُنَاكَ .. جَازَ) و چ مانعیٹ ہاتن وچونی دنابہینا ئیمامی و مہئمومی دا نہن نفیڑا مہئمومی یا دوروستہ .

ہہ کہ دیراتی پتر نہ بیت ژ سی صہد گہزا، ویا ہاتیہ تہ قدیر کرن ب (۱۵۰) میترا تہ قریبہن .

[قَصْرُ الصَّلَاةِ]

۱۳- فَضْلٌ: وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ قَصْرُ الصَّلَاةِ الرَّبَاعِيَّةِ بِخَمْسِ شَرَايِطَ:

۱ - أَنْ يَكُونَ سَفْرُهُ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ .

۲ - وَأَنْ تَكُونَ مَسَافَتُهُ سِتَّةَ عَشَرَ فَرْسَخًا .

۳ - وَأَنْ يَكُونَ مُؤَدِّيًا لِلصَّلَاةِ الرَّبَاعِيَّةِ .

۴ - وَأَنْ يَنْوِيَ الْقَصْرَ مَعَ الْإِحْرَامِ .

۵ - وَأَنْ لَا يَأْتَمَّ بِمُقِيمٍ .

۱۳ - (فَضْلٌ) نافيبرا سيڙدي ، دي به حسي كورت كرنا نقيڑا كهت .

(وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ قَصْرُ الصَّلَاةِ الرَّبَاعِيَّةِ) ودوروسته بو مروفي موسافر كورت كرنا نقيڑت چار ركاعت .

(بِخَمْسِ شَرَايِطَ) بهلي ب بينج شهرتا [نانكو بينج مهرجا]:

۱ - (أَنْ يَكُونَ سَفْرُهُ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ) شهرتي نيكي نهوه كو سه فهرا وي نه سه فهرا گوننه هي بيت .

۲ - (وَأَنْ تَكُونَ مَسَافَتُهُ سِتَّةَ عَشَرَ فَرْسَخًا) ودقيت دريڑاها سه فهرا وي (۱۶) فهرسه خ بن .

۱۶ فهرسه خ = (۸۰) كيلوميتير / كتاب (الفقه الميسر) للدكتور طيار وصاحبيه، ۱ / ۴۰۸ .

۳ - (وَأَنْ يَكُونَ مُؤَدِّيًا لِلصَّلَاةِ الرَّبَاعِيَّةِ) و بشهرتي نقيڑا وي نه دابيت نه قهزا بيت، و نقيڑا چار ركاعته تي بيت .

۴ - (وَأَنْ يَنْوِيَ الْقَصْرَ مَعَ الْإِحْرَامِ) ودقيت نيهتا كورت كرني بينت ، دگهل (الله أكبر) ته حررومي نه وولي نقيڑي .

۵ - (وَأَنْ لَا يَأْتَمَّ بِمُقِيمٍ) و چينايت نقيڑي ب كورتي لديد نيمامه كي موقيم كهت [هه كه لديد كر دي ته مام كهت] .

[جَمْعُ الصَّلَاةِ]

۱۴ - فَضْلٌ : وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا

شَاءَ، وَبَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ .

وَيَجُوزُ لِلْحَاضِرِ فِي الْمَطَرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا فِي وَقْتِ الْأُولَى مِنْهُمَا .

۱۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چاردی ، دی به حسنی کوم کرنا نئیڑا کہت ل سدفه ری ول مال .

(وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ) و دوروسته بو مروقی موسافر نئیڑا نیقرو و نئیڑا

ئیقاری کوم بکہت [نانکو لگه لیک بکہت] هدر ئیک دوو رکاعهت

(فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ) و دوهختی کیشکی ژهدردو کا وی ثیا ، وه کی نئیڑا نیقرو ببهته سهر نئیڑا ئیقاری

، یان نئیڑا ئیقاری بینته سهر نئیڑا نیقرو .

(وَبَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ) و دوروسته بو مروقی موسافر نئیڑا مهغروب و نئیڑا عهیشا کوم بکہت [نانکو

لگه لیک بکہت] مهغروب هدر سی رکاعهتن، عهیشا دوو رکاعهتن .

(فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ) و دوهختی کیشکی ژهدردو کا ثیا ، چ نئیڑا مهغروب ببهته سهر نئیڑا عهیشا چ

نئیڑا عهیشا بینته سهر نئیڑا مهغروب [بهلی کیش هدر دو کا بکہت دی بهراهی یا نهول کہت ، وه کی

نئیڑا نیقرو وپاشی یا ئیقاری ، ویا مهغروب پاشی یا عهیشا].

(وَيَجُوزُ لِلْحَاضِرِ فِي الْمَطَرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا) و دوروسته بو وی مروقی مال و هختی باران بیت نهو

نئیڑت خو کوم بکہت ، نیقرو ئیقاری ، و مهغروب و عهیشا .

(فِي وَقْتِ الْأُولَى مِنْهُمَا) بهلی دوهختی نئیڑا نهوول دا ژوان [کو نئیڑا ئیقاری بینته سهر یا نیقرو ، ویا عهیشا

بینته سهر یا مهغروب ، و دی تمام کہت ، و ناچی بیت مال ب کورتنی بکہت].

[شَرَائِطُ وَجُوبِ الْجُمُعَةِ]

۱۵ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْجُمُعَةِ سَبْعَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالبُلُوغُ . ۳ - وَالعَقْلُ . ۴ - وَالحُرِّيَّةُ . ۵ - وَالدُّكُورِيَّةُ .
- ۶ - وَالصِّحَّةُ . ۷ - وَالاِسْتِيْطَانُ .

۱۵ - (فَضْلٌ) نافرا پازدی، دی به حسی شهرتیت واجب بوونا جومعی، ودوروستیا وی، ونه رکان و خاصیه تیت وی کت .

(وَ شَرَائِطُ وَجُوبِ الْجُمُعَةِ سَبْعَةٌ أَشْيَاءٌ) وشهرتیت واجب بوونا نقیڑا نهینی حفت تشتن ، وهه ر کسه کی شهرتک ژفان لدهف نهیست نقیڑا جومعی لسهر فهرز نابیت .

۱ - (الإِسْلَامُ) موسلمانه تی ، چونکی جومعه لسهر کافری نینه .

۲ - (وَالبُلُوغُ) وبالغ بون ، چونکی نقیڑا جومعی لسهر بچیکی نینه .

۳ - (وَالعَقْلُ) وعافل ، چونکی کسه سی دین نقیڑا جومعی لسهر نینه .

۴ - (وَالحُرِّيَّةُ) وهوریات (به عنی مروقی نازاد) چونکو نقیڑا جومعی لسهر عه بدی نینه .

۵ - (وَالدُّكُورِيَّةُ) و زه لامینی ، چونکو نقیڑا جومعی لسهر ژنکی نینه .

۶ - (وَالصِّحَّةُ) وساخله می ، چونکو نقیڑا جومعی لسهر بی نساخ نینه .

۷ - (وَالاِسْتِيْطَانُ) وناکنجیات (به عنی خوجهی) چونکو نقیڑا جومعی لسهر موسافری و میثانی

وکوچهراتی نینه ، بهلی هه که حازربون لنقیڑا جومعی نقیڑا وان یا دوروسته ، ودی خودان خیبرن .

[شَرَايَطُ فِعْلِ الْجُمُعَةِ]

وَشَرَايَطُ فِعْلِهَا ثَلَاثَةٌ:

- ۱ - أَنْ يَكُونَ الْبَلَدُ مِصْرًا أَوْ قَرْيَةً . ۲ - وَأَنْ يَكُونَ الْعَدَدُ أَرْبَعِينَ مِنْ أَهْلِ الْجُمُعَةِ . ۳ - وَأَنْ يَكُونَ الْوَقْتُ بَاقِيًا ، فَإِنْ خَرَجَ الْوَقْتُ أَوْ عُدِمَتِ الشُّرُوطُ صُلِّيَتْ ظَهْرًا .

[فَرَائِضُ الْجُمُعَةِ]

وَفَرَائِضُهَا ثَلَاثَةٌ:

- ۱ - خُطْبَتَانِ يَقُومُ فِيهِمَا ، ۲ - وَيَجْلِسُ بَيْنَهُمَا . ۳ - وَأَنْ تُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ فِي جَمَاعَةٍ .

(وَشَرَايَطُ فِعْلِهَا ثَلَاثَةٌ) و شہریت دوروستاھیا کرنا نفيڑا جومعی سی تشت .

- ۱ - (أَنْ يَكُونَ الْبَلَدُ مِصْرًا أَوْ قَرْيَةً) شہرتی نیکی ، ئەو جھى خوتبە لی ینتہ کرن فیت باژیو بیت یان گوند بیت .
- ۲ - (وَأَنْ يَكُونَ الْعَدَدُ أَرْبَعِينَ مِنْ أَهْلِ الْجُمُعَةِ) ^(۲) و شہرتی دوپی ، دفتت ہہژمارا وان ژچل زہلاما کیمتر نہبن ، وب وان شہریت مہ گوتین [د لاپہری چوی دا] .

ہہ کہ ہہژمارا موسلمانا ژ چلاژی کیمتر بن خوتبہ یا دوروستہ ، وەکی ئیمامی (ابن حجر) گوتی (رہما خودی لی بیت) (دفتح الباری ۷۱۴/۳) ھدینا ژمارہ (۹۳۶) لی بزفرہ ہہ کہ تہ بقیت .

- ۳ - (وَأَنْ يَكُونَ الْوَقْتُ بَاقِيًا) و دفتت وەختی نفيڑا نیفرو ماییت تیرا خاندنا دوو خوتبا و کرنا نفيڑی . (فَإِنْ خَرَجَ الْوَقْتُ أَوْ عُدِمَتِ الشُّرُوطُ) فیکجا ہہ کہ وەخت بوری ، یان ہندہک ژ شہریت نفيڑی دکیم بن . (صُلِّيَتْ ظَهْرًا) ہینگی دی نفيڑا نیفرو کەن چار رکاعہتا [بەلی ب جہماعەت] ب خیرترہ .

[فَرَائِضُ الْجُمُعَةِ]

(وَفَرَائِضُهَا ثَلَاثَةٌ) و فہرزیت جومعی (ئەینیی) سی نہ .

- ۱ - (خُطْبَتَانِ يَقُومُ فِيهِمَا) دوو خوتبہ بینہ خاندن ژ پیرفہ بہری نفيڑی .
- ۲ - (وَيَجْلِسُ بَيْنَهُمَا) ول مابہینا ہہردو خوتبا ریتتہ خاری [ہندہ کا یا گوتی قہدہری خاندنا سورہتی ئیخلاص] .
- ۳ - (وَأَنْ تُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ فِي جَمَاعَةٍ) و دفتت دوو رکاعەت نفيڑا جومعی بینہ کرن ب جہماعەت پستی خاندنا ہہردوو خوتبا .

[هَيَّاتُ الْجُمُعَةِ]

وَهَيَّاتُهَا أَرْبَعُ خِصَالٍ:

- ۱ - الغُسلُ وَتَنْظِيفُ الجَسَدِ . ۲ - وَلبُسُ الثَّيابِ البِيضِ . ۳ - وَأَخْذُ الظُّفْرِ .
- ۴ - وَالتَّطِيبُ .

[فَرْع] وَيُسْتَحَبُّ : الإِنْصَاتُ فِي وَقْتِ الخُطْبَةِ ، وَمَنْ دَخَلَ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ .. صَلَّى رُكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ يَجْلِسُ .

(وَهَيَّاتُهَا أَرْبَعُ خِصَالٍ) وسوننه تیت روژا جومعی (نهینیی) چار سالوخته ن [ئانکو خاسیه تن]

- ۱ - (الغُسلُ وَتَنْظِيفُ الجَسَدِ) غوسل راکرن (ئانکو سهر شیشتن) بهری چونا خوتبی ، و پاقر کرنا لهشی .
 - ۲ - (وَلْبُسُ الثَّيابِ البِيضِ) وکرنه بهرا لباسی سپی ویی پاقر و لاو ، هه که هه بیت .
 - ۳ - (وَأَخْذُ الظُّفْرِ) وقوساندنا نینو کا .
 - ۴ - (وَالتَّطِيبُ) و بین خوشی ، سوننه ته هه که بی چیبیت گولافه کی یان ریجه کا بین خوش لحو بکته .
- (وَيُسْتَحَبُّ : الإِنْصَاتُ فِي وَقْتِ الخُطْبَةِ) و سوننه ته بو بیّت حازر ل نفیثا جومعی خو بی دهنگ بکه ن وهختی ئیمام خوتبی دخینیت . وهنده ک زانا دیژن خو بینده نکرن ، و گوهدان واجبه .
- (وَمَنْ دَخَلَ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ) وئهو که سی هاته د مزگه فتی فه و ئیمام بی خوتبی دخینیت .
- (صَلَّى رُكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ يَجْلِسُ) بلا دو رکاعه تا سونه ت (تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ) سفک بکته و پاشی ربیت .

- (۱) بو زانین: سوننه ته روژا نهینی سوره تی (ئه لکه هف) مروفا بخوینیت .
- (۲) وگه له ک صه له واتا بده ته سهر پیغه مبهری (ﷺ) شه فا نهینی و روژا نهینی .
- (۳) و پشتی بانگی دوی ، کرین و فروتن ، وهمی شول دحرامن ، وسوننه ته زی چونا خوتبی .

[كَيْفِيَّةُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ]

١٦- فَضْلٌ : وَصَلَاةُ الْعِيدَيْنِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ، وَهِيَ : رَكَعَتَانِ ، يُكَبَّرُ فِي الْأُولَى سَبْعًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ ، وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْقِيَامِ . وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ ، يُكَبَّرُ فِي الْأُولَى تَسْعًا وَفِي الثَّانِيَةِ سَبْعًا .

١٦- (فَضْلٌ) ناڦرا شازدي دي به حسي چهواتيا كرنا نڦيڙيت هردوو عهيدا كهت (عهيدا رهمهزاني وعهيدا حاجيا) .

(وَصَلَاةُ الْعِيدَيْنِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ) وَنڦيڙيت هردوو عهيدا سوننه تيت گهلهك ب خيڙن، ههتا بو وي يي بتي زي .

(وَهِيَ : رَكَعَتَانِ ، يُكَبَّرُ فِي الْأُولَى سَبْعًا) وهه رئيڪ دوو ركاعهتن ، ودرڪاعهتا ئيڪي دا حهفت جارا دي بيڙيت (الله اڪبر) .

(سِوَى تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ) ژبلي (الله اڪبر) ئيه تي ، و بهري خاندنا فاتحي .

(وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْقِيَامِ) ود ركاعهتا دوويي دا پينج جارا دي بيڙيت (الله اڪبر) ژبلي (الله اڪبر) رابوني ، و بهري خاندنا فاتحي .

(وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ) وپشتي نڦيڙي ئيمام دي دوو خوتبا خينيت .

(يُكَبَّرُ فِي الْأُولَى تَسْعًا) بهري خاندنا خوتبا ئيڪي دي نهه (٩) جارا بيڙيت (الله اڪبر) .

(وَفِي الثَّانِيَةِ سَبْعًا) و بهري خاندنا خوتبا دوويي دي حهفت (٧) جارا بيڙيت (الله اڪبر) لديفيڪ .

ويا هاتي : دي راوسطت مابهينا دوو ته كيبرا قهدهري گوتنا، سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر .

[صَلَاةُ الْكُسُوفِ وَالْخُسُوفِ]

۱۷ - فَضْلٌ : وَصَلَاةُ الْكُسُوفِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ ، فَإِنْ فَاتَتْ .. لَمْ تُقْضَ .

وَيُصَلِّي لِكُسُوفِ الشَّمْسِ وَخُسُوفِ الْقَمَرِ رَكَعَتَيْنِ ، فِي كُلِّ رَكَعَةٍ قِيَامَانِ يُطِيلُ الْقِرَاءَةَ فِيهِمَا ، وَرُكُوعَانِ يُطِيلُ التَّسْبِيحَ فِيهِمَا ، دُونَ السُّجُودِ ، وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ . وَيُسِرُّ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ ، وَيَجْهَرُ فِي خُسُوفِ الْقَمَرِ .

۱۷ - (فَضْلٌ) نافرما ههڏي ، دي به حسي نغيزيٽ روز غهيريٽي وهيف غهيريٽي كهت .

(وَصَلَاةُ الْكُسُوفِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ) وَنَغِيْرَا رُوْزِ غَهِيْرِيٽِي ، وَهَهِيْفِ غَهِيْرِيٽِي ، سُوْنَهْتَهْ كَا گَهْلَهْ كَا بَحِيْرَه .
 (فِيْ اِنْ فَاتَتْ .. لَمْ تُقْضَ) فَيُجَا هَهْ كَهْ وَهَخْتِيْ وِيْ (چُو ، وَبُوْرِي) چ رُوْنُو ، يَانِ نَاقَابُو نَائِيْتَهْ قَهْ زَاكِرَن .
 (وَيُصَلِّي لِكُسُوفِ الشَّمْسِ وَخُسُوفِ الْقَمَرِ رَكَعَتَيْنِ) وَدِيْ نَغِيْزِيٽِي كَهْنِ زَبَهْرِ رُوْزِ غَهِيْرِيٽِي وَ هَهِيْفِ غَهِيْرِيٽِي هَهْرِ نِيْكِيْ دُوو رَكَعَهْتَا [بُوْ خُوْدِيْ نَهْبُو رُوْزِيْ وَ هَهِيْقِيْ]
 (فِيْ كُلِّ رَكَعَةٍ قِيَامَانِ) بَهْلِيْ دَهَهْرِ رَكَعَهْتَهْ كِيْ دَا دِيْ دُوْجَارَا چِيْتَه رَكَوْعِيْ وَ رَابِيْتَهْ زِيْپَرَفَه .
 (يُطِيلُ الْقِرَاءَةَ فِيهِمَا) وَدِيْ دَهْرِ زِيْپَرَفَه بُوْوَنَهْ كِيْ دَا گَهْلَهْ كَ قُوْرْئَانِيْ خِيْنِيْتِ بَهْلِيْ پَشْتِيْ فَالْحِيْ .
 (وَرُكُوعَانِ يُطِيلُ التَّسْبِيحَ فِيهِمَا) وَدُوَانِ هَهْرِ دُوو رَكَوْعَا دَا دِيْ گَهْلَهْ كَ تَهْسِيْبِحَاتَا دَرِيْزْ كَهْت .
 (دُونَ السُّجُودِ) زَبَلِيْ سُوْجَدَا ، سُوْجَدَا دَرِيْزْ نَا كَهْت ، تَهْسِيْبِحَاتِيْٽِي رُوْكُوْعَا نَهْ قَهْنَه [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهِ] وَبِيْتِ سُوْجَدَا نَهْ قَهْنَه [سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ] وَهَ كِيْ بِيْتِ نَغِيْزِيٽِي دِيْ .
 (وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ) وَپَشْتِيْ نَغِيْزِيٽِي نِيْمَامِ دِيْ دُوو خُوْتَبَا خِيْنِيْتِ .
 (وَيُسِرُّ فِيْ كُسُوفِ الشَّمْسِ) وَدِيْ دَهْنِگِيْ خُو نَزْمِ كَهْتِ بِ خَانْدَنَا قُوْرْئَانِيْ دَنْغِيْزَا رُوْزِ غَهِيْرِيٽِي دَا .
 يَا دُوْرُوْسْتِ (خُوْدِيْ چِيْٽِٽِ دَزَانِيْتِ) نِيْمَامِ دِيْ دَهْنِگِيْ خُو بَلَنْدِ كَهْتِ بِ خَانْدِنِيْ هَهْرُوَهْ كِيْ هَاتِيْ دَحَدِيْسَا بُوْخَارِيْ رَهْقَهْمِ (۱۰۱۶) زَزَارِ دَهِيْكََا عَائِيْشَا (خُوْدِيْ زِيْ رَازِيْ بِيْتِ) .
 (وَيَجْهَرُ فِيْ خُسُوفِ الْقَمَرِ) وَدِيْ دَهْنِگِيْ خُو بَلَنْدِ كَهْتِ بِ خَانْدَنَا قُوْرْئَانِيْ دَنْغِيْزَا هَهِيْفِ غَهِيْرِيٽِي دَا .

[صَلَاةُ الْاِسْتِسْقَاءِ]

۱۸ - فَضْلٌ : وَصَلَاةُ الْاِسْتِسْقَاءِ مَسْنُونَةٌ .

فَيَأْمُرُهُمُ الْاِمَامُ بِالتَّوْبَةِ ، وَالصَّدَقَةِ ، وَالْخُرُوجِ مِنَ الْمَظَالِمِ ، وَمُصَالِحَةِ الْاَعْدَاءِ ، وَصِيَامِ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ . ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِمْ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ فِي ثِيَابٍ بَدَلَةٍ ، وَاسْتِكَانَةٍ وَتَضَرُّعٍ ، وَيُصَلِّي بِهِمْ رَكَعَتَيْنِ كَصَلَاةِ الْعِيدَيْنِ ، ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَهُمَا ، وَيَحْوُلُ رِدَاءَهُ ، وَيُكْثِرُ مِنَ الدُّعَاءِ وَالْاِسْتِغْفَارِ ، وَيَدْعُو بِدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ :

۱۸ - (فَضْلٌ) ناغبرا ههژدی دی به حسی نغیڑا دوعا بارانی کت .

(وَصَلَاةُ الْاِسْتِسْقَاءِ مَسْنُونَةٌ) و نغیڑا بارانی سوننه ته کا ب خیره .

(فَيَأْمُرُهُمُ الْاِمَامُ بِالتَّوْبَةِ) فیجا ئیمام دی بیژته موسلمانا توبه بکهن ژگونه هیئت خو .

(وَالصَّدَقَةِ) و صهدهقا و خیرا دگهل فهقیرو موحتاجا بکهن .

(وَالْخُرُوجِ مِنَ الْمَظَالِمِ) وهه کهسی ظولمهک ل ئیکئی کریت بلا وی ژخو رازی کت ب هه چاره کا هه بیت .

(وَمُصَالِحَةِ الْاَعْدَاءِ) و دی ئیمام بیژته موسلمانا نهویت ژیک سل بلا پیک بین و سولخی بکهن .

(وَصِيَامِ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ) و دی ئیمام بیژته موسلمانا سی روژا بروژی بن ، بهری چونا نغیڑا بارانی .

(ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِمْ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ) پاشی روژا چاری و نهو ب روژی ، ئیما دی وان بهته ژدهرفهی باژیروی

یان گوندی .

(فِي ثِيَابٍ بَدَلَةٍ ، وَاسْتِكَانَةٍ وَتَضَرُّعٍ) ب جلکه کی فهقیروی ، وب دله کی شکهستی ، و دی خو شکینن .

(وَيُصَلِّي بِهِمْ رَكَعَتَيْنِ كَصَلَاةِ الْعِيدَيْنِ) و پاشی دی ئیمام دوو رکاعهت نغیڑا لبهراهیا وان کت ، وه کی

نغیڑا ههردو عهیدا .

(ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَهُمَا) پاشی ئیمام دی رابیت پشتی نغیڑی دوو خوتبا خینیت .

(وَيَحْوُلُ رِدَاءَهُ) و دی ئیمام عهبابی خو ، یان چاکیتی خو فاژی کت و دی کته بهرخو .

(وَيُكْثِرُ مِنَ الدُّعَاءِ وَالْاِسْتِغْفَارِ) ودهردو خوتبادا دی گهلهک دوعا کت ، و گهلهک ئیستغفارا بیژیت .

(وَيَدْعُو بِدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ) و سوننه ته وان دوعا بکهت نهویت پیغه مبهری خودی (ﷺ) کرین ،

ونهو ژی نهفهنه .

«اللَّهُمَّ؛ اجْعَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ، وَلَا تَجْعَلْهَا سُقْيَا عَذَابٍ وَلَا مَحْقٍ وَلَا بَلَاءٍ، وَلَا هَدْمٍ وَلَا غَرَقٍ.

اللَّهُمَّ؛ عَلَى الظَّرَابِ وَالْآكَامِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ وَبُطُونِ الْأُودِيَةِ.

اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا.

اللَّهُمَّ؛ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا، هَنِيئًا مَرِيئًا مَرِيعًا، سَحًّا، عَامًّا غَدَقًا طَبَقًا مُجَلَّلًا، دَائِمًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

اللَّهُمَّ؛ اسْقِنَا الْغَيْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ.

(اللَّهُمَّ؛ اجْعَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ) یا رهبی نهو بارانا تو بومه فریت کهی بارانا رهحی بیت .

(وَلَا تَجْعَلْهَا سُقْيَا عَذَابٍ) ویا رهبی تو نه کیه بارانا عهزایی تو مه بی عهزاب بدهی .

(وَلَا مَحْقٍ وَلَا بَلَاءٍ) ونه یا برنا بهر کهتی بیت ، ونه یا به لائی و نه خه شبی بیت .

(وَلَا هَدْمٍ وَلَا غَرَقٍ) ونه یا وهسا بیت کو خانیا ب ههری فیت ، ونه یا خه ندقاندی بیت .

(اللَّهُمَّ؛ عَلَى الظَّرَابِ وَالْآكَامِ) یا رهبی تو بارانی بومه بینی ، لسهر چیا ییت بچیک ، وگریت مه زن

(وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ وَبُطُونِ الْأُودِيَةِ) و توب بارینی لجهیت شینبونا داروبارا ، ولزکیت نهالا .

(اللَّهُمَّ؛ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا) فیجا هه که باران گهله ک دریزبو ، ئیمام دی دو عاکت ، یا رهبی

تو بینی لده ورو بهریت مه نه لسهر مه .

(اللَّهُمَّ؛ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا) یا رهبی تومه نأقدی ب بارانه کی بی خلاس بین ژنه خوشی و طهنگافی

(هَنِيئًا مَرِيئًا) یا پاقر و خوش بیت ، و دیمایا وی یا ب عافیهدت بیت .

(مَرِيعًا، سَحًّا) گیوا شینکاتی بی زیده بیت ، وب قووهت ب رژته سهر عهردی .

(عَامًّا غَدَقًا) یا عام بیت بو عهردی ههمی ، وگهله کا بوش بیت .

(طَبَقًا مُجَلَّلًا) لهمی عهردا بیاریت ، ود عهردی دا بچیته خاری ویا چیک گریت .

(دَائِمًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ) . ویا بهر دهوام بیت وههروهختی نهم بی موحتاح بین وههروهصا بیت ههتا روزا قیامهتی

(اللَّهُمَّ؛ اسْقِنَا الْغَيْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ) یا رهبی مه ، مه نأفده ب بارانی ، ومه حساب

نه که ژوا که سیّت بی هیفی ژره حماته . نامین .

اللَّهُمَّ ؛ إِنَّ بِالْعِبَادِ وَالْبِلَادِ مِنَ الْجُهْدِ وَالْجُوعِ وَالضَّنْكِ مَا لَا نَشْكُو إِلَّا إِلَيْكَ .
 اللَّهُمَّ ؛ أَنْبِتْ لَنَا الزَّرْعَ وَأَدِرِّ لَنَا الضَّرْعَ ، وَأَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ ،
 وَأَنْبِتْ لَنَا مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ ، وَاکْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ .
 اللَّهُمَّ ؛ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا ، فَأَرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا «
 وَيَغْتَسِلُ فِي الْوَادِي إِذَا سَالَ ، وَيَسْبِحُ لِلرَّعْدِ وَالْبَرْقِ .

(اللَّهُمَّ ؛ إِنَّ بِالْعِبَادِ وَالْبِلَادِ مِنَ الْجُهْدِ) یا رهیبی ہندی عہدیت تہنو باژیرو گوندیت وانن کہ تینہت
 نہ خوشی و طہنگافی دا .
 (وَالْجُوعِ وَالضَّنْكِ مَا لَا نَشْكُو إِلَّا إِلَيْكَ) و برسی ، ودہست طہنگی ، فیجا کہس نینہ نئم شکائی
 تا خو بو بکہین ژبلی تہ ، چونکو تو خودان شیانی .
 (اللَّهُمَّ ؛ أَنْبِتْ لَنَا الزَّرْعَ وَأَدِرِّ لَنَا الضَّرْعَ) یا رہیبی مہ بومہ شین کہ دہخلو دانی مہ ، و تژی شیر کہ
 گوہانیت تہرشی مہ .
 (وَأَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ) ویا رہیبی مہ تو بینہ خاری بومہ ژ بہرہ کہتا عہسمانی .
 (وَأَنْبِتْ لَنَا مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ) و تو بومہ شین کہ ژ بہرہ کہتا عہردی .
 (وَاکْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ) و تو ژ سہرمہ راکی بہلاو نہ خوشی ، چونکو ژ کہسی
 نائیٹ ژسہر مہ راکہت ژبلی تہ .
 (اللَّهُمَّ ؛ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا) یا رہیبی مہ ہندی نئمین نئم لی بورینا گونہہیت خو ژتہ
 دخازین تول مہ ببورہ ، ہندیکہ توی تو گہلہک ل گونہہیت گونہہکارا دبوری .
 (فَأَرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا) فیجا بومہ فریکہ ژ عہسمانی بارانی ہہر و ہختی نئم ہہوجہبین .
 (وَيَغْتَسِلُ فِي الْوَادِي إِذَا سَالَ) و سوننہتہ ہہ کہ باران ہات لہشی خو بشوت ہہ کہ ٹاؤ بنہالا دا ہاتہ خار .
 (وَيَسْبِحُ لِلرَّعْدِ وَالْبَرْقِ) و سوننہتہ و ہختی گول گر گراعہورا دبیت ، و بریسی فہدہن تہسیحا
 خودی بکہت و بیڑیت [سُبْحَانَ مَنْ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ] أخرجه الطبراني
 في (الدعاء) موقوفاً على الأسود بإسناد رجاله ثقات [أنظر: الأذكار للإمام النووي، حديث (۵۳۳)].

[کَفِیَّةُ صَلَاةِ الْخَوْفِ]

۱۹- فَضْلٌ : وَصَلَاةُ الْخَوْفِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرُبٍ :

۱- أَحَدُهَا: أَنْ يَكُونَ الْعَدُوُّ فِي غَيْرِ جِهَةِ الْقِبْلَةِ : فَيَفْرَقُهُمُ الْإِمَامُ فِرْقَتَيْنِ، فِرْقَةً تَقِفُ فِي وَجْهِ الْعَدُوِّ، وَفِرْقَةً خَلْفَهُ. فَيُصَلِّي بِالْفِرْقَةِ الَّتِي خَلْفَهُ رُكْعَةً، ثُمَّ تُتِمُّ لِنَفْسِهَا، وَتَمْضِي إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ، وَتَأْتِي الطَّائِفَةَ الْأُخْرَى فَيُصَلِّي بِهَا رُكْعَةً، وَتُتِمُّ لِنَفْسِهَا، وَيُسَلِّمُ بِهَا.

- ۱۹ - (فَضْلٌ) ناڤرا نوزدي ، دي به حسي چه واتيا کرنا نغیرا طرسی کت .
 (وَصَلَاةُ الْخَوْفِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرُبٍ) ونغیرا ترسی لسه رسی شکالانه .
 ۱ - (أَحَدُهَا: أَنْ يَكُونَ الْعَدُوُّ فِي غَيْرِ جِهَةِ الْقِبْلَةِ) شکلی نیکی ، هه که نه یار نهل ره خی قبلی بیت .
 (فَيَفْرَقُهُمُ الْإِمَامُ فِرْقَتَيْنِ) هینگی نیمام دی جه ماعه تا خو که ته دوو جین .
 (فِرْقَةً تَقِفُ فِي وَجْهِ الْعَدُوِّ) جینه ک دی ل بهر سینگی دوژمنی راوهستن و دی حدره سیی گرن .
 (وَفِرْقَةً خَلْفَهُ) و جینی دی دی ل پشت نیمامی بنه ریژ بو نغیرا کرنی .
 (فَيُصَلِّي بِالْفِرْقَةِ الَّتِي خَلْفَهُ رُكْعَةً) فیجا نیمام دی ل بهری وی صهفی یال پشت وی رکاعه ته کی کت .
 (ثُمَّ تُتِمُّ لِنَفْسِهَا) وپاشی نهو دی رکاعه تا خویا دووی ب تنی بخوتام کهن و دی سه لامی قدهدن .
 (وَتَمْضِي إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ) وپاشی دی رابن چنه بهر سینگی دوژمنی راوستن ل جهی هه فالیت خو
 (وَتَأْتِي الطَّائِفَةَ الْأُخْرَى) و نهو جه ماعه تا د حدره سیی دا دی نین لپشت نیمامی راوستن .
 (فَيُصَلِّي بِهَا رُكْعَةً) فیجا نیمام رکاعه تا خویا دووی دی ل بهری وان کت ، و دی رینیت بو ته حیاتی
 (وَتُتِمُّ لِنَفْسِهَا) وجه ماعه ت دی رابن رکاعه تا خویا دووی دی بخوتام کهن ، و دی گه هنه نیمامی
 لته حیاتی و دی ته حیاتی خینن .
 (وَيُسَلِّمُ بِهَا) و نیمام دی سه لامی بو ان قدهوت [نهفه شکلی نیکی چو]

٢- وَالثَّانِي: أَنْ يَكُونَ فِي جِهَةِ الْقِبْلَةِ: فَيُصَنَّفُهُمُ الْإِمَامُ صَفَيْنِ وَيُحْرِمُ بِهِمْ، فَإِذَا سَجَدَ .. سَجَدَ مَعَهُ أَحَدُ الصَّفَيْنِ، وَوَقَفَ الصَّفُّ الْآخَرَ يَحْرُسُهُمْ، فَإِذَا رَفَعَ .. سَجَدُوا وَلَحِقُوهُ.

٣- وَالثَّلَاثُ: أَنْ يَكُونَ فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ وَالتَّحَامِ الْحَرْبِ: فَيُصَلِّي كَيْفَ أَمَكْنَهُ، رَاجِلًا أَوْ رَاكِبًا، مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَغَيْرِ مُسْتَقْبِلِ لَهَا.

٢- (وَالثَّانِي) و شڪلي دوويي ژ شڪليت نفيثا طرسى .

(أَنْ يَكُونَ فِي جِهَةِ الْقِبْلَةِ) هه كه نهيار (دورژمن) لرهخي قبيلي بيت .

(فَيُصَنَّفُهُمُ الْإِمَامُ صَفَيْنِ) هينگي ئيمام دى جهماعه تي كه ته دوو ريژل پشت خو .

(وَيُحْرِمُ بِهِمْ) و ئيمام دى نيه تا نفيثي ب هه ميا ئينيت .

(فَإِذَا سَجَدَ) فيجا وهختي ئيمام چو سوجدى .

(سَجَدَ مَعَهُ أَحَدُ الصَّفَيْنِ) دى چيته سوجدى دگهل وى ريژا لديف وى [يان ئيك ژههردو ريژا]

(وَوَقَفَ الصَّفُّ الْآخَرَ يَحْرُسُهُمْ) و ريژا دى دى مينته راوهصطاي ژيپرفه نوبه داربي لوان كه ن.

(فَإِذَا رَفَعَ) فيجا هه كه نهو ريژا دگهل ئيمامى ژ سوجدى رابون .

(سَجَدُوا وَلَحِقُوهُ) پاشى ريژا دى دى چنه سوجدى ودى رابن گههنه ئيمامى ژيپرفه .

٣ - (وَالثَّلَاثُ) و شڪلي سبي ژ شڪليت نفيثا طرسى

(أَنْ يَكُونَ فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ) هه كه شهر دژوار بيت و ترس زيده بيت .

(وَالتَّحَامِ الْحَرْبِ) و كافر و موسلمان ب ناف ئيك بكهفن و تيكله لى ئيك بن .

(فَيُصَلِّي كَيْفَ أَمَكْنَهُ) فيجا هينگي هه ريژا دى نفيثا خوكهت لديف پي چيون وشيانيت خو .

(رَاجِلًا أَوْ رَاكِبًا) چ په يادهي (به عني: ژيپرفه) يان ب سويارى (به عني: لسهر پشتا دهواري) .

(مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ) چ بهري ويل قبيلي بيت وهختي نفيثي دكهت .

(وَغَيْرِ مُسْتَقْبِلِ لَهَا) يان بهري وى ل قبيلي نه بيت زي [و روينشتي زي ، و ژيپرفه فه زي]

[بو زانين : نفيث نهيا هيلاني يه ب چو شكلا قيت مروفي موسلمان ل نفيثيت خويي هشير بيت]

[فِي اللِّبَاسِ وَالزِّيْنَةِ]

۲۰- فَضْلٌ : وَيَحْرُمُ عَلَى الرَّجَالِ : لُبْسُ الْحَرِيرِ وَالتَّخْتُمِ بِالذَّهَبِ ، وَيَحِلُّ لِلنِّسَاءِ ، وَقَلِيلُ الذَّهَبِ وَكَثِيرُهُ فِي التَّحْرِيمِ سَوَاءٌ .
وَإِذَا كَانَ بَعْضُ الثَّوْبِ إِبْرِيْسِمًا ، وَبَعْضُهُ قُطْنًا أَوْ كِتَانًا .. جَازَ لُبْسُهُ مَا لَمْ يَكُنِ الْإِبْرِيْسِمُ غَالِبًا .

۲۰ - (فَضْلٌ) ناڤرا بيسٽي، دي به حسي جلكيت حه رام و حه لال ، و زيړي كه ت .

(وَيَحْرُمُ عَلَى الرَّجَالِ) و حه رامه لسهر زه لاما [يه عني زه لاميت نومه تا مو حه مده دي (ﷺ)]

(لُبْسِ الْحَرِيرِ) جلكي ناڤرميشي بكه نه بهر خو .

(وَالتَّخْتُمِ بِالذَّهَبِ) و ههروه سا حه رامه بو زه لاما گوستير كا زيړي بكه نه تليټ خو .

(وَيَحِلُّ لِلنِّسَاءِ) و جلكي ناڤرميشي ، و گوستير كيت زيړي بو ژنكا دح لال ن ب هه مي رهنكا .

(وَقَلِيلُ الذَّهَبِ وَكَثِيرُهُ فِي التَّحْرِيمِ سَوَاءٌ) و پيچه كا زيړي ، و گه له كيا زيړي دح رامبي دا وه كي

ئيكه بو زه لاما .

(وَإِذَا كَانَ بَعْضُ الثَّوْبِ إِبْرِيْسِمًا) و هه كه هندهك ژ جلكي ناڤرميش بيت .

(وَبَعْضُهُ قُطْنًا أَوْ كِتَانًا) و هندهك زي ژوي جلكي په مبي بيت ، يان كتان بيت .

(جَازَ لُبْسُهُ) دوروسته زه لام بكه ته بهر خو .

(مَا لَمْ يَكُنِ الْإِبْرِيْسِمُ غَالِبًا) به لي هه كه ناڤرميش ژ په مبي وكتاني پتر نه بيت .

[ما یلزم فی المیت]

۲۱- فصل: ویلزم فی المیت اربعة اشیاء:

۱- غسله. ۲- وتکفینه. ۳- والصلاة علیه. ۴- ودفنه.

واثنان لا یغسلان ولا یصلی علیهما:

۱- الشہید فی معركة المشرکین.

۲- والسقط الذي لم یستهل صارخا.

۲۱ - (فصل) ناہرا بیست وئیکی، دی بهحسی وی تشتی کہت ئەوی لازم بو مری بیتہ

کرن پشتی مرناوی.

(ویلزم فی المیت اربعة اشیاء) و لازمہ بو مروفی مری چار تشت بینہ کرن.

۱ - (غسله) نیک شیشتنا وی، و سوننہتہ بکتینی بیت.

۲ - (وتکفینه) ویا دووی کفن کرنا وی، و سوننہتہ سی جلکیت سبی بن.

۳ - (والصلاة علیه) ویا سبی نغیر لی بیتہ کرن، و سوننہتہ ب جہماعەت بیت.

۴ - (ودفنه) ویا چاری فہشارتنا وی، ئەف ہەر چار تشتہ (فەرزول کیفایەتن) قیت ہندەک

بی رابن، و ہە کہ کەس بغان چار تشتا نہرابیت ہندیل وارا دی گونہہکار بن.

(واثنان لا یغسلان) و دوو مریا ناشون

(ولا یصلی علیهما) و نغیر زی لینا کەن.

۱ - (الشہید فی معركة المشرکین). نیک ئەوی شہیدبیت ل مەیدانا شەری کافرا.

۲ - (والسقط الذي لم یستهل صارخا) و بی دووی ئەو بچکی ژبەر دەیکی دچیت بی مری

ودەنگ زی نہییت.

[ویا دوروست (خودی چیت دزانیت) ہە کہ ل دەف دەیکا خو فروح کەتیبیت و پاشی بچیت یان بیت

بی مری دی نغیر لی کەن ژبەر حەدیساً پیغەمبەری (ﷺ) دیتریت ((والسقط یصلی علیہ،

ویدعی لوالدیہ بالمغفرة والرّحمة)) رواہ أبو داود برقم (۳۱۸۰) حکم الحدیث صحیح.]

[غُسْلُ الْمَيِّتِ]

وَيُغَسَّلُ الْمَيِّتُ وَتَرًا، وَيَكُونُ فِي أَوَّلِ غُسْلِهِ سِدْرٌ^(۱) وَفِي آخِرِهِ شَيْءٌ مِنْ كَافُورٍ^(۲).

[تَكْفِينُ الْمَيِّتِ]

وَيُكْفَنُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ، وَالْمَرْأَةُ فِي خَمْسَةٍ.

[الصَّلَاةُ عَلَى الْمَيِّتِ]

وَيُكَبَّرُ عَلَيْهِ أَرْبَعُ تَكْبِيرَاتٍ : يَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ بَعْدَ الْأُولَى ، وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ (ﷺ) بَعْدَ الثَّانِيَةِ ، وَيَدْعُوا لِلْمَيِّتِ بَعْدَ الثَّلَاثَةِ فَيَقُولُ : ...

(وَيُغَسَّلُ الْمَيِّتُ وَتَرًا) وسوننه ته مری بیته شیشتن بکتینی ، چ جاره کئی چ سئی جارا چ پینجارا وپتر .

(وَيَكُونُ فِي أَوَّلِ غُسْلِهِ سِدْرٌ) وسوننه ته دهسپیکا شیشتنا وی هندهک سیدری بکهنه دناف ئافا وی دا

(وَفِي آخِرِهِ شَيْءٌ مِنْ كَافُورٍ) ولدیماهیکی هندهک کافوری بکهنه ناف ئافا وی و پئی بشون .

(وَيُكْفَنُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ) وسوننه ته مری بیته کفن کرن دسی جلیکت سپی دا .

(لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ) نهبت دناف وان هدرسی جلکادا نهقه میس ونه شاشک .

(وَالْمَرْأَةُ فِي خَمْسَةٍ) وژنک دپینج کفنا دا، (قه دا بنی، ودهرسوک، وقه میس، ودوو لفاف) .

[الصَّلَاةُ عَلَى الْمَيِّتِ]

(وَيُكَبَّرُ عَلَيْهِ أَرْبَعُ تَكْبِيرَاتٍ) ودی چار ته کبیرا دنقیژی دا لسهر مری دهن ، ودی مری بهر قبیله دانن .

(يَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ بَعْدَ الْأُولَى) دی فاتحی خینن پشتی ته کبیرا ئیکئی کو یا ئنیه تی به .

(وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ (ﷺ) بَعْدَ الثَّانِيَةِ) ودی صهله واته کئی دهنه سهر پیغه مبهری (ﷺ) پشتی

ته کبیرا دووی و صهله واتا ژهه میا کورتر نه فهیه ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ)) بهلی

صهله واتا ئبراهیمی ب خیرتره وباشتره

(وَيَدْعُوا لِلْمَيِّتِ بَعْدَ الثَّلَاثَةِ) ودی دوعا کهن بو مری پشتی ته کبیرا سپی .

(فَيَقُولُ) فیجا هه که بزانیته بلا فی دوعائی بو وی بکته ، نهو ژی نه فهیه

(۱) (سدر) داره که بهلگیت وی دین خوشن دی کهنه ناف ئافا پئی شیشتنا مری جارا نه وول .

(۲) (کافور) ریجه کا بین خوشه وه کی بوخیری ، شکلی وی وه کی شکلی خوی به ، پیجه کئی ژوی بکهنه ناف ئافا

پئی شیشتنا مری ل دیماهی ، دا له شی وی بین خوش بیته ودا زیکا له شی وی پیچ نه بیت .

«اللَّهُمَّ ؛ هَذَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدَيْكَ ، خَرَجَ مِنْ رَوْحِ الدُّنْيَا وَسَعَتِهَا ، وَمَحْبُوبُهُ
وَأَحِبَّاءُ فِيهَا ، إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَمَا هُوَ لِأَقِيهِ ، كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا .

اللَّهُمَّ ؛ إِنَّهُ نَزَلَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرٌ مَنزُولٍ بِهِ ، وَأَصْبَحَ فَقِيرًا إِلَى رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ غَنِيٌّ
عَنْ عَذَابِهِ ، وَقَدْ جِئْنَاكَ رَاغِبِينَ إِلَيْكَ شُفَعَاءَ لَهُ .

(اللَّهُمَّ ، هَذَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدَيْكَ) یا رهیبیؑ مه نهف مریه عبدیؑ تهیه ، و کوری همدو عبدیؑ تهیه

(خَرَجَ مِنْ رَوْحِ الدُّنْيَا وَسَعَتِهَا) دهرکته ژ خوشی و بهر فرهیا دونیایی .

(وَمَحْبُوبُهُ وَأَحِبَّاءُ فِيهَا) و ژناف خوششییؑ خو ، و چهژیؑ که ریؑ خو ، ههمی هیلانہ ددونیایی دا .

(إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَمَا هُوَ لِأَقِيهِ) فیجا نهفه که ته دطاریاتیا قهبری دا ، و نهوا نهو گه هشتییؑ .

(كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ) نهو همدو ددونیایی دا دگوت نهز شاهدهییؑ

ددم کو چو ئیللاہ نینن ژبلی ته و توییؑ ب بتنیؑ ی چو شہریک بوتہ نینن .

(وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ) و نهز شاهدهییؑ دم ہندی موحہمدہ (ﷺ) عبدیؑ تهیه و قاسدیؑ تهیه .

(وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا) و یارہییؑ تو زانا تری بوی و حالیؑ وی ژمه .

(اللَّهُمَّ ، إِنَّهُ نَزَلَ بِكَ) یا رهیبیؑ مه ، نهفه هات و بو میثانیؑ ته .

(وَأَنْتَ خَيْرٌ مَنزُولٍ بِهِ) و تو یا رهیبیؑ چیترترین میثان حہوینی بو وی .

(وَأَصْبَحَ فَقِيرًا إِلَى رَحْمَتِكَ) و یارہییؑ ناھا فیؑ کافی بو فقیر و موحجاجیؑ رھماتہ ، پتر ژھمی جارا .

(وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ) و یا رهیبیؑ توییؑ زہنگینیؑ و توییؑ بیؑ مننہ تیؑ ژ عذاب دانا وی .

(وَقَدْ جِئْنَاكَ رَاغِبِينَ إِلَيْكَ شُفَعَاءَ لَهُ) و یا رهیبیؑ مہیا قہستانہ کری و نهم ہیثییؑ ژتہ دکہین تو بہرہفانیا

مہ بو وی قہبیل بکہیؑ و تولیؑ بیوری .

اللَّهُمَّ ؛ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا .. فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا .. فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ، وَلَقَّهِ بِرَحْمَتِكَ رِضَاكَ ، وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَهُ ، وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ ، وَجَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبِيهِ ، وَلَقَّهِ بِرَحْمَتِكَ الْأَمْنَ مِنْ عَذَابِكَ حَتَّى تَبْعَثَهُ آمِنًا إِلَى جَنَّتِكَ ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .»

وَيَقُولُ فِي الرَّابِعَةِ : «اللَّهُمَّ ؛ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ وَاعْفُرْ لَنَا وَلَهُ» .
وَيُسَلِّمُ بَعْدَ الرَّابِعَةِ .

(اللَّهُمَّ ؛ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا .. فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ) یا رهیبی مه ، هه که نهف عهبدی ته بی مرى ژباشا بیت تو باشی لی زیده که .

(وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا .. فَتَجَاوَزْ عَنْهُ) وهه که ژ خرابا بیت ، مه هیقی ژ ته هیه تولى ببوره ، و عهفیکه .

(وَلَقَّهِ بِرَحْمَتِكَ رِضَاكَ) وتو ب رهها خو دگهل وی بکهی وتو ژى رازى بی .

(وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَهُ) وتو وی پپاریزه ژ فیتنه و عهزبا قهبرى .

(وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ) ویا رهیبی مه ، تو قهبرى وی بو وی بهر فرهه بکه .

(وَجَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبِيهِ) وتو عهردی ژ گهنشتیت وی بدهیه پاش .

(وَلَقَّهِ بِرَحْمَتِكَ الْأَمْنَ مِنْ عَذَابِكَ) وتو ب رهها خو وی نهمین بکه ژ عهزبا خو .

(حَتَّى تَبْعَثَهُ آمِنًا إِلَى جَنَّتِكَ) ههتا تو وی ژ قهبرى رادکهی بی نهمین وبی ترس بو به حشتاخو .

(بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ) برهها خو یا رههداری ژهه می خودان رهها ب رههتر .

(وَيَقُولُ فِي الرَّابِعَةِ) وپتشی (ئه لاهو نه کبهرا) چاری دى بیژیت

(اللَّهُمَّ ، لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ) یا رهیبی مه تو مه بی بار نه که ژ خیریت وی .

(وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ) وتو مه دفتنه نه به پشتی وی .

(وَاعْفُرْ لَنَا وَلَهُ) وتو مه و وی ب غهفرینه [نانکو لمه ببوره]

(وَيُسَلِّمُ بَعْدَ الرَّابِعَةِ) ودی سهلامی قهدهت ل رهخی راستی و ل رهخی چه بی ، پشتی (ته کبیرا) چاری .

ودوعائی: [السلام علیکم ورحمة الله، السلام علیکم ورحمة الله].

[دَفْنُ الْمَيِّتِ]

وَيُدْفَنُ فِي لَحْدٍ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ ، وَيَسَلُّ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ بَرْفِقٍ ، وَيَقُولُ الَّذِي يُلْحِدُهُ: بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ). وَيُضَجُّ فِي الْقَبْرِ بَعْدَ أَنْ يُعَمَّقَ قَامَةً وَبَسْطَةً . وَيَسْطُحُ الْقَبْرَ وَلَا يُبْنِي عَلَيْهِ وَلَا يُجَصِّصُ^(۱).

(وَيُدْفَنُ فِي لَحْدٍ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ) ودي مری قهشیرن د قهبره کی بهر گوردا و بهر قبيله ولسهر طه نشتا راستی .
(وَيَسَلُّ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ بَرْفِقٍ) ودي سهری مری دانه نک جهی پیت وی دقهبری دا ، وپاشی دی سهری وی راکه و دی خشینن هیدی هیدی و دی کهنه د قهبری دا [وئنه سوننه ته]

(وَيَقُولُ الَّذِي يُلْحِدُهُ) وئووی مری دکه ته دقهبری دا ، سوننه ته بیژیت

(بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)) بنافی خودی ، ولسهر دینی پیغمهبری خودی (ﷺ)

(وَيُضَجُّ فِي الْقَبْرِ بَعْدَ أَنْ يُعَمَّقَ قَامَةً وَبَسْطَةً) ودي مری داننه دقهبری دا لسهر ته نشتا راستی پشتی کویر کرنا قهبری ژته مده تی بهژنا زه لاهمه کی و باسکه کی (به عنی دهستیت خوژی بلندکته) چ بو زه لاهمی، چ ژنکی.

(وَيَسْطُحُ الْقَبْرَ) ودي سهر بانی قهبری راست کهن و سیار و تیز ناکه ن، و تیز کرن ژی دوروسته.

(وَلَا يُبْنِي عَلَيْهِ وَلَا يُجَصِّصُ) و چو ئافاهیا لسهر چیناکه ن ، و گیحی تیناده ن دا سپی بیت.

(۱) بوزانین: پیغمهبری (ﷺ) یا گوتی ((چو ئافاهیا لسهر قهبرا چینه کهن و گیح نه کهن دا سپی بیت، و چو نفیسینا لسهر نه نفیسن، و بی لی نه ن ولسره نه روینن)) رواه الترمذی برقم (۱۰۵۲) حکم الحدیث صحیح. م.م.ک

[فَرَعٌ]: وَلَا بَأْسَ بِالْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ مِنْ غَيْرِ نَوْحٍ وَلَا شَقِّ جَيْبٍ.

[فَرَعٌ]: تَعَزِيَةُ أَهْلِ الْمَيِّتِ

وَيُعَزَّى أَهْلُهُ إِلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ دَفْنِهِ ، وَلَا يُدْفَنُ اثْنَانِ فِي قَبْرِ إِلَّا لِحَاجَةٍ.

(وَلَا بَأْسَ بِالْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ) وزهره نینه گریا ب رهحتی لسهر مری .

(مِنْ غَيْرِ نَوْحٍ وَلَا شَقِّ جَيْبٍ) بی قیری وههوار وپی گوتن ، وبهر سینگ و جلك دراندن.

(وَيُعَزَّى أَهْلُهُ إِلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ دَفْنِهِ) وخیره تهعزی ودخوش کرنا مروقیت مری ههتا سی روژا

پشتی فهشارتنا وی بیته کرن ، نه زیده تر .

(وَلَا يُدْفَنُ اثْنَانِ فِي قَبْرِ إِلَّا لِحَاجَةٍ) و نه دوروسته دو مریا دقهبره کی دا فهشیرن ، ئیللا ژبه

موحتاجیه کی نه بیت ، وه کی عهردی قهبری گهلهک بی رهق بیت ، یان مری گهلهک دمشه بن ،

ومروۋه دکیم بن بو کولانا قهبرا ، هینگی دوروسته دو یا وسیا دقهبره کی دا فهشیرن . ونه فهژی خلاس.

۳- کِتَابُ الزَّكَاةِ

الْأَمْوَالُ الَّتِي تَجِبُ فِيهَا الزَّكَاةُ

۱- فَصْلٌ: تَجِبُ الزَّكَاةُ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءٍ؛ وَهِيَ:

- ۱- الْمَوَاشِي . ۲- وَالْأَثْمَانُ . ۳- وَالزُّرُوعِ ۴- وَالشُّمَارُ .
۵- وَعُرُوضُ التِّجَارَةِ .

فَأَمَّا الْمَوَاشِي: فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِي ثَلَاثَةِ أَجْنَاسٍ مِنْهَا وَهِيَ:

- ۱- الْإِبِلُ . ۲- وَالْبَقَرُ . ۳- وَالْغَنَمُ ...

۳- (كِتَابُ الزَّكَاةِ) نَدَف كِتَابِهِ دِيْ بِه حَسِي زِه كَاتِي كَه ت .

۱- (فَصْلٌ) نَافِرَا ئِيكِي ، دِيْ بِه حَسِي وَا ن تَشْتَا كَه ت نَهْوِيْت زِه كَات لِيْت كَه قِيْت .

(تَجِبُ الزَّكَاةُ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءٍ، وَهِيَ) زِه كَات فَهَرْظَه د بِيْنَج تَشْتَا دَا ، نَهْو زِي نَهْفَه نَه .

۱- (الْمَوَاشِي) تَهْرَش وَتَهْوَال .

۲- (وَالْأَثْمَانُ) وَپَارَه ، چ زِيْر بن چ زِيْف بن چ پَارِيْت كَاغَه زِي بن .

۳- (وَالزُّرُوعِ) وَدَه خَل وَدَان ، وَهَهْر تَشْتِي قِيْت بِيْت .

۴- (وَالشُّمَارُ) وَفِيْتِي ، نَهْو زِي مِيُوِيْژ وَقَه سِيْن .

۵- (وَعُرُوضُ التِّجَارَةِ) وَمَالِي تِيْجَارَه تِي (نَانِكُو كَرِيْن وَفِرُوْتِي) .

(فَأَمَّا الْمَوَاشِي) فَيُّجَا هِنْدِي تَهْرَش وَتَهْوَالَه .

(فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِي ثَلَاثَةِ أَجْنَاسٍ مِنْهَا) زِه كَات فَهَرْزَه د سِي تُوْحَمَادَا زُوَان .

۱- (وَهِي: الْإِبِلُ) وَنَهْو زِي حِيْشْتَرَنْ ب هَهْمِي جُوْرِيْت خَوْفَه .

۲- (وَالْبَقَرُ) وَحِيْوَانَنْ، نَهْو زِي ب هَهْمِي جُوْرِيْت خَوْفَه (وَهَكِي: ۱- گَارَه شَا، ۲- وَچِيْلَا ،

۳- وَگَامِيْشَا) .

۳- (وَالْغَنَمُ) وَپَهْظ نَهْو زِي ب هَهْمِي جُوْرِيْت خَوْفَه (وَهَكِي: ۱- مِيْهَا، ۲- وَبَزْنَا ، ۳- وَچِيْرَا) .

وَسَرَائِطُ وَجُوبِهَا سِتَّةُ أَشْيَاءَ :

- ۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالْحُرِّيَّةُ . ۳ - وَالْمِلْكُ التَّامُّ . ۴ - وَالنِّصَابُ .
- ۵ - وَالْحَوْلُ . ۶ - وَالسَّوْمُ .

[فَرَعٌ]: وَأَمَّا الْأَثْمَانُ فَشَيْئَانِ: ۱ - الذَّهَبُ . ۲ - وَالْفِضَّةُ .

وَسَرَائِطُ وَجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا خَمْسَةُ أَشْيَاءَ:

- ۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالْحُرِّيَّةُ . ۳ - وَالْمِلْكُ التَّامُّ . ۴ - وَالْحَوْلُ .

(وَسَرَائِطُ وَجُوبِهَا سِتَّةُ أَشْيَاءَ) وشهريت واجب بونا زه کاتی شهش تشتن .

- ۱ - (الإِسْلَامُ) خودان بی موسلمان بیت .
 - ۲ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وی حور بیت ، نه عهد بیت .
 - ۳ - (وَالْمِلْكُ التَّامُّ) ومال بی وی بیت ب ته مامی .
 - ۴ - (وَالنِّصَابُ) وب بگه هیته وی قهدهری (وی حهدهدی) نهوی شه ريعهتی بودانای .
 - ۵ - (وَالْحَوْلُ) و سالاوی ته مام بییت ، یا هجرى
 - ۶ - (وَالسَّوْمُ) و هه که تهرش وتهوال بیت ، پتر ژ سالی بدهفی خو بچه ریت لچولی .
- (وَأَمَّا الْأَثْمَانُ فَشَيْئَانِ) وهندی پاره نه نهو دوو تشتن .
- ۱ - (الذَّهَبُ) زيرن . ۲ - (وَالْفِضَّةُ) و زيفن .
- (وَسَرَائِطُ وَجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا خَمْسَةُ أَشْيَاءَ) و شهريت واجب بونا زه کاتی دپارا دا پينج تشتن .
- ۱ - (الإِسْلَامُ) خودانی پارا موسلمان بیت .
 - ۲ - (وَالْحُرِّيَّةُ) بی حور بیت ونه عهد بیت .
 - ۳ - (وَالْمِلْكُ التَّامُّ) ومال بی وی بیت ب ته مامی .
 - ۴ - (وَالنِّصَابُ) و ب گه هیته وی قهدهری نهوی شه ريعهتی بو دانای [کو ديژنی : نيباب] .
 - ۵ - (وَالْحَوْلُ) و سالا وی یا هجرى ته مام بییت .

[فَرَعٌ]: وَأَمَّا الزُّرُوعُ ، فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ:

- ۱- أَنْ يَكُونَ مِمَّا يَزْرَعُهُ الْإِدْمِيُونُ. ۲- وَأَنْ يَكُونَ قُوْتًا مُدَّخَرًا. ۳- وَأَنْ يَكُونَ نِصَابًا وَهُوَ: خَمْسَةُ أَوْسُقٍ لَا قِشْرَ عَلَيْهَا...

(وَأَمَّا الزُّرُوعُ) وهنديکه زه کاتا دهخل و دانيه [ثانکو زيراعه تي يه]

(فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) واجبه (فهريه) زه کات د دهخل وداني دا ب سي شهرتا .

- ۱- (أَنْ يَكُونَ مِمَّا يَزْرَعُهُ الْإِدْمِيُونُ) کو دقیت نهو دهخل ودان نهو بیت بی کو مروف دچین نه نهو بخول چولی شین بیت .

- ۲- (وَأَنْ يَكُونَ قُوْتًا مُدَّخَرًا) ودقیت نهو دهخل و دان قویت بیت و خارنا وی مروف بی بژین وبکیر هلگرتنی وزه خیره ی بیت .

- ۳- (وَأَنْ يَكُونَ نِصَابًا) ودقیت نهو دهخل ودان بگه هیته وی قه ده ری کو هاتیه دانان بو زه کاتا دهخل ودانی کو دبیژنی (نصاب)

(وَهُوَ: خَمْسَةُ أَوْسُقٍ) و نهو زی پینج بارن ، کو دبنه (۶۱۲) کیلوگرام ته قریبه ن .

پینج ویسق : هه ر ویسقه ک شیست (۶۰) صاعه (فته) و هه ر صاعه ک (۴۰ , ۲) دوو کیلو وچل

غهرامه، قیجا هه ر پینج ویسق دبنه (۶۱۲) کیلو غهرام ته قریبه ن .

(لَا قِشْرَ عَلَيْهَا) کو یی پافز کری بیت ، ودانی رو یس بیت ویی بی تیقل بیت .

[فَرْعٌ]: وَأَمَّا الثَّمَارُ: فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِي شَيْئَيْنِ مِنْهَا:

۱- ثَمَرَةُ النَّخْلِ. ۲- وَثَمَرَةُ الْكَرْمِ.

وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ:

۱- الإِسْلَامُ. ۲- وَالْحُرِّيَّةُ. ۳- وَالْمِلْكُ التَّامُّ. ۴- وَالنِّصَابُ.

[فَرْعٌ]: وَأَمَّا عُرُوضُ التِّجَارَةِ: فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِالشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ

فِي الْأَثْمَانِ.

[فَرْعٌ] (وَأَمَّا الثَّمَارُ) وهنديکه فيقي يه .

(فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِي شَيْئَيْنِ) فهريه زهکات د دوو جوريت فيقي دا .

۱- (مِنْهَا: ثَمَرَةُ النَّخْلِ) ژوا ههدووو جورا ، نیک : فيقي دار قهسپی يه [کو : قهسپن].

۲- (وَتَمَرَةُ الْكَرْمِ) وي دووي فيقي ميوي يه [کو ميويژن].

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا) و شهرتيت واجب بونا زهکاتي د فيقي دا .

(أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ) چار تشتن .

۱- (الإِسْلَامُ) خودان يي موسلمان بيت .

۲- (وَالْحُرِّيَّةُ) وي حور بيت ، نه عهد بيت .

۳- (وَالْمِلْكُ التَّامُّ) ومال يي وي بيت تهمامي .

۴- (وَالنِّصَابُ) و ب گههته وي قهدهري نهوي شهريعتي بو دانای [کو ديژني : نيباب].

[فَرْعٌ]

(وَأَمَّا عُرُوضُ التِّجَارَةِ) وهندي مالي تجارته يه .

(فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا) فيجا واجبه زهکات تيذا .

(بِالشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ فِي الْأَثْمَانِ) ب وان شهرتيت هاتينه ديار کرن دپارادا ، نهو ژي نهفهنه :

۱- موسلمانته ي ، ۲- حورياتي ، ۳- ملكي تهمام ، ۴- نيباب لي كهتن .

[نِصَابُ زَكَاةِ الْإِبِلِ]:

۲- فَضْلٌ : وَأَوَّلُ نِصَابِ الْإِبِلِ خَمْسٌ وَفِيهَا شَاةٌ ، وَفِي عَشْرِ شَاتَانِ ، وَفِي خَمْسَةِ عَشَرَ ثَلَاثُ شِيَاهِ ، وَفِي عَشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهِ ، وَفِي خَمْسٍ وَعَشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ ، وَفِي سِتِّ وَثَلَاثِينَ بِنْتُ لَبُونٍ ، وَفِي سِتِّ وَأَرْبَعِينَ حِقَّةٌ ، وَفِي إِحْدَى وَسِتِّينَ جَذَعَةٌ ، وَفِي سِتِّ وَسَبْعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ ، وَفِي إِحْدَى وَتِسْعِينَ حِقَّتَانِ ، وَفِي مِئَةٍ وَإِحْدَى وَعَشْرِينَ ثَلَاثُ بَنَاتِ لَبُونٍ ، ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ ، وَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ .

۲- (فَضْلٌ) ناڤرا دووی دی به حسنی زهکات لی کهتنا حیشترا کهت .

(وَأَوَّلُ نِصَابِ الْإِبِلِ خَمْسٌ وَفِيهَا شَاةٌ) ودهست پیکا زهکات لی کهتنا حیشترا پینجن ، ودی پهزه کی دوت .
 (وَفِي عَشْرِ شَاتَانِ) ودهه حیشترا دی دوو پهزا ژپیشغه دوت .
 (وَفِي خَمْسَةِ عَشَرَ ثَلَاثُ شِيَاهِ) و پازده حیشترا دی سی پهزا ژپیشغه دوت .
 (وَفِي عَشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهِ) و بیست حیشترا دی چار پهزا ژپیشغه دوت .
 (وَفِي خَمْسٍ وَعَشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ) و بیست و پینج حیشترا دی حیشتزه کا می دوت گهشتیتنه صالا دووی .
 (وَفِي سِتِّ وَثَلَاثِينَ بِنْتُ لَبُونٍ) و سیه و شهش حیشترا دی حیشتزه کا می دوت گهشتیتنه صالا سی .
 (وَفِي سِتِّ وَأَرْبَعِينَ حِقَّةٌ) و چل و شهش حیشترا دی حیشتزه کا می دوت گهشتیتنه صالا چاری .
 (وَفِي إِحْدَى وَسِتِّينَ جَذَعَةٌ) و شپست و نیک حیشترا دی حیشتزه کی دوت گهشتیتنه صالا پینجی .
 (وَفِي سِتِّ وَسَبْعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ) و هفتی و شهش حیشترا دی دوو حیشتزیت می دوت گهشتیتنه صالا سی .
 (وَفِي إِحْدَى وَتِسْعِينَ حِقَّتَانِ) و نوتونیک حیشترا دی دوو حیشتزیت می دوت گهشتیتنه صالا چاری .
 (وَفِي مِئَةٍ وَإِحْدَى وَعَشْرِينَ ثَلَاثُ بَنَاتِ لَبُونٍ) و صدو بیست و نیک حیشترا دی سی حیشتزیت می دوت گهشتیتنه صالا سی .
 (ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ) پاشی پشی فی ههژماری ، ههر چل حیشترا دی حیشتزه کا می دوت گهشتیتنه صالا سی .
 (وَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ) و ههر پینجی حیشترا دی حیشتزه کی دوت گهشتیتنه صالا چاری .

[نِصَابُ زَكَاةِ الْبَقَرِ]:

۳- فَضْلٌ : وَأَوَّلُ نِصَابِ الْبَقَرِ ثَلَاثُونَ وَفِيهَا تَبِيعٌ ، وَفِي أَرْبَعِينَ مُسِنَّةً^(۱) وَعَلَى هَذَا أَبَدًا فِقْسٌ .

۳- (فَضْلٌ) ناڤرا سڀي ، دي به حسي زه کات لي که تنا حيوانا کهت .
 (وَأَوَّلُ نِصَابِ الْبَقَرِ ثَلَاثُونَ) ودهست پیکا زه کات لي که تنا حيوانا سڀهن .
 (وَفِيهَا تَبِيعٌ) ودي گولکه کی دوت کو گهشتيته صالا دووي دا يي نير بيت وهه که يا مي بيت چيتره .
 (وَفِي أَرْبَعِينَ مُسِنَّةً) و چل حيوانا دي گولکه کی مي دوت گهشتيته صالا سڀي دا .
 (وَعَلَى هَذَا أَبَدًا فِقْسٌ) وهه وه کی فان هه دوو حسابا دي حسابکهت ، هه سڀه حيوانا دي گولکه کی دوت گهشتيته سالا دووي يي نير بيت ، ويا مي چيتره ، وهه چل حيوانا دي گولکه کی دوت کو گهشتيته سالا سڀي يا مي .

ژ (۳۰) سڀها ، حهتا (۳۹) سڀه ونهها ، گولکه کا صاله ک تمام کرڀت وکه تڀته صالا دووي دا .
 وژ (۴۰) چلا ههتا (۵۹) پڀنجيو نهها ، گولکه کا دوو صال تهمام کرڀن وکه تڀته د صالا سڀي دا .
 وژ (۶۰) شڀستا ههتا (۶۹) شڀستونهها ، دوو گولکڀت صاله ک تهمام کرڀن .
 وژ (۷۰) ههتا (۷۹) حهفتي ونهها ، دوو گولکا : ۱- صاله ک تهمام کرڀت ، ويا دي دوو صال تهمام کرڀن ڦڀجا هه که ژڦي حسابي زيدهبون ، هه (۳۰) تهبيعهک ، وهه (۴۰) موسينهک ، وهو صا چهند بڀنه گهلهک .
 بو زانڀن: نهو حهيواني شول بي ڀته کرن ، وه کی جووتی ، يان ناڦي ڀي ب کڀشن ، زکات ل وان ناکه ڦڀت .

(۱) لحدیث معاذ بن جبل (رضي الله عنه) قال : ((بَعَثَنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ، فَأَمَرَنِي أَنْ أَخَذَ مِنْ كُلِّ ثَلَاثِينَ بَقْرَةً تَبِيعًا أَوْ تَبِيعَةً، وَمِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ مُسِنَّةً...)) رواه الترمذي برقم (۶۲۳) صحيح .

[نِصَابُ زَكَاةِ الْغَنَمِ]:

۴- فَضْلٌ : وَأَوَّلُ نِصَابِ الْغَنَمِ أَرْبَعُونَ وَفِيهَا شَاةٌ جَذَعَةٌ مِنَ الضَّأْنِ أَوْ ثِيَّةٌ مِنَ الْمَعْزِ ، وَفِي مِئَةٍ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ شَاتَانِ ، وَفِي مِئَتَيْنِ وَوَاحِدَةٍ ثَلَاثُ شِيَاهٍ ، وَفِي أَرْبَعِ مِئَةٍ أَرْبَعُ شِيَاهٍ ، ثُمَّ فِي كُلِّ مِئَةٍ شَاةٌ .

۴ - (فَضْلٌ) نافبرا چاری ، دی به حسنی حه ددی زه کات لی که تنه پیزی کهت .

(وَأَوَّلُ نِصَابِ الْغَنَمِ أَرْبَعُونَ) ودهست پیکا زه کات لی که تنه پیزی (چلن)

(وَفِيهَا شَاةٌ جَذَعَةٌ مِنَ الضَّأْنِ) ودی پهزه کا سپی دهت کو صالهک تهمام کریت ، که تیتته د صالا دووی دا .

(أَوْ ثِيَّةٌ مِنَ الْمَعْزِ) یان بزنه کا رهش کو دوو صال تهمام کرین که تیتته د صالا سپی دا .

(وَفِي مِئَةٍ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ شَاتَانِ) ود (۱۲۱) دی دوو پهزا دهت ، ییت صالهک تهمام کرین .

(وَفِي مِئَتَيْنِ وَوَاحِدَةٍ ثَلَاثُ شِيَاهٍ) ود (۲۰۱) دا دی سی پهزا دهت ، ییت صالهک تهمام کری .

(وَفِي أَرْبَعِ مِئَةٍ أَرْبَعُ شِيَاهٍ) ود (۴۰۰) دا دی چار پهزا دهت ، نهو زی ییت صالهک تهمام کرین .

(ثُمَّ فِي كُلِّ مِئَةٍ شَاةٌ) پشتی هینگی (یه عنی ۴۰۰) دا ههر صهت که والی دی پهزه کی دهت .

• بو : زاین هه که خودانی که والی پیزی (سپی) دا ، د فیت صالهک تهمام کریت کهت بیته د صالا دووی دا .

و: هه که خودانی که والی بزنه کا (رهش) دا ، د فیت دوو صال تهمام کریت کهت بیته د صالا سپی دا .

[شُرُوطُ زَكَاةِ الْخَلِيطَيْنِ]:

۵ - فَضْلٌ: وَالْخَلِيطَانِ يُزَكِّيَانِ زَكَاةَ الْوَاحِدِ بِسَبْعِ شَرَائِطَ:

- ۱ - إِذَا كَانَ الْمَرَاخُ وَاحِدًا . ۲ - وَالْمَسْرُحُ وَاحِدًا .
- ۳ - وَالْمَرْعَى وَاحِدًا . ۴ - وَالْفَحْلُ وَاحِدًا . ۵ - وَالْمَشْرَبُ وَاحِدًا .
- ۶ - وَالْحَالِبُ وَاحِدًا . ۷ - وَمَوْضِعُ الْحَلْبِ وَاحِدًا .

۵ - (فَضْلٌ) نافرېا پېنجې ، دى به حسې شهرتېت زه کاتا وان که سا که ت نه ویت که والى خو دکه نه نافک .

(وَالْخَلِيطَانِ يُزَكِّيَانِ زَكَاةَ الْوَاحِدِ بِسَبْعِ شَرَائِطَ) و نهو که سیټ تهرشى وان صال بصال دنافکدا نهو

دى نیک زه کات دهن ، بهلى ب حهفت شهرتا .

۱ - (إِذَا كَانَ الْمَرَاخُ وَاحِدًا) هه که گوڤو کوتانیت و اب شهفى نیک بت .

۲ - (وَالْمَسْرُحُ وَاحِدًا) و نهو جهې لى کوم دیت و هختى بهر ددهن سپیدى و پاشى دچيته نافرې نیک بیت .

۳ - (وَالْمَرْعَى وَاحِدًا) و جهې چه رینا وا، و نالفى و نیک بیت ، و شقانى و اژى نیک بیت .

۴ - (وَالْفَحْلُ وَاحِدًا) و نیرى طوفى و بهرانى طوفى نیک بیت .

۵ - (وَالْمَشْرَبُ وَاحِدًا) و جهې نافرېا و نیک بیت .

۶ - (وَالْحَالِبُ وَاحِدًا) و یا ددوشیت نیک بیت ، بهلى یا دوروست نه شهرته نیک بیت .

۷ - (وَمَوْضِعُ الْحَلْبِ وَاحِدًا) و جهې دوتنى نیک بیت ، و هختى بیرى ، و هختى دى ژى .

[نِصَابُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ]:

۶ - فَضْلٌ : وَنِصَابُ الذَّهَبِ عِشْرُونَ مِثْقَالًا ، وَفِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ ، وَهُوَ نِصْفٌ مِثْقَالٍ ، وَفِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ .

وَ نِصَابُ الْوَرِقِ مِثَّتَا دِرْهَمٍ ، وَفِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ ، وَهُوَ خَمْسَةُ دَرَاهِمٍ ، وَفِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ .

وَلَا تَجِبُ فِي الْحُلِيِّ الْمُبَاحِ زَكَاةٌ .

۶ - (فَضْلٌ) نافرأ شهشی ، دی به حسنی زهکات لی کهتنا زیرو زیفی وپاری کاغیزی کهت .

(وَ نِصَابُ الذَّهَبِ عِشْرُونَ مِثْقَالًا) و دهست پیکا زهکات لی کهتنا زیرو بیست مسقالن کو بنه (۸۵) غهرام تهقریبهن .

(وَ فِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ) و دیبست مسقالادا چاریکا دههی فهرزا زهکاتی یه .

(وَ هُوَ نِصْفٌ مِثْقَالٍ) و زهکاتا بیس مسقالا دیبته نیف مسقال [ئانکو : زهکاتا پارهی چلائیکه]

(وَ فِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ) و هندی ژیبست مسقالا زیده دی حسابکهت و چلائیکی دی ژئی دوت بو زهکاتی .

(وَ نِصَابُ الْوَرِقِ مِثَّتَا دِرْهَمٍ) و دهست پیکا زهکات لی کهتنا زیفی (۲۰۰) دهرهمن کو دبنه (۵۹۵) غهرام تهقریبهن .

(وَ فِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ) و د (۲۰۰) دهرهمن دا چاریکا دههی فهرزا زهکاتی یه .

(وَ هُوَ خَمْسَةُ دَرَاهِمٍ) و نهو ژئی پینج دهرهمن ، بیست زیفی .

(وَ فِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ) و هندی ژدوصه دهرهمن زیده دی حسابکهت و چلائیکی دی ژئی دوت بو زهکاتی .

(وَلَا تَجِبُ فِي الْحُلِيِّ الْمُبَاحِ زَكَاةٌ) و نهواجبه زهکات د چه کیست زیروی دا بیست حلال بو ژنکی ههکه

ب بهر خوفه کهت و خو بی جانکهت بو زهلامی خو ، یان بدهتف هنده کا ب ئیمانتهت کو خو بی جان

کهن بو زهلامیت خو نهبو سهیرانا ودهواتا و تیکهلیا دگهل زهلامیت بیانی .

[نِصَابُ الزُّرُوعِ وَالثَّمَارِ]:

۷ - فَضْلٌ : وَنِصَابُ الزُّرُوعِ وَالثَّمَارِ خَمْسَةُ أَوْسُقٍ وَهِيَ : أَلْفٌ وَسُتُمَائَةٌ رِطْلٌ بِالْعِرَاقِيِّ ، وَفِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ . وَفِيهَا إِنْ سُقِيَتْ بِمَاءِ السَّمَاءِ أَوْ السَّيْحِ الْعُشْرُ ، وَإِنْ سُقِيَتْ بِدُولَابٍ أَوْ نَضْحٍ نِصْفُ الْعُشْرِ .

۷ - (فَضْلٌ) ناڤرا حهڤی ، دی به حسی حهڤدی زهکات لی که تنه دهخل ودانی و فیقی کهت کو قهسپن ومیوژن.

(وَنِصَابُ الزُّرُوعِ وَالثَّمَارِ) ودهست پیکا زهکات لی که تنه دهخل ودانی، و فیقی .

(خَمْسَةُ أَوْسُقٍ) پینج بارن [به عنی (۶۱۲) کیلو غرام]

(وَهِيَ : أَلْفٌ وَسُتُمَائَةٌ رِطْلٌ بِالْعِرَاقِيِّ) و پینج بار دبنه هزار وشهش سهڤ (۱۶۰۰) وهقی بوه قیا عیراقی .

(وَفِيمَا زَادَ بِحِسَابِهِ) وهندی ژ پینج باره زیډه ژی دی باره زیډه حسابکهت و دی زهکاتی ژی دت .

(وَفِيهَا إِنْ سُقِيَتْ بِمَاءِ السَّمَاءِ أَوْ السَّيْحِ الْعُشْرُ) وهه که نهو دهخل ودان و فیقی بیته ناڤدان ب ناڤا عهسمانی (کو

بارانه) یان ب ناڤا کانیا وریارا وجووا ، زهکاتا وی دهها ئیکه [به عنی نهها یا دهی زهکاته].

(وَإِنْ سُقِيَتْ بِدُولَابٍ أَوْ نَضْحٍ نِصْفُ الْعُشْرِ) وهه که بیته ناڤدان ب دولابا ، یان ب ماطورا یان ب لی ره شانندی

[به عنی ناڤدانا وی مهصرهف لی بیته کرن] هینگی بیستا ئیکه [نانکو نوزدا یا بیستی زهکاته].

[زَكَاةُ عُرُوضِ التِّجَارَةِ]:

۸ - فَضْلٌ : وَتَقْوَمُ عُرُوضُ التِّجَارَةِ عِنْدَ آخِرِ الْحَوْلِ بِمَا اشْتَرَيْتَ بِهِ ، وَيُخْرَجُ مِنْ ذَلِكَ رُبْعُ الْعُشْرِ .

۸ - (فَضْلٌ) ناڤرا هدهشتی ، دی به حسنی زه کاتا مالی تیجارهتی کت .

(وَتَقْوَمُ عُرُوضُ التِّجَارَةِ) و دی ئینه قیمة تکران (ئانکو بها کرن) مالی تیجارهتی ، بی کرین و فروتنی

(عِنْدَ آخِرِ الْحَوْلِ) وهختی صالا وی یا هجری تهمام دبیت [چونکو زه کاتا مالی تیجارهتی صالی جاره که]

(بِمَا اشْتَرَيْتَ بِهِ) ب وی پاری نهو مال بی هاتیه کرین [ویا دوروست وهکی سهیدایی من (مهلا

شوگری) گوتی (رهما خودی لی بیت) خودانی مالی وهختی صالا وی یا هجری تهمام بو دی مالی خو بی

تیجارهتی حسابکهت بهایی وی بی وی روژی د سیکی دا کا ب چهندی یه کرینا جوملی وی]

(وَيُخْرَجُ مِنْ ذَلِكَ رُبْعُ الْعُشْرِ) و دی دهرئیخیت زه کاتا وی مالی چاریکا دهی کو چلا ئیکه بلا چی نهوعی

پارهی بیت. وههر صهدا دوو ونیف زه کاته، وهکی صهد هزارا دوو هزارو نیفن ، وههر ملیونه کی

(۲۵,۰۰۰) هزار زه کات لی دکه فیت [ئانکو پاری عیراقی].

[زَكَاةُ الْمَعَدِنِ وَالرَّكَازِ]:

۹ - فَصْلٌ : وَمَا اسْتُخْرِجَ مِنْ مَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ .. يُخْرَجُ مِنْهُ رُبْعُ الْعُشْرِ فِي الْحَالِ ، وَمَا يُوجَدُ مِنَ الرَّكَازِ فِيهِ الْخُمْسُ [فِي الْحَالِ] .

۹ - (فَصْلٌ) ناڤرا نهى ، دى به حسي زه کاتا کارپړا و خه زينا که ت .

(وَمَا اسْتُخْرِجَ مِنْ مَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ) و نهو زيرو زيفيت تينه ده رنيخستن ژ کارپړا .

(يُخْرَجُ مِنْهُ رُبْعُ الْعُشْرِ فِي الْحَالِ) دى خودان زه کاتي ژوى مالى ده ت چاريکا دهى کو چلا نيکه وى گافى ، و خو ناگريت هه تا صالاً وى ته مام دبیت بهلى جارا نيکى ب تنى .

(وَمَا يُوجَدُ مِنَ الرَّكَازِ) و نهو پاريت تينه ديتن ژ خه زينا نه ویت هاتينه فه شارتن زه مانى کوفرى بهرى ئيسلامى ، چ زيرو بن چ زيف بن .

(فِيهِ الْخُمْسُ) فيجا ژپارى وى خزينة دى پينجيك يى ژى ده ت ، وى گافى [يه عنى دى چارا بوخو

راکه ت ويا پينجى زه کاته ، و خو ناگريت هه تا صالاً وى ته مام دبیت بهلى جارا نيکى ب تنى]

[زکاة الفطر]:

۱۰ - فَضْلٌ : وَتَجِبُ زَكَاةُ الْفِطْرِ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

- ۱ - الإِسْلَامَ . ۲ - وَبِغُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ .
 - ۳ - وَجُودِ الْفَضْلِ عَنْ قُوَّتِهِ وَقُوَّتِ عِيَالِهِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ .
- وَيُزَكِّي عَنْ نَفْسِهِ وَعَمَّنْ تَلَزَمَهُ نَفَقَتُهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ صَاعًا مِنْ قُوْتِ بَلَدِهِ وَقَدْرُهُ خَمْسَةُ أَرْطَالٍ وَثُلُثٌ بِالْعِرَاقِيِّ • .

- ۱۰ - (فَضْلٌ) ناڤرا دهی ، دی بهحسی زهکاتا فتری یا رهمهزانا پیروز کهت .
- (وَ تَجِبُ زَكَاةُ الْفِطْرِ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) ودی واجب بیت (ئانکو فهرطیت) زهکاتا فتری ب سی تشتا .
- ۱ - (الإِسْلَامَ) موسلمانهتی . ۲ - (وَبِغُرُوبِ الشَّمْسِ) وب ئاقابونا روژی .
- (مِنْ آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ) روژا دیمایکی ژ هدیقا رهمهزانی ، وهه که روژه کی یان دوو روژا بهری عهیدی بیتنه دان نهو ژی دوروسته .
- ۳ - (وَجُودِ الْفَضْلِ عَنْ قُوَّتِهِ وَقُوَّتِ عِيَالِهِ) وهه که ژ قویتی خو و قویتی عیالی خو زیدهتر هه بیت (فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ) ژبی شهف و روژیت عهیدی دی دت ، بهلی هه که زیدهتر نه بیت فتره لسهر نینن .
- (وَيُزَكِّي عَنْ نَفْسِهِ) ودی زهکاتا فتری پیش خوفه دت .
- (وَعَمَّنْ تَلَزَمَهُ نَفَقَتُهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) وپیش وان که سا ژی فه دی دت ئهویت ژیارا وان ب هیقیا وی فه ژ موسلمانا ، وه کی دهیبایت پیرو بیچاره ، و عیالی نه بالغ ، و ژنکی ، ... وههتا دوماهی .
- (صَاعًا مِنْ قُوْتِ بَلَدِهِ) فتره کی ژ قویتی باژیری خو دی دت .
- (وَقَدْرُهُ خَمْسَةُ أَرْطَالٍ وَثُلُثٌ بِالْعِرَاقِيِّ) ومیقدا ری وی فتری (صاعی) پینج وهقینه وسیکا وهقی ب وهقیا عراقی .
- بو زانین : فتره (ئانکو صاع) چار کولن بدهسیت زهلامه کی نافنجی ، ودبنه نیژیکی دوو کیلو و چل گراما (۴۰-۲) ، بهلی باشتره هه که دوو کیلو ونیقا بدهت ، سهیدایج من ژی (مهلا شوکری) خودی رهمی پیب بهت دگوت : بیژنه موسلمانا بلا دوو کیلو ونیقا بدهن چیتره .

[مَصَارِفُ زَكَاةٍ]:

۱۱ - فَضْلٌ : وَتُدْفَعُ الزَّكَاةُ إِلَى الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ الْعَزِيزِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ ۱ - لِلْفُقَرَاءِ ۲ - وَالْمَسَاكِينِ ۳ - وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا ۴ - وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ ۵ - وَفِي الرِّقَابِ ۶ - وَالْغَارِمِينَ ۷ - وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ ۸ - وَابْنِ السَّبِيلِ ﴾ [التوبة: ۶۰]، وَإِلَى مَنْ يُوجَدُ مِنْهُمْ وَلَا يَقْتَصِرُ عَلَى أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثَةِ مَنْ كُلِّ صِنْفٍ إِلَّا الْعَامِلُ .

- ۱۱ - (فَضْلٌ) ناڤرا يازدئ ، دئ بهحسئ وان كهسا كهت نهوئت زهكات پئت چيت .
 (وَتُدْفَعُ الزَّكَاةُ إِلَى الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ) ودئ ئئنه دان زهكات بو وان ههر ههشت صنفا (توخا) .
 (الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى (عزوجل)) نهوئت خودائئ بلند ناڤئت وان ديار كرين .
 (فِي كِتَابِهِ الْعَزِيزِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى) د كيتابا خويا عزيز دا ، دگوتنا خويا موبارهك دا ديئريت .
 ۱ - (إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ) هندی زهكاتنه بو فقيرايه ، فقير نهوه كو نهمال هديه ، ونه كهسب ژئ تئت .
 ۲ - (وَالْمَسَاكِينِ) وبو مسكينا ، مسكين نهوه تشنه كئ ههئ بهلئ تئرا وئ و موحتاجئت وئ ناكهت .
 ۳ - (وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا) وبو عاملئت لسهر زهكاتئ ، نهوئت زهكاتئ ژ زهنگينا وهر دگرن و دهنه فقيرو ژارا .
 ۴ - (وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ) وبو وان كهسا نهوئت شنيكا موسلمان بوين ، و ئيمانان وان يا زهعيف دا دل خوش بين .
 ۵ - (وَفِي الرِّقَابِ) وبو وان عهدها نهوئت خو ژ خودائئت خو كرين ، دا نازاد بين [نانكو حور بين]
 ۶ - (وَالْغَارِمِينَ) وبو دهيندارا، دهينئ شهرعي كريت ونهشئت دهينئ خو بدهت ، يان ژبهر صولحه كئ كريت .
 ۷ - (وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ) وبو وان جهادكهرا نهوئت جهادئ دكهن دريكا خودئ دا بهلئ نهوئت بي راتب .
 ۸ - (وَابْنِ السَّبِيلِ) وبو ريئينگا ، نانكو مسافرا سهفرا حلال هه كه بي موحتاج بيت دئ زهكاتئ دهنئ ههتا دكهته مالاخو بلال مالا خو بي كهت خودا ژئ بيت .
 (وَإِلَى مَنْ يُوجَدُ مِنْهُمْ) ودئ زهكاتئ دهنه وان نهوئت حازر ژقان ههر ههشت صنفا لباژئري خو يان گوندي خو .
 (وَلَا يَقْتَصِرُ عَلَى أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثَةٍ) و چئنايت زهكاتئ بدهته كئمتر ژسئ مروفا .
 (مِنْ كُلِّ صِنْفٍ) ژههر صنفه كي ژقان ههر ههشت صنفا، بهلئ يا دوروست نه نهفهيه .
 (إِلَّا الْعَامِلُ) ژبلي عاملئ لسهر زهكاتئ نهبيت دوروسته نهو ئئك بتئ بيت .

[فَرَعٌ: فِيمَنْ لَا يَجُوزُ لَهُ أَخْذُ الزَّكَاةِ]

وَحَمْسَةٌ لَا يَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَيْهِمْ:

- ۱ - الْغَنِيُّ بِمَالٍ أَوْ كَسْبٍ . ۲ - وَالْعَبْدُ . ۳ - وَبَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ .
- ۴ - وَالْكَافِرُ . ۵ - وَمَنْ تَلَزَمَ الْمُزَكِّي نَفَقَتَهُ لَا يَدْفَعُهَا إِلَيْهِمْ بِاسْمِ الْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ .

(وَحَمْسَةٌ لَا يَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَيْهِمْ) وپینج توخمیت مروفا نه دوروسته زه کاتی بدهنه وان .

۱ - (الْغَنِيُّ بِمَالٍ أَوْ كَسْبٍ) مروفی زهنگین ، چ ب مالی خو ، یان بکه دو کهسپا خو .

۲ - (وَالْعَبْدُ) و مروفی عهبد زه کات بیچ ناچیت [چونکو نهفهقی وی لسهر سهیدی وی یه].

۳ - (وَبَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ) و دویندهها (زوریهتا) هاشمی ، و دویندهها موطلهبی نهو ژی نهفهنه ،

۱ - دویندهها عهلی (رازیونا خودی لی بیت) ، ۲ - ویا عهباسی (رازیونا خودی لی بیت) ، ۳ - ویا جه عهفری

(رازیونا خودی لی بیت) ، ۴ - ویا عهقیلی (رازیونا خودی لی بیت) ، دویندهها هه رچارا زه کات بیچ ناچیت ،

بهلی پینچیک یا پینچیکیی ژ غه نیمه ی یاوانه (یه عنی ئیک ژ بیست وپینجا) بهلی هندهک عوله ما دیژن هه که

خوموس نههاته دان بو وان نو د فهقیر بن دوروسته زه کاتی بدهنی وه کی هه می موحتاجا ، و خودی ژی چیتر

دزانیته .

۴ - (وَالْكَافِرُ) و کافری [یه عنی : زکاتا فهرظ ب کافرا ناچیت].

۵ - (وَمَنْ تَلَزَمَ الْمُزَكِّي نَفَقَتَهُ) و نهو کهسیت نهفهقی وان لسهر خودانی زه کاتی فهرز بیت .

(لَا يَدْفَعُهَا إِلَيْهِمْ بِاسْمِ الْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ) ناچییته زه کاتا خو بدهته وان بناقی فهقیری و مسکینی ، بهلی

دی وان خودان کهت ب مالی خو نه ب زه کاتا خو .

۴ - كِتَابُ الصَّوْمِ

۱ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الصِّيَامِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ :

۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالبُلُوغُ . ۳ - وَالعَقْلُ . ۴ - وَالقُدْرَةُ عَلَى الصَّوْمِ .

وَفَرَائِضُ الصَّوْمِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ :

۱ - النِّيَّةُ . ۲ - وَالإِمْسَاكُ عَنِ الأَكْلِ وَالشُّرْبِ ، ۳ - وَالجَمَاعِ .

۴ - وَتَعَمُّدِ القِيءِ .

۴ - (كِتَابُ الصَّوْمِ) ئەف كىتابە دى بە حەسى روژيا يىت فەرز و يىت سوننەت كەت .

۱ - (فَضْلٌ) نەفرا ئىككى ، دى بە حەسى شەرتىت واجب بونا روژيا كەت .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الصِّيَامِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ) وشەرتىت فەرز بونا روژىت هەيقا رەمەزانى چار تىشتن .

۱ - (الإِسْلَامُ) يا ئىككى مۇسلمانەتتە . ۲ - (وَالبُلُوغُ) و يا دوىيى بەلغ بونە . ۳ - (وَالعَقْلُ) و يا سىيى عاقلىيە .

۴ - (وَالقُدْرَةُ عَلَى الصَّوْمِ) و يا چارىيى شيان ل سەرگرتنا روژيا هەبن ، [نەى نساخ و بى چارە يىت] .

(وَفَرَائِضُ الصَّوْمِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ) و فەرزىت روژىيى چار تىشتن .

۱ - (النِّيَّةُ) يا ئىككى ئىيەتە و دى ب شەفى ئىيىت هەكە روژى فەرز يىت .

۲ - (وَالإِمْسَاكُ عَنِ الأَكْلِ وَالشُّرْبِ) و يا دوىيى خودانە باش ژ خارنى و قەخارنى ، ژ سىيىدى هەتا مەغروب .

۳ - (وَالجَمَاعِ) و يا سىيى : خودانە پاشا ژنقىنا ژنكا خو دروژا رەمەزانى دا .

۴ - (وَتَعَمُّدِ القِيءِ) و يا چارىيى دل راكرنا ژقەستا ، نەيا بىيى حەمدى مروفى روژى بىيى ناكەشيت .

[مُفْسِدَاتُ الصَّوْمِ]

۲ - فَضْلٌ : وَالَّذِي يُفْطِرُ بِهِ الصَّائِمُ عَشْرَةَ أَشْيَاءَ:

- ۱ - مَا وَصَلَ عَمْدًا إِلَى الْجَوْفِ ۲ - وَالرَّأْسِ ، ۳ - وَالْحُقْنَةَ فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ .
- ۴ - وَالْقَيْءُ عَمْدًا . ۵ - وَالْوَطْءُ عَمْدًا فِي الْفَرْجِ . ۶ - وَالْإِنْزَالُ عَنْ مُبَاشَرَةٍ .
- ۷ - وَالْحَيْضُ . ۸ - وَالنَّفَّاسُ . ۹ - وَالْجُنُونُ . ۱۰ - وَالرَّدَّةُ .

۲ - (فَضْلٌ) نافر دوی ، دے به حسے وان تشاکهت نهویت روژی بیت کهفیت .

(وَالَّذِي يُفْطِرُ بِهِ الصَّائِمُ عَشْرَةَ أَشْيَاءَ) و نهو تشیت روژی بیت دکهفیت دهه تشتن .

- ۱ - (مَا وَصَلَ عَمْدًا إِلَى الْجَوْفِ) هدر تشته کی بگههته شنافدای زکی وب مجداهیا خودانی بیت .
- ۲ - (وَالرَّأْسِ) وهدر تشته کی بگههته ژنافدای سهری نهو ژی ههروهسا بیت کهفیت .
- ۳ - (وَالْحُقْنَةَ فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ) و حوقه کرن دئیک ژهدردو ریکادا، چ ریکا تارهتا زراف بیت ، یان یا ستر بیت ، روژی دے بی کهفیت .

۴ - (وَالْقَيْءُ عَمْدًا) وژقهستا دلے خو راکهت ، نه بی حهمدی وی رابیت .

۵ - (وَالْوَطْءُ عَمْدًا فِي الْفَرْجِ) وچونا نفینا ژنکی ، بهلی بزانت ول بیرا وی بیت کو بی ب روژی .

۶ - (وَالْإِنْزَالُ عَنْ مُبَاشَرَةٍ) وهاتنه خارا نافا شهوهتی (کومهنیه) ب خو تیغه دان ویاری کرنا دگهل ژنکی .

۷ - (وَالْحَيْضُ) وحهیز ، هه که ژنک کهته د حهیزی دا دے روژیا وی کهفیت .

۸ - (وَالنَّفَّاسُ) وچلک ، هه که ژنکی بچیکهک بیت ، وکهته د چلکادا روژیا وی دے کهفیت .

۹ - (وَالْجُنُونُ) و دین بون ، هه که مروفه کی ب روژی دین بو دے روژیا وی کهفیت .

۱۰ - (وَالرَّدَّةُ) ومورته د بون ، هه که مروفه کی بروژی کافر بو وژدینی خو دهرکهت دے روژیا وی کهفیت .

وَيُسْتَحَبُّ فِي الصَّوْمِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءَ:

- ۱ - تَعْجِيلُ الْفِطْرِ . ۲ - وَتَأْخِيرُ السُّحُورِ . ۳ - وَتَرْكُ الْهَجْرِ مِنَ الْكَلَامِ .
[فَرْعٌ]: وَيَحْرُمُ صِيَامُ خَمْسَةِ أَيَّامٍ : ۱-۲- العیدانِ ۳-۴-۵- وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ
الثَّلَاثَةِ .

[فَرْعٌ]: وَيُكْرَهُ: صَوْمُ يَوْمِ الشَّكِّ إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ عَادَةً لَهُ .

(وَيُسْتَحَبُّ فِي الصَّوْمِ ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءَ) وسونهته بو مروفتی ب روژی سی تشت .

- ۱ - (تَعْجِيلُ الْفِطْرِ) یا نیکی ، زیکا فناری بکته ، وهختی موئه زنی بانگ دا خو ته ئخیر نه کته .
۲ - (وَ تَأْخِيرُ السُّحُورِ) ویا دویی ، پاشیفی درهنگ بخوت نیژیکی سپیدی بخیرتره .
۳ - (وَ تَرْكُ الْهَجْرِ مِنَ الْكَلَامِ) ویا سبی ناخفتنی نه باش ، وهکی خه بهرا ، ودرهوا ، و غدیته تی ، وفه سادی نه بیژیت .
(وَيَحْرُمُ صِيَامُ خَمْسَةِ أَيَّامٍ) و حه رامه روژی گرتنا پینج روژا .
۱ و ۲ - (العیدان) ههردو عهید ، ۱ - عهیدا رهه زانی ، ۲ - وعهیدا حاجیا .
۳ و ۴ و ۵ - (وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ الثَّلَاثَةِ) وهه ر سی روژیت پشتی عهیدا حاجیا .

(وَيُكْرَهُ صَوْمُ يَوْمِ الشَّكِّ) ومه کروهه (یه عنی نه باشه) روژی گرتنا روژا شه کی ، روژا شه کی نهو روژه یا کو هندهک

دیژن سوبه هی رهه زانه ، وهندهک دیژن هه ر ژ هه یفا چوی یه (کو شه عبانه) و که سی ژی هه یف نه دیتیه .

(إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ عَادَةً لَهُ) ئیللا کو نهو روژا شه کی بیته نهو روژا کو وی بوخو کریه عادهت ، هه ر وی روژی

ب روژی دبوو ، وهکی دوشه می و پینج شه می ، یان روژه کی دگریت وئیکی دخوت دوروسته بویی هوسا

روژا شه کی یی ب روژی بیت .

[فَرَعٌ] : وَمَنْ وَطِئَ فِي نَهَارِ رَمَضَانَ عَامِدًا فِي الْفَرَجِ .. فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ، وَهِيَ:

عَتَقَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ ..
فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ، لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ • .

[فَرَعٌ] : وَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ مِنْ رَمَضَانَ .. أُطْعِمَ عَنْهُ لِكُلِّ يَوْمٍ مُدٌّ .

(وَمَنْ وَطِئَ فِي نَهَارِ رَمَضَانَ عَامِدًا فِي الْفَرَجِ) وههه كهسى ب روژى ههيفا رهمهزاني ب روژ بجيته نفينا
ژنكاخو ب مجدى [يهعنى بزانيت چيناييت] و عهمدهن وهبكهت دى روژيا وى كهفيت .

(فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ) فيجا دفت وى روژي قهزا بكهت وژنكا وى ژى، و كهفارهتى ژى زهلام بدهت .
(وَهِيَ) و كهفارهت نيك ژقان سى تشتانه .

۱ - (عَتَقَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً) نازا كرنا عهده كى موسلمان .

(فَإِنْ لَمْ يَجِدْ) فيجا هه كه عهده بدهست نه كهت .

۲ - (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) دفت دوو ههيفال سهرك ييب روژى بيت هه كه چ عوزريت شهرعى نهبن .

(فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ) فيجا هه كه نهفه ژى بى چى نهبو .

۳ - (فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا) دى شيسست فهقيرا زادى دهت .

(لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ) بو ههه فهقيره كى كوله كا زادى ، نهو زادى بارا پتر خارنا خهلكى لسهر و شرين تر .

• بو زانين : (مود) نامانه كه قهدهرى كوله كا زادى دچيتى وه كى گهنمى ، يان جهى ، يان قهسپا ، يان ميويژا ،
يان برنجى و (مود) بكيشانى نيژيكى (۵۰۰) غهرامايه (يهعنى: نيڤ كيلوبا طهعامى يه).

(وَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ مِنْ رَمَضَانَ) وههه كهسى بمرت و روژييت قهزا ييب رهمهزاني لسهر ههبن .

(أُطْعِمَ عَنْهُ لِكُلِّ يَوْمٍ مُدٌّ) دى وارسيت وى كهفارهتى پيشفهدهن ، ههه روژه كى كوله كا طهعامى ، نهفه ژى

هه كه عوزراوى نهچوبيت و مريبت ، نهه هه كه عوزراوى چوبيت و نهگرتبن دى وارسيت وى وان روژا

پيشفه بو گرن، ژبهه وى حهديسا پيغه مبهرى (ﷺ) گوتى ((مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيَّهُ)) رواه

البخاري برقم (۱۹۵۲) .

[فَرَعٌ]: وَالشَّيْخُ (الْهَرَمُ) إِذَا عَجَزَ عَنِ الصَّوْمِ .. يُفْطِرُ وَيُطْعِمُ عَنْ كُلِّ يَوْمٍ مُدًّا .
وَالْحَامِلُ وَالْمُرْضِعُ إِنْ خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا .. أَفْطَرْتَا وَعَلَيْهِمَا الْقَضَاءُ ، وَإِنْ
خَافَتَا عَلَى أَوْلَادِهِمَا .. أَفْطَرْتَا وَعَلَيْهِمَا الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ عَنْ كُلِّ يَوْمٍ مُدٌّ ،
وَهُوَ: رِطْلٌ وَثَلْثٌ بِالْعِرَاقِيِّ .
وَالْمَرِيضُ وَالْمُسَافِرُ سَفْرًا طَوِيلًا ، يُفْطِرَانِ وَيَقْضِيَانِ .

(وَالشَّيْخُ الْهَرَمُ إِذَا عَجَزَ عَنِ الصَّوْمِ) و پیره میر و پیره ژن هه که نه شین روژیا بگرن .
(يُفْطِرُ وَيُطْعِمُ عَنْ كُلِّ يَوْمٍ مُدًّا) دى روژييت ره مه زانى خون و دى كه فاره تى دن پيش هه روزه كى فه كوله كا
طه عامى بى بارا پتر خارنا خهلكى زوى طه عامى بيت .
(وَالْحَامِلُ وَالْمُرْضِعُ) وژنكا ب حمله ويا بهر چچك شير .
(إِنْ خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا) هه كه نه و بترسن كو دى زهره ر گه هيته وان ب خو .
(أَفْطَرْتَا وَعَلَيْهِمَا الْقَضَاءُ) نه و دى روژييت خو خون و پاشى دى وان روژا قه زاكه ن .
(وَإِنْ خَافَتَا عَلَى أَوْلَادِهِمَا) بهلى هه كه بترسن ژ زهره را عه يالى خو .
(أَفْطَرْتَا وَعَلَيْهِمَا الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ) دى روژييت خو خون و پاشى دى وان روژيا قه زاكه ن ، و دى
كه فاره تى زى دن .

(عَنْ كُلِّ يَوْمٍ مُدٌّ) پيش هه روزه كى فه كوله كا زادى دى دن .
(وَهُوَ: رِطْلٌ وَثَلْثٌ بِالْعِرَاقِيِّ) و مود وهقيه كه و سبكا وهقيه يه ب وهقيا عيراقى بكيشانى ديته (۵۰۰) غه رام .
(وَالْمَرِيضُ وَالْمُسَافِرُ سَفْرًا طَوِيلًا) و مروقى نه ساخ ، وى سبه فرچى سبه فرا وى يا دريژييت .
(يُفْطِرَانِ وَيَقْضِيَانِ) هه ردوو دى روژييت خو خون و پاشى دى قه زاكه ن وان روژا و كه فاره تى ناده ن .

[فِي بَيَانِ أَحْكَامِ الْإِعْتِكَافِ]

۳ - فَضْلٌ : وَالْإِعْتِكَافُ ^(۱) سُنَّةٌ مُسْتَحَبَّةٌ . وَلَهُ شَرْطَانِ :

۱ - النِّيَّةُ . ۲ - وَاللَّبْتُ فِي الْمَسْجِدِ .

[فَرَعٌ] : وَلَا يَخْرُجُ مِنَ الْإِعْتِكَافِ الْمَنْدُورِ ^(۲) إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ ،

أَوْ عُذْرٍ مِنْ حَيْضٍ أَوْ مَرَضٍ لَا يُمَكِّنُ الْمَقَامَ مَعَهُ .

[فَرَعٌ] : وَيَبْطُلُ بِالْوَطْءِ .

۳ - (فَضْلٌ) ناڤرا سڀي ، دي به حسڀي ڊيار کرنا ته حکاميت خه لوه راکرني کت .

(وَالْإِعْتِكَافُ سُنَّةٌ مُسْتَحَبَّةٌ) و هندی خه لوه به سونه ته کا گله کا ب خيره بو زه لاما زي وژنکا زي .

(وَلَهُ شَرْطَانِ) و شهرتيت خه لوي دوونه . ۱ - (النِّيَّةُ) نيهت نينانه .

۲ - (وَاللَّبْتُ فِي الْمَسْجِدِ) و مانا ورا و صطانا ل مزگه فتی .

(وَلَا يَخْرُجُ مِنَ الْإِعْتِكَافِ الْمَنْدُورِ) و نادهر که فیت ژ مزگه فتی ژوي خه لوا وي لسهر خو نه زر کری .

(إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ) ژبلی موحتاجيا مروفي نه بیت ، وه کی تارهت و دهست نفیثا و دهرسرقه دانی نه بیت .

(أَوْ عُذْرٍ مِنْ حَيْضٍ أَوْ مَرَضٍ) یان عوزرکه هه بیت ، وه کی هه یزی بو ژنکی ، یان نساخیه کی .

(لَا يُمَكِّنُ الْمَقَامَ مَعَهُ) یا و هسا بیت نه شیت دگهل وی نساخیی بمینته د خه لوی دا .

(وَيَبْطُلُ بِالْوَطْءِ) و خه لوه دی به طال بیت ب چونا نفینا ژنکی .

(۱) ئيعتیکاف : یه عنی مانا ل مزگه فتی بو عیاده تی نه لاله ته عالا ، و صهر نینانا ب خودی ، و قه نه کرنا عه لاقه تا ژخه لکی ،

ودلی خو خالی که ت ژ ههر تشته کی بی قه موژیل بیت ژ زکری و عیاده تی خودی ، و ههر وه خته کی خه لوه

دوروسته ، به لی دده هکیت دو ماهیا رهمه زانی دا ب خیرتره ژ بهر له یله تول قه دری .

(۲) ئيعتیکافا نه زر : نه قه به کو ئیک بیژیت بو خودی لسهر من نه زر بیت نهس ب که قه مه خه لوی ، روژه کی یان

وه خته کی مه علوم .

۵ - كِتَابُ الْحَجِّ

۱ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْحَجِّ سَبْعَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالبُلُوغُ . ۳ - وَالْعَقْلُ . ۴ - وَالْحَرِيَّةُ . ۵ - وَوُجُودُ الزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ . ۶ - وَتَخْلِيَةُ الطَّرِيقِ . ۷ - وَإِمْكَانُ الْمَسِيرِ .
- [فَرْعٌ] : وَأَرْكَانُ الْحَجِّ أَرْبَعَةٌ : ۱ - الإِحْرَامُ مَعَ النِّيَّةِ . ۲ - وَالْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ .
- ۳ - وَالطَّوَافُ بِالْبَيْتِ . ۴ - وَالسَّعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

۵ - (كِتَابُ الْحَجِّ) نَدَف كِتَابَهُ دِيّ بَه حَسِيّ حَجِيّ كَهْت .

۱ - (فَضْلٌ) نَافِرًا يَيْكِي ، دِيّ بَه حَسِيّ شَهْرِيَّتِ وَاجِب بُونَا حَجِيّ كَهْت .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْحَجِّ سَبْعَةٌ أَشْيَاءٌ) وَ شَهْرِيَّتِ وَاجِب بُونَا (نَانِكُو فَهْرَطْبُوْنَا) حَجِيّ حَهْفَت تَشْتَن .

۱ - (الإِسْلَامُ) مُوسْلِمَانَهْتِي . ۲ - (وَالْبُلُوغُ) وَ بَالِغ بُونَه . ۳ - (وَالْعَقْلُ) وَ عَاقِلِي يَه .

۴ - (وَالْحَرِيَّةُ) وَ حُورِيَاتِيَه ، نَه عَهْبَد بِيْت .

۵ - (وَوُجُودُ الزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ) وَهَه بُونَا زَادِيّ خُورَانِيّ وَدَه وَارَه كِي بُو سُوِيَارِيّ [نَانِكُو مَه صَرَه فَارِيكِي هَه بِيْت] .

۶ - (وَتَخْلِيَةُ الطَّرِيقِ) وَخَالِي بُونَا رِيكِي ژ رِيكِرَا (نَانِكُو رِيكُ يَا نَهْمِيْن بِيْت) .

۷ - (وَإِمْكَانُ الْمَسِيرِ) وَهَنْد مَابِيْت ژ وَه خْتِي حَجِيّ تِيْرَا چُونِي كُو بَگَه هِيْتَه مَه كَه هِي بُو كَرْنَا عِيْبَادَاتِيَّتِ حَجِيّ

(وَأَرْكَانُ الْحَجِّ أَرْبَعَةٌ) وَرُوكِيَّتِ حَجِيّ چَارَن، بَه لِيّ يَا دُورُوسْت (شَهْشَن) تَرَاشِيْن يَان قُوسَانْدَن وَتَهْرَتِيْب .

۱ - (الإِحْرَامُ مَعَ النِّيَّةِ) گَرِيْدَانَا ئِيْحِرَامَا دَگَهْل نِيَهْتَا حَجِيّ [بَه لِيّ ل مِيْقَاتِي] .

۲ - (وَالْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ) وَ رَاوَه سْتَانَا ل چِيَايِي عَهْرَهْفِي رُوژَا نَهْهِيّ (۹) ژ هَه يِقَا زُول حِيْجِيّ .

۳ - (وَالطَّوَافُ بِالْبَيْتِ) وَ زَفْرِيْنَا ل دُور كَه عِيّ [بَه يِنَا خُودِي] حَهْفَت جَارَا .

۴ - (وَالسَّعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ) وَهَاتَن وَچُونَا ل مَابَه يِنَا صَهْفَا وَ مَهْرَا حَهْفَت جَارَا .

۵ - (وَالْحَلْقُ أَوْ التَّقْصِيرُ فِي أَحَدِ الْقَوْلَيْنِ) وَ سَهْر تَرَاشِيْن يَان كُور تَكْرَن لَسَهْر قَهْوَلِيّ (مُوعْتَهْمَهْد) نَهْوژِي رُوكَه

۶ - (وَالترْتِيْبُ) وَب تَهْرَتِيْب دَهْمِي نَهْر كَانِيَّتِ وِيّ دَا .

[فَرَعٌ]: وَأَرْكَانُ الْعُمْرَةِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ^(۱) :

۱- الإِحْرَامُ. ۲- وَالطَّوَافُ. ۳- وَالسَّعْيُ. ۴- وَالْحَلْقُ، أَوْ التَّقْصِيرُ، فِي أَحَدِ الْقَوْلَيْنِ .

[فَرَعٌ]: وَوَجِبَاتُ الْحَجِّ - غَيْرُ الْأَرْكَانِ - ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ :

۱- الإِحْرَامُ مِنَ الْمِيقَاتِ . ۲- وَرَمْيُ الْجِمَارِ الثَّلَاثِ . ۳- وَالْحَلْقُ .

(وَأَرْكَانُ الْعُمْرَةِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ) و روکیت عومری چارن بهلی یا دوروست پیجن.

۱- (الإِحْرَامُ) گریدانا ئیحراما ل میقاتی.

۲- (وَالطَّوَافُ) و زفرینا ل دور که عیبی [بهیتا خودی] حهفت جارا.

۳- (وَالسَّعْيُ) و هاتن و چونال مابهینا صهفا و مهروا حهفت جارا [۴- جارال صهفا، و ۳- جارال مهروا].

۴- (وَالْحَلْقُ، أَوْ التَّقْصِيرُ فِي أَحَدِ الْقَوْلَيْنِ) و سهر تراشین، یان قوسانندن، دئیك ژ دوو قهولادا د مهزههیی شافعی دا (رهجا خودی لی بیت).

• بو زانین : بارا پتر ژزانییت مهزههیی شافعی دییژن : هندیکه تراشینا سهری یه، یان قوسانندن، و تهرتیب روکنن د حهجی دا و د عومری ژی دا . و خودی چیتر دزانییت .

[فَرَعٌ]

(وَوَجِبَاتُ الْحَجِّ - غَيْرُ الْأَرْكَانِ - ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ) و هندی واجبیاتییت حهجی نه ژبلی روکنا سی تشتن .

۱- (الإِحْرَامُ مِنَ الْمِيقَاتِ) گریدانا ئیحراما ل میقاتی.

۲- (وَرَمْيُ الْجِمَارِ الثَّلَاثِ) و ره میکرنا [هاقیینا بهرا] ل ههر سی شهیطانا، نهوول یی بچیک، پاش یی نافی، پاش یی مهزن

۳- (وَالْحَلْقُ) و سهر تراشین، لدیف قهولی دییژیت واجبه .

• بهلی یا مروفرژی پشتر است (نانکو یا موعته مه د مهزههیی ژی دا، روکنه نه واجبه) و خودی چیتر دزانییت .

(۱) یا موعته مه د مهزههیی شافعی دا (رهجا خودی لی بیت) پیجن نهو ژی تهرتیه.

وَسُنُّ الْحَجِّ سَبْعٌ :

- ۱ - الْإِفْرَادُ وَهُوَ : تَقْدِيمُ الْحَجِّ عَلَى الْعُمْرَةِ . ۲ - وَالتَّلِيَّةُ . ۳ - وَطَوَافُ الْقُدُومِ . ۴ - وَالْمَيْتُ بِمُزْدَلِفَةَ . ۵ - وَرَكَعَتَا الطَّوَافِ . ۶ - وَالْمَيْتُ بِمِنَى . ۷ - وَطَوَافُ الْوَدَاعِ .

وَيَتَجَرَّدُ الرَّجُلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ مِنَ الْمَخِيطِ وَيَلْبَسُ إِزَارًا وَرِدَاءً أَبْيَضَيْنِ .

(وَسُنُّ الْحَجِّ سَبْعٌ) وسوننه تیت حجی حدفن .

- ۱ - (الْإِفْرَادُ) گریدانا ئیحراما ل میقاتی ب حجی ب تنی [کو دیبژنی ئیفراد].
(وَهُوَ : تَقْدِيمُ الْحَجِّ عَلَى الْعُمْرَةِ) وئیفراد نهوه : حجی بکته پاشی عومری بکته .
- ۲ - (وَالْتَّلِيَّةُ) گوتنا لهبهیکا پشتی گریدانا ئیحراما .
- ۳ - (وَطَوَافُ الْقُدُومِ) وطه وافاتنی گهشتنی ، نهویا کو مروؤ نهول گهشتنه مه کههی .
- ۴ - (وَالْمَيْتُ بِمُزْدَلِفَةَ) ونفستنا ل موزدهلیفی ، یان مانا ل ویوی ههتا سپیدی .
- ۵ - (وَرَكَعَتَا الطَّوَافِ) وکرنا دوو ره کههتا پشتی طه وافی ، و هه که بشیت بکته لپشت مه قامی ئیبراهیمی .
- ۶ - (وَالْمَيْتُ بِمِنَى) ونفستن ومانا ل مینایی ههر سی شه قیت (نه یامو ته شریق) ۱۱-۱۲-۱۳ پشتی عهیدی .
- ۷ - (وَطَوَافُ الْوَدَاعِ) طه وافاتر خاستنی .
(وَيَتَجَرَّدُ الرَّجُلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ مِنَ الْمَخِيطِ) و قیت زه لام وهختی ئیحراما گریددهت جلکی خوی دوری بی خیت .

(وَيَلْبَسُ إِزَارًا وَرِدَاءً أَبْيَضَيْنِ) و زه لام دی دوو جلکیت سپی که ته به رخو ، کو دیبژنی ئیحرام، ئیک ژوان ئیحراما دی که ته قه دا بنی کو دیبژنی ئیزار ، ویا دی دی دانتنه سهر ملیت خو ههتا ناف طهنگی کو دیبژنی ریداء .

[مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجِّ فِعْلُهُ]

۲ - فَضْلٌ : وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُحْرِمِ عَشْرَةُ أَشْيَاءَ :

- ۱ - لُبْسُ الْمَخِيطِ . ۲ - وَتَغْطِيَةُ الرَّأْسِ مِنَ الرَّجُلِ ، وَالْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ مِنَ الْمَرْأَةِ . ۳ - وَتَرْجِيلُ الشَّعْرِ . ۴ - وَحَلْقُهُ . ۵ - وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ .
 - ۶ - وَالطَّيْبُ . ۷ - وَقَتْلُ الصَّيْدِ . ۸ - وَعَقْدُ النِّكَاحِ . ۹ - وَالْوَطْءُ .
 - ۱۰ - وَالْمُبَاشَرَةُ بِشَهْوَةٍ .
- وَفِي جَمِيعِ ذَلِكَ الْفِدْيَةُ إِلَّا عَقْدَ النِّكَاحِ .. فَإِنَّهُ لَا يَنْعَقِدُ .

- ۲ - (فَضْلٌ) نافرانا دووی، دی به حسی وان تشتا کت نهویت حهرام لسهر وی بیت دبن ئیحرامادا . (وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُحْرِمِ عَشْرَةُ أَشْيَاءَ) و نهو مروفت بن ئیحرامادا دهه تشت لسهر وی د حهرامن .
- ۱ - (لُبْسُ الْمَخِيطِ) کرنه بهرا جلکی دوری .
- ۲ - (وَتَغْطِيَةُ الرَّأْسِ مِنَ الرَّجُلِ) و پیچانا سهری بو زهلامی ب ههر تشت کئی هه بیت . (وَالْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ مِنَ الْمَرْأَةِ) و پیچانا سهروچافا وهردو گوزه کیت دهستا بو ژنکی .
- ۳ - (وَتَرْجِيلُ الشَّعْرِ) وشه کرنا مویا ، چ سهر بیت ، چ ریه بن .
- ۴ - (وَحَلْقُهُ) و تراشینا مویا . ۵ - (وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ) و قوساندنا نینوکا .
- ۶ - (وَالطَّيْبُ) و ب کار ئینانا دهرمانیت بین خوشبی .
- ۷ - (وَقَتْلُ الصَّيْدِ) و کوشتا نیچیری ، بهلی یا چولی نهیا بهحری .
- ۸ - (وَعَقْدُ النِّكَاحِ) ومار کرنا ژنکا ، چ ل ئیکی مارکته ، چ ل وی بیته مار کرن .
- ۹ - (وَالْوَطْءُ) و چونا نقینا ژنکی .
- ۱۰ - (وَالْمُبَاشَرَةُ بِشَهْوَةٍ) و یاری و ترانه و خو تیقه دانا ب شهوهت دگهل ژنکی . (وَفِي جَمِيعِ ذَلِكَ الْفِدْيَةُ) و دکرنا فان ههر دهه تشتادا فیدییه فهرز دیت . (إِلَّا عَقْدَ النِّكَاحِ) ئیللا مار کرنا ژنکی تیته بیت . (فَإِنَّهُ لَا يَنْعَقِدُ) نهوی فیدییه نینه ، چونکی مار کرنا وی (مهراوی) یا بهطاله .

[فَرَعٌ]: وَلَا يُفْسِدُهُ إِلَّا الْوَطْءُ فِي الْفَرْجِ ، وَلَا يَخْرُجُ مِنْهُ بِالْفَسَادِ ، بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْمُضِيُّ فِي فَاسِدِهِ .

[فَرَعٌ]: وَمَنْ فَاتَهُ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ .. تَحَلَّلَ بِعَمَلِ عُمْرَةٍ ، وَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْهَدْيُ .

[فَرَعٌ]: وَمَنْ تَرَكَ رُكْنًا .. لَمْ يَحِلَّ مِنْ إِحْرَامِهِ حَتَّى يَأْتِيَ بِهِ .

وَمَنْ تَرَكَ وَاجِبًا .. لَزِمَهُ الدَّمُّ . وَمَنْ تَرَكَ سُنَّةً .. لَمْ يَلْزَمُهُ بِتَرْكِهَا شَيْءٌ .

(وَلَا يُفْسِدُهُ إِلَّا الْوَطْءُ فِي الْفَرْجِ) و چو تشت حجی به طال ناکت ژچونا نفینا ژنکی پیغه ، دین ئیحراما دا .

(وَلَا يَخْرُجُ مِنْهُ بِالْفَسَادِ) و نادر که فیت ژ ئیحراما دگهل به طال بونا حجی ژی ، بهلی دی مینیت دئیحراما دا و واجبت حجی تهمام کهت ، بهلی ساله کا دی فیت وی حجی قهزا بکهت .

(بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْمُضِيُّ فِي فَاسِدِهِ) بهلی واجبه لسهر وی نهو عیاداتین ماین تهمام کهت .

(وَمَنْ فَاتَهُ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ) و هدر کهسی نه گه هشته راو هستانا ل عهرفه فی حججا وی دی به طال بیت .

(تَحَلَّلَ بِعَمَلِ عُمْرَةٍ) دی خوش ئیحرامیت حجی ده رئیخیت ، بکرنا عومره کی ، دی طهوافی کهت ، و سه عی ژی کهت ، و دی سه ری خوژی تراشیت ، ب وان ئیحراما نائیخیت ، و لسهر وی نینه نهو عیاداتیت حجی بیت ماین تهمام کهت . وه کی نقستنا ل موزده لیفی ، و مینایی ، و ره جما ههرسی شه یگانا ، روژا عهید و ههرسی روژی پستی عهیدی ، و سهر ژیکرنا قوربانی ، و سهر تراشین ل مینایی ، نهفه ژی لسهر قهولی موخته مه د مه زه بی شافعی دا (خودی ره می بی بهت) (به ریخو بده کیفایه تول نه خیارای لاپه ری (۳۲۷)).

(وَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْهَدْيُ) و لسهر وی فهرزه وی حجی قهزا بکهت ، و فیت فیدیه کی ژی بدهت بو که فارهت .

(وَمَنْ تَرَكَ رُكْنًا) و هدر کهسی روکنه ک ژ روکنیت حجی هیلا ونه کر .

(لَمْ يَحِلَّ مِنْ إِحْرَامِهِ حَتَّى يَأْتِيَ بِهِ) ناچیبیت ئیحرامیت خو بشکینیت ههتا وی روکنی دکهت .

(وَمَنْ تَرَكَ وَاجِبًا .. لَزِمَهُ الدَّمُّ) و هدر کهسی واجبه ک ژ واجبت حجی هیلا ونه کر فیت که واله کی سهر ژی کهت و بدهته فه قیریت ویری (به عنی فه قیریت مه که هی) .

(وَمَنْ تَرَكَ سُنَّةً .. لَمْ يَلْزَمُهُ بِتَرْكِهَا شَيْءٌ) و هدر کهسی سوننه ته ک ژ سوننه تیبت حجی هیلا ونه کر چو تشت لسهر فهرز نایبت بنه کرنا وی سوننه تی .

[الدَّمَاءُ الْوَاجِبَةُ وَمَا يَقُومُ مَقَامَهَا]

۳ - فَضْلٌ : وَالدَّمَاءُ الْوَاجِبَةُ فِي الْإِحْرَامِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ :

أَحَدُهَا: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِتَرْكِ نُسُكٍ ، وَهُوَ عَلَى التَّرْتِيبِ :

شَاةٌ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ عَشْرَةِ أَيَّامٍ ، ثَلَاثَةٌ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٌ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ .

وَالثَّانِي: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْحَلْقِ وَالتَّرْفُهِ ، وَهُوَ عَلَى التَّخْيِيرِ :

شَاةٌ ، أَوْ صَوْمٌ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ، أَوْ التَّصَدُّقُ بِثَلَاثَةِ أَصْعٍ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ .

۳ - (فَضْلٌ) نافر سبى ، دى به حسى وان خينا (فيديا) كهت نهو يت واجب دبن لسهر وى بيت بن ئيحرامادا .

(وَالدَّمَاءُ الْوَاجِبَةُ فِي الْإِحْرَامِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ) ونهو خوئييت واجب دبن لسهر وى بيت بن ئيحرامادا پينج تشتن .

۱ - (أَحَدُهَا: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِتَرْكِ نُسُكٍ) نهو خينا فهرز دبيت بنه كرنا واجبه كى .

(وَهُوَ عَلَى التَّرْتِيبِ) ونهو فيديه دقيت ب تهرتيب بيت .

(شَاةٌ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ) فيت پهزه كى بدهت ، وهه كه پهز بدهست نه كهت .

(فَصِيَامُ عَشْرَةِ أَيَّامٍ) بلا دهه روزا ب روزى بيت .

(ثَلَاثَةٌ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٌ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ) سى روزيال حجى بگريت ، وحفت روزيا هه كه زفرى مال بگريت .

۲ - (وَالثَّانِي: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْحَلْقِ وَالتَّرْفُهِ) ويا دووى نهو خينا واجب دبيت ب تراشينا مويبا ، يان خوشيه كى

بوخو چي كهت وه كى قوساندنا نينو كا ، يان خو بين خوش كهت .

(وَهُوَ عَلَى التَّخْيِيرِ) ونهو فيديه ب كهيفا وى به .

(شَاةٌ ، أَوْ صَوْمٌ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ) پهظه كى بدهت ، يان سى روزا ب روزى بيت .

(أَوْ التَّصَدُّقُ بِثَلَاثَةِ أَصْعٍ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ) يان سى فترت ددهلى ، يان برنجى بدهته شهش فهقبرا .

وَالثَّالِثُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْإِحْصَارِ ، فَيَتَحَلَّلُ ، وَيُهْدِي شَاةً .

وَالرَّابِعُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِقَتْلِ الصَّيْدِ ، وَهُوَ عَلَى التَّخْيِيرِ :

إِنْ كَانَ الصَّيْدُ مِمَّا لَهُ مِثْلٌ .. أَخْرَجَ الْمِثْلَ مِنَ النَّعْمِ ، أَوْ قَوْمَهُ وَاشْتَرَى بِقِيمَتِهِ طَعَامًا وَتَصَدَّقَ بِهِ ، أَوْ صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا .

وَإِنْ كَانَ الصَّيْدُ مِمَّا لَا مِثْلَ لَهُ (قَوْمَهُ) وَأَخْرَجَ بِقِيمَتِهِ طَعَامًا أَوْ صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا .

۳- (وَالثَّالِثُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْإِحْصَارِ) ویا سببِ نُه و خینا واجب دیت ب مدنعدهبونا ژ چونا حجی پستی گریدانا ئیحراما .

(فَيَتَحَلَّلُ ، وَيُهْدِي شَاةً) فبجا دی ئیحرامیت خو شکینت ، ودی پهظه کی دت ، ودی ل ویری سدرژی کت .

۴- (وَالرَّابِعُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِقَتْلِ الصَّيْدِ) ویا چاری نُه و خینا واجب دیت بکوشتنا نیچیری . (وَهُوَ عَلَى التَّخْيِيرِ) ونه و فیدیه لیدی کھیفا وی یه ، ئیک ژسی تشتا بکت .

(أ- (إِنْ كَانَ الصَّيْدُ مِمَّا لَهُ مِثْلٌ) هه که نه و حیوانا وی نیچیر کری ، حیوانه کا وه کی وی یا کههی هه بیت . (أَخْرَجَ الْمِثْلَ مِنَ النَّعْمِ) ئیکا وه کی وی ژ حیوانی کههی قیت بدت .

(ب- (أَوْ قَوْمَهُ وَاشْتَرَى بِقِيمَتِهِ طَعَامًا وَتَصَدَّقَ بِهِ) یان دی وی حیوانی بهاکت ، و تهمتی بهایی وی دی دهخلی یان برنجی کریت ودی کهته خیر ودی دته فقیرا و موحتاجیت حره ما مه کههی .

(ج- (أَوْ صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا) یان دی روزیا گریت پیش هر کول مه کا زادی فه روزه کی دی ب روزی بیت . (وَإِنْ كَانَ الصَّيْدُ مِمَّا لَا مِثْلَ لَهُ (قَوْمَهُ)) وهه که نه و حیوانی نیچیر کری چو حیوانیت وه کی وی بیت کههی نهبن دی قیامت کت .

(أ- (أَخْرَجَ بِقِيمَتِهِ طَعَامًا) شتتهمی بهایی وی نیچیری دی خورنی دته فقیرا و موحتاجا .

(ب- (أَوْ صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا) یان پیش هر کول مه کا زادی فه روزه کی دی ب روزی بیت .

وَالْخَامِسُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْوَطْءِ ، وَهُوَ عَلَى التَّرْتِيبِ :

بَدَنُهُ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا .. فَبَقْرَةٌ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا .. فَسَبْعٌ مِنَ الْغَنَمِ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا .. قَوْمَ الْبَدَنَةِ وَاشْتَرَى بِقِيمَتِهَا طَعَامًا وَتَصَدَّقَ بِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا .

[فَرْعٌ]: وَلَا يُجْزِئُهُ الْهَدْيُ وَلَا الْإِطْعَامُ إِلَّا بِالْحَرَمِ ، وَيُجْزِئُهُ أَنْ يَصُومَ حَيْثُ شَاءَ .

[فَرْعٌ]: وَلَا يَجُوزُ قَتْلُ صَيْدِ الْحَرَمِ .

[فَرْعٌ]: وَلَا قَطْعُ شَجَرِهِ ، وَالْمَحِلُّ وَالْمُحْرَمُ فِي ذَلِكَ سَوَاءٌ .

۵- (وَالْخَامِسُ: الدَّمُ الْوَاجِبُ بِالْوَطْءِ) ویا پینجی نهو خینا واجب دبیت ژبهر چونا نفینا ژنکی .
(وَهُوَ عَلَى التَّرْتِيبِ) و نهو ژى لسهر تهرتیبی یه .

ا- (بَدَنُهُ) حیشره کی بدهت چ یا نیر بیت چ یا می بیت .

ب- (فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا ، فَبَقْرَةٌ) فیجا هه که حیشر بدهست نه کهت ، دى حیوانه کی دوت (چیله کی) ، یان گایه کی، یان گامیشه کی).

ج- (فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا ، فَسَبْعٌ مِنَ الْغَنَمِ) فیجا هه که حیوان ژى بدهست نه کهت دى حفت پهزا دوت .

د- (فَإِنْ لَمْ يَجِدْهَا ، قَوْمَ الْبَدَنَةِ) فیجا هه که کهوال ژى بدهست نه کهت دى حیشری بهاکهت .

(وَاشْتَرَى بِقِيمَتِهَا طَعَامًا وَتَصَدَّقَ بِهِ) ودى کریت بهایی وی زادی ودى دهته فهقیرا وموحتاجا

د- (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ ، صَامَ عَنْ كُلِّ مُدٍ يَوْمًا) فیجا هه که طهعام ژى بدهست نه کهت ، یان پاره نهبن پی بکریت دى روزیا کریت پیش ههر کوله کا طهعامی فه دى روزیه کی ب روزی بیت .

(وَلَا يُجْزِئُهُ الْهَدْيُ وَلَا الْإِطْعَامُ إِلَّا بِالْحَرَمِ) و نه دوروسته دانا ههدیی ودانا خارنی ئیللال حهرهمی (مه کههی)

(وَيُجْزِئُهُ أَنْ يَصُومَ حَيْثُ شَاءَ) و دوروسته روزیا ب کریت ل ههر جهه کی حهز بکهت .

(وَلَا يَجُوزُ قَتْلُ صَيْدِ الْحَرَمِ ، وَلَا قَطْعُ شَجَرِهِ) و نه دوروسته کوشتنا نیچیرا حهرهمی، وبرینا داروباری وی.

(وَالْمَحِلُّ وَالْمُحْرَمُ فِي ذَلِكَ سَوَاءٌ) ومروثی نه د ئیحرامادا وییت بن ئیحرامادا دهربارهی نیچیری

وداروباری حهرهمی وه کی ئیکن وفهرق نینه .

۶ - كِتَابُ الْبُيُوعِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْمُعَامَلَاتِ

۱ - فَضْلٌ : الْبُيُوعُ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ :

- ۱ - بَيْعٌ عَيْنٍ مُشَاهَدَةٍ ، فَجَائِزٌ . ۲ - وَبَيْعُ شَيْءٍ مَوْصُوفٍ فِي الذِّمَّةِ ، فَجَائِزٌ إِذَا
وُجِدَتِ الصِّفَةُ عَلَى مَا وُصِفَ بِهِ . ۳ - وَبَيْعٌ عَيْنٍ غَائِبَةٍ لَمْ تُشَاهَدْ ، فَلَا
يَجُوزُ . وَيَصِحُّ بَيْعُ كُلِّ طَاهِرٍ مُتَّفَعٍ بِهِ مَمْلُوكٍ .
[فِرْعٌ] : وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ عَيْنٍ نَجِسَةٍ وَلَا مَا لَا مَنَفَعَةَ فِيهِ .

۶ - (كِتَابُ الْبُيُوعِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْمُعَامَلَاتِ) ئەف كىتابە دى بە حسى كرین و فروتن و موعامله لاتا كەت .

۱ - (فَضْلٌ) ناڤرا ئىكى ، دى بە حسى نه و عىت موعامله لاتا كەت .

(الْبُيُوعُ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ) هندی كرین و فروتن سى شكلن (طهرزن) .

۱ - (بَيْعٌ عَيْنٍ مُشَاهَدَةٍ ، فَجَائِزٌ) فروتن تىشتى پىشچاف و حازر ، يا دوروسته .

۲ - (وَبَيْعُ شَيْءٍ مَوْصُوفٍ فِي الذِّمَّةِ) و فروتن تىشته كى نهى پىشچافه، ونهى حازره، بهلى همى رهنگ
ونىشانىت وى ديار كەت، كو نه زانين و ته شقه له تىدا نه مینىت .

(فَجَائِزٌ إِذَا وُجِدَتِ الصِّفَةُ عَلَى مَا وُصِفَ بِهِ) ئەف فروتنه ژى يا دوروسته ، هه كه لسه ر وان نىشانانا دهر كەت
بىت خودانى گوتين و ديار كرین .

۳ - (وَبَيْعٌ عَيْنٍ غَائِبَةٍ لَمْ تُشَاهَدْ ، فَلَا يَجُوزُ) و فروتن تىشته كى نه حازر و پىشچاف نه يا دوروسته .

(وَيَصِحُّ بَيْعُ كُلِّ طَاهِرٍ مُتَّفَعٍ بِهِ مَمْلُوكٍ) و دوروسته كرین و فروتن هه ر تىشته كى پاقر بىت و فايده تىدا هه بىت،
ومال و مولكى وى بخوبىت .

[فِرْعٌ] (وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ عَيْنٍ نَجِسَةٍ) و نه دوروسته كرین و فروتن تىشته كى نه و ب خوبى پىس بىت .

(وَلَا مَا لَا مَنَفَعَةَ فِيهِ) ونه دوروسته كرین و فروتن وى تىشتى ژى نه وى فايده (مفا) تىدانه بىت .

[فِي حُكْمِ الرَّبَا]

۲ - فَضْلٌ : وَالرَّبَا حَرَامٌ، وَإِنَّمَا يَكُونُ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْمَطْعُومَاتِ . وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الذَّهَبِ بِالذَّهَبِ ، وَلَا الْفِضَّةِ - كَذَلِكَ - إِلَّا مُتَمَاثِلًا نَقْدًا ، وَلَا يَبْعُ مَا ابْتَاعَهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ ، وَلَا يَبْعُ اللَّحْمَ بِالْحَيَوَانِ . وَيَجُوزُ بَيْعُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مُتَفَاضِلًا نَقْدًا . وَكَذَلِكَ الْمَطْعُومَاتُ : لَا يَجُوزُ بَيْعُ الْجِنْسِ مِنْهَا بِمِثْلِهِ إِلَّا مُتَمَاثِلًا نَقْدًا ، وَيَجُوزُ بَيْعُ الْجِنْسِ مِنْهَا بغيرِهِ مُتَفَاضِلًا نَقْدًا . [فَرَعٌ] وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الْغَرَرِ .

۲ - (فَضْلٌ) نافر دوی ، دی به حسنی ریائی کت .

(وَالرَّبَا حَرَامٌ، وَإِنَّمَا يَكُونُ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْمَطْعُومَاتِ) وهندی ریایه یا حهرامه، ویا دزیری دا وزیقی دا و تشتی خوارنی دا .

(وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الذَّهَبِ بِالذَّهَبِ) ونهیا دوروسته فروتنا زیری ب زیر .

(وَلَا الْفِضَّةِ - كَذَلِكَ - إِلَّا مُتَمَاثِلًا نَقْدًا) و نه دوروسته ههروهسا فروتنا زیقی ب زیقی ئیلا تهمهتی ئیک بن ، وهردو دحازرن ، و تهسلیمی ئیک و دوو بکن [ئانکو ب دهین نه بیت]

(وَلَا يَبْعُ مَا ابْتَاعَهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ) و نه دوروسته فروتنا وی تشتی مروقی کری ههتا و هردگریت پاشی .

(وَلَا يَبْعُ اللَّحْمَ بِالْحَيَوَانِ) ونه دوروسته ههروهسا فروتنا گوشتی ب حیوانی ساخ .

(وَيَجُوزُ بَيْعُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مُتَفَاضِلًا نَقْدًا) و دوروسته فروتنا زیری ب زیقی بلا ئیک ژئیکی پتر زی بیت بهلی بدهین نه بیت فیت حازر بیت .

(وَكَذَلِكَ الْمَطْعُومَاتُ) وههروهسا تشتی خوارنی زی

(لَا يَجُوزُ بَيْعُ الْجِنْسِ مِنْهَا بِمِثْلِهِ) نه دوروسته فروتنا تشته کی خوارنی بجنسی وی .

(إِلَّا مُتَمَاثِلًا نَقْدًا) ئیلا ژ تهمهتی ئیک بن ، وهردو دحازرن ، وهکی گهنی بدهته ب گهنم ، یان جههی بدهته ب جهه .

(وَيَجُوزُ بَيْعُ الْجِنْسِ مِنْهَا بغيرِهِ مُتَفَاضِلًا ، نَقْدًا) و دوروسته فروتنا تشته کی خوارنی بجنسه کی دی بی خوارنی، وهکی : گهنی بده ب جهه ، دوروسته ئیک ژئیکی پتر بیت بهلی فیت ههردو دحازرن و بدهین نه بن .

(وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الْغَرَرِ) و نه دوروسته فروتنا تشتی ب حیلله ، وهکی فروتنا ماسین دثافی دا ، یان طهیری ل ههوای .

[خِيارُ البَيْعِ]

۳ - فَضْلٌ : وَالْمُتَبَاعِعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا . وَلَهُمَا أَنْ يَشْتَرِطَا الْخِيَارَ إِلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ، وَإِذَا وُجِدَ بِالْمَبِيعِ عَيْبٌ .. فَلِلْمُشْتَرِي رَدُّهُ [عَلَى الْفَوْرِ] .
[فَرْعٌ]: وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الثَّمَرَةِ مُطْلَقًا إِلَّا بَعْدَ بُدْوٍ صَالِحِهَا ، وَلَا يَبِيعُ مَا فِيهِ الرَّبَا بِجِنْسِهِ رَطْبًا إِلَّا اللَّبْنَ .

۳- (فَضْلٌ) نافر سبی ، دی به حسی لیقه بونا د بازاری دا کت .

(وَالْمُتَبَاعِعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا) و نهویت کرین و فروتنی دگهل ئیک و دو دکهن ، بو وان ههیه لی فهبون هندی زده فک نه رابن .

(وَلَهُمَا أَنْ يَشْتَرِطَا الْخِيَارَ إِلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ) بو وان ههردو کا ههیه شهرتی لیقه بونی بخودانن ههتا سی روزا .
(وَإِذَا وُجِدَ بِالْمَبِيعِ عَيْبٌ .. فَلِلْمُشْتَرِي رَدُّهُ [عَلَى الْفَوْرِ]) وههروهختی عهیه کا کهفن هاته دیتن لوی تشتی کری ، بو وی ههیه وی تشتی بو خودانی وی بزفرینیت ، هه که نه گوتبتی .

(وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الثَّمَرَةِ مُطْلَقًا إِلَّا بَعْدَ بُدْوٍ صَالِحِهَا) و نه دوروسته فروتنا فیقی بهری هیش بالهته لی پهیدا نهبوی (نهو تینه چینی وی کافی بکته شهرت) کو وی کافی ژئی فه کت .

(وَلَا يَبِيعُ مَا فِيهِ الرَّبَا بِجِنْسِهِ رَطْبًا إِلَّا اللَّبْنَ) و نه دوروسته فروتنا وی تشتی ریا تیدا بجنسی وی بتهرینی ئیلا شیر تینه بیت .

بو زاین : نه دوروسته تری بدهته ب تری ، یان بدهته ب میوژ ، بهلی دوروسته شیری بدهته ب شیر یان شیری بدهته ب ماست ، و دفتی ههردوو ب پیقانی ته مهتی ئیک بن ، بلا دکیشانی دا ژیک فهرق بن ، و ته سلیمی ئیک و دوو بکن و ژیک و هر گرن و بدهین نه بیت .

[بِیْعُ السَّلْمِ]

۴ - فَضْلٌ : وَيَصِحُّ السَّلْمُ حَالًا وَمُؤَجَّلًا فِيمَا تَكَامَلٌ فِيهِ خَمْسُ شَرَايِطَ :

۱ - أَنْ يَكُونَ مَضْبُوطًا بِالصِّفَةِ . ۲ - وَأَنْ يَكُونَ جِنْسًا لَمْ يَخْتَلِطْ بِهِ غَيْرُهُ .

۳ - وَلَمْ تَدْخُلْهُ النَّارُ لِإِحَالَتِهِ . ۴ - وَأَنْ لَا يَكُونَ مُعَيَّنًا . ۵ - وَلَا مِنْ مُعَيَّنٍ .

۴ - (فَضْلٌ) نافرما چاری ، دی به حسنی بازاری سهله می کهد .

(وَيَصِحُّ السَّلْمُ حَالًا وَمُؤَجَّلًا) و دوروسته بازاری سهله می ، حازر ، وب دهین .

(فِيمَا تَكَامَلٌ فِيهِ خَمْسُ شَرَايِطَ) به لی دوی تشتی دا نهوی ته مام بن تیدا پنج شهرت .

۱ - (أَنْ يَكُونَ مَضْبُوطًا بِالصِّفَةِ) دفتی نهو تشتی بی مهزیت بیت بسالوقهت و نیشانیّت وی کو

پاشی نه زانین تیدا نه مینت .

۲ - (وَأَنْ يَكُونَ جِنْسًا لَمْ يَخْتَلِطْ بِهِ غَيْرُهُ) و نهو تشتی ئیک توخم بیت و چ تشتی دی ژبلی وی دناف دا نهیت .

۳ - (وَلَمْ تَدْخُلْهُ النَّارُ لِإِحَالَتِهِ) و ناگری چ کارتیکرن لوی تشتی (مالی) نه کریت ، نه هات بیته که لاندن

وچ تشتی ژئی نه هات بیته گرتن .

۴ - (وَأَنْ لَا يَكُونَ مُعَيَّنًا) و دفتی نهو تشتی نهیی حاز و بهرچاف بیت ، وه کی بیژیت نهز فلان بزنی دی دهمه ته .

۵ - (وَلَا مِنْ مُعَيَّنٍ) و نهژ تشته کی مهعلیم بیت [وه کی : بیژیت دی میوژیت فلان رهزی ، یان

گه نمی فلان زه فیی ، یان بهر خا فلان میهی دهمه ته ..]

ثُمَّ لِيَصِحَّ السَّلْمُ فِيهِ ثَمَانِيَّةٌ شَرَائِطُ ؛ وَهُوَ :

- ۱ - أَنْ يَصِفَهُ بَعْدَ ذِكْرِ جِنْسِهِ وَنَوْعِهِ بِالصِّفَاتِ الَّتِي يَخْتَلِفُ بِهَا الثَّمَنُ. ۲ - وَأَنْ يَذْكُرَ قَدْرَهُ بِمَا يَنْفِي الْجَهَالََةَ عَنْهُ. ۳ - وَإِنْ كَانَ مُؤَجَّلًا .. ذَكَرَ وَقْتَ مَحَلِّهِ .
- ۴ - وَأَنْ يَكُونَ مَوْجُودًا عِنْدَ الاسْتِحْقَاقِ فِي الْغَالِبِ. ۵ - وَأَنْ يَذْكُرَ مَوْضِعَ قَبْضِهِ. ۶ - وَأَنْ يَكُونَ الثَّمَنُ مَعْلُومًا. ۷ - وَأَنْ يَتَقَابَضَا قَبْلَ التَّفَرُّقِ .
- ۸ - وَأَنْ يَكُونَ عَقْدُ السَّلْمِ نَاجِزًا لَا يَدْخُلُهُ خِيَارُ الشَّرْطِ .

(ثُمَّ لِيَصِحَّ السَّلْمُ فِيهِ ثَمَانِيَّةٌ شَرَائِطُ وَهُوَ :) پاشی بو دوروست بونا وی تشتی بازارای سلهمی تی دا تیتته کرن ههشت شهرت بیت ههین ، نهو ژی نهفتهنه.

- ۱ - (أَنْ يَصِفَهُ بَعْدَ ذِكْرِ جِنْسِهِ وَنَوْعِهِ) فیت سالوقهت و نیشانیت وی تشتی دیارکته ، پشتی دیار کرنا جنسی وی ونهوعی وی، وه کی بیژیقی میویژن ودرهشن .
- (بِالصِّفَاتِ الَّتِي يَخْتَلِفُ بِهَا الثَّمَنُ) ب وان نیشانیت فهرق و جوداهی بی دکهفته د بهایی وی دا .
- ۲ - (وَأَنْ يَذْكُرَ قَدْرَهُ بِمَا يَنْفِي الْجَهَالََةَ عَنْهُ) و دیاربکته میقداری وی تشتی کو نهزاین ژوی نهمینت .
- ۳ - (وَإِنْ كَانَ مُؤَجَّلًا .. ذَكَرَ وَقْتَ مَحَلِّهِ) وهه که بدهین بیت فیت وهختی وهرگرتنا وی دیاربکته .
- ۴ - (وَأَنْ يَكُونَ مَوْجُودًا عِنْدَ الاسْتِحْقَاقِ فِي الْغَالِبِ) و فیت نهو تشت لوی وهختی بی حازر بیت نهوی وان دهست نیشان کری بارا پتر .
- ۵ - (وَأَنْ يَذْكُرَ مَوْضِعَ قَبْضِهِ) و فیت جهی وهرگرتنا وی ژی دیار بکته.
- ۶ - (وَأَنْ يَكُونَ الثَّمَنُ مَعْلُومًا) و فیت بهایی وی (نانکو پارای وی) بی دیار وناشکرا بیت.
- ۷ - (وَأَنْ يَتَقَابَضَا قَبْلَ التَّفَرُّقِ) و بکر پارای سلهمی فیت تهسلیمی خودانی وی تشتی سلهم تیدا هاتیه کرن بکته بهری زدهفیک رابن، ومتایی بازار لسهر کری، دی مینیت وه کو دهن لسهر فروشی ههتا قهولی وان تیت .
- ۸ - (وَأَنْ يَكُونَ عَقْدُ السَّلْمِ نَاجِزًا لَا يَدْخُلُهُ خِيَارُ الشَّرْطِ) و فیت بازارای سلهمی نیک خبهبر بیت ، چونکی لیقههون تیدا نائیتته شهرت کرن ، بهلی لیقههون د مهجلسی دا بو ههر دو کا دوروسته بهری زدهفیک رابن.

[أَحْكَامُ الرَّهْنِ]

۵- فَضْلٌ : وَكُلُّ مَا جَازَ بَيْعُهُ .. جَازَ رَهْنُهُ فِي الدُّيُونِ إِذَا اسْتَقَرَّ ثُبُوتُهَا فِي الذِّمَّةِ .
 وَلِلرَّاهِنِ الرَّجُوعُ فِيهِ مَا لَمْ يَقْبِضْهُ . وَلَا يَضْمَنُهُ الْمُرْتَهِنُ إِلَّا بِالتَّعَدِّي . وَإِذَا
 قَبِضَ بَعْضَ الْحَقِّ .. لَمْ يَخْرُجْ شَيْءٌ مِنَ الرَّهْنِ حَتَّى يَقْضِيَ جَمِيعَهُ .

۵ - (فَضْلٌ) نافرما پینجی ، دی به حسی رهینی کهت (نانکو گهره) یان بهرانبهر .

(وَكُلُّ مَا جَازَ بَيْعُهُ .. جَازَ رَهْنُهُ) وههه تشته کی فروتنا وی دوروست بیت ، دوروسته رهینه کرنا وی ژی .

(فِي الدُّيُونِ إِذَا اسْتَقَرَّ ثُبُوتُهَا فِي الذِّمَّةِ) بهلی دوی دهینی دا نهوی ئیزباتبیت لسهه ئیکی (یهعنی مروقه کی).

(وَلِلرَّاهِنِ الرَّجُوعُ فِيهِ مَا لَمْ يَقْبِضْهُ) و نهوی رهینی ددانیت ، نهوی حقی ههی رهینا خو بزفرینت ، هندی

خودانی دهینی ژی وهرنه گرت .

(وَلَا يَضْمَنُهُ الْمُرْتَهِنُ إِلَّا بِالتَّعَدِّي) و نهوی رهینه وهرگرتی ، هه که رهینه لدهف وی تهلقت ، چو غهرامه

ناکهفته سهه وی ، ژبلی هه که تهلقتن بناصیت وی بن .

(وَإِذَا قَبِضَ بَعْضَ الْحَقِّ) وهه که (مورتههینی) هندهک ژدهینی خو وهرگرت .

(لَمْ يَخْرُجْ شَيْءٌ مِنَ الرَّهْنِ حَتَّى يَقْضِيَ جَمِيعَهُ) نائینه دههئخستن چو تشت ژ رهینی ههتا دهینی خو ههههیی

ددهت پاشی .

[أَحْكَامُ الْحَجْرِ]

۶ - فَضْلٌ : وَالْحَجْرُ عَلَى سِتَّةٍ :

- ۱- الصَّبِيُّ . ۲- وَالْمَجْنُونُ . ۳- وَالسَّفِيهُ الْمُبْدِرُ لِمَالِهِ .
- ۴- وَالْمُفْلِسُ الَّذِي ارْتَكَبَتْهُ الدُّيُونُ . ۵- وَالْمَرِيضُ فِيمَا زَادَ عَلَى الثُّلْثِ .
- ۶- وَالْعَبْدُ الَّذِي لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي التِّجَارَةِ .

۶ - (فَضْلٌ) ناڤرا شهشي ، دى به حسى حه جري كهت (يه عنى قه دهغه كرنى)

(وَالْحَجْرُ عَلَى سِتَّةٍ) و قه دهغه كرن ژ بازارا لسهر شهنش مروڤانه .

۱ - (الصَّبِيُّ) بچيكى نه بالغ ، نانكو مالى بچيكى ناده نهڤى ، بهلى دى دهنهف مروڤه كى جهى باوه رى ، دا ب دوروستاهى لوى ب مهزى خيت ، هه تا بالغ دبیت ئو ب عاقل دكهڤيت .

۲ - (وَالْمَجْنُونُ) و مروڤى دين .

۳ - (وَالسَّفِيهُ الْمُبْدِرُ لِمَالِهِ) و مروڤى كيم عاقل ، ودهست فه كرى يى كو مالى خو دشوليت بى فايده دا دمهزيخت (نانكو صهرف دكهت).

۴ - (وَالْمُفْلِسُ الَّذِي ارْتَكَبَتْهُ الدُّيُونُ) و مروڤى موفلس ، نهوى ده نييت وى پتر لى هاتين ژمالى وى .

۵ - (وَالْمَرِيضُ فِيمَا زَادَ عَلَى الثُّلْثِ) و مروڤى نه ساخ (نه ساخيا مرنى) چينايت ژسيكا مالى خو زيدهتر دهست كارين تيدا بكهت يان وه صيه تى بى بكهت .

۶ - (وَالْعَبْدُ الَّذِي لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي التِّجَارَةِ) و نهو عبدي سهيدى وى دهستى نه داين بو كرنا تيجاره تى (نانكو كرین و فروتنى بكهت).

[فَرْعٌ]: وَتَصَرَّفُ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ وَالسَّفِيهِ غَيْرُ صَحِيحٍ .

وَ تَصَرَّفُ الْمُفْلِسِ يَصِحُّ فِي ذِمَّتِهِ دُونَ أَعْيَانِ مَالِهِ .

[فَرْعٌ]: وَتَصَرَّفُ الْمَرِيضِ فِيمَا زَادَ عَلَى الثَّلْثِ مَوْقُوفٌ عَلَى إِجَازَةِ الْوَرَثَةِ مِنْ بَعْدِهِ .

[فَرْعٌ]: وَتَصَرَّفُ الْعَبْدِ يَكُونُ فِي ذِمَّتِهِ يُتَّبَعُ بِهِ بَعْدَ عِتْقِهِ .

[فَرْعٌ] (وَ تَصَرَّفُ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ وَالسَّفِيهِ غَيْرُ صَحِيحٍ) و بازار و دانوستاندنیٔ مروقی نه بالغ و مروقی دین

و مروقی کیم عاقل نه یا دوروسته و یا به طاله.

(وَ تَصَرَّفُ الْمُفْلِسِ يَصِحُّ فِي ذِمَّتِهِ دُونَ أَعْيَانِ مَالِهِ) و بازارو دانوستاندنیٔ مروقی موفلس بدهین د زیمه تا وی دا

دوروسته ، به لی دعهینی مالی وی دا بی حازر نه دوروسته.

چونکی بیٔ که تینه د گهره و ده بیٔ وی دا.

[فَرْعٌ] (وَ تَصَرَّفُ الْمَرِيضِ فِيمَا زَادَ عَلَى الثَّلْثِ مَوْقُوفٌ) و وه صیهٔ و بازار و دانوستاندنیٔ مروقی نه ساخ

(نه ساخیا مرنج) هه تا سیکا مالی وی دوروسته ، و ژ سیکا مالی وی زیده تر ده ستکاریٔ وی د راو صطاینه.

(عَلَى إِجَازَةِ الْوَرَثَةِ مِنْ بَعْدِهِ) لسه ر ده ستیری دانا و ارسیت وی پشتی مرنا وی.

[فَرْعٌ] (وَ تَصَرَّفُ الْعَبْدِ يَكُونُ فِي ذِمَّتِهِ يُتَّبَعُ بِهِ بَعْدَ عِتْقِهِ) و بازار و دانوستاندنیٔ عه بدی دی بدهین بن لسه ر

زیمه تا وی ، هه تا تینه نازا کرن ، پاشی دی ژوی خوازن ، و دقیت ده بیٔ دهین داریٔ خو بدهت .

[أَحْكَامُ الصُّلْحِ]

۷ - فَضْلٌ : وَيَصِحُّ الصُّلْحُ مَعَ الْإِقْرَارِ فِي الْأَمْوَالِ وَمَا أَفْضَى إِلَيْهَا ، وَهُوَ نَوْعَانِ : إِبْرَاءٌ وَمُعَاوَضَةٌ .

فَالِإِبْرَاءُ : اقْتِصَارُهُ مِنْ حَقِّهِ عَلَى بَعْضِهِ ، وَلَا يَجُوزُ تَعْلِيْقُهُ عَلَى شَرْطٍ .
وَالْمُعَاوَضَةُ : عُدُولُهُ عَنْ حَقِّهِ إِلَى غَيْرِهِ ، وَيَجْرِي عَلَيْهِ حُكْمُ الْبَيْعِ .

۷ - (فَضْلٌ) ناڤرا حفتی ، دی به حسی پیکهاتنی کهت .

(وَيَصِحُّ الصُّلْحُ مَعَ الْإِقْرَارِ فِي الْأَمْوَالِ وَمَا أَفْضَى إِلَيْهَا) و دوروسته پیکهاتن ددهینادا بهلی
بشهرتی ددهیندار عیعتیرافی بدینتی وی بکهت ، و دینتی وی مال بیت ، یان مال پیته بیت .
(وَهُوَ نَوْعَانِ) و صولحه پیکهاتن دوو توخه .

(إِبْرَاءٌ) پیهیلان و گهردهن نازا کرن .

(وَمُعَاوَضَةٌ) تشته کی دی پیش دینتی خوفه وهرگرت .

۱ - (فَالِإِبْرَاءُ : اقْتِصَارُهُ مِنْ حَقِّهِ عَلَى بَعْضِهِ) فیجا پیکهاتنا نیکی : ئیرائه : و ئیراءئهوه هنده کی ژ دینتی خو بی
پلیت و نازا بکهت و هنده کی ژی ژی وهرگرت .

(وَلَا يَجُوزُ تَعْلِيْقُهُ عَلَى شَرْطٍ) و پیهیلان دقیت ئیک خهبر بیت ، ناچیبیت وی پیهیلانی گریدهت بشهرته کی
قه، وه کی بیژتی هه که بو سهری هدیقی یان سهری سالی سی سهد بوته چوننه .

۲ - (وَالْمُعَاوَضَةُ : عُدُولُهُ عَنْ حَقِّهِ إِلَى غَيْرِهِ) و پیکهاتنا دووی ئهوه : تشته کی دی بوخو پیش دینتی خوفه
وهرگرت، وه کی پیش پاری خوفه سهیاره کی ، یان هنده کهوالا وهرگرت .

(وَيَجْرِي عَلَيْهِ حُكْمُ الْبَيْعِ) و نه حکام و بریاریت کرین و فروتنی دی لسهر وی تشتی پیش دینتی خوفه قه بیل
دکهت ئینه بکار ئینان .

[فَرَعٌ: فِي إِشْرَاعِ الرَّوْشَنِ:]

وَيَجُوزُ لِلْإِنْسَانِ أَنْ يُشْرَعَ رَوْشَنًا فِي طَرِيقٍ نَافِذٍ بِحَيْثُ لَا يَتَضَرَّرُ الْمَارُّ بِهِ ، وَلَا يَجُوزُ فِي الدَّرْبِ الْمُشْتَرَكِ إِلَّا بِإِذْنِ الشُّرَكَاءِ .

[فَرَعٌ]: وَيَجُوزُ تَقْدِيمُ الْبَابِ فِي الدَّرْبِ الْمُشْتَرَكِ ، وَلَا يَجُوزُ تَأْخِيرُهُ إِلَّا بِإِذْنِ الشُّرَكَاءِ .

(وَيَجُوزُ لِلْإِنْسَانِ أَنْ يُشْرَعَ رَوْشَنًا) و دوروسته بو مروفي سيفاندا خانيي خو دريژ كهت .

(فِي طَرِيقٍ نَافِذٍ بِحَيْثُ لَا يَتَضَرَّرُ الْمَارُّ بِهِ) دريكة كا عام دا ، بهلي ب وي شهرتي خهلكي ريباري زهرهرو زياني ژي نه بينن . نهوژي و دهواريت وان ژي ييت بار كرى .

(وَلَا يَجُوزُ فِي الدَّرْبِ الْمُشْتَرَكِ إِلَّا بِإِذْنِ الشُّرَكَاءِ) و نه دوروسته بو مروفي سيفاندا خو دريژ بكهت هندافي كولانا ب شهريكاتي ، ئيللاب دهستيرا شهريكا ، و هدر كهسي دهروكي وي لكولاني ، نهو شهريكة دوي كولاني دا .

(وَيَجُوزُ تَقْدِيمُ الْبَابِ فِي الدَّرْبِ الْمُشْتَرَكِ) و دوروسته دهركههي خو پيشفه بيته بو رهخي دهري كولاني فه گوهيژيت بي ئزنا شهريكا .

(وَلَا يَجُوزُ تَأْخِيرُهُ إِلَّا بِإِذْنِ الشُّرَكَاءِ) و نه دوروسته دهركههي خو پاشفه بيته بو رهخي پاشيا كولاني فه گوهيژيت ، ئيللاب ئزنا همي شهريكييت وي كولاني .

[أَحْكَامُ الْحَوَالَةِ]

۸ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ الْحَوَالَةِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ :

- ۱ - رِضَاءُ الْمُحِيلِ . ۲ - وَقَبُولُ الْمُحْتَالِ . ۳ - وَكَوْنُ الْحَقِّ مُسْتَقَرًّا فِي الذِّمَّةِ .
- ۴ - وَاتِّفَاقُ مَا فِي ذِمَّةِ الْمُحِيلِ وَالْمُحَالِ عَلَيْهِ فِي الْجِنْسِ ، وَالنَّوْعِ ، وَالْحُلُولِ ،
وَالتَّأْجِيلِ .
وَتَبَرُّاً بِهَا ذِمَّةُ الْمُحِيلِ .

۸ - (فَضْلٌ) نافرأ ههشتی ، دئی به حسیی فه گوهاستنا دهینی کهت .

(وَشَرَائِطُ الْحَوَالَةِ أَرْبَعَةٌ أَشْيَاءٌ) و شهرتیت دوروستیا حهوالی چار تشتن .

۱ - (رِضَاءُ الْمُحِيلِ) رازی بوان (مهحیلی) یه کو دهینداری ئیکئی یه .

۲ - (وَقَبُولُ الْمُحْتَالِ) و قهیل کرنا (موحتالی) یه ، کو خودانی دهینی یه .

۳ - (وَكَوْنُ الْحَقِّ مُسْتَقَرًّا فِي الذِّمَّةِ) و بشهرت نهو دهین یی بنه جیهیت لسه زیمهتا دهینداری ویی بی
ته شقهله بیت .

۴ - (وَاتِّفَاقُ مَا فِي ذِمَّةِ الْمُحِيلِ وَالْمُحَالِ عَلَيْهِ) و ب شهرتی ههردو دهین وهکی ئیک بن ، بی دهینداری ئیکئی
کو (موحیله) ویی دهینداری دوویی کو (محتال علیه) یه .

(فِي الْجِنْسِ ، وَالنَّوْعِ ، وَالْحُلُولِ ، وَالتَّأْجِيلِ) د جنسی دا [ئانکو ههردوو دهین توخمهک بن] .

و د نهوعی دا [ئانکو طهرزهک بن وجورهک بن] ، و دحازریی دا [یهعنی وهختی وان دهینا هاتیت]

و نه دحازریی دا [یهعنی وهختی وان دهینا نه هاتیت]

و بشهرتی قهولی وهرگرنا ههردو دهینا هاتیت ، دا غهدره و ته شقهله چینه بیت .

(وَتَبَرُّاً بِهَا ذِمَّةُ الْمُحِيلِ) و ب جه ئینانا فان ههرچار تشتا دهینداری ئیکئی دئی خلاس بیت ژوی دهینی ل سهر

وی، نهو دهین دئی ئیته فه گوهاستن بوسهر (موحال و عله یهی) کو دهینداری دوویی یه ، و دهینداری دوویی

ژی دئی خلاس بیت زدهینی دهینداری ئیکئی .

[أَحْكَامُ ضَمَانِ الدُّيُونِ]:

۹ - فَصْلٌ : وَيَصِحُّ ضَمَانُ الدُّيُونِ الْمُسْتَقَرَّةِ فِي الذِّمَّةِ إِذَا عَلِمَ قَدْرُهَا . وَلِصَاحِبِ الْحَقِّ مُطَالَبَةٌ مَنْ شَاءَ مِنَ الضَّامِنِ وَالْمَضْمُونِ عَنْهُ إِذَا كَانَ الضَّمَانُ عَلَى مَا بَيَّنَّا . وَإِذَا غَرِمَ الضَّامِنُ .. رَجَعَ عَلَى الْمَضْمُونِ عَنْهُ إِذَا كَانَ الضَّمَانُ وَالْقَضَاءُ بِإِذْنِهِ . وَلَا يَصِحُّ ضَمَانُ الْمَجْهُولِ . وَلَا مَا لَمْ يَجِبْ إِلَّا دَرَكُ الْمَبِيعِ .

۹ - (فَصْلٌ) ناڤرا نهی ، دی به حسبی ب ستو خو څه گرتا دهینی کهت .

(وَيَصِحُّ ضَمَانُ الدُّيُونِ الْمُسْتَقَرَّةِ فِي الذِّمَّةِ إِذَا عَلِمَ قَدْرُهَا) و دوروسته مروڅه کهفاله تا دهینی مروڅه کی بکهت ، هه که نهو دهین بدوروستاهی لی بیت ، و بشهرتی بزانیته نهو دهین چهنده .

(وَلِصَاحِبِ الْحَقِّ مُطَالَبَةٌ مَنْ شَاءَ مِنَ الضَّامِنِ وَالْمَضْمُونِ عَنْهُ) وبو خودانی دهینی ههیه دهینی خو ژ کیشک ژهدردو کا ب خازیت ، چ ژ دهینداری خو ، چ ژ نهوی بویه کهفیلی دهینی وی .

(إِذَا كَانَ الضَّمَانُ عَلَى مَا بَيَّنَّا) بهلی بشهرتی کهفاله تا وی ب وان سالوڅه تا بیت نهویته مه دیار کرین .

(وَإِذَا غَرِمَ الضَّامِنُ) و وهختی کهفیلی نهو دهین ژ کیستی خودا خودانی دهینی .

(رَجَعَ عَلَى الْمَضْمُونِ عَنْهُ) څیجا حقی وی دی زڅریته سهر وی مروڅی دهیندار [ټانکو نهوی دهیندار وهختی بی چی بو څیت مالی کهفیلی خو بدهتی]

(إِذَا كَانَ الضَّمَانُ وَالْقَضَاءُ بِإِذْنِهِ) بهلی بشهرتی کهفیل بدهستیریا وی بیته کهفیلی وی و بدهستیریا وی دهینی وی دابیت [نه ما هه که بی ی ټزنا وی دهینی وی دابیت هنگی حقی وی ناکهفته سهر دهین داری بهلی نهو خیره که بو خو کری] .

(وَلَا يَصِحُّ ضَمَانُ الْمَجْهُولِ) ونه دوروسته کهفاله تا دهینی نه دیار و نه معلوم .

(وَلَا مَا لَمْ يَجِبْ إِلَّا دَرَكُ الْمَبِيعِ) ونه دوروسته کهفاله تا وی دهینی هیش واجب نهوی لسهر دهینداری ، نهو ټینه بو بکری بیته کهفیلی حقی وی هه که هات و ټیک سهری وی تشتی بگریته و خودانه کی لی دهر که څیت ، یان بیته کهفیلی متایی بائعی هه که هات و متایی بکری خودانه کی لی دهر که څیت .

[أَحْكَامُ الْكَفَالَةِ بِالْبَدَنِ]

۱۰ - فَضْلٌ : وَالْكَفَالَةُ بِالْبَدَنِ جَائِزَةٌ إِذَا كَانَ عَلَى الْمَكْفُولِ بِهِ حَقٌّ لَأَدْمِيٍّ .

[أَحْكَامُ الشَّرِكَةِ]

۱۱ - فَضْلٌ : وَلِلشَّرِكَةِ خُمْسُ شَرَائِطَ :

۱ - أَنْ يَكُونَ عَلَى نَاصٍ مِنَ الدَّرَاهِمِ وَالذَّنَانِيرِ .

۱۰ - (فَضْلٌ) نافر دهمی ، دی به حسنی کفاله تا ب جاننی (به دهنی) خو کت

(وَالْكَفَالَةُ بِالْبَدَنِ جَائِزَةٌ) و کفاله تا ب به دهنی خو دوروسته [یعنی: دوروسته نیک ب به دهنی خو بیته کفیلی

مروفه کی ، کو وی مروفی بستوی خوفه بگریت دال روزا دهست نشان کری لمه حکمه می حازر بکت]

(إِذَا كَانَ عَلَى الْمَكْفُولِ بِهِ حَقٌّ لَأَدْمِيٍّ) بهلی بشهرتی نهوی مروفه بیته کفیلی وی حقی مروفه کی لسهر

بیت ، وه کی قیصاصی و حددیت بی به ختی ، بهلی هه که حقی خودی لسهر بیت وه کی : حددیت نارهی ،

یان حددیت زینایی ، کفاله تا وی نه یا دوروسته .

وهه و هختی کفیلی نهو مروفی حقی لسهر ئینا و تسلیمی حاکمی شهرعی کر نهو بخو ژ کفاله تا

وی خلاس بو و بهریبو .

[أَحْكَامُ الشَّرِكَةِ]

۱۱ - (فَضْلٌ) نافر یازدی ، دی به حسنی شریکاتی کت .

(وَالشَّرِكَةُ خُمْسُ شَرَائِطَ) و بو دوروستیا شریکاتی پیج شهرت بیت هین .

۱ - (أَنْ يَكُونَ عَلَى نَاصٍ مِنَ الدَّرَاهِمِ وَالذَّنَانِيرِ) بشهرتی هه فیشکی و شریکاتیا وان لسهر پاره ی بیت

چ زیر بیت یان زیف بیت ، یان چی توخمی پاره ی بیت ، وه کی پاری فی کافئ بی کاغزی زی بیت ،

چونکی شینا زیری و زیفی یه ، و زیر و زیف بی پی تینه کرین و فروتن .

- ۲ - وَأَنْ يَتَّفَقَا فِي الْجِنْسِ وَالنَّوْعِ . ۳ - وَأَنْ يَخْلِطَا الْمَالَيْنِ . ۴ - وَأَنْ يَأْذَنَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا لِصَاحِبِهِ فِي التَّصَرُّفِ . ۵ - وَأَنْ يَكُونَ الرَّبْحُ وَالْخُسْرَانُ عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ .
- [فَرْعٌ]: وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَسْخُهَا مَتَى شَاءَ . وَمَتَى مَاتَ أَحَدُهُمَا .. بَطَلَتْ .

- ۲ - (وَأَنْ يَتَّفَقَا فِي الْجِنْسِ وَالنَّوْعِ) وبشهرتی مالی هردو کا جنسهک بیت ، و توخهک بیت ، نانکو چینا بیت مالی ئیکی پاره بن و بی ئیکی پهروک بن ، فیت مالی وان وهکی ئیک بیت .
- ۳ - (وَأَنْ يَخْلِطَا الْمَالَيْنِ) وبشهرتی هردو کا مالی خو بکهنه دنا فکدا کو چو فارق و جوداهی ل مابهینا مالی وان دا نه بیت ، و نه شهرته مالی وان شته مهتی ئیک بیت .
- ۴ - (وَأَنْ يَأْذَنَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا لِصَاحِبِهِ فِي التَّصَرُّفِ) وبشهرتی ههر ئیک ژهردو کا دهستیریا هه فالی خو بدهت بو کرنا مه عامله تی و کرین و فروتنی دوی مالی دا .
- ۵ - (وَأَنْ يَكُونَ الرَّبْحُ وَالْخُسْرَانُ عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ) و بشهرتی فایده و خوساره تی دی ل دیف مالی وان بیت و نه شهرته شولی هردو کا وهکی ئیک بیت یان هندی ئیک بیت .
- (وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَسْخُهَا مَتَى شَاءَ) و بو ههر ئیکی ژهردو شهریکا ههیه چی وهختی حهزبکته وی شهریکاتی به طال بکته .
- (وَمَتَى مَاتَ أَحَدُهُمَا .. بَطَلَتْ) و ههر وهختی ئیک ژهردو شهریکا بمرت دی شهریکاتیا وان به طال بیت .

[الْوَكَالَةُ]

۱۲ - فَضْلٌ : وَكُلُّ مَا جَازَ لِلْإِنْسَانِ التَّصَرُّفُ فِيهِ بِنَفْسِهِ .. جَازَ لَهُ أَنْ يُوَكَّلَ أَوْ يَتَوَكَّلَ فِيهِ .

وَالْوَكَالَةُ عَقْدٌ جَائِزٌ ، وَلِكُلِّ مِنْهُمَا فَسْخُوحٌ مَتَى شَاءَ ، وَتَنْفِيسٌ بِمَوْتِ أَحَدِهِمَا .
وَالْوَكِيلُ أَمِينٌ فِيمَا يَقْبِضُهُ وَفِيمَا يَصْرِفُهُ ، وَلَا يَضْمَنُ إِلَّا بِالتَّفْرِيطِ .

۱۲ - (فَضْلٌ) نافرنا دوازدي ، دي به حسي وه كاله تي كهت .

(وَكُلُّ مَا جَازَ لِلْإِنْسَانِ التَّصَرُّفُ فِيهِ بِنَفْسِهِ) وهه شوله كي دوروست بيت مروڤ بخو بكهت وپي رابيت .
(جَازَ لَهُ أَنْ يُوَكَّلَ أَوْ يَتَوَكَّلَ فِيهِ) دوروسته مروڤ ئيكي بكهته وه كيلى خو ، دا وي شولى پيش مروڤي فه بكهت ، و دوروسته نهو زي بيته وه كيلى ئيكي دا شوليت وي پيش فه بكهت .

(وَالْوَكَالَةُ عَقْدٌ جَائِزٌ) و وه كالهت بازاره كي دوروسته د شهريعه تي دا .

(وَلِكُلِّ مِنْهُمَا فَسْخُوحٌ مَتَى شَاءَ) وبو ههه ئيك زههردو كا (وه كيلى وموه كيلى) چي وهختي نهو ههز بكهت وي وه كاله تي به طال بكهت .

(وَتَنْفِيسٌ بِمَوْتِ أَحَدِهِمَا) ودي و كالهت به طال بيت بمرنا ئيك زههردو كا يان دين بونا وان .

(وَالْوَكِيلُ أَمِينٌ فِيمَا يَقْبِضُهُ وَفِيمَا يَصْرِفُهُ) وهندي وه كيله جهي باوهريي يه دوي تشتيدا نهوي وهردگريت يان بدهت و خه رج بكهت ، چونكو نهو تشتي ددهستي وي دا حوكمي ئيمانه تي يه لدهف وي .

(وَلَا يَضْمَنُ إِلَّا بِالتَّفْرِيطِ) و غه رامهت ناكه فته سهه وه كيلى هه كه تشتك تهلفت نهو تينه كو بناسيت وي بن و خه مساريي تيدا بكهت .

• و ش خه مساريي يه تشتي ته سليمي موشته ري بكهت به ري پاري وي وه رگريت .

وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَبِيعَ وَيَشْتَرِيَ إِلَّا بِثَلَاثَةِ شَرَايِطَ :

۱ - أَنْ يَبِيعَ بِثَمَنِ الْمِثْلِ . ۲ - وَأَنْ يَكُونَ نَقْدًا . ۳ - وَبِنَقْدِ الْبَلَدِ .

وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَبِيعَ مِنْ نَفْسِهِ ، وَلَا يُقَرَّرَ عَلَى مُوَكَّلِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ .

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَبِيعَ وَيَشْتَرِيَ إِلَّا بِثَلَاثَةِ شَرَايِطَ) ونه دوروسته بو وه کیلی نهو تشته کی ب فروشیت وب

کریت ئیللا ب سی شهرتا .

۱ - (أَنْ يَبِيعَ بِثَمَنِ الْمِثْلِ) نهو ب فروشیت ب بهای تشته وه کی وی ، وژ سیعرا سیکئی کیتمتر نه فروشیت .

۲ - (وَأَنْ يَكُونَ نَقْدًا) و حازر ب فروشیت نه ب دهین ب فروشیت بلا ب سیعرا سیکئی ژی بیت چی ناییت .

۳ - (وَبِنَقْدِ الْبَلَدِ) وب پارئی باژیری ب فروشیت نه ب دهین ونه ب پارئی بیانی ، و هه که دوو نهوعیت پارهی ل

باژیری هه بن مه عامله بی بیته کرن بلا ب پارئی مفاتر ب فروشیت .

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَبِيعَ مِنْ نَفْسِهِ) وچیناییت وه کیل تشته ب فروشته خوب خو ، وههتا ب فروشته بچیکئی خوئی نه بالغ

ژی ، (ویا دوروست نهوه هه که ب فروشته خو یان عه یالی خو بی نه بالق وه کی د فروشیته ئیکئی بیانی) .

(وَلَا يُقَرَّرَ عَلَى مُوَكَّلِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ) وچیناییت چ شاهده بی لسهر (مووه کلی) خو بدهت بی روخسه ت

وئزنا وی ، ویا دوروست وه کاله ت دشاهده بی دا نه یا دوروسته .

[أَحْكَامُ الْإِقْرَارِ] :

۱۳ - فَضْلٌ : وَالْمُقَرَّبُ بِهِ ضَرْبَانِ : حَقُّ اللَّهِ تَعَالَى . وَحَقُّ الْآدَمِيِّ .

فَحَقُّ اللَّهِ تَعَالَى يَصِحُّ الرَّجُوعُ فِيهِ عَنِ الْإِقْرَارِ بِهِ .

وَحَقُّ الْآدَمِيِّ لَا يَصِحُّ الرَّجُوعُ فِيهِ عَنِ الْإِقْرَارِ بِهِ .

۱۳- (فَضْلٌ) نافر سیزدی ، دی به حسنی ئیعتراف کرنی لسهر خوکت .

(وَالْمُقَرَّبُ بِهِ ضَرْبَانِ) و نهو تشتی مروفا ئیعترافی بی لسهر خو دت دو جورن .

۱- (حَقُّ اللَّهِ تَعَالَى) حقی خودایی بلنده (وه کی زنا بی ، و عهرفی).

۲- (وَحَقُّ الْآدَمِيِّ) و حقی مروفا یه (وه کی خارنا مالی ، و کوشتی).

(فَحَقُّ اللَّهِ تَعَالَى) فیجا هندی حقی و مافیت خودایی بلندن .

(يَصِحُّ الرَّجُوعُ فِيهِ عَنِ الْإِقْرَارِ بِهِ) دوروسته پشتی ئیعتراف کرنی لسهر خو لیقه بیت [ئانکو دوروسته ل

مه حکمه لدهف حاکمی شهرفی ژ ئیعترافا خو لیقه بیت].

(وَحَقُّ الْآدَمِيِّ لَا يَصِحُّ الرَّجُوعُ فِيهِ عَنِ الْإِقْرَارِ بِهِ) و حقییت مروفا ، نه دوروسته مروفا تیدا لیقه بیت پشتی

ئیعتراف لسهر خو کرنی [ئانکو هه که ئیعتراف کر و گوت هنده مالی فلان کهسی بی ل دهف من یان بی ل

سهر من ، یان گوت فلان قهترمه من یا کری ، ئیدی پشتی هینگی ئینکار بو وی فایده ناکت و نهو مال و

نهو قهترمه (تاوان) دی کهفته سهر وی].

وَتَفْتَقِرُ صِحَّةُ الإِقْرَارِ إِلَى ثَلَاثَةِ شَرَائِطَ:

۱ - البُلُوغُ . ۲ - وَالْعَقْلُ . ۳ - وَالإِخْتِيَارُ .

وَإِنْ كَانَ بِمَالٍ .. اعْتَبِرَ فِيهِ شَرْطُ رَابِعٍ وَهُوَ الرُّشْدُ .

وَإِذَا أَقْرَبَ بِمَجْهُولٍ رُجِعَ إِلَيْهِ فِي بَيَانِهِ

وَيَصِحُّ الإِسْتِثْنَاءُ فِي الإِقْرَارِ إِذَا وَصَلَهُ بِهِ ، وَهُوَ فِي حَالِ الصِّحَّةِ وَالْمَرَضِ سَوَاءً .

(وَتَفْتَقِرُ صِحَّةُ الإِقْرَارِ إِلَى ثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) وبو دوروست بونا ئيعتراف کرنی لسه رخو موحتاجه بسی شهرتا .

۱ - (البُلُوغُ) بالغ بون ، بچیکى نه بالغ ئيعترافا وی نه یا دوروسته بهلى یا به طاله .

۲ - (وَالْعَقْلُ) و عاقلی ئانکوی دین و کیم عاقل نه بیت .

۳ - (وَالِإِخْتِيَارُ) و ئيعترافا وی بکه یفا وی بیت ، نه ب ته عدا بی بیت ، ونه ژ طرسى وشهرمی بیت .

(وَإِنْ كَانَ بِمَالٍ .. اعْتَبِرَ فِيهِ شَرْطُ رَابِعٍ) وهه که ئيعترافا وی بمالی بیت یان نیکاحه کى بیت ، پیدقیه

شهرتی چاری تیدا بیت .

۴ - (وَهُوَ الرُّشْدُ) و نهو شهرت ژى نهوه ، کوی فاما بیت و شارهزا بیت نه بی خشیم بیت .

(وَإِذَا أَقْرَبَ بِمَجْهُولٍ رُجِعَ إِلَيْهِ فِي بَيَانِهِ) و وهختی ئيعترافی بو مروقه کی بکهت ب تشته کی نه دیار دى مینته ل سهر

یا دیار کرنا وی ، کانهو تشت چیه ؟ و چهنده ؟

(وَيَصِحُّ الإِسْتِثْنَاءُ فِي الإِقْرَارِ إِذَا وَصَلَهُ بِهِ) و ژبلی یاتی د ئيعترافی دا یا دوروسته ، هه که ژبلیاتی دگهل ئيعترافی

بیژت (وه کی بیژت من ملکى خو ههمی فروته ته ژبلی فلان زهقی تینه بیت)

(وَهُوَ فِي حَالِ الصِّحَّةِ وَالْمَرَضِ سَوَاءً) و ئيعتراف دوهختی ساخی ونه ساخی دا وه کی ئیکه ، و ههمی

دی تینه جی بهجی کرن ، بی دهمی ژوارسیت وی ب خازن .

[أَحْكَامُ الْعَارِيَةِ]:

۱۴ - فَضْلٌ : وَكُلُّ مَا يُمَكِّنُ الْإِنْتِفَاعَ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ .. جَازَتْ إِعَارَتُهُ إِذَا كَانَتْ مَنَافِعُهُ آثَارًا .

وَتَجُوزُ الْعَارِيَةُ مُطْلَقَةً وَمُقَيَّدَةً بِمُدَّةٍ ، وَهِيَ مَضْمُونَةٌ عَلَى الْمُسْتَعِيرِ بِقِيَمَتِهَا يَوْمَ تَلْفِهَا .

۱۴ - (فَصْلٌ) نافرنا چاردی ، دی به حسنی دست گرتنی کت .

(وَكُلُّ مَا يُمَكِّنُ الْإِنْتِفَاعَ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ) وهدر تشته کی ب کیر بیټ و فایده ژئ بیته دیتن ، دگهل مانا وی ب خو و نه زهعی بونا وی .

(جَازَتْ إِعَارَتُهُ) دوروسته مروٲوی تشتی ب ئیمانته و بدهستگرتن بدهتف ئیکی یان ئیک بدهتف مروٲی (إِذَا كَانَتْ مَنَافِعُهُ آثَارًا) بشهرتی فایدیت وی تشتی (بهرهه میٲ وی بن) و نهو تشت بخو زهعی نه بیت و کیم نه بیت .

(وَتَجُوزُ الْعَارِيَةُ مُطْلَقَةً وَمُقَيَّدَةً بِمُدَّةٍ) ودوروسته دانه فهیا (عاریٲی) وودرگرتنا وی بی قهید وشهرت، ودوروسته ب قهید وشهرت ژئ ، وه کی بیژتی هه یقه کی بوخو فایدهی ژئ بیینه پاشی بومن ب زفرینه و بینه فه . (وَهِیَ مَضْمُونَةٌ عَلَى الْمُسْتَعِيرِ بِقِيَمَتِهَا يَوْمَ تَلْفِهَا) وعاری یه یا ب گهروهه و یا ب غهرامته لسهر وی بی عاریه ودرگرتی ، ب شته مهتی بهایی وی نهو روزا تهلقتی .

[أَحْكَامُ الْغَضَبِ] :

۱۵ - فَضْلٌ : وَمَنْ غَضَبَ مَالًا لِأَحَدٍ .. لَزِمَهُ رَدُّهُ وَأَرْشُ نَقْصِهِ وَأُجْرَةُ مِثْلِهِ ،
فَإِنْ تَلَفَ .. ضَمَّنَهُ بِمِثْلِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مِثْلٌ ، أَوْ بِقِيَمَتِهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مِثْلٌ أَكْثَرَ
مَا كَانَتْ مِنْ يَوْمِ الْغَضَبِ إِلَى يَوْمِ التَّلْفِ .

۱۵ - (فَضْلٌ) نافرآ پازدی ، دی به حسنی ژینستاندنا تشتی نیکی بکوته کی کهت .

(وَمَنْ غَضَبَ مَالًا لِأَحَدٍ) وهر کهسه کی مالی نیکی بته عداپی ژی بستینت (کو نه و ته عداپی نه یا شه رعی بیت).

(لَزِمَهُ رَدُّهُ) لازمه لسهر وی وی تشتی بو خودانی وی بزفرینیت .

(وَأَرْشُ نَقْصِهِ) و دقیت غه رامتا قوسیریا وی ژی بدهتی .

(وَأُجْرَةُ مِثْلِهِ) و قیت نیجارا وی ژیا وی وهختی مایه ل دهف وی بدهتی ، و هر زیده هیه کا ژیا پیدابوی قیت وی ژیا همی بو خودانی بزفرینیت .

(فَإِنْ تَلَفَ .. ضَمَّنَهُ بِمِثْلِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مِثْلٌ) قیجا هه که نه و لدهف (غاصبی) (ته عداکهری) تهلفی ، هه که تشتی وه کی وی هدیت ، قیت وه کی وی تشتی وی بدهتی .

(أَوْ بِقِيَمَتِهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مِثْلٌ) یان ب بهایی وی بدهته خودانی وی هه که چو تشتی وه کی وی نه بیت

(أَكْثَرَ مَا كَانَتْ مِنْ يَوْمِ الْغَضَبِ إِلَى يَوْمِ التَّلْفِ) و گران ترین بهایی وی تشتی ژ روزا ژ خودانی ستاندی هه تا روزا تهلفی ، دی لسهر (غاصبی) حساب کهن ، و دقیت بدهته خودانی وی .

[أَحْكَامُ الشُّفْعَةِ]

۱۶ - فَضْلٌ : وَالشُّفْعَةُ وَاجِبَةٌ بِالْخُلْطَةِ دُونَ الْجَوَارِ ، فِيمَا يَنْقَسِمُ دُونَ مَا لَا يَنْقَسِمُ ، وَفِي كُلِّ مَا لَا يُنْقَلُ مِنَ الْأَرْضِ - كَالْعَقَارِ وَغَيْرِهِ - بِالثَّمَنِ الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهِ الْبَيْعُ . وَهِيَ عَلَى الْفَوْرِ ، فَإِنْ أَخْرَهَا مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهَا .. بَطَلَتْ . وَإِذَا تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى شِقْصٍ .. أَخَذَهُ الشَّفِيعُ بِمَهْرِ الْمِثْلِ . وَإِنْ كَانَ الشُّفْعَاءُ جَمَاعَةً .. اسْتَحَقُّوَهَا عَلَى قَدْرِ الْأَمْلاكِ .

۱۶ - (فَضْلٌ) نافرانا شازدی ، دئی به حسنی زفراندنا مولکی ب شریکاتی هاتیته فروتن کت .
 (وَالشُّفْعَةُ وَاجِبَةٌ بِالْخُلْطَةِ دُونَ الْجَوَارِ) و شوفعه (یه عنی زفراندن) حقه کی واجبه د مالی ب شریکاتیدا نه د جیرانی دا ، به لی د جیرانی دا سوننه ته بیژتی ، نه واجبه وه کی شریکاتی .
 (فِيمَا يَنْقَسِمُ دُونَ مَا لَا يَنْقَسِمُ) شوفعه دوی تشتی دا یا هدی نه و تشتی بکی لیکفه کرنی بیت وه کی مولکی ، نه نه وی بکی لیکفه کرنی نه نیت وه کی ناشی وه کی سه یاری .
 (وَفِي كُلِّ مَا لَا يُنْقَلُ مِنَ الْأَرْضِ) و شوفعه دوروسته دهر تشتی کی نه نیتته نه قل کرن .
 (كَالْعَقَارِ وَغَيْرِهِ) وه کی عهردی و خانی ورهزی ، به لی تشتی بیتته نه قل کرن شوفعه تی دانینه وه کی حدیوانه تی .
 (بِالثَّمَنِ الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهِ الْبَيْعُ) شوفعه دار دئی ب وی بهایی کریت نه و بهایی شهربکی وی و بکر لسهر پیکهاتین .
 (وَهِيَ عَلَى الْفَوْرِ) و حقی شوفعی لسهر لهزی یه .
 (فَإِنْ أَخْرَهَا مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهَا .. بَطَلَتْ) فیجا هه که بی عوزره کا شرعی نه رازی بونا خو گرو کر ، هینگی حقی وی بی شوفعی نامینت و دئی به طال بیت .
 (وَإِذَا تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى شِقْصٍ) و وهختی شهربکی مولکی وی ژنکه بوخو ئینا و پشکا خو یا مولکی کره مهرا ژنکی .
 (أَخَذَهُ الشَّفِيعُ بِمَهْرِ الْمِثْلِ) شوفعه دار دئی پشکا وی بوخو زفرینیت و تمهتی مهرا ژنکیت وه کی وی ژنکی و دئی مهرا ژنکی بهاکن نه مولکی ودی پارا دته ژنکی .
 (وَإِنْ كَانَ الشُّفْعَاءُ جَمَاعَةً) و هه که نه ف پشکیت شوفعه دار گلهک بن .
 (اسْتَحَقُّوَهَا عَلَى قَدْرِ الْأَمْلاكِ) فیجا ههر نیکی تمهتی پشکا خو حقی شوفعی بی هدی چ پیچهک یان گلهک .

[أَحْكَامُ الْقِرَاضِ]

۱۷ - فَضْلٌ : وَلِلْقِرَاضِ أَرْبَعَةٌ شَرَائِطٌ :

- ۱ - أَنْ يَكُونَ عَلَى نَاضٍ مِنَ الدَّرَاهِمِ وَالِدَّنَانِيرِ . ۲ - وَأَنْ يَأْذَنَ رَبُّ الْمَالِ لِلْعَامِلِ فِي التَّصَرُّفِ مُطْلَقًا أَوْ فِيمَا لَا يَنْقَطِعُ وُجُودُهُ غَالِبًا . ۳ - وَأَنْ يَشْتَرِطَ لَهُ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنَ الرَّبْحِ . ۴ - وَأَنْ لَا يُقَدَّرَ بِمُدَّةٍ .
- وَلَا ضَمَانَ عَلَى الْعَامِلِ إِلَّا بَعْدُوانٍ . وَإِذَا حَصَلَ رِبْحٌ وَخُسْرَانٌ .. جَبْرُ الْخُسْرَانِ بِالرَّبْحِ .

۱۷ - (فَضْلٌ) نافرنا هه قدى ، دى به حسى قهرزى بو تيجارهت بى كرنى كهت .

(وَلِلْقِرَاضِ أَرْبَعَةٌ شَرَائِطٌ) و بو دوروستيا قهرزى بو تيجارهت بى چار شهرت بيت ههين .

۱ - (أَنْ يَكُونَ عَلَى نَاضٍ مِنَ الدَّرَاهِمِ وَالِدَّنَانِيرِ) بشهرتى قهرزى وانا بو تيجارهت بى لسهر پارايت چ ژزيفى بيت چ ژزيرى بيت ، چ بهرانبهرى وان ژپارى كاغزى ژى بيت وه كى پارى فى كافي .

۲ - (وَأَنْ يَأْذَنَ رَبُّ الْمَالِ لِلْعَامِلِ فِي التَّصَرُّفِ مُطْلَقًا) وبشهرتى خودانى مالى دهستيريا رينجه بهرى (عاملى) بدهت بكرنا مه عامله تى بى قهيدو شهرت .

(أَوْ فِيمَا لَا يَنْقَطِعُ وُجُودُهُ غَالِبًا) يان هه كه متايهك (يان تشتهك) خاسكر بو كرين و فروتنى قيت تشته كى وهسا بيت كو ههمى وهختيت سالى ههبيت (وه كى : گه نى ، يان جهى ، يان جلكى ...).

۳ - (وَأَنْ يَشْتَرِطَ لَهُ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنَ الرَّبْحِ) وب شهرتى خودانى مالى بارا (عاملى) ژفايدهى ديار بكهت چ نيغه كى يان سيكى يان كيتمز يان زيدهتر .

۴ - (وَأَنْ لَا يُقَدَّرَ بِمُدَّةٍ) وبشهرتى چو وهختا بو مه عامله تا وى نه دانيت ، نه نيژيك و نه دير .

(وَلَا ضَمَانَ عَلَى الْعَامِلِ إِلَّا بَعْدُوانٍ) وچو غهرامهت لسهر عاملى نينه نهو تينه دوژمناتى وخهم سارى بكهت (يان بناصيت وى بن).

(وَإِذَا حَصَلَ رِبْحٌ وَخُسْرَانٌ) وهه كه هات و فايده و خوسارهت ههردو چيون .

(جَبْرُ الْخُسْرَانِ بِالرَّبْحِ) دى هينگى خوسارهتى ژ فايدهى تهمام كهن و هه كه فايده چينه بو هينگى خوسارهت دى ژ خودانى پارا بيت ودى ژ راست مالى وى تينه كيم كرن .

[يه عنى : خودانى مالى دى بمالى خو خوسارهت بيت ، و عامل دى ب زهجهتا خو خوسارهت بيت]

[أَحْكَامُ الْمُسَاقَاةِ]

۱۸ - فَضْلٌ : وَالْمُسَاقَاةُ جَائِزَةٌ عَلَى النَّخْلِ وَالْكَرْمِ ، وَلَهَا شَرْطَانِ :

أَحَدُهُمَا : أَنْ يُقَدَّرَهَا بِمُدَّةٍ مَعْلُومَةٍ .

وَالثَّانِي : أَنْ يُعَيَّنَ لِلْعَامِلِ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنَ الثَّمَرَةِ .

ثُمَّ الْعَمَلُ فِيهَا عَلَى ضَرْبَيْنِ :

عَمَلٌ يَعُودُ نَفْعُهُ إِلَى الثَّمَرَةِ ، فَهُوَ عَلَى الْعَامِلِ .

وَعَمَلٌ يَعُودُ نَفْعُهُ إِلَى الْأَرْضِ ، فَهُوَ عَلَى رَبِّ الْمَالِ .

۱۸ - (فَصْلٌ) نافرې ههژدی ، دى به حسې رهزفانې و نأفدانا داروبارى كهت .

(وَالْمُسَاقَاةُ جَائِزَةٌ عَلَى النَّخْلِ وَالْكَرْمِ) و نأفدانا دار قهسپا و میوا یا دوروسته .

(وَلَهَا شَرْطَانِ) بهلى دو شهرتیت بو ههین .

۱- (أَحَدُهُمَا : أَنْ يُقَدَّرَهَا بِمُدَّةٍ مَعْلُومَةٍ) شهرتې ئیکې : خودانې جنیکې یان رهزی وهختې سه خبیړ کرنې و نأفدانې بو کهراخی دیار و نأشکرا بکهت .

۲- (وَالثَّانِي : أَنْ يُعَيَّنَ لِلْعَامِلِ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنَ الثَّمَرَةِ) و شهرتې دووې : باهرا کهراخی ژبه ر خورې

وې جنیکې یان وی رهزی بو دیارو نأشکرا بکهت ، چ نیفا بهر خورې بیت چ کیتر بیت چ زیده تر بیت .

(ثُمَّ الْعَمَلُ فِيهَا عَلَى ضَرْبَيْنِ) پشتی هینگی شول و کارې وې جنیکې یان وی رهزی لسهر دو جورانه .

(عَمَلٌ يَعُودُ نَفْعُهُ إِلَى الثَّمَرَةِ) شوله کى یې هدی فایدې وى بهس بو بهر خورې جنیکې یه یان رهزی

یه وې سالى .

(فَهُوَ عَلَى الْعَامِلِ) نهو شول و کار خه ما کهراخی نه ، وه کی کهزاخی ، و پاقر کرنا جوکا ، و چینی و دورینی ،

ومزهیت کرنې ، وهشک کرنې .

(وَعَمَلٌ يَعُودُ نَفْعُهُ إِلَى الْأَرْضِ) وشوله کى دى یې هدی فایدې وى بو عهردى یه و پاشه روژا مولکى یه .

(فَهُوَ عَلَى رَبِّ الْمَالِ) نهو شول و کار خه ما خودانې جنیکې یه یان رهزی یه ، وه کی تهعان کرنا جنیکې یان

رهزی یان بیستانى ، یان کولانا بیره کا نأفې ، یان چیکرنا جووې .

[أَحْكَامُ الْإِجَارَةِ]

۱۹ - فَضْلٌ : وَكُلُّ مَا أَمَكَنَ الْإِنْتِفَاعُ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ .. صَحَّتْ إِجَارَتُهُ إِذَا قُدِّرَتْ مَنَفَعَتُهُ بِأَحَدِ أَمْرَيْنِ ، بِمُدَّةٍ أَوْ عَمَلٍ .
وَإِطْلَاقُهَا يَقْتَضِي تَعْجِيلَ الْأُجْرَةِ إِلَّا أَنْ يُشْتَرَطَ التَّأْجِيلُ .
وَلَا تَبْطُلُ الْإِجَارَةُ بِمَوْتِ أَحَدِ الْمُتَعَاقِدَيْنِ ، وَتَبْطُلُ بِتَلْفِ الْعَيْنِ الْمُسْتَأْجَرَةِ .
وَلَا ضَمَانَ عَلَى الْأَجِيرِ إِلَّا بَعْدَ وَاوٍ .

۱۹ - (فَضْلٌ) نافران نوزدی ، دی به حسنی ئیجاری (کری) کت .

(وَكُلُّ مَا أَمَكَنَ الْإِنْتِفَاعُ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ .. صَحَّتْ إِجَارَتُهُ) وههه تشته کی فایده ژئی بیته وههه گرتن ودگهل مانا عینیی وی و زهعی نهییت و بمینت ، دوروسته وی تشتی بدهته ب کری ، وه کی دهواره کی بدهتهف ئیکی ب کری بو سواربونیی ، یان زهقیه کی بو چاندنی .

(إِذَا قُدِّرَتْ مَنَفَعَتُهُ) بهلی بشهرتی فایدیت وی تشتی دگریدایین .

(بِأَحَدِ أَمْرَيْنِ) ب ئیک ژدوو تشتافه .

۱- (بِمُدَّةٍ) گریدان ب وهخته کی فه ، وه کی بیژیت ، ههیفه کی ، یان ساله کی .

۲- (أَوْ عَمَلٍ) یان ب شول و کاری فه ، وه کی بیژیت تودی بومن هزار لبنا فه گوھیژی ژفلان جهی بو فلان جهی ب دهه دینارا .

(وَإِطْلَاقُهَا يَقْتَضِي تَعْجِيلَ الْأُجْرَةِ) وههکه بازاری ئیجاری بی بی شهرت بیت [یهعنی بهحسنی حازر یان بدهین نههاته کرن] هینگی قیت کریاوی حازر بدهتی .

(إِلَّا أَنْ يُشْتَرَطَ التَّأْجِيلُ) ئیدلا نهو تینه بکهنه شهرت بدهین بیت ، هینگی قیت لوی وهختی حهقی وی بدهتی .

(وَلَا تَبْطُلُ الْإِجَارَةُ بِمَوْتِ أَحَدِ الْمُتَعَاقِدَيْنِ) و ئیجاره (یان کری) بهطال نابیت ب مرنا ئیکی ژههردوکا ، بو زاین: خودانی مالی دیبژنی (موئهجیر) ویی کری داری دیبژنی (موسستهئجیر) .

(وَتَبْطُلُ بِتَلْفِ الْعَيْنِ الْمُسْتَأْجَرَةِ) وبازاری وانا بی ئیجاری دی بهطال بیت ، بنه مانا عینیی وی تشتی نهوی دایه ب کری ، وه کی ههرفینا خانی ، یان مرنا دهواری ، بازاری وهختی مایی دی بهطال بیت نهیی وهختی چوبی وبوری نهو بهطال نابیت .

(وَلَا ضَمَانَ عَلَى الْأَجِيرِ إِلَّا بَعْدَ وَاوٍ) و غهرامهت ناکهفته سهه کری داری ، نهو تینه بناسییت وی بن .

(۱) [أَحْكَامُ الْجَعَالَةِ]

۲۰ - فَضْلٌ : وَالْجَعَالَةُ جَائِزَةٌ ، وَهُوَ أَنْ يَشْتَرِطَ فِي رَدِّ ضَالَّتِهِ عِوَضًا مَعْلُومًا ، فَإِذَا رَدَّهَا .. اسْتَحَقَّ ذَلِكَ الْعِوَضَ الْمَشْرُوطَ .

[الْمُخَابَرَةُ ^(۲) وَالْمُزَارَعَةُ ^(۳)] :

۲۱ - فَضْلٌ : وَإِذَا دَفَعَ إِلَى رَجُلٍ أَرْضًا لِيَزْرَعَهَا وَشَرَطَ لَهُ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنْ رَيْعِهَا .. لَمْ يَجْزُ . وَإِنْ أَكْرَاهُ إِيَّاهَا بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ أَوْ شَرَطَ لَهُ طَعَامًا مَعْلُومًا فِي ذِمَّتِهِ .. جَازَ .

۲۰ - (فَضْلٌ) ناڤرا بیستی ، دئی به حسنی دانا مالہ کی کہت بو وی کہسی تشته کی بهرزه بوی بو خودانی بزفری نیت .

(وَالْجَعَالَةُ جَائِزَةٌ، وَهُوَ) و جهعالت دوروسته ، و نهو ژی نهوه .
(أَنْ يَشْتَرِطَ فِي رَدِّ ضَالَّتِهِ عِوَضًا مَعْلُومًا) ئیک بهرامبری فه گیرانا بهرزه بویه کی خو شهرته کی لسهر خو فه بریت بو وی کہسی نهوی بهرزه بویی وی بو بینیت .
(فَإِذَا رَدَّهَا) فیجا هدر وهخته کی نهو تشت بو خودانی زفراند .
(اسْتَحَقَّ ذَلِكَ الْعِوَضَ الْمَشْرُوطَ) دئی فدر بیت لسهر وی نهو تشتی وی گوتی و کریه شهرت بدهتی .
[الْمُخَابَرَةُ وَالْمُزَارَعَةُ]:

۲۱ - (فَضْلٌ) ناڤرا بیست و ئیکی ، دئی به حسنی کهراخی و مریاتیا دهخل ودانی کهت (وَإِذَا دَفَعَ إِلَى رَجُلٍ أَرْضًا لِيَزْرَعَهَا) و وهختی ئیک نهردی خو بدهتهف ئیکی بکهراخی ، چ توف ژ کهراخی بیت ، یان ژ خودانی ملکی بیت دا ب چینیت .
(وَشَرَطَ لَهُ جُزْءًا مَعْلُومًا مِنْ رَيْعِهَا .. لَمْ يَجْزُ) وب کهته شهرت بو کهراخی بارچه کی ژ بهر خوری وی نهردی ، نهف بازاره نه بی دوروسته ^(۴) .
(وَإِنْ أَكْرَاهُ إِيَّاهَا بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ) و هه که مولکی خو بدهته ب کری ب پاره .
(أَوْ شَرَطَ لَهُ طَعَامًا مَعْلُومًا فِي ذِمَّتِهِ .. جَازَ) یان بکهته شهرت بو کهراخی دهخل دانه کی و دیار بکهت چه نداتیا وی دهخل ودانی ، هوسا دوروسته چونکی دبنه ئیجاره .

(۱) (الْجَعَالَةُ) هه که تشتی مروقه کی بهرزه بو ، فیجا بیژیت هدر کهسی بومن بینت نهز دئی هنده مالی یان فلان تشتی دهمی .

(۲) (الْمُخَابَرَةُ) نهوه مروقه که دهخل ودانه کی ل نهردی ئیکی بچینیت ، بهرخوهر بو ههر دوکا ، و توف ژ کهراخی بیت .

(۳) (وَالْمُزَارَعَةُ) نهوه مروقه که دهخل ودانه کی ل نهردی ئیکی بچینیت ، بهرخوهر بو ههر دوکا ، و توف ژ خودانی نهردی بیت .

(۴) بهلی ئیمامی نهوهوی ، و (ابن المنذر) دیژن : ههر دو جوریت کهراخی ددوروستن ، چ موخابه ره یان موزاره عه .

[أَحْكَامُ إِحْيَاءِ الْمَوَاتِ]

۲۲ - فَضْلٌ : وَإِحْيَاءُ الْمَوَاتِ جَائِزٌ بِشَرْطَيْنِ :

۱ - أَنْ يَكُونَ الْمُحْيِي مُسْلِمًا . ۲ - وَأَنْ تَكُونَ الْأَرْضُ حُرَّةً لَمْ يَجْرَ عَلَيْهَا

مِلْكٌ لِمُسْلِمٍ . وَصِفَةُ الْإِحْيَاءِ : مَا كَانَ فِي الْعَادَةِ عِمَارَةً لِلْمُحْيَا .

وَيَجِبُ بَذْلُ الْمَاءِ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ :

۱ - أَنْ يَفْضَلَ عَنْ حَاجَتِهِ . ۲ - وَأَنْ يَحْتَاجَ إِلَيْهِ غَيْرُهُ لِنَفْسِهِ أَوْ لِبَهِيمَتِهِ .

۳ - وَأَنْ يَكُونَ مِمَّا يُسْتَخْلَفُ فِي بَيْتٍ أَوْ عَيْنٍ .

۲۲ - (فَضْلٌ) نافر ا بیست و دووی ، دی به حسنی نافر کرن و عیمارهت کرنا چولی و نهرده کی بی خودان کهت .

(وَإِحْيَاءُ الْمَوَاتِ جَائِزٌ بِشَرْطَيْنِ) و ساخ کرن و عیمارهت کرنا عهردی چول و بیخودان دوروسته بهلی ب دوو شهرتا .

۱ - (أَنْ يَكُونَ الْمُحْيِي مُسْلِمًا) بشهرتی نهو مروفتی وی نهردی بوخو چیدکهت موسلمان بیت .

۲ - (وَأَنْ تَكُونَ الْأَرْضُ حُرَّةً) و بشهرتی نهو نهردی بی نازاد بیت و بی خودان بیت .

(لَمْ يَجْرَ عَلَيْهَا مِلْكٌ لِمُسْلِمٍ) و بهری هینگی (نانکو بهری چیکرنا وی) مولکی بی چو موسلمانا نه بیت .

(وَصِفَةُ الْإِحْيَاءِ : مَا كَانَ فِي الْعَادَةِ عِمَارَةً لِلْمُحْيَا) و نیشانی ب حدی نینانی و عیمارهت کرنا نهردی ، نهوه

کو وی نهردی و هسا عیمارهت بکهت ، وه کی عورف و عهدهتیت خه لکی وی جهی ، بو عیمارهت کرنا

مولکیت هوسا ، و هه که نهو نهرد ب وی رهنگی عیمارهت کر ، نهو نهرد دی شونیکا بیته مولکی وی

بدوروستی .

(وَيَجِبُ بَذْلُ الْمَاءِ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) و واجبه لسهر خودانیت نافی کو نافی به لاش بدهنه موحتاجا

بهلی ب سی شهرتا :

۱ - (أَنْ يَفْضَلَ عَنْ حَاجَتِهِ) شهرتی نیکی نهو ناف یا زیده بیت ژموحتاجییت وی .

۲ - (وَأَنْ يَحْتَاجَ إِلَيْهِ غَيْرُهُ لِنَفْسِهِ أَوْ لِبَهِيمَتِهِ) و شهرتی دووی نهوی موحتاجی نافی بو فه خارنا وی بیت یان

فه خارنا حیوانیت وی بیت .

۳ - (وَأَنْ يَكُونَ مِمَّا يُسْتَخْلَفُ فِي بَيْتٍ أَوْ عَيْنٍ) و شهرتی سی نهو ناف نهو بیت کو بزیت و زیده بیت چ بیر

بیت چ کانی بیت .

[أَحْكَامُ الْوَقْفِ]

۲۳ - فَضْلٌ : وَالْوَقْفُ جَائِزٌ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ :

- ۱ - أَنْ يَكُونَ مِمَّا يُتَمَعُّ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ . ۲ - وَأَنْ يَكُونَ عَلَى أَصْلِ مَوْجُودٍ وَفَرَعٍ لَا يَنْقَطِعُ . ۳ - وَأَنْ لَا يَكُونَ فِي مَحْظُورٍ .
- وَهُوَ عَلَى مَا شَرَطَ الْوَاقِفُ مِنْ تَقْدِيمٍ ، أَوْ تَأْخِيرٍ ، أَوْ تَسْوِيَةٍ ، أَوْ تَفْضِيلٍ .

۲۳ - (فَضْلٌ) ناڤرا بیست و سی ، دی به حسنی راگرتا مالی کهت بو خودی ، کو دبیژنی (وهقف)

(وَالْوَقْفُ جَائِزٌ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) و وهقف کرنا مولکی یا دوروسته بهلی ب سی شهرتا .

۱ - (أَنْ يَكُونَ مِمَّا يُتَمَعُّ بِهِ مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ) شهرتی نیکی ، نهو تشت نهو بیت نهوی مه نفعهت ژی بیتنه دیتن ، وعهینی وی نهته لفیت و زهعی نه بیت وه کی خانی ، و رهزی ، و کتیبا ... وههتا دوماهی .

۲ - (وَأَنْ يَكُونَ عَلَى أَصْلِ مَوْجُودٍ وَفَرَعٍ لَا يَنْقَطِعُ) و شهرتی دوی نهو وهقف لسهر تشته کی یان هنده کهسا وهختی وهقفی دکهت نهو دحازر و مه وجود بن ، ونهسلا وان ژی ههر بمینیت ، ههروه کی بیژیت نهف ماله من کره وهقف بو فهقیرا ، چونکی فهقیر ههر بیت ههین .

۳ - (وَأَنْ لَا يَكُونَ فِي مَحْظُورٍ) وشهرتی سی ، نهف ماله نهئینه وهقف کرن و صدف کرن بو تشته کی حهرام و گونهه ، وه کی ناڤا کرنا دیره کی بو عیادهتی .

(وَهُوَ عَلَى مَا شَرَطَ الْوَاقِفُ) ونهو تشتی هاتیه وهقف کرن ، قیت لدیف شهرت و گوتیت خودانی وهقفی بیت .

(مِنْ تَقْدِيمٍ ، أَوْ تَأْخِيرٍ ، أَوْ تَسْوِيَةٍ ، أَوْ تَفْضِيلٍ) وه کی هنده کاف پیش بیخیت و بیژیت بو عیالی من بی تهقواتر و باشتر ، یان نهف وهقفه بو عیالی من هه که نهو نهمان بو عیالی وان ، یان من نهف وهقفه دا عیالی خو وه کی نیک کور و کچا بی فارق وجوداهی ، یان من نهف وهقفه وهقف کر بو عیالی خو بهلی بو زه لاما ژ ته مهت دوو بارا ژنکا .

[أَحْكَامُ الْهَبَةِ]

۲۴ - فَضْلٌ : وَكُلُّ مَا جَازَ بَيْعُهُ .. جَازَتْ هِبَتُهُ .

وَلَا تَلْزَمُ الْهَبَةُ إِلَّا بِالْقَبْضِ ، وَإِذَا قَبَضَهَا الْمَوْهُوبُ لَهُ .. لَمْ يَكُنْ لِلْوَاهِبِ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ وَالِدًا .

[فَرَعٌ] : وَإِذَا أَعْمَرَ شَيْئًا أَوْ أَرْقَبَهُ .. كَانَ لِلْمُعْمَرِ أَوْ لِلْمُرْقَبِ وَلِوَرَثَتِهِ مِنْ بَعْدِهِ .

۲۴ - (فَضْلٌ) : ناقرا بیست و چاری ، دی به حسی خهلات و دیاریا کهت .

(وَكُلُّ مَا جَازَ بَيْعُهُ .. جَازَتْ هِبَتُهُ) و ههر تشته کی دوروست بیت فروتنا وی دوروسته بخهلات و دیاری بیته دان .

(وَلَا تَلْزَمُ الْهَبَةُ إِلَّا بِالْقَبْضِ) وهیه لازم و فهرز ناییت ههتا وی هییی خودان بوخو وهردگریت .

(وَإِذَا قَبَضَهَا الْمَوْهُوبُ لَهُ) وهختی خهلات گهشته دهستی وی کهسی نهوی بو هاتیه هنارتن .

(لَمْ يَكُنْ لِلْوَاهِبِ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ وَالِدًا) ناچییت بو خودانی هییی نهو هییا خوب زفرینیت

و لیقه بییت ، چونکی لیقه بون پستی هینگی یا حهرامه و چیناییت ، ژبلی کو هه که خودانی هییی

باب بیت یان دهیک بیت ، یان باپیر بیت ، یان داپیر بیت ، بو فانا حهقی هه ی هییا خوب زفرینن

پستی وهرگرتنا هییا وان .

(وَإِذَا أَعْمَرَ شَيْئًا أَوْ أَرْقَبَهُ) وههر وهختی نیکی تشتهک پیشکیشی نیکی کر ، بشهرتی هندی ساخ بیت بو

وی بیت ، یان بشهرتی ههر کهسی ژهردو کا بهری بییدی بمریت نهو تشت بو بی دی بیت .

(كَانَ لِلْمُعْمَرِ أَوْ لِلْمُرْقَبِ وَلِوَرَثَتِهِ مِنْ بَعْدِهِ) نهو تشت ب نیكجاری و بدیماهی بو وی مروقی یه و پستی مرنا

وی زی بو وارسیت وی یه ، و نییدی ب چورهنگا بو خودانی کهفن نازقریت .

[أَحْكَامُ اللَّقْطَةِ]

۲۵ - فَضْلٌ : وَإِذَا وَجَدَ لُقْطَةً فِي مَوَاتٍ أَوْ طَرِيقٍ ، فَلَهُ أَخْذُهَا أَوْ تَرْكُهَا ،
وَأَخْذُهَا أَوْلَىٰ مِنْ تَرْكِهَا إِنْ كَانَ عَلَىٰ ثِقَةٍ مِنَ الْقِيَامِ بِهَا . وَإِذَا أَخْذَهَا ..
وَجَبَ عَلَيْهِ أَنْ يَعْرِفَ سِتَّةَ أَشْيَاءَ :

- ۱ - وَعَاءَهَا . ۲ - وَعِفَاصُهَا . ۳ - وَوِكَاءُهَا . ۴ - وَجِنْسُهَا .
- ۵ - وَعَدَدُهَا . ۶ - وَوَزْنُهَا .
- وَيَحْفَظُهَا فِي حِرْزٍ مِثْلِهَا .

۲۵ - (فَصْلٌ) ناڤرا بیست و پینجی ، دی به حسنی دیتنا تشتی کتی و بهرزه بوی کت .
(وَإِذَا وَجَدَ لُقْطَةً فِي مَوَاتٍ أَوْ طَرِيقٍ) و هه که ئیکی تشتهك دیت ل چوله کی ، یان دریکه کی دا .
(فَلَهُ أَخْذُهَا أَوْ تَرْكُهَا) فیجا بوی ههیه هه لگرت ، و بوی ههیه نه هه لگرت ، ییب که یفا خویه .
(وَأَخْذُهَا أَوْلَىٰ مِنْ تَرْكِهَا) و هه لگرتنا وی باشتره ژ نه هه لگرتنا وی و هیلانا وی .
(إِنْ كَانَ عَلَىٰ ثِقَةٍ مِنَ الْقِيَامِ بِهَا) بهلی بشهرتی باوهری بخو ههیت کو دی وه کی شه ریه تی گوتی بی رابیت .
(وَإِذَا أَخْذَهَا .. وَجَبَ عَلَيْهِ أَنْ يَعْرِفَ سِتَّةَ أَشْيَاءَ) و فیجا هه که نهو تشت راکر فیث شهش تشتا ژئی
بزایت ، نهو ژئی نه فنه :

- ۱ - (وِعَاءَهَا) ئامانی وی تشتی بزایت .
- ۲ - (وَعِفَاصُهَا) و عیفاص ژئی ئامانه ، بهلی کا چ ئامانه ، که قله یان چانطیه ، یان ظه رفه ، وهوصا .
- ۳ - (وَوِكَاءُهَا) و دهرینی وی ژئی بزایت ، وه کی ئاشیژنی یان قهینانی .
- ۴ - (وَجِنْسُهَا) و توحی وی ژئی وه کی بزایت پاره نه ، یان زاده ، یان جلکن .
- ۵ - (وَعَدَدُهَا) و هه ژمارا واژی بزایت کا چهندن .
- ۶ - (وَوَزْنُهَا) و کیشان و سهنگا وی ژئی بزایت .
- (وَيَحْفَظُهَا فِي حِرْزٍ مِثْلِهَا) و بشهرتی وی تشتی هه لگرت و محافزه کت لجهی محافزه کرنا تشتی وه کی وی ،
وخه مساری تییدا نه کت .

ثُمَّ إِذَا أَرَادَ تَمَلُّكَهَا .. عَرَفَهَا سَنَةً عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ وَفِي الْمَوْضِعِ الَّذِي وَجَدَهَا فِيهِ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ صَاحِبَهَا .. كَانَ لَهُ أَنْ يَتَمَلَّكَهَا بِشَرَطِ الضَّمَانِ .
وَاللُّقْطَةُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَضْرُبٍ :

أَحَدُهَا : مَا يَبْقَى عَلَى الدَّوَامِ ، فَهَذَا حُكْمُهُ .

وَالثَّانِي : مَا لَا يَبْقَى ، كَالطَّعَامِ الرَّطْبِ : فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَكْلِهِ وَغُرْمِهِ ، أَوْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ .

وَالثَّلَاثُ : مَا يَبْقَى بِعِلَاجٍ ، كَالرُّطْبِ : فَيَفْعَلُ مَا فِيهِ الْمَصْلَحَةُ مِنْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ ، أَوْ تَجْفِيفِهِ وَحِفْظِهِ .

(ثُمَّ إِذَا أَرَادَ تَمَلُّكَهَا) پاشی هه که فیا بکته مولکی خو ، و بخوراکهت ، یان بو خودانی حیفظ کهت .

(عَرَفَهَا سَنَةً عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ) پسیارا خودانی وی بکته ساله کی لبر دهه گه هیت مزگه فتا .

(وَفِي الْمَوْضِعِ الَّذِي وَجَدَهَا فِيهِ) و لوی جهی نهوی نهو تشت لی دیتی ، و لناف کوم و دیوانا پسیار بکته

(فَإِنْ لَمْ يَجِدْ صَاحِبَهَا) فیجا هه که خودانی وی نه دیت و پهیدا نه بوو .

(كَانَ لَهُ أَنْ يَتَمَلَّكَهَا بِشَرَطِ الضَّمَانِ) هینگی بو وی هه یه وی تشتی بوخو هه لگرت ، بهلی بشه رتی خه رامه تا

وی تشتی لسهه وی بیت ، چی گاغا خودانی وی پهیدا بو فیته رازی بکته .

(وَاللُّقْطَةُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَضْرُبٍ) و نهو تشتی تینه دیتن لسهه چار جورانن (توهمانن)

۱- (أَحَدُهَا : مَا يَبْقَى عَلَى الدَّوَامِ ، فَهَذَا حُكْمُهُ) بی نیکی نهو تشتی بهردهوام بمینیت و خراب نه بیت ، نه فا مه گوتی حو کمئی وی یه .

۲- (وَالثَّانِي : مَا لَا يَبْقَى ، كَالطَّعَامِ الرَّطْبِ) ویی دوئی نهو تشتی نه بمینیت و خراب بیت وه کی تشتی خارنی ویی تهر (وه کی فیقی) .

(فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَكْلِهِ وَغُرْمِهِ ، أَوْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ) فیجا نهو بی ب که یفا خویه ژکرنا دوو تشتا نیک

ژهر دوکا بکته ، هه زکته دی بهاکته و دی خوت ، و هه زکته دی فروشیت و پاری وی هه لگرت ،

وهه که خودانی وی پهیدا بو دی دهته فی، وهه که پهیدانه بو نهو بخو دی خوت .

۳- (وَالثَّلَاثُ : مَا يَبْقَى بِعِلَاجٍ ، كَالرُّطْبِ) ویی سیی نهو تشتی بمینیت بهلی ههوجهی هه لگرتی یه وه کی روطه با

وو هکی تری . وهه که خودانی وی پهیدا بو دی دهته فی، وهه که پهیدانه بو نهو بخو دی خوت .

(فَيَفْعَلُ مَا فِيهِ الْمَصْلَحَةُ) فیجا هینگی کا چ تشت باشتره دی وی کهت .

(مِنْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ) چ بفروشیت و پاری وی لدهف خو هه لگرت .

(أَوْ تَجْفِيفِهِ وَحِفْظِهِ) یان هه شبکهت و لدهف خو هه لگرت هه تا خودانی وی پهیدا دیت .

وَالرَّابِعُ : مَا يَحْتَاجُ إِلَى نَفَقَةٍ ، كَالْحَيَوَانِ ، وَهُوَ ضَرْبَانِ :

۱ - حَيَوَانٌ لَا يَمْتَنِعُ بِنَفْسِهِ : فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَكْلِهِ وَغُرْمِ ثَمَنِهِ ، أَوْ تَرْكِهِ وَالتَّطَوُّعِ بِالْإِنْفَاقِ عَلَيْهِ ، أَوْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ .

۲ - وَحَيَوَانٌ يَمْتَنِعُ بِنَفْسِهِ : فَإِنْ وَجَدَهُ فِي الصَّحْرَاءِ تَرَكَهُ ، وَإِنْ وَجَدَهُ فِي الْحَضَرِ .. فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ الْأَشْيَاءِ الثَّلَاثَةِ فِيهِ .

۴- (وَالرَّابِعُ : مَا يَحْتَاجُ إِلَى نَفَقَةٍ، كَالْحَيَوَانِ) وبي چارئي نهو تشتي هه و جهي خه رجي و مه صره في بيت لي بيته كرن وه كي حه يونه تي كو نالفي بده تي .

(وَهُوَ ضَرْبَانِ) نهو زي دوو جورن (دوو توخمن) .

۱- (حَيَوَانٌ لَا يَمْتَنِعُ بِنَفْسِهِ) نهو حه يوني نه شيت به ره قاني ژخو بکته ، وه كي ميهي و بزني و گولكي .
 أ- (فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَكْلِهِ وَغُرْمِ ثَمَنِهِ) فيجا نهو بي ب كه يفا خويه ، هه زكي دي بها كته و دي خوت ، و پاري وي دي مينته لدهف وي ههر وه ختي خوداني وي لي پهدابو فيت رازي كته .

ب- (أَوْ تَرْكِهِ وَالتَّطَوُّعِ بِالْإِنْفَاقِ عَلَيْهِ) يان بهيليت وب خيرا خو به لاش خودان كته .

ج- (أَوْ بَيْعِهِ وَحِفْظِ ثَمَنِهِ) يان بفروشيت و پاري وي لنك خو ب پاريزيت، هه كه خودان لي پهدابو وي رازي كته .

۲- (وَحَيَوَانٌ يَمْتَنِعُ بِنَفْسِهِ) و حه يونه ك بي هه ي ، نهو ب خو دشيت به ره قاني ژخو بکته وه كي چيشترئ وهه سپي و ماهيني .

(فَإِنْ وَجَدَهُ فِي الصَّحْرَاءِ تَرَكَهُ) فيجا هه كه نهف حه يوني هوسا لسه حرائي و چولي بينيت فيت بهيليت ونه ئي نيت چونكي و جا وي بي نينه .

(وَإِنْ وَجَدَهُ فِي الْحَضَرِ .. فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ الْأَشْيَاءِ الثَّلَاثَةِ فِيهِ) وهه كه نهف جوره حه يونه لناف ئافاهيا ديت، هينگي ئيك ژوان هه رسي تشتا نهو يت مه گوتين دي لگهل بكار ئينيت :

۱- سه ر زي كته و بخوت و بيته خه رامهت لسهر وي .

۲- يان به لاش خودان بکته بو خيرا خو .

۳- يان بفروشيت و پاري وي هلگريت هه كه جاره كي خودان لي پهدابو وي رازي بکته .

[أَحْكَامُ اللَّقِيطِ]

۲۶ - فَضْلٌ : وَإِذَا وُجِدَ لَقِيطٌ بِقَارِعَةِ الطَّرِيقِ .. فَأَخْذُهُ وَتَرْبِيتُهُ وَكَفَالَتُهُ وَاجِبَةٌ عَلَى الْكِفَايَةِ ، وَلَا يُقْرَأُ إِلَّا فِي يَدِ أَمِينٍ .
فَإِنْ وُجِدَ مَعَهُ مَالٌ أَنْفَقَ عَلَيْهِ الْحَاكِمُ مِنْهُ ، وَإِنْ لَمْ يَوْجَدْ مَعَهُ مَالٌ فَانْفَقْتُهُ فِي بَيْتِ الْمَالِ •

۲۶ - (فَضْلٌ) نافر ا بیست وشهشی ، دی به حسنی دیتنا بچیکی هاتیه هافیتن و بی خودان کهت .
(وَإِذَا وُجِدَ لَقِيطٌ بِقَارِعَةِ الطَّرِيقِ) وهه که بچیکهک هاته دیتن لسهر ریکه کی یان لبر دهر گههی مزگهفته کی بی بی خودان .
(فَأَخْذُهُ وَتَرْبِيتُهُ وَكَفَالَتُهُ وَاجِبَةٌ عَلَى الْكِفَايَةِ) فیجا هه لگرتنا وی ، و خودان کرنا وی ، فهرزول کیفایه ته (یه عنی فیت نیک بی رابیت دا گونهه لسهر هه میا رابیت).
(وَلَا يُقْرَأُ إِلَّا فِي يَدِ أَمِينٍ) ونائیته هیلان ددهستی هدر کهسه کی دا بیت ، بهلی دی ته سلیمی زهلامه کی موسلمان ویی نه مین کهن کو جهی باوه ری بیت بو خودان کرن و ته ریباوی .
(فَإِنْ وُجِدَ مَعَهُ مَالٌ) فیجا هه که پارهک یان مالک لگهل وی بچیکی هه بیت .
(أَنْفَقَ عَلَيْهِ الْحَاكِمُ مِنْهُ) وی مالی دی ب نه مرئی حاکمی لی خرج کهن ، و پی خودان کهن .
(وَإِنْ لَمْ يَوْجَدْ مَعَهُ مَالٌ) وهه که چو مال وچو پاره لگهل نه بن .
(فَنَفَقْتُهُ فِي بَيْتِ الْمَالِ) فیجا مه صره فی وی بچیکی دی نیته دان ژ (به یتول مالی) خه زینا دهوله تا نیسلامی ، وهه که (به یتول مال) نه بیت ، هینگی نه فقهی وی لسهر زهنگینیت موسلمانایه ، هه که نه فی خودان دکهت بی فه قیر و بی حال بیت .
• یو زانین: حاکمی شرعی دی بفان کارا رابیت یان وه کیلی وی نه کهسه کی دی .

[أَحْكَامُ الْوَدِيعَةِ]

۲۷ - فَضْلٌ : وَالْوَدِيعَةُ أَمَانَةٌ ، وَيُسْتَحَبُّ قَبُولُهَا لِمَنْ قَامَ بِالْأَمَانَةِ فِيهَا ، وَلَا يَضْمَنُ إِلَّا بِالتَّعَدِّيِّ ، وَقَوْلُ الْمُودِعِ مَقْبُولٌ فِي رَدِّهَا عَلَى الْمُودِعِ ، وَعَلَيْهِ أَنْ يَحْفَظَهَا فِي حِرْزِ مِثْلِهَا ، وَإِذَا طُولِبَ بِهَا فَلَمْ يُخْرِجْهَا مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهَا حَتَّى تَلْفَتْ .. ضَمِنَ .

۲۷ - (فَضْلٌ) نافر ا بیست و حرفتی ، دی به حسنی وی تشتی ئیمانته کت .

(وَالْوَدِيعَةُ أَمَانَةٌ) و نهو تشتی ئیک دانیته نک مروقه کی دا بوب پاریزیت نهو تشت ئیمانته لدهف وی .
(وَيُسْتَحَبُّ قَبُولُهَا لِمَنْ قَامَ بِالْأَمَانَةِ فِيهَا) وسونتهه وخیره وهر گرتنا وی ، بهلی بو وی کهسی نهوی ژ خو پشت راست بیت کو دی شیت وی نهمانتهی پاریزیت و خودان کت .

(وَلَا يَضْمَنُ إِلَّا بِالتَّعَدِّيِّ) وخهرامته ئیمانتهی ناکه فیتته سهر وی ئیلا نهو ته عدا بی بکت و تهلینا وی نهمانتهی بناصیت وی بن ، وژته خسیریا وی وخه مساریا وی بیت .

(وَقَوْلُ الْمُودِعِ مَقْبُولٌ فِي رَدِّهَا عَلَى الْمُودِعِ) و نهوی ئیمانته لدهف گوتنا وی یا مهقبوله ، هه که بیژیتته خودانی ئیمانتهی : من ئیمانتهی ته بی ته سلیمی ته کری ، وهه که گوتنا وی جهی شکئی بیت هینگئی دی دهته سویندی [یه عنی حاکمی شهرعی دی دهته سیندی] .

(وَعَلَيْهِ أَنْ يَحْفَظَهَا فِي حِرْزِ مِثْلِهَا) ولسهر وی یا فهره وی ئیمانتهی ب پاریزیت لجهی پاراستنا تشتی وه کی وی ، لدهف خو وه کی بی خو .

(وَإِذَا طُولِبَ بِهَا) وههر وهختی خودانی ئیمانتهی ، ئیمانتهی خو ژئی خاست .

(فَلَمْ يُخْرِجْهَا مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهَا حَتَّى تَلْفَتْ .. ضَمِنَ) فیجا هه که بی چیییت ئیمانتهی وی بدهته فی و نهدهته فی ، ههتا نهو ئیمانته ته لفی ، فیت خهرامتهی بدهته خودانی وی ، بهلی هه که گرو کرنا ئیمانتهی ژبهه عوزره کی بیت ، نو ئیمانته ته لفت هینگئی خهرامته ناکه فته سهر وی .

۷ - كِتَابُ الْفَرَائِضِ وَالْوَصَايَا

۱ - فَصْلٌ : وَالْوَارِثُونَ مِنَ الرَّجَالِ عَشْرَةٌ :

- ۱ - الْإِبْنُ ، ۲ - وَابْنُ الْإِبْنِ وَإِنْ سَفَلَ ، ۳ - وَالْأَبُ ، ۴ - وَالْجَدُّ وَإِنْ عَلَا ،
 ۵ - وَالْأَخُ ، ۶ - وَابْنُ الْأَخِ وَإِنْ تَرَخَى ، ۷ - وَالْعَمُّ ، ۸ - وَابْنُ الْعَمِّ وَإِنْ
 تَبَاعَدَا ، ۹ - وَالزَّوْجُ ، ۱۰ - وَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ .

۷ - (كِتَابُ الْفَرَائِضِ وَالْوَصَايَا) نهف كيتابه دى به حسي به هرو پشكيت ميراتهى ، ووه صيه تا كهت .

۱ - (فَصْلٌ) نافرا ئيكي ، دى به حسي ميرات گريت مري كهت ژ زه لاما .

(وَالْوَارِثُونَ مِنَ الرَّجَالِ عَشْرَةٌ) نهو ميراتگر (وارس) ژ زه لاما دههن .

۱ - (الابن) كورى مري .

۲ - (وابن الابن وان سفل) وكورى كورى مري ، وهندى بچيته خارى .

۳ - (والأب) و بابى مري .

۴ - (والجد وان علا) وباپيرى مري ، وهندى بلند بيت .

۵ - (والأخ) وبرايى مري .

۶ - (وابن الأخ وان تراخى) وكورى براى مري ، وهندى دوير بكهفت ، وهكى كورى كورى براى .

۷ - (والعم) ومامى مري .

۸ - (وابن العم وان تباعدا) وكورى مامى مري ، وهندى دوير بيت .

۹ - (والزوج) وههژينى ژنكى (نانكو ميوى وى)

۱۰ - (والمولى المعتق) ونهو كهسى عبدى خو نازا كرى ، بهلى هه كه عهبد مروچ وارس نهبن .

- وَالْوَارِثَاتُ مِنَ النِّسَاءِ سَبْعٌ :
- ۱ - الْبِنْتُ ، ۲ - وَبِنْتُ الْإِبْنِ وَإِنْ سَفَلَتْ ، ۳ - وَالْأُمُّ ، ۴ - وَالْجَدَّةُ وَإِنْ عَلَتْ ، ۵ - وَالْأُخْتُ ، ۶ - وَالزَّوْجَةُ ، ۷ - وَالْمَوْلَاةُ الْمُعْتَقَةُ .
- مَنْ يَرِثُ عَلَى الدَّوَامِ وَمَنْ لَا يَرِثُ :
- ۲ - فَضْلٌ : وَمَنْ لَا يَسْقُطُ بِحَالِ خَمْسَةٍ :
- ۱-۲ - الزَّوْجَانِ ، ۳-۴ - وَالْأَبْوَانِ ، ۵ - وَوَلَدُ الصُّلْبِ .
- [فَرَعٌ] : وَمَنْ لَا يَرِثُ بِحَالِ سَبْعَةٍ :
- ۱ - الْعَبْدُ ، ۲ - وَالْمُدَبَّرُ ، ۳ - وَأُمُّ الْوَلَدِ ، ۴ - وَالْمُكَاتِبُ ، ۵ - وَالْقَاتِلُ ، ۶ - وَالْمُرْتَدُّ ، ۷ - وَأَهْلُ مِلَّتَيْنِ .

- (وَالْوَارِثَاتُ مِنَ النِّسَاءِ سَبْعٌ) وئهویت بنه میرانگر (وارس) ژ ژنکا حهفتن .
- ۱ - (الْبِنْتُ) کچا مرى .
- ۲ - (وَبِنْتُ الْإِبْنِ) و کچا کورى مرى، وچهند بچيته خارى . ۳ - (وَالْأُمُّ) و دهیکا مرى .
- ۴ - (وَالْجَدَّةُ) و داپیرا مرى، وچهند نهفراز بچیت . ۵ - (وَالْأُخْتُ) و خیشکا مرى .
- ۶ - (وَالزَّوْجَةُ) و ههفژینا مرى (ئانکو ژنکا وى) .
- ۷ - (وَالْمَوْلَاةُ الْمُعْتَقَةُ) و ئهو ژنکا عهبدى خو یان جاریا خو ئازا کرى .
- ۲ - (فَضْلٌ) نافرا دویى، دى به حسى وانکهدت ئهویت بی بار نهبن ژ میرا تهی چو جارا وئهویت بی بار دبن . (وَمَنْ لَا يَسْقُطُ بِحَالِ خَمْسَةٍ) و ئهویت ژ میرا تهی بی بار نهبن ب چورهنگا ، پینجن .
- ۱-۲ - (الزَّوْجَانِ) ژن ، ومیر ، ۳-۴ - (وَالْأَبْوَانِ) دهیک ، و باب ، ۵ - (وَوَلَدُ الصُّلْبِ) و کور و کچ . (وَمَنْ لَا يَرِثُ بِحَالِ سَبْعَةٍ) وئهویت نه بنه میرانگر (وارس) ب چورهنگا ، حهفتن .
- ۱ - (الْعَبْدُ) عهبد ، و جارى ، ۲ - (وَالْمُدَبَّرُ) و ئهو عهبدى خودانى پشتی مرنا خو ئازا کرى .
- ۳ - (وَأُمُّ الْوَلَدِ) وئهو جاریا بچیکهک ژ سهیدى خو ههیت چ کور بیت چ کچ بیت .
- ۴ - (وَالْمُكَاتِبُ) وئهو عهبدى خودانى وى دهستیریا وى دای کو خو بکريت .
- ۵ - (وَالْقَاتِلُ) و هه رکهسى مروقه کى خو ژ قهستا بکوژیت دى ژمالى وى بی بار بیت و هلهو دهیک و باییت وى ژى بن .
- ۶ - (وَالْمُرْتَدُّ) وئهو کهسى مورتهد بو ژ دینى ئیسلامى دهرکهدت ئهو نابته وارس .
- ۷ - (وَأَهْلُ مِلَّتَيْنِ) وئهو هلى دوو دینیت جودا جودا بچورهنگا نابنه وارسیت ئیک و دوو .

[أَقْرَبُ الْعَصَبَاتِ]

۳ - فَضْلٌ : وَأَقْرَبُ الْعَصَبَاتِ : الْإِبْنُ ، ثُمَّ ابْنُهُ ، ثُمَّ الْأَبُ ، ثُمَّ أَبُوهُ ، ثُمَّ الْأَخُ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ ، ثُمَّ الْأَخُ لِلْأَبِ ، ثُمَّ ابْنُ الْأَخِ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ ، ثُمَّ ابْنُ الْأَخِ لِلْأَبِ ثُمَّ الْعَمُّ عَلَى هَذَا التَّرْتِيبِ ، ثُمَّ ابْنُهُ . فَإِنْ عُدِمَتِ الْعَصَبَاتُ .. فَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ .

۳- (فَضْلٌ) نافر اسی ، دی بہ حسنی نیریک ترین مروفت مروفی کہت .

(وَأَقْرَبُ الْعَصَبَاتِ) و نیریک ترین میرات گر ژمروفت مروفی ئەفہنہ .

۱-۲- (الْإِبْنُ) ، ثُمَّ ابْنُهُ) کورہ ، وپاشی کوری کوری یہ .

۳-۴- (ثُمَّ الْأَبُ ، ثُمَّ أَبُوهُ) پاشی بابہ ، پاشی بابی بابی یہ .

۵-۶- (ثُمَّ الْأَخُ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ ، ثُمَّ الْأَخُ لِلْأَبِ) پاشی برایی دہیایی ، پاشی برایی بابی یہ .

۷-۸- (ثُمَّ ابْنُ الْأَخِ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ ، ثُمَّ ابْنُ الْأَخِ لِلْأَبِ) پاشی کوری برایی دہی بابی ، پاشی کوری برایی بابی یہ .

۹-۱۰- (ثُمَّ الْعَمُّ عَلَى هَذَا التَّرْتِيبِ) پاشی مامہ ، لسہر فی تہرتیبی ، نانکو مامی دہیایی وپاشی مامی بابی .

۱۱-۱۲- (ثُمَّ ابْنُهُ) پاشی کوری مامی دہیایی ، پاشی کوری مامی بابی .

(فَإِنْ عُدِمَتِ الْعَصَبَاتُ) فیجا ہہ کہ ژفان عہصہبیت مہ گوتین نہمان .

(فَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ) ہینگی مال دی گہہیتہ (مہولایی موعتیق) بی کو عہبدی خو نازا کری .

[الفروضُ الْمُقَدَّرَةُ]

۴ - فَضْلٌ : وَالْفُرُوضُ الْمَذْكُورَةُ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى سِتَّةٌ :

- ۱- النِّصْفُ ، ۲- وَالرُّبْعُ ، ۳- وَالثُّمْنُ ، ۴- وَالثَّلَاثَانِ ، ۵- وَالثَّلَاثُ ،
- ۶- وَالسُّدُسُ .

۱ - فَالنِّصْفُ فَرَضٌ خَمْسَةٌ :

- ۱ - الْبِنْتُ ، ۲ - وَبِنْتُ الْإِبْنِ ، ۳ - وَالْأُخْتُ مِنْ الْأَبِ وَالْأُمِّ ،
- ۴ - وَالْأُخْتُ مِنَ الْأَبِ ، ۵ - وَالزَّوْجُ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَعَهُ وَكَلْدٌ . وَلَا وَكَلْدُ إِبْنٍ .

۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چاری ، دی به حسنی وان باریت وارسا ئه ویت هاتینه فهبرین کت .

(وَالْفُرُوضُ الْمَذْكُورَةُ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى سِتَّةٌ) و ئه و بارو وپشکیت میراتہی هاتینه فهبرین و دیار کرن د قورنانا پیروزو کہریم دا شہشن .

- ۱- (النِّصْفُ) نیفہک . ۲- (وَالرُّبْعُ) و چاریک . ۳- (وَالثُّمْنُ) و ہہشتیک . ۴- (وَالثَّلَاثَانِ) و دوسیک .
- ۵ - (وَالثَّلَاثُ) و سی کہک . ۶ - (وَالسُّدُسُ) و شہشیک .

۱ - (فَالنِّصْفُ فَرَضٌ خَمْسَةٌ) فہجنا نیفہکا میراتہی بارا پینج میراتگرانہ .

۱ - (الْبِنْتُ) کچا مرى یه ، هه که یاب تنی بیت ، نیفہکا میراتی بابی وی دی گہہیتہ وی .

۲ - (وَبِنْتُ الْإِبْنِ) و کچا کوری یا بنتی ، نیفہک دی گہہیتہ وی .

۳ - (وَالْأُخْتُ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ) و خیشکا دهی بابی یا بنتی ، نیفہک دی گہہیتہ وی .

۴ - (وَالْأُخْتُ مِنَ الْأَبِ) و خیشکا مرى ژبابی فه ، یا بنتی ، نیفہک دی گہہیتہ وی .

۵ - (وَالزَّوْجُ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَعَهُ وَكَلْدٌ) و ہہ فزینی ژنکی ، هه که ژنکا وی مر و چو عہیال نہبت نہ کچ ،

ونہ کور ، نہ ژوی ونہ ژمیرہ کی دی ، ہینگی نیفہکا مالی وی بو میری وی یه .

(وَلَا وَكَلْدُ إِبْنٍ) ونہ عہیالی کوری ژى هه که نہبت نیفہکا مالی ژنکا وی بو وی یه .

- ۲ - وَالرُّبْعُ فَرَضٌ اثْنَيْنِ :
- ۱ - الزَّوْجُ مَعَ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ ، ۲ - وَهُوَ فَرَضُ الزَّوْجَةِ وَالزَّوْجَاتِ مَعَ عَدَمِ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ .
- ۳ - وَالثُّمْنُ فَرَضُ الزَّوْجَةِ وَالزَّوْجَاتِ مَعَ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ .
- ۴ - وَالثَّلَاثَانُ فَرَضٌ أَرْبَعَةً :
- ۱ - الْبَيْتَيْنِ . ۲ - وَبَيْتِي الْإِبْنِ . ۳ - وَالْأُخْتَيْنِ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ . ۴ - وَالْأُخْتَيْنِ مِنَ الْأَبِ .
- ۵ - وَالثَّلَاثُ فَرَضٌ اثْنَتَيْنِ :
- ۱ - الْأُمُّ إِذَا لَمْ تُحْجَبْ ، ۲ - وَهُوَ لِلْإِثْنَيْنِ فَصَاعِدًا مِنَ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ مِنْ وَلَدِ الْأُمِّ .

- ۲ - (وَالرُّبْعُ فَرَضٌ اثْنَيْنِ) وچارنیکا مالی مری بو دو کهسانه .
- ۱ - (الزَّوْجُ مَعَ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ) نیک میری ژنکی یه ، هه که ژنک مر و عهیل هه بیت یان نه فی هه بن .
- ۲ - (وَهُوَ فَرَضُ الزَّوْجَةِ وَالزَّوْجَاتِ) وچارنیک بارا ژنکه کی یه وپتر ههتا چارا .
- (مَعَ عَدَمِ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ) هه که زهلامی ژنکی مر وچو عهیل ، یان چو نه فی نه بن ژ چو ژنکا .
- ۳ - (وَالثُّمْنُ فَرَضُ الزَّوْجَةِ وَالزَّوْجَاتِ) وههشتیکا مالی مری ، بارا ژنکه کی یه ، وپتر ههتا چارا .
- (مَعَ الْوَالِدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ) هه که زهلامی ژنکی مر و عهیل یان نه فی هه بن .
- ۴ - (وَالثَّلَاثَانُ فَرَضٌ أَرْبَعَةً) ودوو سیک بارا چار وارسانن .
- ۱ - (الْبَيْتَيْنِ) دوو کچیّت مری یان ژ دووا پتر .
- ۲ - (وَبَيْتِي الْإِبْنِ) دوو کچیّت کوری ، یان ژ دووا پتر .
- ۳ - (وَالْأُخْتَيْنِ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ) ودوو خیشکیّت دهیابی یان ژ دووا پتر .
- ۴ - (وَالْأُخْتَيْنِ مِنَ الْأَبِ) ودوو خیشکیّت ژبایی فه یان ژ دووا پتر .
- ۵ - (وَالثَّلَاثُ فَرَضٌ اثْنَتَيْنِ) و سیک بارا دوو وارسانه .
- ۱ - (الْأُمُّ إِذَا لَمْ تُحْجَبْ) و سیک بههرا دهیک و باییت مریه ، هه که مری بچیک یان نه فی نه بن .
- ۲ - (وَهُوَ لِلْإِثْنَيْنِ فَصَاعِدًا مِنَ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ مِنْ وَلَدِ الْأُمِّ) و سیک بو دووا وپتر ژ خیشک و براماکیّت مریه .

۶ - وَالسُّدُسُ فَرَضٌ سَبْعَةٌ :

- ۱ - الأُمُّ مَعَ الْوَلَدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ. ۲ - وَاثْنَيْنِ فَصَاعِدًا مِنَ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ.
- ۳ - وَهُوَ لِلْجَدَّةِ عِنْدَ عَدَمِ الْأُمِّ. ۴ - وَلِبْنَتِ الْإِبْنِ مَعَ بِنْتِ الصُّلْبِ. ۵ - وَهُوَ لِلأُخْتِ مِنَ الْأَبِّ مَعَ الأُخْتِ مِنَ الْأَبِّ وَالْأُمِّ. ۶ - وَهُوَ فَرَضُ الْأَبِّ مَعَ الْوَلَدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ ، وَفَرَضُ الْجَدِّ عِنْدَ عَدَمِ الْأَبِّ. ۷ - وَهُوَ فَرَضُ الْوَاحِدِ مِنَ الْوَلَدِ الْأُمِّ.

۶ - (وَالسُّدُسُ فَرَضٌ سَبْعَةٌ) و شه شیکى بارا حفت وارسانه .

- ۱ - (الأُمُّ مَعَ الْوَلَدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ) شه شیک بارا دهیکى یه هه که مرى عهیلان نهفى ههبن .
- ۲ - (وَاثْنَيْنِ فَصَاعِدًا مِنَ الْإِخْوَةِ وَالْأَخَوَاتِ) و شه شیک بارا دوو برانه ، یان دوو خیشکانه وپتر .
- ۳ - (وَهُوَ لِلْجَدَّةِ عِنْدَ عَدَمِ الْأُمِّ) و شه شیک بارا دا پیرى یه هه که مرى دهیک نهبیت .
- ۴ - (وَلِبْنَتِ الْإِبْنِ مَعَ بِنْتِ الصُّلْبِ) و شه شیک بارا کچا کورى یه دگهل کچا مرى (یه عنى کچا بنتى نیفک دى گههتیی ، و شه شیک دى گههتیه کچا کورى - کو نهفیا وى یه-).
- ۵ - (وَهُوَ لِلأُخْتِ مِنَ الْأَبِّ مَعَ الأُخْتِ مِنَ الْأَبِّ وَالْأُمِّ) و شه شیک بو خیشکا ژباى فهیه ، دگهل خیشکا دهیباى (و نیفک یا خیشکا دهیباى یه).
- ۶ - (وَهُوَ فَرَضُ الْأَبِّ مَعَ الْوَلَدِ أَوْ وَلَدِ الْإِبْنِ) و شه شیک بارا بابى یه ، دگهل بچیکیت مرى هه که مرى بچیک ههبن یان نهفى (نانکو بچیکیت کورى ، یان نهفیت کورى)
- (وَفَرَضُ الْجَدِّ عِنْدَ عَدَمِ الْأَبِّ) و شه شیک بارا باپیره ، هه که مرى باب نهبیت .
- ۷ - (وَهُوَ فَرَضُ الْوَاحِدِ مِنَ الْوَلَدِ الْأُمِّ) و شه شیک بارا ئیک ژباى دهیکى یه ، یان ئیک ژ خیشکا دهیکى یه.

[فَرْعٌ]: وَتَسْقُطُ الْجَدَّاتُ بِالْأُمِّ ، وَالْأَجْدَادُ بِالْأَبِ .

وَيَسْقُطُ وَلَدُ الْأُمِّ مَعَ أَرْبَعَةٍ :

۱ - الْوَلَدِ ، ۲ - وَوَلَدِ الْإِبْنِ ، ۳ - وَالْأَبِ ، ۴ - وَالْجَدِّ .

وَيَسْقُطُ الْأَخُ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ مَعَ ثَلَاثَةٍ :

۱ - الْوَلَدِ ، ۲ - وَابْنِ الْإِبْنِ ، ۳ - وَالْأَبِ .

وَيَسْقُطُ وَلَدُ الْأَبِ بِهَوْلَاءِ الثَّلَاثَةِ ، وَبِالْأَخِ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ .

(وَتَسْقُطُ الْجَدَّاتُ بِالْأُمِّ) و داپیریت مری ، ههمی دی بی باربن هه که دهیکا مری یا ساخ بیت .

(وَالْأَجْدَادُ بِالْأَبِ) و باپیریت مری ، ههمی دی بی بار بن هه که بابی مری بی ساخ بیت .

(وَيَسْقُطُ وَلَدُ الْأُمِّ مَعَ أَرْبَعَةٍ) وبرا ماکیت مری دی بی بار بن دگهل چار وارسا (میرانگرا) .

۱ - (الْوَلَدِ) کوری مری .

۲ - (وَوَلَدِ الْإِبْنِ) و کوری کوری (نانکو نهقی وی)

۳ - (وَالْأَبِ) و بابی مری .

۴ - (وَالْجَدِّ) و باپیری مری .

(وَيَسْقُطُ الْأَخُ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ مَعَ ثَلَاثَةٍ) و برای مری بی دهیابی دی بی بار بیت دگهل سی میرانگرا (وارسا)

۱ - (الْوَلَدِ) کوری مری .

۲ - (وَابْنِ الْإِبْنِ) و کوری کوری مری (نانکو نهقی وی)

۳ - (وَالْأَبِ) و بابی مری .

(وَيَسْقُطُ وَلَدُ الْأَبِ بِهَوْلَاءِ الثَّلَاثَةِ ، وَبِالْأَخِ لِلْأَبِ وَالْأُمِّ) و بی بار دیت برای ژبایی فه ب فان ههر سیکیت

مه گوتین (۱- ب کوری ، ۲- وب کوری کوری ، ۳- وب بابی ، ۴- وب برای دهیابی ژی دی بی بار بیت

ههروه صا).

وَأَرْبَعَةٌ يُعَصِّبُونَ أَخَوَاتِهِمْ :

۱ - الإِبْنُ ، ۲ - وَابْنُ الإِبْنِ ، ۳ - وَالْأَخُ مِنَ الأبِّ وَالْأُمِّ ، ۴ - وَالْأَخُ مِنَ الأبِّ .

وَأَرْبَعَةٌ يَرِثُونَ دُونَ أَخَوَاتِهِمْ وَهُمْ :

۱ - الأَعْمَامُ ، ۲ - وَبَنُو الأَعْمَامِ ، ۳ - وَبَنُو الأَخِ ، ۴ - وَعَصَبَاتُ المَوْلَى المَعْتَقِ .

(وَأَرْبَعَةٌ يُعَصِّبُونَ أَخَوَاتِهِمْ) وچار وارس بیټ ههین خیشکیټ خو دکهنه وارس ب تهعصیبی (کو دووبار بو وانن ، و بارهک بو خیشکیټ وانه)

۱ - (الإِبْنُ) کوری مری .

۲ - (وَابْنُ الإِبْنِ) وکوری کوری مری (نانکو نهقی وی)

۳ - (وَالْأَخُ مِنَ الأبِّ وَالْأُمِّ) و برای دهیابی .

۴ - (وَالْأَخُ مِنَ الأبِّ) و برای ژبایی فه .

(وَأَرْبَعَةٌ يَرِثُونَ دُونَ أَخَوَاتِهِمْ وَهُمْ) وچار زهلام بیټ ههین دی بنه وارسیت مری ، بهلی خیشکیټ وان نابنه وارس دگهل وانا ، نهو ژی نهفهنه .

۱ - (الأَعْمَامُ) مامیت مری ، بهلی مهتیت وی نابنه وارس .

۲ - (وَبَنُو الأَعْمَامِ) وکوریټ ماما (نانکو پسمام) بهلی دوتمام نابنه وارس .

۳ - (وَبَنُو الأَخِ) وکوریټ برای (نانکو برازیټ مری بهلی کور ، نهما برازیټ کچ نابنه وارس)

۴ - (وَعَصَبَاتُ المَوْلَى المَعْتَقِ) و نهو مروقی عهدهک نازاگری عهدهیت وی زهلامی دی بنه وارسیت وی عهدهی ، بهلی ژنک نابنه وارس .

[الْوَصِيَّةُ الْجَائِزَةُ]

۵ - فَضْلٌ : وَتَجُوزُ الْوَصِيَّةُ بِالْمَعْلُومِ وَالْمَجْهُولِ ، وَالْمَوْجُودِ وَالْمَعْدُومِ ، وَهِيَ مِنْ الثُّلْثِ ، فَإِنْ زَادَ .. وَقَفَ عَلَى إِجَازَةِ الْوَرَثَةِ ،

[فَرْعٌ]: وَلَا تَجُوزُ الْوَصِيَّةُ لِوَارِثٍ إِلَّا أَنْ يَجِيزَهَا بَاقِيَ الْوَرَثَةِ .

[فَرْعٌ]: وَتَصَحُّ الْوَصِيَّةُ مِنْ كُلِّ بَالِغٍ عَاقِلٍ ، لِكُلِّ مُتَمَلِّكٍ ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى .

[فَرْعٌ]: وَتَصَحُّ الْوَصِيَّةُ إِلَى مَنْ اجْتَمَعَتْ فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ :

۱ - الإِسْلَامُ ، ۲ - وَالبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحَرِيَّةُ ، ۵ - وَالْأَمَانَةُ .

۵ - (فَضْلٌ) نَافِرًا يَنْجِي ، دَى بِهِ حَسَى وَهَصِيهتا دوروست كهت .

(وَتَجُوزُ الْوَصِيَّةُ بِالْمَعْلُومِ وَالْمَجْهُولِ) ودوروسته وهصيهت كرن ب تشتى ئاشكهرا ، و نهئاشكهرا .

(وَالْمَوْجُودِ وَالْمَعْدُومِ) وب تشتى حازر ، وب تشتى نهحازر .

(وَهِيَ مِنْ الثُّلْثِ) ووهصيهت ژ سيكا ميرانهی دى ئيته جى بهجيكرن .

(فَإِنْ زَادَ .. وَقَفَ عَلَى إِجَازَةِ الْوَرَثَةِ) فَيَجَا ههكه وهصيهتا وى ژ سيكا مالى وى زيدهتريت دى مينته سهر

دهستريا وارسيت وى .

(وَلَا تَجُوزُ الْوَصِيَّةُ لِوَارِثٍ) و نه دوروسته وهصيهت بو وارسى بيته كرن .

(إِلَّا أَنْ يَجِيزَهَا بَاقِيَ الْوَرَثَةِ) ئيللا وارسيت وى بيت ماين ژى ههمى رازى بين .

(وَتَصَحُّ الْوَصِيَّةُ مِنْ كُلِّ بَالِغٍ عَاقِلٍ) ووهصيهتكرن دوروسته ژهر كهسه كى بالغ بيت وب عاقل بيت .

(لِكُلِّ مُتَمَلِّكٍ ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى) وئهو تشتى وهصيهتى بى دكهت مولكى وى بيت ، و دريكا خودى

دا بيت (ئانكو دريكه كا خيرى دا بيت ، نهيا گونههئى) .

(وَتَصَحُّ الْوَصِيَّةُ إِلَى مَنْ اجْتَمَعَتْ فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ) ودوروسته وهصيهت كرن بو وى كهسى لدهف ههبن

بينج خهسلهت (خاسيهت) .

۱ - (الإِسْلَامُ) موسلمانتهئى . ۲ - (وَالْبُلُوغُ) بالغ بوونى . ۳ - (وَالْعَقْلُ) وعاقل بوون ، وى بى عاقل نه بيت .

۴ - (وَالْحَرِيَّةُ) وهوربوونى ، نه عهد بيت . ۵ - (وَالْأَمَانَةُ) وئهمانهئى ، خيانهت لدهف نهبيت .

۸ - كِتَابُ النِّكَاحِ

وَمَا يَتَعَلَّقُ بِهِ مِنَ الْأَحْكَامِ وَالْقَضَايَا

- ۱ - فَضْلٌ : النِّكَاحُ مُسْتَحَبٌّ لِمَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ . وَيَجُوزُ لِلْحُرِّ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ أَرْبَعِ حَرَائِرٍ ، وَلِلْعَبْدِ بَيْنَ اثْنَيْنِ .
وَلَا يَنْكِحُ الْحُرُّ أُمَّةً إِلَّا بِشَرْطَيْنِ :
۱ - عَدَمُ صَدَاقِ الْحُرَّةِ . ۲ - وَخَوْفُ الْعَنْتِ .

۸ - (كِتَابُ النِّكَاحِ) ئەف كىتابە دى بە حسى مار كرنا زەلامى و ژنكى كەت (ئانكو زەواجا وان) .

(وَمَا يَتَعَلَّقُ بِهِ مِنَ الْأَحْكَامِ وَالْقَضَايَا) وئەو تشىت گرىداى ب بەندو كىشىت مار كرنى فە

۱ - (فَضْلٌ) نافرا ئىكى ، دى بە حسى خىرا ژن ئىنانا زەلامى و شىكرنا ژنكى كەت .

(النِّكَاحُ مُسْتَحَبٌّ لِمَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ) ژن ئىنان سوننەتە بو وى زەلامى ئەوى موحتاجى ب ژن ئىنانى
هەبىت ، وەدروەسا ژنكى زى .

(وَيَجُوزُ لِلْحُرِّ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ أَرْبَعِ حَرَائِرٍ) و دوروستە بو زەلامى حور (نەعەبد) هەتا چار ژنكىت حور
(نەجارى) بوخو بىنىت ، بەلى ب شەرتى عەدالەتى بکەت .

(وَالْعَبْدُ بَيْنَ اثْنَيْنِ) و بو زەلامى عەبد دوو ژنكىت جارى بىنت ، بەلى ئەو زى ب شەرتى عەدالەتى .

(وَلَا يَنْكِحُ الْحُرُّ أُمَّةً إِلَّا بِشَرْطَيْنِ) ونە دوروستە بو زەلامى حور جارىه كى بوخو بىنىت ئىللا ب
دوو شەرتا .

۱ - (عَدَمُ صَدَاقِ الْحُرَّةِ) مەھر ونەختىت ژنكا حور نەبن .

۲ - (وَخَوْفُ الْعَنْتِ) و ژخو ب ترصىت دى تىشى نەزەرا حەرام ورنابى بىت .

۲ - فَضْلٌ : وَنَظَرُ الرَّجُلِ إِلَى الْمَرْأَةِ عَلَى سَبْعَةِ أَضْرِبٍ :

۱ - أَحَدُهَا : نَظَرُهُ إِلَى أَجْنَبِيَّةٍ لِعِغْرِ حَاجَةٍ ، فَغَيْرِ جَائِزٍ .

۲ - وَالثَّانِي : نَظَرُهُ إِلَى زَوْجَتِهِ أَوْ أُمَّتِهِ ، فَيَجُوزُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا عَدَا الْفَرْجَ مِنْهُمَا ^(۱) .

۳ - وَالثَّلَاثُ : نَظَرُهُ إِلَى ذَوَاتِ مَحَارِمِهِ أَوْ أُمَّتِهِ الْمُرُوجَةِ فَيَجُوزُ فِيمَا عَدَا مَا بَيْنَ

السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ .

۲ - (فَضْلٌ) نَافِرًا دُووِيَّ ، دِيَّ بَهْ حَسِيَّ بَهْرِيخودانا زهلامی بو ژنکی کت .

(وَ نَظَرُ الرَّجُلِ إِلَى الْمَرْأَةِ عَلَى سَبْعَةِ أَضْرِبٍ) و بهر یخودانا زهلامی بو ژنکی لسهر حدفت رهنگانه .

۱ - (أَحَدُهَا : نَظَرُهُ إِلَى أَجْنَبِيَّةٍ لِعِغْرِ حَاجَةٍ ، فَغَيْرِ جَائِزٍ) یا ئیکئی بهر یخودانا زهلامی بو ژنکا بیانی نه ژبهه چ محتاجییت شهرعی نه دوروسته و حدرامه .

۲ - (وَالثَّانِي : نَظَرُهُ إِلَى زَوْجَتِهِ أَوْ أُمَّتِهِ) ویا دُووِيَّ بهر یخودانا زهلامی بو ژنکا خو یان جاریا خو .

(فَيَجُوزُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا عَدَا الْفَرْجَ مِنْهُمَا) دوروسته بهری خو بدهته ههمی لهشی وان ژبلی حیائی وان تینه، ویا دوروست نهوه زهلام بهر یخو بدهته ههمی لهشی ژنکا خو ، چونکو چو پهرده دنبهینا زهلامی و ژنکا وی یان جاریا وی دا نین ، خودایی مهزن دیبیت (ژن لباسه بو زهلامی خو وزهلام ژی لباسه بو ژنکا خو) ههتا چو مه کروهاتی ژی تیدا نینه وه کی هنده کا گوتی، و دیبیتن .

۳ - (وَالثَّلَاثُ : نَظَرُهُ إِلَى ذَوَاتِ مَحَارِمِهِ أَوْ أُمَّتِهِ الْمُرُوجَةِ) ویا سبی بهر یخودانا زهلامی بو مه حره مییت وی (نهویت لی نه ئینه مار کرن) و جاریا وی نهوا دایه شی .

(فَيَجُوزُ فِيمَا عَدَا مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ) دوروسته بهری خو بدهته لهشی وان ژبلی مابهینا نافکی وچو کا ، نهوه نه دوروسته .

(۱) نهفهژی قهوله کی زه عیفه ویا دوروست بهر یخودانا زهلامی بو ژنکا وی و جاری یا وی دوروسته ههتا عهورهتی ژی،

وبو ژنکی ژی ههروه صا دوروسته، چونکو چو پهرده دنا بهینا ژن ومیرا دا نین ژبهه گوتنا پیغه مبهری (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

((احفظ عورتك إلا من زوجتك أو ما ملكت يمينك)) رواه الترمذي برقم (۲۷۶۹). وحسنه الألباني.

- ۴ - وَالرَّابِعُ : النَّظْرُ لِأَجْلِ النِّكَاحِ ، فَيَجُوزُ إِلَى الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ .
- ۵ - وَالْخَامِسُ : النَّظْرُ لِلْمُدَاوَاةِ ، فَيَجُوزُ إِلَى الْمَوَاضِعِ الَّتِي يَحْتَاجُ إِلَيْهَا .
- ۶ - وَالسَّادِسُ : النَّظْرُ لِلشَّهَادَةِ أَوْ لِلْمُعَامَلَةِ فَيَجُوزُ النَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ خَاصَّةً .
- ۷ - وَالسَّابِعُ : النَّظْرُ إِلَى الْأُمَّةِ عِنْدَ ابْتِيَاعِهَا ، فَيَجُوزُ إِلَى الْمَوَاضِعِ الَّتِي يَحْتَاجُ إِلَى تَقْلِيلِهَا .

- ۴ - (وَالرَّابِعُ : النَّظْرُ لِأَجْلِ النِّكَاحِ) ویا چاری بهریخودانا زهلامی بو ژنکی ژبهر ژن ئینانی .
(فَيَجُوزُ إِلَى الْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ) دوروسته بهریخو بدهته رویی وی ودهستیت وی ههتا گوزه کا بتتی .
- ۵ - (وَالْخَامِسُ : النَّظْرُ لِلْمُدَاوَاةِ) ویا پینجی بهریخودانا زهلامی بو ژنکی ژبهر دهرمان کرنی وچارهسهریی .
(فَيَجُوزُ إِلَى الْمَوَاضِعِ الَّتِي يَحْتَاجُ إِلَيْهَا) دوروسته زهلام بهری خو بدهته وی جهی نهوی موحتاجی پی ههبت
ژلهشی وی ، بهلی ب شهرتی چو ژنک نهبن چارهسهریی بو بکهن ودهرمان بکهن.
- ۶ - (وَالسَّادِسُ النَّظْرُ لِلشَّهَادَةِ أَوْ لِلْمُعَامَلَةِ) ویا شهشی بهریخودانا زهلامی بو ژنکی ژبهر شاهدههیی
یان کرین و فروتنی (بازاری)
- (فَيَجُوزُ النَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ خَاصَّةً) دوروسته بهریخودانا زهلامی بو ژنکی بوناسینی و رویی وی ب تنی .
- ۷ - (وَالسَّابِعُ : النَّظْرُ إِلَى الْأُمَّةِ عِنْدَ ابْتِيَاعِهَا) ویا هفتی بهریخودانا زهلامی بو جاری و هختی کرینا وی.
(فَيَجُوزُ إِلَى الْمَوَاضِعِ الَّتِي يَحْتَاجُ إِلَيْهَا) دوروسته زهلام بهری خو بدهته وان جهیت پیئقی بهری خو
بدهتی، بهلی ما بهینا نافکی وچو کا تینه ، چونکی نهو نه دوروسته و حهرامه .

[مَا يُشْتَرَطُ لِصِحَّةِ عَقْدِ النِّكَاحِ]

۳ - فَضْلٌ : وَلَا يَصِحُّ عَقْدُ النِّكَاحِ إِلَّا بِوَلِيِّ وَشَاهِدَيْ عَدْلٍ .
وَيَفْتَقِرُ الْوَلِيُّ وَالشَّاهِدَانِ إِلَى سِتَّةِ شَرَائِطَ :

- ۱ - الإِسْلَامُ ، ۲ - وَالْبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحُرِّيَّةُ ،
- ۵ - وَالذُّكُورَةُ ، ۶ - وَالْعَدَالَةُ .

إِلَّا أَنَّهُ لَا يَفْتَقِرُ نِكَاحُ الذَّمِّيَّةِ إِلَى إِسْلَامِ الْوَلِيِّ ، وَلَا نِكَاحُ الْأَمَّةِ إِلَى عَدَالَةِ السَّيِّدِ .

۳ - (فَضْلٌ) ناظر اسی ، دی به حسنی شہریت دوروستیا مارکونا ژنکی کہت ، کو دیژنی روکیت نیکاحی .
(وَلَا يَصِحُّ عَقْدُ النِّكَاحِ إِلَّا بِوَلِيِّ وَشَاهِدَيْ عَدْلٍ) و نہ دوروستہ (عہددا) مارکونا ژنکی ٹیلاب دستیریا
سہمیانی وی بیت (نانکو وہلی وی) وب حازربونا دووشاہدیت عادل (یہ عنی بیت راست و دوروست) .
(وَيَفْتَقِرُ الْوَلِيُّ وَالشَّاهِدَانِ إِلَى سِتَّةِ شَرَائِطَ) و وہلیی ژنکی و ہہردو شاہد دہہ و جہنہ کو شہش
شہرت لدہف ہہ بن ، ئەو ژی ئەقہنہ :

۱ - (الإِسْلَامُ) ہہر سی موسلمان بن (وہلی ، و ہہردو شاہد)

۲ - (وَالْبُلُوغُ) ودبالغ بن .

۳ - (وَالْعَقْلُ) وب عاقل بن .

۴ - (وَالْحُرِّيَّةُ) و دحوربن (نہ عہد بن)

۵ - (وَالذُّكُورَةُ) وزہلام بن (نہ ژنک بن)

۶ - (وَالْعَدَالَةُ) ود عادل بن (نانکو دراست و دوروست بن) .

(إِلَّا أَنَّهُ لَا يَفْتَقِرُ نِكَاحُ الذَّمِّيَّةِ إِلَى إِسْلَامِ الْوَلِيِّ) بہلی نہ شہرتہ و ہلیی ژنکا زمی (کو ئەهلول کیتابہ)
موسلمان بیت .

(وَلَا نِكَاحُ الْأَمَّةِ إِلَى عَدَالَةِ السَّيِّدِ) و ہرودسا نہ شہرتہ و ہلیی جاربی ژی ، بی دوروست و عادل بیت .

[تَرْتِيبُ اَوْلِيَاءِ النِّكَاحِ]

۴ - فَصْلٌ : وَ اَوْلَى الْوَلَاةِ : ۱- الْاَبُّ ، ۲- ثُمَّ الْجَدُّ اَبُو الْاَبِّ ، ۳- ثُمَّ الْاَخُ لِلاَبِّ وَالْاُمُّ ، ثُمَّ الْاَخُ لِلاَبِّ ، ۴- ثُمَّ ابْنُ الْاَخِ لِلاَبِّ وَالْاُمِّ ، ۵- ثُمَّ ابْنُ الْاَخِ لِلاَبِّ ، ۶- ثُمَّ الْعَمُّ ، ۷- ثُمَّ ابْنَةُ . عَلٰی هَذَا التَّرْتِيبِ فَاِذَا عُدِمَتِ الْعَصَبَاتُ . ۹- فَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ ، ۱۰- ثُمَّ عَصَبَاتُهُ ، ۱۱- ثُمَّ الْحَاكِمُ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يَجُوزُ اَنْ يُصْرَحَ بِخِطْبَةِ مُعْتَدَّةٍ وَيَجُوزُ اَنْ يُعْرَضَ لَهَا وَيُنْكَحَهَا بَعْدَ اِنْقِضَاءِ عِدَّتِهَا .

[فَرَعٌ]: وَالنِّسَاءُ عَلٰی ضَرْبَيْنِ : ثِيَابٍ ، وَ اَبْكَارًا .
فَالْبِكْرُ : يَجُوزُ لِلاَبِّ وَالْجَدِّ اِجْبَارًا عَلٰی النِّكَاحِ .
وَالثَّيْبُ : لَا يَجُوزُ تَزْوِيجُهَا اِلَّا بَعْدَ بُلُوغِهَا وَ اِذْنِهَا .

۴ - (فَصْلٌ) نافرا چاری ، دی به حسنی تہرتیا ولہیت (سہمیانیٹ) مار کرنا ژنکی کہت .
۱-۲- (وَ اَوْلَى الْوَلَاةِ: الْاَبُّ، ثُمَّ الْجَدُّ اَبُو الْاَبِّ) و نیریکترین و ہلی بومار کرنا ژنکی بابہ پاشی باپیرہ بابی بابی .
۳-۴- (ثُمَّ الْاَخُ لِلاَبِّ وَالْاُمُّ، ثُمَّ الْاَخُ لِلاَبِّ) پاشی برابی دہیابی یہ ، پاشی برابی ژبابی فہیہ .
۵-۶- (ثُمَّ ابْنُ الْاَخِ لِلاَبِّ وَالْاُمِّ، ثُمَّ ابْنُ الْاَخِ لِلاَبِّ) پاشی کوری برابی دہیابیہ پاشی کوری برابی بابی یہ .
۷-۸- (ثُمَّ الْعَمُّ، ثُمَّ ابْنَةُ . عَلٰی هَذَا التَّرْتِيبِ) پاشی مامہ، و پاشی کوری مامی یہ ، لسہر فی تہرتیا مہ گوتی .
۹- (فَاِذَا عُدِمَتِ الْعَصَبَاتُ فَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ) فیجا ہہ کہ عہصہیٹ مری نہ بن ، نہوی عہدیٰ خو نازا کری .
۱۰-۱۱- (ثُمَّ عَصَبَاتُهُ، ثُمَّ الْحَاكِمُ) پاشی عہصہیٹ وی بی عہدیٰ خو نازا کری ، پاشی حاکمی شہرعی .
(وَلَا يَجُوزُ اَنْ يُصْرَحَ بِخِطْبَةِ مُعْتَدَّةٍ) ونہ دوروستہ خاستنا ژنکا دعیدادا ٹاشکرا (وہ کی بیژتی تو شیب من ناکی) .

(وَيَجُوزُ اَنْ يُعْرَضَ لَهَا وَيُنْكَحَهَا بَعْدَ اِنْقِضَاءِ عِدَّتِهَا) و دوروستہ خو نیشا بدہت و بہرچاف کہت ، وپشتی عیددیٹ وی خلاس بن بوخوب خازیت و ماریکہت ، ہہ کہ پیک ہاتن ، و ژنک شیکہت .
(وَالنِّسَاءُ عَلٰی ضَرْبَيْنِ) و بو دانہ شیا ژنکی ژنک لسہر دوو شکلانن .

۱-۲- (ثِيَابٍ ، وَ اَبْكَارًا) ۱- بیژنن ، ۲- و کچن .
(فَالْبِكْرُ: يَجُوزُ لِلاَبِّ وَالْجَدِّ اِجْبَارًا عَلٰی النِّكَاحِ) فیجا ہندی کچہ دوروستہ بو بابی وی و باپیری وی بدہنہ شی (بہلی بشہرتی نہویٹ دہنی ہدف کیفی وی بیت و مہرا وی ژی وہ کی مہرا کچکیٹ وہ کی وی بیت بہلی یا دوروست ب تہعدائی چینابت) .

(وَالثَّيْبُ : لَا يَجُوزُ تَزْوِيجُهَا اِلَّا بَعْدَ بُلُوغِهَا وَ اِذْنِهَا) و ہندی بیژنہ : نہ دوروستہ بدہنہ شی ٹیللا پشتی بالغ بونا وی (ہہ کہ یا نہ بالغ بیت) و پشتی ٹیزناوی (ٹانکو دہستیریا وی ، نہ بی دہنگیا وی) .

[المُحَرَّمَاتُ مِنَ النِّسَاءِ]

۵ - فَضْلٌ : وَالْمُحَرَّمَاتُ بِالنِّصِّ أَرْبَعٌ عَشْرَةٌ :

سَبْعٌ بِالنِّسْبِ ، وَهُنَّ :

۱ - الْأُمُّ وَإِنْ عَلَتْ ، ۲ - وَالْبِنْتُ وَإِنْ سَفَلَتْ ، ۳ - وَالْأُخْتُ ، ۴ - وَالْخَالَةُ ،

۵ - وَالْعَمَّةُ ، ۶ - وَبِنْتُ الْأَخِ ، ۷ - وَبِنْتُ الْأُخْتِ .

وَائْتِنَانِ بِالرَّضَاعِ وَهُمَا : ۸ - وَالْأُمُّ الْمُرْضِعَةُ ، ۹ - وَالْأُخْتُ مِنَ الرَّضَاعِ .

۵ - (فَضْلٌ) ناظرًا بِنَجْوَى ، دئی به حسی وان ژنکا کدت نهویت مار کرنا وان بو مروقیّت دحرام بن .

(وَالْمُحَرَّمَاتُ بِالنِّصِّ أَرْبَعٌ عَشْرَةٌ) و نهو ژنکیّت مار کرنا وان حرام لیدیف گوتنا قورنانا پیروز چاردهنه .

(سَبْعٌ بِالنِّسْبِ ، وَهُنَّ) حفت ژوانا دحرامن ب نهسه بی (مروقیّتی) نهو ژی نهفه نه .

۱ - (الْأُمُّ وَإِنْ عَلَتْ) دهیک و هندی بلند بیت ، وه کی داپیری و دهیکا داپیری و هوسا .

۲ - (وَالْبِنْتُ وَإِنْ سَفَلَتْ) و کچ ، و هندی بچیته خاری ، وه کی کچا کچی و کچا کچا کچی و هوسا .

۳ - (وَالْأُخْتُ) و خیشک چ یا دهیابی ، چ یا بابی ، چ یا دهیکی ، چ یا شیری .

۴ - (وَالْخَالَةُ) و خالدهت (خیشکا دهیکی) نهو ژی ههروه کی مه گوتی ، دبه حسی (خیشکی دا)

۵ - (وَالْعَمَّةُ) و مهت (خیشکا بابی) نهو ژی ههروه کی مه گوتی ، دبه حسی (خیشکی دا) .

۶ - (وَبِنْتُ الْأَخِ) و کچا برای ، و کچیّت برازا و هندی بچیته خاری .

۷ - (وَبِنْتُ الْأُخْتِ) و کچا خیشکی ، و کچا خوارزایی ، و هندی بچیته خاری .

(وَائْتِنَانِ بِالرَّضَاعِ) و دوو ژنک ب شیر خوارنی حرام دبن ، نهو ژی نهفه نه .

۸ - (وَالْأُمُّ الْمُرْضِعَةُ) دهیکا شیری (ههروه ژنکه کا پینج جارا شیری بدهته بچیکه کی و پز دئی بیته دهیکا وی

یا شیری ، فیجا هندی بچیکیت فی ژنکی بو بچیکتی شیر دایی دحرامن ، و نهف بچیکه ژی بو بچیکیت فی

ژنکی حرامه ، بهلی نهو ب تنی بو بچیکتی فی مالی نه خیشک و برایت وی .

۹ - (وَالْأُخْتُ مِنَ الرَّضَاعِ) و خیشکا شیری ، چ کورکی شیری دهیکا کچکی خار بیت ، یان کچکی شیری

دهیکا کورکی خار بیت فهرق نینه .

وَأَرْبَعٌ بِالمُصَاهَرَةِ وَهُنَّ: ۱۰ - أُمُّ الزَّوْجَةِ ، ۱۱ - وَالرَّبِيبَةُ إِذَا دَخَلَ بِالأُمِّ ،
 ۱۲ - وَزَوْجَةُ الأَبِ ، ۱۳ - وَزَوْجَةُ الإِبْنِ ، ۱۴ - وَوَاحِدَةٌ مِنْ جِهَةِ الجَمْعِ ،
 وَهِيَ أُخْتُ الزَّوْجَةِ .
 وَلَا يَجْمَعُ بَيْنَ المَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا ، وَلَا بَيْنَ المَرْأَةِ وَخَالَتِهَا .
 وَيَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النِّسْبِ .

(وَأَرْبَعٌ بِالمُصَاهَرَةِ) وچار ژنک بخزمانی دحرمان بو مروفی .

۱۰ - (أُمُّ الزَّوْجَةِ) دهیکا ژنکا مروفی ، کو دبیته خهسیا مروفی ، و دهیکا خهسیی ژی دحرمانه .

۱۱ - (وَالرَّبِيبَةُ إِذَا دَخَلَ بِالأُمِّ) و نهفسی (کچا ژنکی) بهلی هه که زهلام چو بیته نفینا دهیکا وی .

۱۲ - (وَزَوْجَةُ الأَبِ) و ژن باب ، و ژنکا باپیری ژی .

۱۳ - (وَزَوْجَةُ الإِبْنِ) و ژنکا کوری (نانکو بیکا مروفی) و ژنکا نهفی ژی .

(وَوَاحِدَةٌ مِنْ جِهَةِ الجَمْعِ) و ژنکه کی مار کرنا وی یا دحرمانه ژ رهخی کوم کرنی فه .

۱۴ - (وَهِيَ أُخْتُ الزَّوْجَةِ) و نهو ژی خیشکا ژنکی یه (کو دیترنی دش) .

(وَلَا يَجْمَعُ بَيْنَ المَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا) و چیناییت زهلام کوم بکهت ما بهینا ژنکی و مهتاوی لبن نیکاخا خو .

(وَلَا بَيْنَ المَرْأَةِ وَخَالَتِهَا) و ههروهسا چیناییت زهلام کوم بکهت ما بهینا ژنکی و خالهتا وی لبن ماراخو .

(وَيَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النِّسْبِ) و دحرمان دبن ژ رهخی شیریقه ههروهکی بیته دحرمان

ژ رهخی نهسه بی فه .

بو زانین : نهو ژنکیته دحرمان ب نهسه بی حهفتن ، ههروهسا نهو ب شیر خارنی ژی دحرمان .

[الْعُيُوبُ الَّتِي يُرَدُّ بِهَا الرَّجُلُ وَالْمَرْأَةُ]

وَتُرَدُّ الْمَرْأَةُ بِخَمْسَةِ عُيُوبٍ : ۱ - بِالْجُنُونِ ، ۲ - وَالْجُدَامِ ، ۳ - وَالْبَرَصِ ،
 ۴ - وَالرَّتْقِ ، ۵ - وَالْقَرْنِ .

[فَرْعٌ] : وَيُرَدُّ الرَّجُلُ بِخَمْسَةِ عُيُوبٍ : ۱ - بِالْجُنُونِ ، ۲ - وَالْجُدَامِ ،
 ۳ - وَالْبَرَصِ ، ۴ - وَالْجَبِّ ، ۵ - وَالْعُنَّةِ .

- (وَتُرَدُّ الْمَرْأَةُ بِخَمْسَةِ عُيُوبٍ) وژن تیتنه فه گیران و مهرا وی تیتنه به طال کرن بیی طه لاق ژبه ر
 ئیک ژ پینج عهیا (بهلی حاکم دی ب فی چهندی رابیت نه کهسه کی دی)
 ۱ - (بِالْجُنُونِ) بدیناتی (کو زهلامی نه زانی بیت و ژنک دهر کهت یا دین)
 ۲ - (وَالْجُدَامِ) و ب ئیشا - حبل فرنگی - کو دیبژنی جیزام .
 ۳ - (وَالْبَرَصِ) و ب ئیشا - گوریاتی - کو لهش پنی پنی دیت ، کو دیبژنی به رهص .
 ۴ - (وَالرَّتْقِ) و جهی نفینا ژنکی بی گوشت گرتی بیت ، کو ههوجهیا زهلامی بی نه قه تیبت .
 ۵ - (وَالْقَرْنِ) و جهی نفینا ژنکی بی گرتی بیت ب ههستی ، کو ههوجهیا زهلامی بی نه قه تیبت .
 (وَيُرَدُّ الرَّجُلُ بِخَمْسَةِ عُيُوبٍ) وهروهسا ژن ژی دشیت نیکاحا خو فسخ کهت - به طال کهت - بیی
 طه لاق، نهو ژی ژبه ر ئیک ژ پینج عهیا هه که لدهف زهلامی هه بن .
 ۱ - (بِالْجُنُونِ) بدیناتی (کو ژنکی نه زانیبت زهلام دهر کهت بی دین)
 ۲ - (وَالْجُدَامِ) و ب ئیشا - حبل فرنگی - کو دیبژنی جیزام .
 ۳ - (وَالْبَرَصِ) و ب ئیشا - گوریاتی - کو لهش پنی پنی دیت کو دیبژنی به رهص .
 ۴ - (وَالْجَبِّ) وهه که عهورهتی زهلامی دهر کهت بی بری ، و موحتاجیا ژنکی بی نه قه تیبت .
 ۵ - (وَالْعُنَّةِ) ونهمیری ، هه که زهلام دهر کهت بی نهمیر (کو نه شیت بهجته نفینا ژنکی) .
 بهلی زهلامی نهمیر ، حقی ههی لسه ر ژنکی ، پشتی ژنک ده عوی لدهف حاکمی دکهت ، حاکم ساله کی
 مه جالی بدهته فی زهلامی ، هه که چیو (مالا خودی ئافا) بهلی هه که چینه بو ، ژنک دشیت نیکاحا خو
 فسخه کهت (به طال کهت) بیی طه لاق ، بهلی قیت ب بریارا قازیی شرعی بیت .

[تَسْمِيَةُ الْمَهْرِ وَوُجُوبُهُ]

۶ - فَضْلٌ : وَيُسْتَحَبُّ تَسْمِيَةُ الْمَهْرِ فِي النِّكَاحِ ، فَإِنْ لَمْ يُسَمَّ .. صَحَّ الْعَقْدُ
وَوَجَبَ الْمَهْرُ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

۱ - أَنْ يَفْرِضَهُ الزَّوْجُ عَلَى نَفْسِهِ ، ۲ - أَوْ يَفْرِضَهُ الْحَاكِمُ ، ۳ - أَوْ يَدْخُلَ بِهَا
فَيَجِبُ مَهْرُ الْمِثْلِ .

۶ - (فَضْلٌ) نافيبرا شهشي دي بهحسي ديار كرن و نافي ئينا نا مهرا ژنكي و واجب بونا مهري كهت .

(وَيُسْتَحَبُّ تَسْمِيَةُ الْمَهْرِ فِي النِّكَاحِ) وسوننه ته لگهل مار كرنا ژنكي نافي مهرا وي بيته گوتن
و چندان تيا وي ژي بيته ديار كرن و فهبرين .

(فَإِنْ لَمْ يُسَمَّ .. صَحَّ الْعَقْدُ) فيجا هه كه مهرا ژنكي لوهختي مهركرني نه هاته ديار كرن و گوتن
هينگي مار كرنا وي يا دوروسته ، وه كو عقد

(وَوَجَبَ الْمَهْرُ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) ودي مارا ژنكي واجب بيت لسهر زهلامى ب سي تشتا .

۱ - (أَنْ يَفْرِضَهُ الزَّوْجُ عَلَى نَفْسِهِ) كو زهلامى ژنكي مهركي لسهر خو فهرز بكهت و ژنك ژي يا رازى بيت .

۲ - (أَوْ يَفْرِضَهُ الْحَاكِمُ) يان حاكم (قازى) ماره كي بو ژنكي لسهر زهلامى وي فهبريت و ژنك يا رازى بيت .

۳ - (أَوْ يَدْخُلَ بِهَا فَيَجِبُ مَهْرُ الْمِثْلِ) يان هه كه زهلام چو نقينا ژنكا خو ، هينگي دي ماره كا تهمه تي مارا ژنكي

وه كي وي دي لسهر زهلامى وي بو وي فهرز بيت ، فيت بده تي .

[فَرَعٌ]: وَلَيْسَ لِأَقْلِ الصَّدَاقِ وَلَا لِأَكْثَرِهِ حَدٌّ ، وَيَجُوزُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا عَلَى مَنفَعَةٍ مَعْلُومَةٍ .

وَيَسْقُطُ بِالطَّلَاقِ قَبْلَ الدُّخُولِ بِهَا نِصْفُ الْمَهْرِ .

[وَلِيمَةُ الْعُرْسِ]

۷ - فَضْلٌ : وَالْوَلِيمَةُ عَلَى الْعُرْسِ مُسْتَحَبَّةٌ ، وَالْإِجَابَةُ إِلَيْهَا وَاجِبَةٌ إِلَّا مِنْ عُدْرٍ .

(وَلَيْسَ لِأَقْلِ الصَّدَاقِ وَلَا لِأَكْثَرِهِ حَدٌّ) وچو حدد بو کیماتیا ماری و زیدهیا وی نین .
 (وَيَجُوزُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا عَلَى مَنفَعَةٍ مَعْلُومَةٍ) دوروسته ژنک بیته مارکرن لزهلامه کی لسهر مهنفیعهته کی مهعلوم و دیار ، وه کی قورنانی نیشابدهت ، یان سعدهته کی ، یان شوله کی .
 (وَيَسْقُطُ بِالطَّلَاقِ قَبْلَ الدُّخُولِ بِهَا نِصْفُ الْمَهْرِ) ودی ساقیت بیت ب بهردانا ژنکی بهری زهلام بچیته نفینا وی نیفه کا مههری ، نانکو نیفه کا ماری دی بو ژنکی بیت ، و نیفهک دی بو زهلامی زفریت ، بهلی هه که زهلامی گوت بلا مار ههمی بو ژنکی بیت ، یان ژنکی گوت بلا مار ههمی بو زهلامی بیت هینگی چو مانع نین ، و نهفهیا دوروسته وه کی خودایی مهزن دقورنانا پیروز دا گوتی [سورهت نهل بهقهره ، نایهتا : ۲۳۷].

[وَلِيمَةُ الْعُرْسِ]

۷ - (فَضْلٌ) نَافِرًا حَدَفِي ، دِي بِه حَسِي سَهَر تَيْشْتَا بِيك وَزَافَا كَهْت .
 (وَالْوَلِيمَةُ عَلَى الْعُرْسِ مُسْتَحَبَّةٌ) وَ دَانَا سَهَر تَيْشْتَا بِيك وَزَافَا سَوْنَهْتَه وَخِيْرَه .
 (وَالْإِجَابَةُ إِلَيْهَا وَاجِبَةٌ إِلَّا مِنْ عُدْرٍ) وَچُون وَجَابَدَانَا وَان كَه سِيْت هَاتِيْنَه گَازِي كَرْن بُو خَارِنَا زَادِي سَهَر تَيْشْتِي وَاجِبَه ، بهلی هه که چو عوزریت شهرعی نهبن .

۱ - وه کی نساخیی .

۲ - یان میقان ههبن .

۳ - یان تشتیت حهرام لویری ههبن ونهشیت مهنعه کهت .

[أَحْكَامُ التَّسْوِيَةِ بَيْنَ الزَّوْجَاتِ]

۸ - فَضْلٌ : وَالتَّسْوِيَةُ فِي الْقَسْمِ بَيْنَ الزَّوْجَاتِ وَاجِبَةٌ ، وَلَا يَدْخُلُ عَلَى غَيْرِ الْمَقْسُومِ لَهَا لِغَيْرِ حَاجَةٍ .

وَإِذَا أَرَادَ السَّفَرُ أَقْرَعَ بَيْنَهُنَّ وَخَرَجَ بِأَلْتِي تَخْرُجُ لَهَا الْقُرْعَةُ .
وَإِذَا تَزَوَّجَ جَدِيدَةً .. خَصَّهَا بِسَبْعِ لِيَالٍ إِنْ كَانَتْ بِكْرًا ، وَبِثَلَاثٍ إِنْ كَانَتْ ثَيِّبًا .

۸ - (فَضْلٌ) نافرنا ههشتی دی به حسن لیکفه کرنی کهت دنابهینا ژنکادا ، وسل بون وزیربونا وان .

(وَالتَّسْوِيَةُ فِي الْقَسْمِ بَيْنَ الزَّوْجَاتِ وَاجِبَةٌ) شتی نیک لیکن ناکو عدالته ، دلیکفه کرنی دا لمابهینا ژنکا واجبه لسه زهلامی وان ، و نهویت گرنگ وموهیم نهفنه .

۱ - دخورانی دا . ۲ - دجلکی دا . ۳ - دنفستیدا . ۴ - و دسوحبهتی دا .

(وَلَا يَدْخُلُ عَلَى غَيْرِ الْمَقْسُومِ لَهَا لِغَيْرِ حَاجَةٍ) ونا چییته بو زهلامی نهو بجیته مالاً وی ژنکی نهوا دورا وی نهیته ، بیی شوله کافه ، یان عوزره کاشه رعیه هیته .

(وَإِذَا أَرَادَ السَّفَرُ أَقْرَعَ بَيْنَهُنَّ) وهه که زهلامی فیا بجیته سهفهره کی ، وفیا ژنکه کا خو دگهل خو بیته ، دی پشکی هافینه ژنکیته خو .

(وَخَرَجَ بِأَلْتِي تَخْرُجُ لَهَا الْقُرْعَةُ) و دی وی ژنکی دگهل خو بهت نهوا پشک بو دهر کهتی .

• نهفه ژی هه که زهلامی پتر ژنکه کی ههبن .

(وَإِذَا تَزَوَّجَ جَدِيدَةً) وهه که زهلامی ژنکه کا نوی بوخو ئینا .

(خَصَّهَا بِسَبْعِ لِيَالٍ إِنْ كَانَتْ بِكْرًا) بو زهلامی ههیه حهف شهفا تایهت بکهت (نانکو خاص بکهت) بو وی ژنکا نوی بمیته ل دهف بهلی هه که نهو ژنکا نوی کچ بیت .

(وَبِثَلَاثٍ إِنْ كَانَتْ ثَيِّبًا) و بو زهلامی ههیه سی شهفا تایهت (نانکو خاص بکهت) بو وی ژنکا نوی ئینا ، بهلی هه که بیژن بیت ، و وان حهف شهفا و وان سی شهفا بو وان ژنکیته خو بی دی قهزا ناکهت [بهعنی بهدهل فهناکهت].

[أَحْكَامُ النُّشُوزِ]

وَإِذَا خَافَ نُشُوزَ الْمَرْأَةِ وَعَظَهَا ، فَإِنَّ أَبْتَ إِلَّا النُّشُوزَ ، هَجَرَهَا ، فَإِنْ أَقَامَتْ عَلَيْهِ هَجَرَهَا وَضَرَبَهَا ، وَيَسْقُطُ بِالنُّشُوزِ قَسْمُهَا وَنَفَقَتُهَا .

[أَحْكَامُ النُّشُوزِ]

(وَإِذَا خَافَ نُشُوزَ الْمَرْأَةِ) وهه که زهلام طرسیا ژ سلبون و زیزبونا ژنکی.

۱ - (وَعَظَهَا) دئی وه عز و نسحه تا لی کهت ، ودی ژ خودی طرسینیت .

(فَإِنْ أَبَتْ إِلَّا النُّشُوزَ) فیجا هه که ژنک ب وه عز و نسحه تا ناشت نه بو و رازی نه بو .

۲ - (هَجَرَهَا) بو زهلامی هه یه خو ژئی سل کهت دنقینی دا لدهف نه نقیت .

(فَإِنْ أَقَامَتْ عَلَيْهِ) فیجا هه که ژنک یا بهره و ام بیت لسه ر سلبون و زیزبونا خو دگهل زهلامی .

۳ - (هَجَرَهَا وَضَرَبَهَا) بلا زهلام لدهف نه نقیت و بلا ب قوتیت بهلی قوتانه کا بی زهره بهلی بهس بو نه دهب

دانئ ، ودا ژنک بزانیست کو زهلام بی مجده و فی تشتی ژئی قهیل ناکهت .

(وَيَسْقُطُ بِالنُّشُوزِ قَسْمُهَا وَنَفَقَتُهَا) و نهو ژنکا ژ زهلامی خو سل بوی و زیز بوی و ژنک زهلامی خو چووی ،

هینگی حهق و حقوقیت ژن و میرینی بو ژنکی لسه ر زهلامی وی نامینن وه کی شهفا نوبا وی ناچیتته دهب

بنقیت ، و خارن و فخرانیست وی ژئی نادهتی ، حهتا کو ناشت نه بیت و نه زقریتته دهب زهلامی خو .

[أَحْكَامُ الْخُلْعِ]

۹- فَضْلٌ : وَالْخُلْعُ جَائِزٌ عَلَى عَوْضٍ مَعْلُومٍ ، وَتَمْلِكُ بِهِ الْمَرْأَةُ نَفْسَهَا ، وَلَا رَجْعَةَ لَهُ عَلَيْهَا إِلَّا بِنِكَاحٍ جَدِيدٍ .

وَيَجُوزُ الْخُلْعُ فِي الطُّهْرِ وَفِي الْحَيْضِ ، وَلَا يَلْحَقُ الْمُخْتَلَعَةَ الطَّلَاقُ .

۹ - (فَضْلٌ) نافرمانی نهی ، دی به حسنی بهردانا ژنکی بهرامبهری مالہ کی کہت .

(وَالْخُلْعُ جَائِزٌ عَلَى عَوْضٍ مَعْلُومٍ) وخولعه دوروسته لسهر مالہ کی بیته دیار کرن، بهلی ب رازیونا ژن ومیرا بیت .

(وَتَمْلِكُ بِه الْمَرْأَةُ نَفْسَهَا) و وهختی ژنی ئەف مالہ ب تہمامی دا ، دی بیته خودانا نفہسا خو بیی طہلاق ، وچو حقی میری لسهر نامینیت .

(وَلَا رَجْعَةَ لَهُ عَلَيْهَا إِلَّا بِنِكَاحٍ جَدِيدٍ) وزفراندن ولیقہبون بو زہلامی نینہ پشتی خولعی ئەو تینہ جارہ کا دی زہلام بوخو بخازیت وب مارہ کا نوی لحو مارکہت وبوخو بینیت وقیت ژنک ژی یا رازی بیت بقی زہواجا نوی، ونہشہرتہ زہلامہ کی دی مارکہت وژی خلاص بییت وپاشی، وه کی وی ژنکا ب ہہرسی طہلاقا ہاتیہ بہردان .

(وَيَجُوزُ الْخُلْعُ فِي الطُّهْرِ وَفِي الْحَيْضِ) ودوروسته خولعه بیته کرن چ دپاقریا ژنکی دا بیت چ دی نقیڑی دابیت (نانکو دحہزی دابیت)

(وَلَا يَلْحَقُ الْمُخْتَلَعَةَ الطَّلَاقُ) وطہلاق پشتی خولعی ژی ناگریت ، چونکی ژن بخولعی بیته بہردان ب تمامی، وبہردانا وی بہرامبهری مالہ کی بو ژنک بدہتہ زہلامی وب رازی بونا ہہردو کا ، لەوا طہلاق ژی ناگریت .

[أَحْكَامُ الطَّلَاقِ]

- ۱۰ - فَضْلٌ : وَالطَّلَاقُ ضَرْبَانِ : صَرِيحٌ ، وَكِنَايَةٌ .
 فَالصَّرِيحُ ^(۱) ثَلَاثَةُ أَلْفَاظٍ : الطَّلَاقُ ، وَالْفِرَاقُ ، وَالسَّرَاحُ .
 وَلَا يَفْتَقِرُ صَرِيحُ الطَّلَاقِ إِلَى النِّيَّةِ .
 وَالْكِنَايَةُ : كُلُّ لَفْظٍ احْتَمَلَ الطَّلَاقَ وَغَيْرَهُ ، وَيَفْتَقِرُ إِلَى النِّيَّةِ .

۱۰ - (فَضْلٌ) ناظر ادا دهی ، دی به حسنی طه لاق و بهردانا ژنکا کت .

(وَالطَّلَاقُ ضَرْبَانِ) و طه لاق و بهردانا ژنکی دوو شکلن (نانکو دوو توخمن)

۱- (صَرِيحٌ) نیک ئەوه گوتنا طه لاقی ئاشکھرا بیژیت .

۲- (وَکِنَايَةٌ) ویا دووین ئەوه گوتنا گەلەک مەعنا ژێ بچن بیژیت: (نانکو: طه لاقی و ژبلی طه لاقی ژێ).

أ- (فَالصَّرِيحُ ثَلَاثَةُ أَلْفَاظٍ) فێجا گوتنیت ئاشکرا بیت بهردانا ژنکی سێ گوتن .

۱- (الطَّلَاقُ) طه لاقه ، کو بیژیته ژنکا خو من تو طه لاق دای ، یان من تو بهردای .

۲- (وَالْفِرَاقُ) و ژیک فەبون ، کو بیژیته ژنکا خو تو ژمن یا چوی بی .

۳- (وَالسَّرَاحُ) وهه ی کرن (نانکو خلاس کرن) کو بیژیته ژنکا خو تو ژمن یا خلاسکری بی .

(وَلَا يَفْتَقِرُ صَرِيحُ الطَّلَاقِ إِلَى النِّيَّةِ) ونهه گوتنیت طه لاقی بیت ئاشکھرا، نهههوجدی نههتا طه لاقی نه، نانکو

هه که ئاخفتنهک ژفان هدرسی گوتنا گوتنه ژنکاخو، ژنکا وی دی ژێ چیت، چ نههتا وی بی طه لاق بیت یان نه

طه لاق بیت. وخیلاف یا دافی دا هه ی، وه کی دیژن سێ جارا دی نیک چیت و دسی مه جلسادا هه رجاره کی.

ب- (وَکِنَايَةٌ) وئاخفتنا کینایهت ونه ئاشکھرا، وه کی بیژته ژنکا خو هه ره مالا بابی خو .

(كُلُّ لَفْظٍ احْتَمَلَ الطَّلَاقَ وَغَيْرَهُ، وَيَفْتَقِرُ إِلَى النِّيَّةِ) هه ره ئاخفتنه کا مەعنا طه لاقی بدت و مەعنا یه کا دی ژێ

بدت ، ئاخفتنیت هوسا هه که ئینیهتا وی بی طه لاق و بهردانا ژنکا وی بیت هینگی طه لاقیت وی دی کهفن،

وهه که ئینیهتا وی نه طه لاق بیت طه لاقیت وی ناکهفن .

بو زانین : وه کی بیژیته ژنکا خو تو چو تشتا من نینی ، یان هه ره مالا بابی خو ، ئەف ئاخفتنیت

هوسا لسه ر ئینیهتا زه لامی دمینن .

وَالنِّسَاءُ فِيهِ ضَرْبَانِ :

۱ - ضَرْبٌ فِي طَلَّاقِهِنَّ سُنَّةٌ وَبِدْعَةٌ ، وَهُنَّ : ذَوَاتُ الْحَيْضِ :

فَالسُّنَّةُ : أَنْ يُوقَعَ الطَّلَاقُ فِي طَهْرٍ غَيْرِ مُجَامِعٍ فِيهِ .

وَالْبِدْعَةُ : أَنْ يُوقَعَ الطَّلَاقُ فِي الْحَيْضِ ، أَوْ فِي طَهْرٍ جَامِعَهَا فِيهِ .

(وَالنِّسَاءُ فِيهِ ضَرْبَانِ) وهندی ژنکن د طه لاق دانی دا دوو قسمن (پشکن).

۱ - (ضَرْبٌ فِي طَلَّاقِهِنَّ سُنَّةٌ وَبِدْعَةٌ) قسمه کی ژنکا دهستوداری سوننه تی ویدعی دکهفته

دطه لاقیت وانا دا.

(وَهُنَّ : ذَوَاتُ الْحَيْضِ) وهو ژی وهو ژنکن نهویت حهیزا دینن .

(فَالسُّنَّةُ : أَنْ يُوقَعَ الطَّلَاقُ فِي طَهْرٍ غَيْرِ مُجَامِعٍ فِيهِ) فیجا بهردانا سوننهت ، نهوه ژنک ژ حهیزی پاقر بیت ،

وهیش زهلام نهچویه نفینا وی بطه لاقه کی بهردهت ، وجاره کا دی کته دحهیزادا ، وپاقر بو ، طه لاقه کا دی ژی

دی بهردهت ، وهه که جارا سی ژی کته دحهیزادا وپاقر بو ، فیجا زهلامی فیا دی زفرینیت ، یان دی ب

طه لاقا سی ژی بهردهت ب باشی ، ژ بهر گووتنا خودایی بلند (عزوجل) : ((الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَأَمْسَاكَ

بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ)) [البقرة : ۲۲۹].

(وَالْبِدْعَةُ : أَنْ يُوقَعَ الطَّلَاقُ فِي الْحَيْضِ) وطه لاق و بهردانا بیدعه نهوه ژنک دحهیزی دا بیته بهردان .

(أَوْ فِي طَهْرٍ جَامِعَهَا فِيهِ) یان دپاقری دا بهردهت بهلی پستی چونا نفینا وی .

۲ - وَضَرَبَ لَيْسَ فِي طَلَاقِهَا سُنَّةٌ وَلَا بَدْعَةٌ ، وَهِنَّ أَرْبَعٌ :

۱ - الصَّغِيرَةُ ، ۲ - وَالْأَيِسَةُ ، ۳ - وَالْحَامِلُ ، ۴ - وَالْمُخْتَلَعَةُ الَّتِي لَمْ يَدْخُلْ بِهَا (الزَّوْجُ) .

۲ - (وَضَرَبَ لَيْسَ فِي طَلَاقِهَا سُنَّةٌ وَلَا بَدْعَةٌ) و قسمه کی زنکا نهسوندهت و نه بیدعه ناکهفته دطه لاقیت وان دا .

(وَ هُنَّ أَرْبَعٌ) و نهو چار قسمیت زنکانن .

۱ - (الصَّغِيرَةُ) کچا بچیک و نه بالق .

۲ - (وَالْأَيِسَةُ) و نهو زنکا ژ حهیزا خلاس بووی .

۳ - (وَالْحَامِلُ) و زنکا ب حمله (نانکو یا ب تشت)

۴ - (وَالْمُخْتَلَعَةُ الَّتِي لَمْ يَدْخُلْ بِهَا الزَّوْجُ) و نهو زنکا زهلامی وی خولعه لگهل کری، و نه چویه نقینا وی،

فان هه چار قسما، هه ر وهخته کی زهلامی وی فیا بهردهت دوروسته و چو بیدعه ناکهفته تیدا .

[طَلَّاقُ الْحُرِّ وَالْعَبْدِ]

- ۱۱ - فَضْلٌ : وَيَمْلُكُ الْحُرُّ ثَلَاثَ تَطْلِيقَاتٍ ، وَالْعَبْدُ تَطْلِيقَتَيْنِ .
 وَيَصِحُّ الْإِسْتِثْنَاءُ فِي الطَّلَاقِ إِذَا وَصَلَهُ بِهِ . وَيَصِحُّ تَعْلِيقُهُ بِالصِّفَةِ وَالشَّرْطِ .
 وَلَا يَقَعُ الطَّلَاقُ قَبْلَ النِّكَاحِ .
- [فَرْعٌ]: وَأَرْبَعَةٌ لَا يَقَعُ طَلَّاقُهُمْ : ۱ - الصَّبِيِّ ، ۲ - وَالْمَجْنُونِ ،
 ۳ - وَالنَّائِمِ ، ۴ - وَالْمُكْرَهُ .

- ۱۱ - (فَضْلٌ) نافرما یازدی ، دی به حسہ ہڈمارا طہ لاقیت حورری وعہدی کہت .
 (وَيَمْلُكُ الْحُرُّ ثَلَاثَ تَطْلِيقَاتٍ) و زہلامی حور سی طہ لاق بیت ہین .
 (وَالْعَبْدُ تَطْلِيقَتَيْنِ) و زہلامی عہد دوو طہ لاق بیت ہین .
 (وَيَصِحُّ الْإِسْتِثْنَاءُ فِي الطَّلَاقِ إِذَا وَصَلَهُ بِهِ) ودوروستہ (ژبلی یاتی) دطہ لاق دانا ژنکی دا بہلی ہہ کہ لگہل
 طہ لاق دانی بیڑت وہ کی بیڑتہ ژنکا خو : توب سی طہ لاق یا بہر دای بی ٹیک تینہیت ، ہینگی دوو طہ لاق
 دی کہفن وئیک دی مینیت .
 (وَيَصِحُّ تَعْلِيقُهُ بِالصِّفَةِ وَالشَّرْطِ) ودوروستہ گردانا طہ لاقی ب وہختہ کی ژ وہختافہ وہ کی بیڑتہ ژنکا خو
 دہہیفا رہمہزانی دا تو یا طہ لاق دای بی .
 یان گری دہت بہر جہ کی فہ ، وہ کی بیڑتہ ژنکا خو ہدر وہختہ کی تو بچیہ مالا بابی خو تو یا طہ لاق
 دای بی . فیجا ہینگی ہہ کہ ہدیفا رہمہزانی ہات ، یان ژنک چو مالا بابی خو ، طہ لاقیت وی دی
 کہفن ، وژنکا وی دی ژی چیت .
 (وَلَا يَقَعُ الطَّلَاقُ قَبْلَ النِّكَاحِ) وناکہفن طہ لاقیت ژنکی بہری مار کرنا وی .
 (وَأَرْبَعَةٌ لَا يَقَعُ طَلَّاقُهُمْ) وچار کہسا طہ لاقیت وان ناکہفن .
 ۱ - (الصَّبِيِّ) بچیکی نہ بالق . ۲ - (وَالْمَجْنُونِ) وی دین . ۳ - (وَالنَّائِمِ) وی نفستی .
 ۴ - (وَالْمُكْرَهُ) ونہو مروئی تہعدائی لی بیٹہ کرن کو ژنکا خو بہر دہت .

[أَحْكَامُ الرَّجْعَةِ]

- ۱۲ - فَضْلٌ : وَإِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَاحِدَةً أَوْ اثْنَتَيْنِ .. فَلَهُ مَرَّاجَعْتُهَا مَا لَمْ تَنْقُضِ عِدَّتُهَا. فَإِنْ انْقَضَتْ عِدَّتُهَا .. حَلَّ لَهَا نِكَاحُهَا بِعَقْدٍ جَدِيدٍ ، وَتَكُونُ مَعَهُ عَلَى مَا بَقِيَ مِنَ الطَّلَاقِ . فَإِنْ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا .. لَمْ تَحِلَّ لَهُ إِلَّا بَعْدَ وُجُودِ خَمْسِ شَرَائِطَ :
- ۱ - انْقِضَاءُ عِدَّتِهَا مِنْهُ . ۲ - وَتَزْوِجُهَا بِغَيْرِهِ . ۳ - وَدُخُولُهُ بِهَا وَإِصَابَتُهَا .
- ۴ - وَبَيْنُونَتُهَا مِنْهُ . ۵ - وَانْقِضَاءُ عِدَّتِهَا مِنْهُ .

۱۲ - (فَضْلٌ) ناظرًا دوازدهی ، دی به حسنی طه لاق دانا ب زفرین (فه گیران) کہت .

- (وَإِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَاحِدَةً أَوْ اثْنَتَيْنِ) وہہر وہختی زہلامی ژنکا خو بہردا ب طه لاقہ کی یان ب دووا .
 (فَلَهُ مَرَّاجَعْتُهَا مَا لَمْ تَنْقُضِ عِدَّتُهَا) بو وی ہدیہ ژنکا خو ب زفرینیت ہندی عیدیت وی خلاس نہبوین .
 (فَإِنْ انْقَضَتْ عِدَّتُهَا) فیجا ہہ کہ عیدیت وی خلاس بون .
 (حَلَّ لَهَا نِكَاحُهَا بِعَقْدٍ جَدِيدٍ) حہلالہ بو وی ب مہرہ کا نی لحو مار بکہت .
 (وَتَكُونُ مَعَهُ عَلَى مَا بَقِيَ مِنَ الطَّلَاقِ) ودی مینتہ ل گہل وی کو ژنکا وی ب وان طه لاقا نہویت مابن ،
 چ طه لاقہک مابیت یان دوو طه لاق مابن .
 (فَإِنْ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا) وہہ کہ زہلامی ژنکا خو ب ہہرسی طه لاقا بہردا .
 (لَمْ تَحِلَّ لَهُ إِلَّا بَعْدَ وُجُودِ خَمْسِ شَرَائِطَ) بو وی حہلال نابیت ئیللا پستی پدیدابونا پینج شہرتا .
- ۱ - (انْقِضَاءُ عِدَّتِهَا مِنْهُ) خلاس بونا عیدیت ژنکی ژمیری وی . ۲ - (وَ تَزْوِجُهَا بِغَيْرِهِ) و شیب میرہ کی دی بکہت .
- ۳ - (وَ دُخُولُهُ بِهَا وَإِصَابَتُهَا) و نہو میر بچیتہ نفینا وی ، وجیماعی لگہل بکہت .
- ۴ - (وَ بَيْنُونَتُهَا مِنْهُ) و ژمیری دووی ژی خلاس بیت ، چ ب مرنی ، چ ب طه لاق دانہ .
- ۵ - (وَ انْقِضَاءُ عِدَّتِهَا مِنْهُ) و عیدیت وی ژوی میری ژی خلاس بن .

[یہ عنی : نہو زہلامی ژنکا خو ب سی طه لاقا ، طه لاق دا ، پستی فان ہہر پینج شہرتا شنیکا بو وی دوروستہ وی ژنکی جارہ کا دی لحو مارکہت و بوخو بینیت .

نہما ہہ کہ نہف زہلامی ژنکا خو بہردای ب سی طه لاقا فی ژنکی ل زہلامہ کی مارکہت دابو حہلال بیت وہک عادتہ می ، نہفہ نہیا دوروستہ ، ئو بو وی حہلال نابیت ، ژبہر گوتنا پیغہمبہری (ﷺ) (لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلَّلَ ، وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) [رواہ أبو داود صحیح] م . م . ک .

[أَحْكَامُ الْإِيْلَاءِ]

۱۳ - فَضْلٌ : وَإِذَا حَلَفَ أَنْ لَا يَطَّأَ زَوْجَتَهُ مُطْلَقًا ، أَوْ مُدَّةً تَزِيدُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ .. فَهُوَ مُؤَلِّ . وَيُؤَجَّلُ لَهُ إِنْ سَأَلْتَ ذَلِكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ ، ثُمَّ يُخَيَّرُ بَيْنَ الْفَيْئَةِ وَالتَّكْفِيرِ ، أَوْ الطَّلَاقِ ، فَإِنْ اِمْتَنَعَ .. طَلَّقَ عَلَيْهِ الْحَاكِمُ .

۱۳ - (فَضْلٌ) ناڤرا سڙدي ، دي به حسي سينا خارنا نه چونا نڤينا ڙنكي كهت .

(وَإِذَا حَلَفَ أَنْ لَا يَطَّأَ زَوْجَتَهُ مُطْلَقًا) وهه وهختي زهلامه كي سيندخار ، كو ب ئيڪجاري نه چيته نڤينا ڙنكا خو .
(أَوْ مُدَّةً تَزِيدُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ) يان مودده كي (وهخته كي) دهست نيشان بكهت بهلي نه وهخت
ڙچار هه يفا زيده تر بيت .

(فَهُوَ مُؤَلِّ) فيجا ديڙنه وي زهلامي (مول) ، وديڙنه وي سيندي (ئيلاء).
(وَيُؤَجَّلُ لَهُ إِنْ سَأَلْتَ ذَلِكَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ) وهه كه ڙنكا وي دهعوه لي كرل مه حكه مي فيجا حاكم لسهر
داخا ڙنكي دي چار هه يفا مه جالي دهته زهلامي وي ، فيجا هه كه دوان چار هه يفا زهلام لي ڦه بو ، دي
سيندا خو شڪينيت ، ودي چينه نڤينا ڙنكا خو ، ودي كه فارهتا سيندا خو دهت ، و خلاس .
(ثُمَّ يُخَيَّرُ بَيْنَ الْفَيْئَةِ وَالتَّكْفِيرِ ، أَوْ الطَّلَاقِ) پاشي هه كه چار هه يفا چون وزهلامي ڙنكي ليڦه نه بو ،
هينگي حاكم دي دوو تشتا دانته بهر زهلامي ، فيت ئيڪ ڙههردو كا بكهت :

۱ - يان لڙنكا خو بزڦريت و بچيته نڤينا وي ، و كه فارهتا سيندا خو بدهت .

۲ - يان طه لاق بدهت .

(فَإِنْ اِمْتَنَعَ .. طَلَّقَ عَلَيْهِ الْحَاكِمُ) فيجا هه كه زهلامي ڙنكي ، چو ڙڦان ههردو و تشتا نه کرن :

۱ - نه سيندا خو شڪاند . ۲ - و نه ڙنكا خو بهردا .

هينگي حاكم طه لاقه كا وي دي هافيت ، پشتي هينگي هه كه زهلامي وي په شيمان بو هيش عيڊيت ڙنكي
خلاس نه بوين ، ڙنكا وي دي بو زڦريت ودي بيته هه لالا وي ، وهه كه عيڊيت ڙنكي خلاس بون ، و زهلامي
وي په شيمان نه بو فيجا ڙنكا وي دي بخلاسي ڙي چيت ، بهلي زهلام دشيپ پشتي هينگي ب رازيونا ڙنكي
بخوب خازيت و لحو مار كهت ب مار كونه كا نوي .

[أَحْكَامُ الظَّهَارِ]

۱۴ - فَضْلٌ : وَالظَّهَارُ : أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِرَوْجَتِهِ : أَنْتِ عَلَيَّ كَظْهَرِ أُمِّي .
فَإِذَا قَالَ لَهَا ذَلِكَ وَلَمْ يُتْبِعْهُ بِالطَّلَاقِ .. صَارَ عَائِدًا ، وَلَزِمَتْهُ الْكَفَّارَةُ .
وَالْكَفَّارَةُ : عِتْقُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ سَلِيمَةٍ مِنَ الْعُيُوبِ الْمُضِرَّةِ بِالْعَمَلِ وَالْكَسْبِ .
فَإِنْ لَمْ يَجِدْ . فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ . فَأِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ، كُلُّ مِسْكِينٍ مُدٌّ . وَلَا يَحِلُّ لِلْمُظَاهِرِ وَطُؤُهَا حَتَّى يُكْفَّرَ .

۱۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چاردی، دی به حسی هندی کهت کو زهلامهک ژنکا خو لسهر خو حرام کهت وه کی دهیکا خو.

(وَالظَّهَارُ : أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِرَوْجَتِهِ) و (ظهار) نهوه : کو زهلام بیژته ژنکا خو .

(أَنْتِ عَلَيَّ كَظْهَرِ أُمِّي) تو بومن وه کی پشتا دهیکا من بی ، یان وه کی خیشکا من بی .

(فَإِذَا قَالَ لَهَا ذَلِكَ وَلَمْ يُتْبِعْهُ بِالطَّلَاقِ) فیجا وهختی زهلامی نهف قهسه گوته ژنکا خو، وددیف دا

طه لاقیت وی نه هافیتن .

(صَارَ عَائِدًا وَلَزِمَتْهُ الْكَفَّارَةُ) نهو گوتنا وی نایته طه لاق وژنکا وی ژی ناچیت بهلی قیت کهفارهتی بدهت .

(وَالْكَفَّارَةُ) و هندی کهفارهته یا هوسانه .

۱ - (عِتْقُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) نازا کرنا عهده کی موسلمانه .

(سَلِيمَةٍ مِنَ الْعُيُوبِ الْمُضِرَّةِ بِالْعَمَلِ وَالْكَسْبِ) بی ساخلم بیت ژوان عهیبیت زهره ری بگه هینه

کاری وی (عههلی) وی و رینجبه ریا وی .

۲ - (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ . فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) فیجا هه که عهبد بدهست نه کهت دوو هدیقا لسهرک دی روژیا

گریت ، بهلی هه یقیته عهسمانی (هجری) نه ییت میلادی .

۳ - (فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَأِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا) فیجا هه که روژی ژی پیچینه بون دی (۶۰) فهقیرا طه عام دت .

(كُلُّ مِسْكِينٍ مُدٌّ) هدر فهقیره کی (موده) کا طه عامی دی دت (موده) نامانه که کوله کا طه عامی دچیتی،

وه کی گه نمی، یان جهی، یان برنجی . وب کیشانی (نیف کیلو) .

(وَلَا يَحِلُّ لِلْمُظَاهِرِ وَطُؤُهَا حَتَّى يُكْفَّرَ) و نهو زهلامی ظهار لگهل ژنکا خو کری بو وی نه حلاله

بچيته نغینا ژنکا خو ههتا کهفارهتی نه دت پاشی .

[أَحْكَامُ الْقَذْفِ وَاللَّعَانِ]

۱۵ - فَضْلٌ : وَإِذَا رَمَى الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ بِالزَّوْنَا. فَعَلَيْهِ حَدُّ الْقَذْفِ، إِلَّا أَنْ يُقِيمَ
الْبَيِّنَةَ، أَوْ يُلَاعِنَ، فَيَقُولُ عِنْدَ الْحَاكِمِ، فِي الْجَامِعِ عَلَى الْمُنْبَرِ، فِي جَمَاعَةٍ مِنَ
النَّاسِ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ إِنَّنِي لَمِنَ الصَّادِقِينَ فِيمَا رَمَيْتُ بِهِ زَوْجَتِي فَلَانَّةٌ مِنَ الزَّوْنَا،
وَأَنَّ هَذَا الْوَلَدَ مِنَ الزَّوْنَا وَلَيْسَ مِنِّي، أَرْبَعَ مَرَّاتٍ، وَيَقُولُ فِي الْمَرَّةِ الْخَامِسَةِ بَعْدَ
أَنْ يَعِظَهُ الْحَاكِمُ: وَعَلَيَّ لَعْنَةُ اللَّهِ إِنْ كُنْتُ مِنَ الْكَاذِبِينَ.

۱۵ - (فَضْلٌ) ناہرا پارڈی، دی بہ حسنی توہما زناہی، و لہ عنہت باراندنا ژن ومیرا ل ٹیک و دوو کہت .
(وَإِذَا رَمَى الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ بِالزَّوْنَا) وہہ کہ زہلامی ژنکا خو تاوان بار کر (موتہہ مکر) بکرنا زناہی .
(فَعَلَيْهِ حَدُّ الْقَذْفِ) فیجا حد دیت قہ زنی دی کہ قہ سہر زہلامی . نہو ژی حہشتی جہ لدہ نہ .
(إِلَّا أَنْ يُقِيمَ الْبَيِّنَةَ) ٹیللا زہلامی ژنکی چار شہادا بینیت کو گوتنا وی راستہ .
(أَوْ يُلَاعِنَ) یان لیعانی لگہل ژنکا خو بکہت .
(فَيَقُولُ عِنْدَ الْحَاكِمِ، فِي الْجَامِعِ عَلَى الْمُنْبَرِ، فِي جَمَاعَةٍ مِنَ النَّاسِ) فیجال حوزیرا حاکمی ل
جامعی لسہر مینہری دناف کومہ کا مروفا دا، زہلامی ژنکی دی بیژیت .
(أَشْهَدُ بِاللَّهِ إِنَّنِي لَمِنَ الصَّادِقِينَ) نہز شہادہ ہی دہم ب خودی کو نہس راست دیژم .
(فِيمَا رَمَيْتُ بِهِ زَوْجَتِي فَلَانَّةٌ مِنَ الزَّوْنَا) دہر بارہی فی گوتنا زناہی نہفا من گوتیہ ژنکا خو فلان کہسی (ودی
ناہی وی بیژیت).
(وَأَنَّ هَذَا الْوَلَدَ مِنَ الزَّوْنَا وَلَيْسَ مِنِّي) وئہف بچکی وی بی زناہی یہ نہی منہ ہہ کہ ژنک یا ب تشت بیت
(أَرْبَعَ مَرَّاتٍ) دی چار جارا لوی (مہ جلسی) فی سیندی بیژیت .
(وَيَقُولُ فِي الْمَرَّةِ الْخَامِسَةِ) و دی جارا پینجی بیژیت .
(بَعْدَ أَنْ يَعِظَهُ الْحَاكِمُ) پشتی حاکم وہ عز و نسحہ تالی دکہت، کو عہز ابا ناخرہ تی مہ صترہ ژیا دونیای .
(وَعَلَيَّ لَعْنَةُ اللَّهِ إِنْ كُنْتُ مِنَ الْكَاذِبِينَ) دی بیژیت لہ عنہ تی خوی لسہر من بن ہہ کہ گوتنا من
درہو بیت یان نہس درہوین بم، دحہ قی ژنکا خودا .

[فَرَعٌ]: وَيَتَعَلَّقُ بِلِعَانِهِ خَمْسَةَ أَحْكَامٍ :

۱ - سُقُوطُ الْحَدِّ عَنْهُ . ۲ - وَوُجُوبُ الْحَدِّ عَلَيْهَا . ۳ - وَزَوَالُ الْفِرَاشِ .

۴ - وَنَفْيُ الْوَالِدِ . ۵ - وَالتَّحْرِيمُ إِلَى الْأَبَدِ .

[فَرَعٌ]: وَيَسْقُطُ الْحَدُّ عَنْهَا بِأَنْ تَلْتَعِنَ ، فَتَقُولَ : أَشْهَدُ بِاللَّهِ أَنَّ فُلَانًا هَذَا لَمِنَ

الْكَاذِبِينَ فِيمَا رَمَانِي بِهِ مِنَ الزَّانَا ، أَرْبَعَ مَرَّاتٍ ، وَتَقُولُ فِي الْمَرَّةِ الْخَامِسَةِ بَعْدَ

أَنْ يَعْظَهَا الْحَاكِمُ ، وَعَلَيَّ غَضَبُ اللَّهِ إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ .

(وَيَتَعَلَّقُ بِلِعَانِهِ خَمْسَةَ أَحْكَامٍ) ودى ئیتہ گریڈان ب سیندا وی فہ پینج تہ حکام .

۱ - (سُقُوطُ الْحَدِّ عَنْهُ) دى تہو (۸۰) جہلده لسہر وی رابن جہزا ئی قہزفئ و توہما وی بو ژنکا وی .

۲ - (وَوُجُوبُ الْحَدِّ عَلَيْهَا) ودى واجب بیت لسہر ژنکی حدیث زنا بی کو رہجہ .

۳ - (وَزَوَالُ الْفِرَاشِ) و تہو ژن بخلاسی دى ژوی زہلامی جیت بی طہلاق .

۴ - (وَنَفْيُ الْوَالِدِ) و تہو بچیک نایتہ بی وی ، بہلی ہہ کہ نہ بیژیت بچیک نہ بی منہ ، بچیک بی وی یہ .

۵ - (وَالْتَّحْرِيمُ إِلَى الْأَبَدِ) و تہو ژنک لسہر وی حہرام دییت ہہ تا ہہ تالی و ب چورہنگا بو وی حہلال نایت .

(وَيَسْقُطُ الْحَدُّ عَنْهَا بِأَنْ تَلْتَعِنَ) و حد دى لسہر ژنکی ژى رابن ہہ کہ تہو ژى سیندیٹ لیعانى بیژیت .

(فَتَقُولَ : أَشْهَدُ بِاللَّهِ أَنَّ فُلَانًا هَذَا) ژنک دى بیژیت : تہ شاہدہ بی ددہم ب خودی کو فلان کہس (ودى نافی

وی بیژیت)

(لَمِنَ الْكَاذِبِينَ فِيمَا رَمَانِي بِهِ مِنَ الزَّانَا) ژدرہو کہرانہ ددہر بارہی فی تاوانا زینای یا وی ہافئیبہ من .

(أَرْبَعَ مَرَّاتٍ) چار جارا ژنکا وی دى فی سیندی خوت .

(وَتَقُولُ فِي الْمَرَّةِ الْخَامِسَةِ بَعْدَ أَنْ يَعْظَهَا الْحَاكِمُ ، وَعَلَيَّ غَضَبُ اللَّهِ إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) ودى ژنک

بیژیت جارا پینجی پشتی حاکم و ہعز و نسحہ تا لی بکہت ، کہربو ، غہزہبا ، خودی لسہر من بیت ہہ کہ گوتنا

زہلامی من راست بیت ، وژ راستگوا بیت .

[أَحْكَامُ الْعِدَّةِ وَأَنْوَاعُ الْمُعْتَدَّةِ]

- ۱۶ - فَضْلٌ : وَالْمُعْتَدَّةُ عَلَى ضَرْبَيْنِ مُتَوَفَّى عَنْهَا ، وَغَيْرُ مُتَوَفَّى عَنْهَا .
فَالْمُتَوَفَّى عَنْهَا (زَوْجُهَا) : إِنْ كَانَتْ حَامِلًا .. فَعِدَّتُهَا بِوَضْعِ الْحَمْلِ . وَإِنْ
كَانَتْ حَائِلًا .. فَعِدَّتُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .
وَغَيْرُ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا (زَوْجُهَا) : إِنْ كَانَتْ حَامِلًا .. فَعِدَّتُهَا بِوَضْعِ الْحَمْلِ . وَإِنْ
كَانَتْ حَائِلًا وَهِيَ مِنْ ذَوَاتِ الْحَيْضِ فَعِدَّتُهَا ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ ، وَهِيَ : الْأَطْهَارُ .

- ۱۶ - (فَضْلٌ) نافرانا شازدی ، دی به حسنی عیددیت ژنکا و وهختیت وان کهت .
(وَالْمُعْتَدَّةُ عَلَى ضَرْبَيْنِ) و نهو ژنکیت عیدا د دکیشن لسهر دوو شکلانن (جورانن) .
۱ - (مُتَوَفَّى عَنْهَا) نهوا زهلامی وی مری .
۲ - (وَغَيْرُ مُتَوَفَّى عَنْهَا) و نهوا زهلامی وی نهمری ، بهلی بهلکی ب طه لاقی یان خولعی ژی چوی .
۱ - (فَالْمُتَوَفَّى عَنْهَا (زَوْجُهَا)) فیجا نهو ژنکا زهلامی وی مری دوو شکلن (جورن)
أ - (إِنْ كَانَتْ حَامِلًا فَعِدَّتُهَا بِوَضْعِ الْحَمْلِ) نهو ژنکا ب حمله عیددیت وی دی خلاس بن ب دانانا حملی وی .
ب - (وَإِنْ كَانَتْ حَائِلًا .. فَعِدَّتُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) وهه که ژنک نهیا ب حمله بیت عیددیت وی
چار هه یف و دهه روژن .
۲ - (وَغَيْرُ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا (زَوْجُهَا)) و نهو ژنکا زهلامی وی نهمری ، بهلی ب طه لاقی یان ب خولعی یا ژی چوی .
أ - (إِنْ كَانَتْ حَامِلًا فَعِدَّتُهَا بِوَضْعِ الْحَمْلِ) هه که یا ب حمله بیت عیددیت وی ب دانانا حملی وی نه .
ب - (وَإِنْ كَانَتْ حَائِلًا وَهِيَ مِنْ ذَوَاتِ الْحَيْضِ) وهه که ژنک یا ب حمله نه بیت ، و نهو بیت نهوا
حهیزا دبیت .
(فَعِدَّتُهَا ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ) فیجا عیددیت وی سی قورئن .
(وَهِی : الْأَطْهَارُ) و قورء پاقریه ، نانکو سی جارا ب کهفته د حهیزادا و پاقر بیت ، جارا چاری
دی عیددیت وی خلاس بن .

وَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً أَوْ آيِسَةً .. فَعِدَّتْهَا ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ
وَالْمُطَلَّعَةُ قَبْلَ الدُّخُولِ بِهَا لَا عِدَّةَ عَلَيْهَا.

[فَرَعٌ: فِي عِدَّةِ الرَّقِيقَةِ]

وَعِدَّةُ الْأَمَةِ بِالْحَمْلِ كَعِدَّةِ الْحُرَّةِ وَبِالْأَقْرَاءِ أَنْ تَعْتَدَّ بِقُرَائِنِ ، وَبِالشُّهُورِ عَنِ
الْوَفَاةِ أَنْ تَعْتَدَّ بِشَهْرَيْنِ وَخَمْسَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهَا ، وَعَنِ الطَّلَاقِ أَنْ تَعْتَدَّ بِشَهْرٍ
وَنِصْفٍ ، فَإِنْ اعْتَدَّتْ بِشَهْرَيْنِ .. كَانَ أَوْلَى .

ج- (وَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً أَوْ آيِسَةً) وہہ کہہ ژنک یا بچیک بیت ہیئش نہ بالقی بیت ، یان ژعوزرا (ژفانا) خلاس بیت .

(فَعِدَّتْهَا ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ) فیجا عیددیت فان ہردوو نہو عیت ژنکا سی ہہ یقن .

(وَالْمُطَلَّعَةُ قَبْلَ الدُّخُولِ بِهَا لَا عِدَّةَ عَلَيْهَا) و ئەو ژنکا ہاتیہ بہردان بہری زہلامی وی بجیتہ نفینا

وی، چو عیددہ لسہر نینن ، چونکی چو شکا حملی لسہر نینہ .

[فَرَعٌ : فِي عِدَّةِ الرَّقِيقَةِ]

(وَعِدَّةُ الْأَمَةِ بِالْحَمْلِ كَعِدَّةِ الْحُرَّةِ) وعیدیت ژنکا جاری ہہ کہہ یا ب حملہ بیت، عیددیت وی وہ کی

بیت ژنکا حورن بدانانا حملی دی عیددیت وی خلاس بن ، چ بیت مرنی بن ، چ بیت طہ لاقی بن .

(وَإِلَّا أَقْرَاءِ أَنْ تَعْتَدَّ بِقُرَائِنِ) وہہ کہہ عیدیت ژنکا جاری ب قورئا ویاقر یا بیت، وعیددیت بہردانی بن عیدیت

وی دوو پاقرینہ .

(وَإِلَّا الشُّهُورِ عَنِ الْوَفَاةِ أَنْ تَعْتَدَّ بِشَهْرَيْنِ وَخَمْسَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهَا) وہہ کہہ عیددیت وی (جاری) بیت مرنا زہلامی

وی بن ، نہ یا ب حملہ بیت ، عیددیت وی دی دوو ہہ یف وینج روژ بن دگہل شہ قیت وان .

(وَعَنِ الطَّلَاقِ أَنْ تَعْتَدَّ بِشَهْرٍ وَنِصْفٍ) وہہ کہہ عیدیت ژنکا جاری بیت بہردانی بن و نہ یا ب حملہ

بیت ، ہینگی عیددیت وی دی ہہ یف و نیقن بن .

(فَإِنْ اعْتَدَّتْ بِشَهْرَيْنِ كَانَ أَوْلَى) بہلی ہہ کہہ عیددیت خو بکہتہ دوو ہہ یف باشترہ .

[أَنْوَاعُ الْمُعْتَدَةِ وَأَحْكَامُهَا]

۱۷ - فَضْلٌ : وَيَجِبُ لِلْمُعْتَدَةِ الرَّجْعِيَّةِ السُّكْنِيِّ وَالنَّفَقَةِ
 وَيَجِبُ لِلْبَائِنِ السُّكْنِيِّ دُونَ النَّفَقَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ حَامِلًا .
 [فَرْعٌ] : وَيَجِبُ عَلَى الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا الْإِحْدَادُ ، وَهُوَ : الْإِمْتِنَاعُ مِنَ
 الزَّيْنَةِ وَالطَّيْبِ .
 وَعَلَى الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا وَالْمَبْتُوتَةُ مُلَازِمَةُ الْبَيْتِ إِلَّا لِحَاجَةٍ .

۱۷ - (فَضْلٌ) ناڤرا ههڤدی ، دی بهحسی حهق و واجیاتی و ئی ژنکا د عیددادا کهت .
 (وَيَجِبُ لِلْمُعْتَدَةِ الرَّجْعِيَّةِ السُّكْنِيِّ وَالنَّفَقَةَ) وئو ژنکا د عیددی زفراندنی دا کو هاتی بهردان ب
 طه لاقه کی یان ب دوو طه لاقا ، خانیی وئ ، و نهفهقا وئ لسه زهلامی وئ واجبه .
 (وَيَجِبُ لِلْبَائِنِ السُّكْنِيِّ دُونَ النَّفَقَةِ) وئو ژنکا ب سی طه لاقا هاتی بهردان ، بهس خانی بتنی لسه زهلامی
 واجبه بو تهئمین بکهت ، ههتا عیددی وئ خلاس دبن ، نه نهفهقه و خهرجی .
 (إِلَّا أَنْ تَكُونَ حَامِلًا) ئیلا هه که یا ب حمله بیت ، هینگی خانی و نهفهقه ههردوو لسه زهلامی
 نه و دقیت بو تهئمین بکهت ههتا حملهی خو دانیت .
 (وَيَجِبُ عَلَى الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا الْإِحْدَادُ) و واجبه لسه وئ ژنکا زهلامی وئ مرئ ئو خهم
 و نیهارا وئ هه لگرت ، وقیت نیسانیت خهمی لی هه بن ، ههتا عیددی وئ خلاس دبن .
 (وَهُوَ : الْإِمْتِنَاعُ مِنَ الزَّيْنَةِ وَالطَّيْبِ) و خهم و نیهار ئه وه : ژنک د عیددادا خو قهده کهت ژکه شخی ،
 و جلکی لاو و تازه ورهنگین ، نه کهته بهرخو ، و بیهنیت خوش ب کارنه ئینیت ، و چاقیت خو کلندهت ،
 و دهست و پیت خو ژئ خهنا نه کهت (وههتا دیمهیی) .
 (وَعَلَى الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا) و لسه وئ ژنکا زهلامی وئ مرئ .
 (وَالْمَبْتُوتَةُ مُلَازِمَةُ الْبَيْتِ إِلَّا لِحَاجَةٍ) و ئو ژنکا ب سی طه لاقا هاتی بهردان ، واجبه لسه وان
 ههردو کا دموده هی عیددی خودا ژخانیی خو نهدهر کهفن ، و ناییت بینه دهر ئیخستن ههتا عیددی وان
 خلاس دبن ، ژبلی نه چاریه که هه بیت ، یان موحتاجیه کا شه رعئ هه بیت ، دی دهر که قیت بو قهتاندا
 موحتاجیا خو و دی زفرینه فه مالاخو .

[أَحْكَامُ الْأَسْتِبرَاءِ]

۱۸ - فَضْلٌ : وَمَنْ اسْتَحَدَّثَ مَلِكَ أُمَّةٍ .. حَرَّمَ عَلَيْهِ الْإِسْتِمْتَاعُ بِهَا حَتَّى يَسْتَبْرَأَ بِهَا ، إِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الْحَيْضِ .. بِحَيْضَةٍ ، وَإِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الشُّهُورِ .. بِشَهْرٍ فَقَطْ ، وَإِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الْحَمْلِ .. بِالْوَضْعِ .
[فَرْعٌ] : وَإِذَا مَاتَ سَيِّدُ أُمَّ الْوَلَدِ .. اسْتَبْرَأَتْ نَفْسَهَا ، كَالْأُمَّةِ .

۱۸ - (فَضْلٌ) نافرآ ههژدی ، دی به حسی عیددیٔ وی جاری نی بوخو په یداکری کهت .

(وَمَنْ اسْتَحَدَّثَ مَلِكَ أُمَّةٍ) وهه زه لآمه کی جاریه کانی بدهست کهت .

(حَرَّمَ عَلَيْهِ الْإِسْتِمْتَاعُ بِهَا حَتَّى يَسْتَبْرَأَ بِهَا) حه رآمه بچینه نفینا وی ، ههتا ره حی وی پاقر دیت پاشی ، وپاقر بونا ره حی ژی دی بقی رهنگی بیت .

(إِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الْحَيْضِ بِحَيْضَةٍ) هه که نهو جاری نهو بیت نهوا حهیزا دینیت ، ره حی وی دی پاقر بیت ب بورینا حهیزه کی ، پاشی خودانی وی دی چیته نفینا وی ، هه که بقیٔ .

(وَإِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الشُّهُورِ بِشَهْرٍ فَقَطْ) وهه که نهو جاری نهو بیت یا حهیزا نه دینیت ژبه ر پیراتی و خلاس بونا وی ژ حهیزا ، یان یا بچیکه ، هینگی ب بورینا هه یقه کی ، پاشی خودانی وی دی چیته نفینا وی هه که بقیٔ .

(وَإِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوَاتِ الْحَمْلِ بِالْوَضْعِ) وهه که نهو جاری یا ب حهمله بیت ههتا حهملی خو دده نیت پاشی دی چیته نفینا وی هه که بقیٔ ، بهلی پستی پاقر دیت ژ نیفاسی .

(وَإِذَا مَاتَ سَيِّدُ أُمَّ الْوَلَدِ) ونهو جاری ژ سهیدی خو ب حهمله کهتی هه که سهیدی وی مر .

(اسْتَبْرَأَتْ نَفْسَهَا ، كَالْأُمَّةِ) فیت نهو ژی وه کی جاری عیددا بکیشیت (نانکو بهت) یا ب حهمله ههتا حهملی خو د دانیت . ویا بی حهمله ب بورینا دو هه یف وپنج روزا وشه فیت وان .

[أَحْكَامُ الرَّضَاعِ]

۱۹ - فَضْلٌ : وَإِذَا أَرْضَعَتِ الْمَرْأَةُ بِلَبْنِهَا وَلَدًا .. صَارَ الرَّضِيعُ وَلَدَهَا بِشَرْطَيْنِ : أَحَدُهُمَا : أَنْ يَكُونَ لَهُ دُونَ الْحَوْلَيْنِ .

وَالثَّانِي : أَنْ تُرْضِعَهُ خَمْسَ رَضَعَاتٍ مُتَفَرِّقَاتٍ .

وَيَصِيرُ زَوْجَهَا أَبًا لَهُ ، وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُرْضِعِ التَّزْوِيجُ إِلَيْهَا وَإِلَى كُلِّ مَنْ نَاسَبَهَا . وَيَحْرُمُ عَلَيْهَا التَّزْوِيجُ إِلَى الْمُرْضِعِ وَوَلَدِهِ ، دُونَ مَنْ كَانَ فِي دَرَجَتِهِ ، أَوْ أَعْلَى طَبَقَةً مِنْهُ .

۱۹ - (فَضْلٌ) نافرنا نوزدی ، دی به حسی خوارنا شیری ژنکی کت .

(وَإِذَا أَرْضَعَتِ الْمَرْأَةُ بِلَبْنِهَا وَلَدًا) وهه که ژنکه کی شیری خو دا بچیکه کی .

(صَارَ الرَّضِيعُ وَلَدَهَا بِشَرْطَيْنِ) نهو بچیک دی بیته کوری وی ، یان کچا وی ، بهلی ب دوو شهرتا .

۱ - (أَحَدُهُمَا : أَنْ يَكُونَ لَهُ دُونَ الْحَوْلَيْنِ) ئیک ژوان ههردو شهرتا ، ئیت عومری وی بچیکی کیمتر بیت ژدو صالا ، بیت هجری .

۲ - (وَالثَّانِي : أَنْ تُرْضِعَهُ خَمْسَ رَضَعَاتٍ مُتَفَرِّقَاتٍ) وشهرتی دوی نهو ژنک پینج جارا شیری بدهته وی بچیکی ، جودا جودا .

(وَيَصِيرُ زَوْجَهَا أَبًا لَهُ) وزهلامی وی ژنکی دی بیته بابی وی بچیکی .

(وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُرْضِعِ) وحهرامه لسهر وی بچیکی شیر خاری .

(التَّزْوِيجُ إِلَيْهَا) نهو ب زهوجیت بوی ژنکا شیر دایی ، چونکی دهیکا وی یا شیری به .

(وَإِلَى كُلِّ مَنْ نَاسَبَهَا) وهه می نهو کهسیت موناسی وی ، وهکی دهیکا وی ، و پیریت وی ، وخیشکیت وی ، چ بیت نهسه بی بن ، چ بیت شیری بن .

(وَيَحْرُمُ عَلَيْهَا التَّزْوِيجُ إِلَى الْمُرْضِعِ وَوَلَدِهِ) وحهرامه لسهر وی ژنکی شیب وی بچیکی بکته نهوی شیر دایی ، وعه یالی وی ژی .

(دُونَ مَنْ كَانَ فِي دَرَجَتِهِ) ژبلی نهو بیت دهرهجا وی دا وهکی خیشک وبراویت وی .

(أَوْ أَعْلَى طَبَقَةً مِنْهُ) یان بلندتر بن ژوی وهکی دهیابیت وی وبکیژ وی ژنکی وزهلامی وی تین پیک بزهوجن .

بو زانین : نهو بچیکی شیر خاری نهو ب تنی دکهفته د ناف وی مالی دا ، نه خیشک وبراویت وی بی ژوی بچیک تر ، و ییش وی مهستر فهرق نینه هه می خیشک وبراویت وی نه .

[أَحْكَامُ نَفَقَةِ الْأَقْرَابِ]

۲۰ - فَضْلٌ : وَنَفَقَةُ الْعَمُودَيْنِ ^(۱) مِنَ الْأَهْلِ ^(۲) وَاجِبَةٌ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْمَوْلُودَيْنِ فَأَمَّا
الْوَالِدُونَ : فَتَجِبُ نَفَقَتُهُمْ بِشَرْطَيْنِ : الْفَقْرُ وَالزَّمَانَةُ ، أَوْ الْفَقْرُ وَالْجُنُونُ .

وَأَمَّا الْمَوْلُدُونَ : فَتَجِبُ نَفَقَتُهُمْ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ :

۱ - الْفَقْرُ وَالصَّغَرُ . ۲ - أَوْ الْفَقْرُ وَالزَّمَانَةُ . ۳ - أَوْ الْفَقْرُ وَالْجُنُونُ .

۲۰ - (فَضْلٌ) نافر ا بیستی ، دی به حسنی ندفهقی دهیابا ، و عہیالی ، و ژنکی ، و حدیوانا کہت .

(وَنَفَقَةُ الْعَمُودَيْنِ مِنَ الْأَهْلِ وَاجِبَةٌ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْمَوْلُودَيْنِ) و ندفهقه و خودان کرنا دهیابا و عہیالی لسہر نیک و دو واجہ ، و قیت نیک و دو خودان بکہن ، بہلی بچہند شہرتہ کا .

(فَأَمَّا الْوَالِدُونَ : فَتَجِبُ نَفَقَتُهُمْ بِشَرْطَيْنِ) فیجا ہندی خودان کرنا دهیابا و پیرو باپیرانہ لسہر عہیالی و نہفیا واجہ ب دو شہرتا .

۱ - (الْفَقْرُ وَالزَّمَانَةُ) دهیاب د فقیر بن ، یان دی چارہ بن چ ژ پیراتی بیت ، یان ژدہرد و نساخیا بیت ، کو نہشین شول کہن و خو خودان بکہن ، یان تسہقت و کورہ بن .

۲ - (أَوْ الْفَقْرُ وَالْجُنُونُ) یان دهیاب د فقیر بن ، یان دین بن .

(وَأَمَّا الْمَوْلُدُونَ : فَتَجِبُ نَفَقَتُهُمْ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) و ہندی عہیال و نہفینہ ، ندفهقه و خودانکرنا وان لسہر باب و باپیرا واجب دبیت ب سی شہرتا .

۱ - (الْفَقْرُ وَالصَّغَرُ) بچیک د فقیر بن ، یان د نہبالت بن .

۲ - (أَوْ الْفَقْرُ وَالزَّمَانَةُ) یان بچیک د فقیر بن ، یان دنساخ بن ، یان د سہقت و کورہ بن .

۳ - (أَوْ الْفَقْرُ وَالْجُنُونُ) یان بچیک د فقیر بن ، یان دین بن .

(۱) (العمودین) دهیابن ، و عہیالن ، کو دبیزنی ، ئوصول ، و فروع ، (ئوصول دهیابن ، و فروع ، عہیالن)

(۱) (من الاهل) ژنکی ، و عہیالی و نہفیا ، ژکور و کچا .

[فَرْعٌ]: وَنَفَقَةُ الرَّقِيقِ وَالْبَهَائِمِ وَاجِبَةٌ ، وَلَا يُكَلَّفُونَ مِنَ الْعَمَلِ مَا لَا يَطِيقُونَ .

[فَرْعٌ]: وَنَفَقَةُ الزَّوْجَةِ الْمُمَكَّنَةِ مِنْ نَفْسِهَا وَاجِبَةٌ ، وَهِيَ مُقَدَّرَةٌ :

فَإِنْ كَانَ الزَّوْجُ مُوسِرًا .. فَمُدَّانِ مِنْ غَالِبِ قُوَّتِهَا ، وَيَجِبُ مِنَ الْأُذْمِ وَالْكَسْوَةِ مَا جَرَتْ بِهِ الْعَادَةُ .

وَإِنْ كَانَ مُعْسِرًا .. فَمُدٌّ مِنْ غَالِبِ قُوَّتِ الْبَلَدِ ، وَمَا يَأْتِدُّ بِهِ الْمُعْسِرُونَ وَيَكْسُونَهُ .

(وَنَفَقَةُ الرَّقِيقِ وَالْبَهَائِمِ وَاجِبَةٌ) وندفہ قہ و خودانکرنا عہدا ، و حدیوانہتا واجبہ لسہر خودانی وان .

(وَلَا يُكَلَّفُونَ مِنَ الْعَمَلِ مَا لَا يَطِيقُونَ) وناچییت شولیت ژناقہتا وان زیدہتر بی بکہت .

(وَنَفَقَةُ الزَّوْجَةِ الْمُمَكَّنَةِ مِنْ نَفْسِهَا وَاجِبَةٌ) وندفہ قہی ژنکا گوہدار و خو بدہست زہلامی خوفہ بہر دہت ، واجبہ لسہر زہلامی وی .

(وَهِيَ مُقَدَّرَةٌ) وندفہ قہی ژنکی بی فہبریہ .

(فَإِنْ كَانَ الزَّوْجُ مُوسِرًا) فہجا ہہ کہ زہلامی ژنکی حالی وی بی خوش بیت .

(فَمُدَّانِ مِنْ غَالِبِ قُوَّتِهَا) ندفہقا وی روزانہ دوو کولمیت طہ عامی نہ ژبارا پترتی قیتی باژیروی .

(وَيَجِبُ مِنَ الْأُذْمِ وَالْكَسْوَةِ مَا جَرَتْ بِهِ الْعَادَةُ) وواجبہ ژ پیخارنی ، و لباسی وی لیدیف عورف وعہدہتیت وان بو تہنمین بکہت وبدہتی .

(وَإِنْ كَانَ مُعْسِرًا فَمُدٌّ) وہہ کہ زہلامی ژنکی بی فہقیر و حال تہنک بیت ، کولمہ کا طہ عامی یہ . (مُدٌّ) مودد ، یا ہاتیہ فہبرین ب کیشانی (نیف کیلو) .

(مِنْ غَالِبِ قُوَّتِ الْبَلَدِ) ژبارا پتر قیتی باژیروی وی دی دہتہ ژنکا خو .

(وَمَا يَأْتِدُّ بِهِ الْمُعْسِرُونَ وَيَكْسُونَهُ) وکا فہقیر و ژاریت باژیروی وی چ جوریت بی خوارنی دخن ، و چ جوریت جلکی دکہنہ بہر خو ، فہت زہلامی ژنکی وان بی خوارنا و وان جلکا بدہتہ ژنکا خو .

وَإِنْ كَانَ مُتَوَسِّطًا .. فَمُدٌّ وَنِصْفٌ ، وَمِنْ الْأُذْمِ وَالْكِسْوَةِ الْوَسْطُ .

وَإِنْ كَانَتْ مِمَّنْ يُخْدَمُ مِثْلَهَا .. فَعَلَيْهِ إِخْدَامُهَا .

وَإِنْ أَعْسَرَ بِنَفَقَتِهَا .. فَلَهَا فَسْخُ النِّكَاحِ ، وَكَذَلِكَ إِنْ أَعْسَرَ بِالصَّدَاقِ قَبْلَ الدُّخُولِ .

(وَإِنْ كَانَ مُتَوَسِّطًا .. فَمُدٌّ وَنِصْفٌ) وهه که حالی زهلامی ژنکی بی ناخن جی بیت ، ڦیت روزانه کولم و نیڦیت طه عامی بدهته ژنکاخو ، مودد و نیف دبنه (سی چاریکیت کیلوی).

(وَمِنْ الْأُذْمِ وَالْكِسْوَةِ الْوَسْطُ) وژ بی خوارنی ، و جلکی بی ناخن جی بدهتی .

(وَإِنْ كَانَتْ مِمَّنْ يُخْدَمُ مِثْلَهَا) وهه که ژنکا وی ژوان ژنکا بیت نهویت خهلك خداما بو دگرن .

(فَعَلَيْهِ إِخْدَامُهَا) ڦیجا ڦیت نهو ژی خدامه کی بو بگریت .

(وَإِنْ أَعْسَرَ بِنَفَقَتِهَا) وهه که زلامی ژنکی بی چینه بو مهصرف و نهفقی ژنکا خو بدهتی .

(فَلَهَا فَسْخُ النِّكَاحِ) بو ژنکی حقی هدی نیکاحا خو لگهل زهلامی خو بهطال بکدت هه که بڦیت بهلی ل مهحکه می ول دهف قازی نه سهر بوخو ژنک فی کاری بکدت چینایت .

(وَكَذَلِكَ إِنْ أَعْسَرَ بِالصَّدَاقِ قَبْلَ الدُّخُولِ) وههروهسا هه که زهلامی بی چینه بو مههرا ژنکی بدهتی بو ژنکی

حقی هدی نیکاحا خو بهتال بکدت ، بهلی بهری زهلامی وی بچینه نفینا وی بهلی پستی زهلامی وی چو نفینا وی

هینگی حقی وی نینه نیکاحا خو بهطال بکدت سهر مههرا خو بهلی ژنک دشیت دهعوا مههرا خول زهلامی خو

بکدت ل مهحکه می ، هینگی حاکم دی مههرا وی بو وی ژ زهلامی وی صطینت ، مههراکا وهکی مههریت

ژنکیت وهکی وی .

[أَحْكَامُ الْحَضَانَةِ]

۲۱ - فَضْلٌ : وَإِذَا فَارَقَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ وَلَهُ مِنْهَا وَلَدٌ .. فَهِيَ أَحَقُّ بِحَضَانَتِهِ إِلَى سَبْعِ سِنِينَ ، ثُمَّ يُخَيَّرُ بَيْنَ أَبِيهِ ، فَأَيُّهُمَا اخْتَارَ .. سُلِّمَ إِلَيْهِ .

وَشَرَائِطُ الْحَضَانَةِ سَبْعٌ :

- ۱ - الْعَقْلُ ، ۲ - وَالْحُرِّيَّةُ ، ۳ - وَالِدَيْنُ ، ۴ - وَالْعِفَّةُ ، ۵ - وَالْأَمَانَةُ ،
- ۶ - وَالْإِقَامَةُ ، ۷ - وَالْخُلُوفُ مِنْ زَوْجٍ . فَإِنْ اخْتَلَّ مِنْهَا شَرْطٌ .. سَقَطَتْ .

۲۱ - (فَضْلٌ) ناڤرا بیست و نیکی ، دی به حسنی خودان کرن وماتی ژئی کرنا بچیکا کت .

(وَإِذَا فَارَقَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ وَلَهُ مِنْهَا وَلَدٌ) وهه که زه لاهه کی ژنکا خو بهردا ، و عه یال ژوی ژنکی هه بیت .
(فَهِيَ أَحَقُّ بِحَضَانَتِهِ إِلَى سَبْعِ سِنِينَ) فیجا ژنک فهرتره بو خودان کرنا وان بچیکا هه تا عه مریت وان دبنه هفت سال ، و مه صرفه فی ژنکی و بچیکا لسه ر بابی بچیکانه .

(ثُمَّ يُخَيَّرُ بَيْنَ أَبِيهِ ، فَأَيُّهُمَا اخْتَارَ .. سُلِّمَ إِلَيْهِ) پاشی پشتی هفت سال خلاس دبن دی بچیکا (کا چه ندن)
دی موخه بهر که ن لابنه دهبیبت وی (یان وان) کیش ههردوکا بوخو ههلبژارت (یان ههلبژارتن) دی ته سلیمی وی که ن ، بهلی بقه ولی نهو شهرتیت تین لدهف دهیکا وی (یان وان) هه بن .

(وَشَرَائِطُ الْحَضَانَةِ سَبْعٌ) وشهرتیت خودان کرنا بچیکا ههفتن .

۱ - (الْعَقْلُ) بی ب عاقل بیت ، نه بی دین بیت .

۲ - (وَالْحُرِّيَّةُ) و بی حورو نازاد بیت ، نه عه بد بیت ، یان جاری بیت .

۳ - (وَالِدَيْنُ) و موسلمان بیت ، و بی ب دین و نه خلاق بیت .

۴ - (وَالْعِفَّةُ) و بی دههمه ن پاقر بیت .

۵ - (وَالْأَمَانَةُ) و بی نهمین بیت ، وجهی باوهر بی بیت .

۶ - (وَالْإِقَامَةُ) ول مالاخو بی ناکنجی بیت نه بی گهر گهروک بیت .

۷ - (وَالْخُلُوفُ مِنْ زَوْجٍ) ویا نه شیکری بیت دهیکا بچیکی (یان بچیکا).

(فَإِنْ اخْتَلَّ مِنْهَا شَرْطٌ .. سَقَطَتْ) فیجا هه که شهرته ک ژقان ههفت شهرتا بی کیم بیت ، لدهف دهیکی یان

بابی هینگی دیش حهقی خودان کرنی سافت بیت .

۹- کِتَابُ الْجِنَايَاتِ

۱- فَضْلٌ : الْقَتْلُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرُبٍ :

۱- عَمْدٌ مَحْضٌ ، ۲- وَخَطَأٌ مَحْضٌ ، ۳- وَعَمْدٌ خَطَأٌ .

فَالْعَمْدُ الْمَحْضُ هُوَ : أَنْ يَعْمِدَ إِلَى ضَرْبِهِ بِمَا يَقْتُلُ غَالِبًا وَيَقْصِدُ قَتْلَهُ بِذَلِكَ ،
فَيَجِبُ الْقَوْدُ عَلَيْهِ . فَإِنْ عَفَا عَنْهُ . وَجَبَتْ دِيَةٌ مُغْلَظَةٌ حَالَةً فِي مَالِ الْقَاتِلِ .

۹- (کِتَابُ الْجِنَايَاتِ) ئەف کیتابە دى بەحسى ، جهریما وقه ترما کەت .

۱- (فَضْلٌ) ناڤرا ئیکی دى بەحسى ، شکلیت کوشتنی کەت .

(الْقَتْلُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرُبٍ) کوشتنا مروفا لسهر سى شکالانه .

۱- (عَمْدٌ مَحْضٌ) کوشتنا ژدل ئوب مجدی فه .

۲- (وَخَطَأٌ مَحْضٌ) ویا ب خەله تی و بی دەستی فه .

۳- (وَعَمْدٌ خَطَأٌ) وکوشتنا وهسایه کو بی دەستی بیت وب مجدی چیدییت .

(فَالْعَمْدُ الْمَحْضُ هُوَ) فێجا هندی کوشتنا ژ دل وب مجدی فه ئەوه .

(أَنْ يَعْمِدَ إِلَى ضَرْبِهِ بِمَا يَقْتُلُ غَالِبًا) کو مروفەك ب مجدی فه قهستا مروفە کی بکەت ، ودره کی

دانتي بو کوشتنی وب چه که کی وهسا کو بارا پتر ئەوه کو مروفا بی تینه کوشتن .

(وَيَقْصِدُ قَتْلَهُ بِذَلِكَ) و نیه تا وی ژى بدانانا وی دربی کوشتنا وی بیت .

(فَيَجِبُ الْقَوْدُ عَلَيْهِ) فێجا هینگى دى قیصاص (نانکو تولقه کرن) دى کەفته سهر قاتلى .

(فَإِنْ عَفَا عَنْهُ) فێجا هه که میراتگریت وی بی هاتیه کوشتن ، (قاتل) عهفی کر ژ کوشتنی .

(وَجَبَتْ دِيَةٌ مُغْلَظَةٌ) ودی واجب بیت لسهر قاتلى خینه کا گران .

(حَالَةً فِي مَالِ الْقَاتِلِ) خینه کا حازر بیته دان ژمالی قاتلى بو میراتگریت وی بی هاتیه کوشتن .

وَالْخَطَا الْمَحْضُ : أَنْ يَرْمِي إِلَى شَيْءٍ فَيُصِيبَ رَجُلًا فَيَقْتُلُهُ .. فَلَا قَوَدَ عَلَيْهِ ،
 بَلْ تَجِبُ دِيَةٌ مُخَفَّفَةٌ عَلَى الْعَاقِلَةِ مُؤَجَّلَةٌ فِي ثَلَاثِ سِنِينَ .
 وَعَمْدُ الْخَطَا : أَنْ يَقْصِدَ ضَرْبَهُ بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا فَيَمُوتَ ، فَلَا قَوَدَ عَلَيْهِ ، بَلْ
 تَجِبُ دِيَةٌ مُغَلَّظَةٌ عَلَى الْعَاقِلَةِ ، مُؤَجَّلَةٌ فِي ثَلَاثِ سِنِينَ .

(وَالْخَطَا الْمَحْضُ) وکوشتا ب خهله تی ویی دهستی فه ، نه وه .

(أَنْ يَرْمِي إِلَى شَيْءٍ فَيُصِيبَ رَجُلًا فَيَقْتُلُهُ) کو مروقه ک دربه کی پافینه تشته کی ، فیجا بی دهستی وی بهجیت
 ب مروقه کی بکه فیت وب کوزیت .

(فَلَا قَوَدَ عَلَيْهِ) هینگی تولفه کرن لسه ر وی نینه ، نانکو پیشفه نائینه کوشتن .

(بَلْ تَجِبُ دِيَةٌ مُخَفَّفَةٌ عَلَى الْعَاقِلَةِ) بهلی واجبه لسه ر وی خینه کا سفک ، و نهو خین لسه ر ئیجاخا
 وی یه دی پیترفه دهن .

(مُؤَجَّلَةٌ فِي ثَلَاثِ سِنِينَ) و نهف خینه دی یا ب دهین بیت وب قست بیت ، ود موددی سی صالا دا
 هه ر صاله کی دی قسته کی دهن .

(وَعَمْدُ الْخَطَا) وکوشتا بی دهستی بیت ، ومجدی ژی چیدیت ، نهو ژی نهفه یه .

(أَنْ يَقْصِدَ ضَرْبَهُ بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا فَيَمُوتَ) کو زدل دربی خو دهینته مروقه کی ، بهلی دربی وی نه بی کوشتن
 بیت ، و نهو مروقه بی بهریت .

(فَلَا قَوَدَ عَلَيْهِ) هینگی تولفه کرن لسه ر نینه ، نانکو پیشفه نائینه کوشتن .

(بَلْ تَجِبُ دِيَةٌ مُغَلَّظَةٌ عَلَى الْعَاقِلَةِ) بهلی واجبه لسه ر وی خینه کا گران ، و نهو خین لسه ر ئیجاخا وی
 یه پیترفه بدهن .

(مُؤَجَّلَةٌ فِي ثَلَاثِ سِنِينَ) و نهف خینه دی یا ب دهین بیت وب قست بیت ، وموددی سی صالا دا ، هه ر
 ساله کی دی قسته کی دهن .

[شَرَائِطُ وَجُوبِ الْقِصَاصِ]

۲ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْقِصَاصِ أَرْبَعَةٌ :

۱-۲ - أَنْ يَكُونَ الْقَاتِلُ بَالِغًا عَاقِلًا . ۳ - وَأَنْ لَا يَكُونَ وَالِدًا لِلْمَقْتُولِ .

۴ - وَأَنْ لَا يَكُونَ الْمَقْتُولُ أَنْقَصَ مِنَ الْقَاتِلِ بِكُفْرِ أَوْ رِقٍ .

وَتُقْتَلُ الْجَمَاعَةُ بِالْوَاحِدِ . وَكُلُّ شَخْصَيْنِ جَرَى الْقِصَاصُ بَيْنَهُمَا فِي النَّفْسِ

.. يَجْرِي بَيْنَهُمَا فِي الْأَطْرَافِ .

۲ - (فَضْلٌ) ناہرا دوویں دیں بہ حسنی ، شہریت قیصاصی (ٹانکو تولفہ کرنی) کہت .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْقِصَاصِ أَرْبَعَةٌ) و شہریت واجب ہونا قیصاصی (تولفہ کرنی) چارن .

۱ - (أَنْ يَكُونَ الْقَاتِلُ بَالِغًا) دھیت قاتل (نہویں کوشتن کری) بیہ بالق بیت .

۲ - (عَاقِلًا) ویب عاقل بیت ، نہی شیت و دین بیت .

۳ - (وَأَنْ لَا يَكُونَ وَالِدًا لِلْمَقْتُولِ) و دھیت دہیبیت قاتلی نہبن (چونکو دہیباب پیش کور و کچافہ نائینہ کوشتن) .

۴ - (وَأَنْ لَا يَكُونَ الْمَقْتُولُ أَنْقَصَ مِنَ الْقَاتِلِ بِكُفْرِ أَوْ رِقٍ) و دھیت نہویں ہاتیہ کوشتن کیمر نہبیت رقاتلی ب کوفری یان ژی ب عہدین بیہ .

(وَتُقْتَلُ الْجَمَاعَةُ بِالْوَاحِدِ) و کومہ کا مروفا پیش مروفہ کی فہ تینہ کوشتن ، بہلی بشہرتی ہدر ٹیکہ ژوانا نہتا کوشتنا وی مروفی بیت، و دربی کوشتنی دانابی تی .

(وَكُلُّ شَخْصَيْنِ جَرَى الْقِصَاصُ بَيْنَهُمَا فِي النَّفْسِ) و نہو مروفت قیصاص و تولا کوشتنی لمابہینا وان بیتہ فہ کرن .

(يَجْرِي بَيْنَهُمَا فِي الْأَطْرَافِ) دی قیصاص و تولا نہعضائیت لہشی ژی لمابہینا وانا بیتہ فہ کرن .

[فَرْعٌ]: وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْقِصَاصِ فِي الْأَطْرَافِ بَعْدَ الشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ اثْنَانِ:

۱ - الإِشْتِرَاكُ فِي الإِسْمِ الْخَاصِّ ، اليُمْنَى بِالْيُمْنَى ، وَالْيُسْرَى بِالْيُسْرَى .

۲ - وَأَنْ لَا يَكُونَ بِأَحَدِ الطَّرْفَيْنِ شَلْلٌ .

[فَرْعٌ]: وَكُلُّ عَضْوٍ أُخِذَ مِنْ مِفْصَلٍ .. فَفِيهِ الْقِصَاصُ ، وَلَا قِصَاصَ فِي

الْجُرُوحِ إِلاَّ فِي الْمَوْضِحَةِ .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْقِصَاصِ فِي الْأَطْرَافِ) وشهريت واجب بونا قيصاصى دئه عضائيت لهشى دا.

(بَعْدَ الشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ اثْنَانِ) پشتى وان شهريت مه ديار كرين ، (دناقبرا ئيكى دا) دونه .

۱ - (الإِشْتِرَاكُ فِي الإِسْمِ الْخَاصِّ) دقيت ههردو ههفيشك (شريك) بن ، دناقى نهعضائادا .

(اليُمْنَى بِالْيُمْنَى) وهكى دهستى راستى پيش دهستى راستى فه .

(وَالْيُسْرَى بِالْيُسْرَى) ودهستى چهپى پيش دهستى چهپى فه .

۲ - (وَأَنْ لَا يَكُونَ بِأَحَدِ الطَّرْفَيْنِ شَلْلٌ) وب وى شهرتى چو نهعضائا ژ ههردو كا شلهل لى نهبيت،

وهكى نهو دهستى هاتيه برين يى شلهلى بيت ، دهستى ساخ پيش وى فه نائيتنه برين .

(وَكُلُّ عَضْوٍ أُخِذَ مِنْ مِفْصَلٍ) وههردو نهعضائاه كى ژگههى بيتنه برين .

(فَفِيهِ الْقِصَاصُ) تولفه كرن يا تيدا (بهعنى دى دهستى تاوانبارى ژى دگههيرا بيتنه برين)

(وَلَا قِصَاصَ فِي الْجُرُوحِ) وقيصاص دچو برينداريادا نينه .

(إِلاَّ فِي الْمَوْضِحَةِ) ئيللا برينا (موضيحي) تينهبيت ، وموضيحه برينا سهرى يه نهوا چهرمى وگوشتى دبريت

و دگههته سهر ههستى ، بهلى ههستى نهبريت ونهشكيت .

[بَيَانُ الدِّيَةِ]

۳ - فَضْلٌ : وَالِدِيَّةٌ عَلَى صَرِيئِينَ : مُغَلَّظَةٌ ، وَمُخَفَّفَةٌ .

فَالْمُغَلَّظَةُ : مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ ، ثَلَاثُونَ حِقَّةً ، وَثَلَاثُونَ جَذَعَةً ، وَأَرْبَعُونَ خَلِيفَةً فِي بَطُونِهَا أَوْلَادُهَا .

وَالْمُخَفَّفَةُ : مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ ، عِشْرُونَ حِقَّةً ، وَعِشْرُونَ جَذَعَةً ، وَعِشْرُونَ بِنْتِ لَبُونٍ ، وَعِشْرُونَ ابْنِ لَبُونٍ ، وَعِشْرُونَ بِنْتِ مَخَاضٍ .

۳- (فَضْلٌ) نافر سې ، دى به حسې بهيان کرنا خينا کت .

(وَالِدِيَّةٌ عَلَى صَرِيئِينَ : مُغَلَّظَةٌ ، وَمُخَفَّفَةٌ) وخين لسهر دو شکلانن : وخوينا گران ، وخوينا سفک .

۱ - (فَالْمُغَلَّظَةُ : مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ) فيجا خوينا گران صهت حيشترن .

(ثَلَاثُونَ حِقَّةً) سيه حيشتر ژوانا سې صال تهمام کربن و که تبنه د صالا چارى دا .

(وَثَلَاثُونَ جَذَعَةً) وسيه حيشتریت ددى چار صال تهمام کربن و که تبنه د صالا پينجى دا .

(وَأَرْبَعُونَ خَلِيفَةً فِي بَطُونِهَا أَوْلَادُهَا) وچل حيشتریت دى دئافسبن ، و تيشکيت وان دزکى وان

دا بن ، يه عنى ب حمله بن .

۲ - (وَالْمُخَفَّفَةُ : مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ) وخينا سفک نهو ژى صهد حيشترن .

(عِشْرُونَ حِقَّةً) بيست حيشتر ژوانا سې صال تهمام کربن و که تبنه د صالا چارى دا .

(وَعِشْرُونَ جَذَعَةً) ويست حيشتر ژوانا چار صال تهمام کربن و که تبنه د صالا پينجى دا .

(وَعِشْرُونَ بِنْتِ لَبُونٍ) ويست حيشتر ژوانا دو صال تهمام کربن و که تبنه صالا سې دا ودمى بن .

(وَعِشْرُونَ ابْنِ لَبُونٍ) ويست حيشتر ژوانا دو صال تهمام کربن و که تبنه د صالا سې دا و د نير بن .

(وَعِشْرُونَ بِنْتِ مَخَاضٍ) . ويست حيشتر ژوانا سالهک تهمام کربن و که تبنه د صالا دوويى دا و د مى بن .

فَإِنْ عُدِمَتِ الْإِبِلُ .. انْتَقَلَ إِلَى قِيمَتِهَا ، وَقِيلَ : يُنْتَقَلُ إِلَى أَلْفِ دِينَارٍ ، أَوْ اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفَ دِرْهَمٍ .
وَإِنْ غُلِّظَتْ .. زِيدَ عَلَيْهَا الثُّلُثُ .

[فَرْعٌ] : وَتُغَلِّظُ دِيَّةُ الْخَطَا فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ :

۱ - إِذَا قَتَلَ فِي الْحَرَمِ . ۲ - أَوْ قَتَلَ فِي الْأَشْهُرِ الْحُرْمِ . ۳ - أَوْ قَتَلَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ .

(فَإِنْ عُدِمَتِ الْإِبِلُ .. انْتَقَلَ إِلَى قِيمَتِهَا) فَيُجَا هَه كَه حَيْشْتَر نَه بِن ، دِيّ فَه گهرينه سهر قيمه تا فان حَيْشْتَرِيْت مه گوتين .

(وَقِيلَ : يُنْتَقَلُ إِلَى أَلْفِ دِينَارٍ) وَ قَه و لَه ك دِيْبِيْت هَه كَه حَيْشْتَر نَه بِن خِين دِيّ فَه گهرينه سهر هزار دینارِيْت زِيْرِي (يه عنى هزار مسقاليْت زِيْرِي) كو دبنه (۴,۲۳۱) غه رامِيْت زِيْرِي .

(أَوْ اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفَ دِرْهَمٍ) يان دوازده هزار دهره ميْت زِيْفِي كو دبنه (۳۷,۵۰۰) غه رامِيْت زِيْفِي .

(وَإِنْ غُلِّظَتْ .. زِيدَ عَلَيْهَا الثُّلُثُ) وَ هَه كَه خوين بيْتَه زِيْده كرن ، دِيّ سِيْكه كِي لِيّ زِيْده كن ، نانكو صه دو سيهو سيّ حَيْشْتَرَا دِيّ دهن .

(وَتُغَلِّظُ دِيَّةُ الْخَطَا فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ) وَ خِينَا بِيّ دَه سِيّ دِيّ ل سِيّ جَهَا نِيْته زِيْده كرن .

۱ - (إِذَا قَتَلَ فِي الْحَرَمِ) هَه كَه كوشْتِنِي دهره ما مه كه هيّ دا بكهت .

۲ - (أَوْ قَتَلَ فِي الْأَشْهُرِ الْحُرْمِ) يان كوشْتِنِيّ دَه يَفِيْت خودان حورمهت دا بكهت ، كو نهو زِيّ نه فه نه (ره جهب، - ذول قه عيده، - ذول حيججه، - وموحه رهم).

۳ - (أَوْ قَتَلَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ) يان مروفه كي خو بكوژيت ، وهه كه نِيْك زههر دو كا ژنك بيت بكِيْر نيكاحا نِيْك و دو نه نين و خوين دِيّ گران بيت لسهر وي بيّ كوشْتِنِيّ بكهت ب نِيْك ژفان ههرسيّ رهنگا .

[فَرَعٌ]: وَدِيَةُ الْمَرْأَةِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ دِيَةِ الرَّجُلِ ، وَدِيَةُ الْيَهُودِيِّ وَالنَّصْرَانِيِّ ثَلَاثُ دِيَةِ الْمُسْلِمِ ، وَأَمَّا الْمَجُوسِيُّ .. فَفِيهِ ثَلَاثَا عَشْرَ دِيَةِ الْمُسْلِمِ .

[فَرَعٌ: فِي قَطْعِ الْأَطْرَافِ وَإِزَالَةِ الْمَنَافِعِ]

وَتَكْمُلُ دِيَةُ النَّفْسِ ۱- فِي قَطْعِ الْيَدَيْنِ ، ۲- وَالرَّجْلَيْنِ ، ۳- وَالْأَنْفِ ، ۴- وَالْأُذُنَيْنِ ، ۵- وَالْعَيْنَيْنِ ، ۶- وَالْجُفُونِ الْأَرْبَعَةَ ، ۷- وَاللِّسَانَ ، ۸- وَالشَّفَتَيْنِ ، ۹- وَذَهَابِ الْكَلَامِ ، ۱۰- وَذَهَابِ الْبَصْرِ .

(وَ دِيَةُ الْمَرْأَةِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ دِيَةِ الرَّجُلِ) و خوینا ژنکی شتہمہتی نیفہ کا خینا زہ لآمیہ .

(وَ دِيَةُ الْيَهُودِيِّ وَالنَّصْرَانِيِّ ثَلَاثُ دِيَةِ الْمُسْلِمِ) و خوینا مروقی جوہی ، وین فہلہ شتہمہتی سیکا خوینا مروقی موسلمانہ (ٹانکو ٹیک ژ سی یا) .

(وَ أَمَّا الْمَجُوسِيُّ .. فَفِيهِ ثَلَاثَا عَشْرَ دِيَةِ الْمُسْلِمِ) و ہندی مروقی ناگر پھریسہ، خویناوی تہمہتی دوو سیکیٹ دہہکیا خوینا موسلمانہ یہ (ٹانکو شہش حیشر و سیکہ کا حیشری) .

[فَرَعٌ: فِي قَطْعِ الْأَطْرَافِ وَإِزَالَةِ الْمَنَافِعِ]

(وَتَكْمُلُ دِيَةُ النَّفْسِ) و خینا تہمام دی ٹیتہ دان ، ژبو برینا ٹیک ژ بازده تہعضائیت مروقی .

۱- (فِي قَطْعِ الْيَدَيْنِ) دبرینا ہردو دہستادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و بو دہستہ کی نیف خوینہ .

۲- (وَالرَّجْلَيْنِ) و د برینا ہردو پیادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و بو پیہ کی نیف خوینہ .

۳- (وَالْأَنْفِ) و د برینا دفنی دا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان .

۴- (وَالْأُذُنَيْنِ) و د برینا ہر دو گوہادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و بو گوہہ کی نیف خوینہ .

۵- (وَالْعَيْنَيْنِ) و د کورہ کرنا ہردو چاقادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و بو چاقہ کی نیف خوینہ .

۶- (وَالْجُفُونِ الْأَرْبَعَةَ) و د برینا ہر چار مژیلانکادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و ہر مژیلانکہ کی چاریکا خینی یہ ، و د دوویا دا نیف خوینہ .

۷- (وَاللِّسَانَ) و د برینا تہزمانی دا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و ہلہ وین تہزمان فس ژی بیت ، یان یی لآوتہ ژی بیت .

۸- (وَالشَّفَتَيْنِ) و د برینا ہردو لیقادا ، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان ، و بو لیقہ کی نیف خوینہ .

۹- (وَذَهَابِ الْكَلَامِ) و د برنا ناخفتنی دا (کو لال بیت) خوینا تہمام دی ٹیتہ دان .

۱۰- (وَذَهَابِ الْبَصْرِ) و بو نہہیلانا روناہیا ہردو چاقا، خوینا تہمام دی ٹیتہ دان، و بو چاقہ کی نیف خوینہ .

- ۱۱- وَذَهَابِ السَّمْعِ ، ۱۲- وَذَهَابِ الشَّمِّ ، ۱۳- وَذَهَابِ الْعَقْلِ ،
 ۱۴- وَالذِّكْرِ ، ۱۵- وَالْأُنْثَيْنِ .

[فَرْعٌ]: وَفِي الْمَوْضِحَةِ وَالسِّنِّ خَمْسٌ مِنَ الْإِبِلِ ، وَفِي كُلِّ عَضْوٍ لَا مَنْفَعَةَ فِيهِ حُكُومَةٌ .

[فَرْعٌ]: وَدِيَةُ الْعَبْدِ قِيمَتُهُ ، وَدِيَةُ الْجَنِينِ الْحُرِّ غُرَّةٌ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ، وَدِيَةُ الْجَنِينِ الرَّقِيقِ عَشْرُ قِيمَةِ أُمَّهِ .

- ۱۱- (وَذَهَابِ السَّمْعِ) ود برنا گوھلی بونی دا (نانکو کھر کرنی) دا ژھاردو گوھا ، خوینا تھمام دی ئیتھ دان ،
 وبو گوھه کی نیف خوینہ
- ۱۲- (وَذَهَابِ الشَّمِّ) ود برنا بیھنی دا ، خوینا تھمام دی ئیتھ دان .
- ۱۳- (وَذَهَابِ الْعَقْلِ) ود برنا عھقلی دا ، خوینا تھمام دی ئیتھ دان .
- ۱۴- (وَالذِّكْرِ) ود برینا عھورھتی زھلامی دا ژخرکی وپیدا ، خوینا تھمام دی ئیتھ دان .
- ۱۵- (وَالْأُنْثَيْنِ) ود برینا ھردوو گونکادا ، خوینا تھمام دی ئیتھ دان ، وبو گونھ کی نیف خوینہ .
- (وَفِي الْمَوْضِحَةِ وَالسِّنِّ خَمْسٌ مِنَ الْإِبِلِ) ود برینداریا سھری دا ، ود ددانه کی بتنی دا خوینا وان پینج حیشترن .
- (وَفِي كُلِّ عَضْوٍ لَا مَنْفَعَةَ فِيهِ حُكُومَةٌ) وھدر ئه عضائھ کی چو فایده تی دا نہ بیت ، ھینگی حاکم ودختور دی
 وی برینی بھایه کی بو دانن ، (نانکو قیمه ته کی) دی بو دانن .
- (وَ دِيَةُ الْعَبْدِ قِيمَتُهُ) وخینا عھبدی دی ژ تھمھتی قیمه تا وی بیت .
- (وَ دِيَةُ الْجَنِينِ الْحُرِّ) وخوینا بچیکي حورو موسلمان ، ھه که دزکی دھیکي دا بیتھ کوشتن و ژبھر بچیت .
- (غُرَّةٌ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ) نازا کرنا عھبدھ کی جان وساخلھم ، ھه که بچیک کوربیت ، یان نازا کرنا جاربه کا جان
 وساخلھم ھه که بچیک کچ بیت ، وھه که عھبد و جاری نہبن ، دی پینج حیشترا دھت .
- (وَ دِيَةُ الْجَنِينِ الرَّقِيقِ عَشْرُ قِيمَةِ أُمَّهِ) وخوینا بچیکي عھبد دزکی جاربی دا ھه که ھاتھ کوشتن و ژبھر بچیت ،
 دی خوینا وی تھمھتی دھیکیا قیمه تا دھیکا وی بیت .

[أَحْكَامُ الْقَسَامَةِ]

۴ - فَضْلٌ : وَإِذَا اقْتَرَنَ بَدَعُوئِ الدَّمِ لَوْثٌ ، يَقَعُ بِهِ فِي النَّفْسِ صِدْقُ الْمُدَّعِي ..
حَلَفَ الْمُدَّعِي خَمْسِينَ يَمِينًا وَأَسْتَحَقَّ الدِّيَةَ . وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُنَاكَ لَوْثٌ ..
فَالْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

[فَرْعٌ: فِي بَيَانِ الْكَفَّارَةِ]

وَعَلَى قَاتِلِ النَّفْسِ الْمُحَرَّمَةِ كَفَّارَةٌ ، عِتْقُ رَقَبَةٍ ، مُؤْمِنَةٌ ، سَلِيمَةٌ مِنَ الْعُيُوبِ
الْمُضِرَّةِ . فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَّابِعَيْنِ .

۴ - (فَضْلٌ) نافر چاری ، دی به حسنی سیندا سہرا کوشتی کہت .

(وَإِذَا اقْتَرَنَ بَدَعُوئِ الدَّمِ لَوْثٌ) وہہروہختی ہاتھ دیتن دگھل دہوا کوشتی ہندہک نیشان وہ کی خوینی ب
جلکیت وافہ .

(يَقَعُ بِهِ فِي النَّفْسِ صِدْقُ الْمُدَّعِي) فیجا ب دیتنا وان نیشانا بکہفتہت دلی (قازی) دا راستیا خودانی دہوایی .

(حَلَفَ الْمُدَّعِي خَمْسِينَ يَمِينًا) خودانی دہوئی دی پینجی سیندا خوت ، کو وان کہسا مروئی وی بی
کوشتی ، وہہ کہ خودانیت خینی کہلہک بن ، وان پینجی سیندا دی لحو لیکفہ کہن وہہ کہ سیندخارن .

(وَأَسْتَحَقَّ الدِّيَةَ) ودی موستہحقی خوینی بن ، ودی حاکم بو وان خوینی ژوان کہسا وەرگریت .

(وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُنَاكَ لَوْثٌ) وہہ کہ چو نیشانیت کوشتی لسہر وان کہسا نہ بن ئەویت دہوا کوشتی
لسہر وان ہاتھ کرن .

(فَالْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ) فیجا سیند دی کہفتہ سہر وی بی دہوا کوشتی لسہر ہاتھ کرن ئەو ژ
دی پینجی سیندا خوت کو من ئەف مروفہ نہ کوشتیہ ، وہہ کہ ئەو ژ کہلہک بن ، دی وان سیندا لحو
لیکفہ کہن ، وہہ کہ سیند خارن دی ژخوینی بہری بن ، پاشی قازی دی خوینا وی ژخہزینا دہولہتی دہت .

[فَرْعٌ: فِي بَيَانِ الْكَفَّارَةِ]

(وَعَلَى قَاتِلِ النَّفْسِ الْمُحَرَّمَةِ كَفَّارَةٌ) وہہر کہسہ کی نہفسہ کا خودان حورمہت بکوژیت فیت کہفارہتی بدہت
(عِتْقُ رَقَبَةٍ ، مُؤْمِنَةٌ) کہفارہت ژی نازا کرنا عہدہ کی موسلمانہ .

(سَلِيمَةٌ مِنَ الْعُيُوبِ الْمُضِرَّةِ) ئەو عہد بی ساخلہم بیت ژ عہیبت ب ظہرہر .

(فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَّابِعَيْنِ) فیجا ہہ کہ عہد بدہست نہ کہت ، فیت دو ہدیفا ب روژی
بیت لدیفک ، وچو روژا بی عوزر نہ خوت ، بو زانین ہہتا قاتل بیتہ عہدیکرن ژی ژقیصاصی .

۱۰ - کتاب الحدود

[حَدُّ الزَّانَا]

۱ - فَضْلٌ : وَالزَّانِي عَلَى ضَرْبَيْنِ .. مُحْصَنٌ ، وَغَيْرُ مُحْصَنٍ .
فَالْمُحْصَنُ : حَدُّهُ الرَّجْمُ . وَغَيْرُ الْمُحْصَنِ : حَدُّهُ : مِئَةُ جَلْدَةٍ ، وَتَغْرِيْبُ عَامٍ ،
إِلَى مَسَافَةِ الْقَصْرِ .

۱۰ - (کتاب الحدود) ئەف کیتابە دى بەحسنى وان توخييت خودى بو مروفا داناین کو ژى نەبورن، کەت.

۱ - (فصل) نافرانیكى، دى بەحسنى جەددیت زینایى کەت .

(وَالزَّانِي عَلَى ضَرْبَيْنِ) وزیناکەر لسهەر دوو شکلانن .

۱-۲ - (مُحْصَنٌ ، وَغَيْرُ مُحْصَنٍ) یى (موحصەن) (یەعنى ئەو زەلامە یى ژن ئینای ، و ئەو ژنکە یا شیکرى) .

۱ - (فَالْمُحْصَنُ : حَدُّهُ الرَّجْمُ) فینجا مروفتى (موحصەن) هەكە زینا کر ، زەلام بیت ، یان ژنك بیت ، ولسەر ئاشکەرابو ، یان ئیعتیراف کر ، جەددى وى (یان وى) رەجەم ، (رەجەم) کوشتنا ب بەرانە (بەلى نەبەرىت بچیک ونە بەرىت مەزن) .

۲ - (وَغَيْرُ الْمُحْصَنِ) وى نە (موحصەن) (یەعنى زەلامى ژن نەئینای ، وژنکا نەشیکرى) هەكە زینا کر ، ولسەر ئاشکەرابو ، یان ئیعتیراف کر .

(حَدُّهُ مِئَةُ جَلْدَةٍ) جەددى وى (یان وى) صەد جەلدەنە .

(وَتَغْرِيْبُ عَامٍ) ودى زەلامى وژنكى هنیرنە جەهەكى غەریب (ئانکو یى بیانى)

(إِلَى مَسَافَةِ الْقَصْرِ) کو دوو قوناغا ژمالا وان دیر بیت ، یان سالەكى دى کەنە د حەفسى قە .

بو زانین : وەندى ژنکە حوکمى وى لىك مەزەهەبى شافعى ، و مەزەهەبى حەنبەلى حوکمى وى وەكى حوکمى ظەلامیە ، بەلى دیر ئیخستنا وى قییت دگەل ئیکى وەسا بیت کولى نەئیتە مارکرن کو دبیژنى (مەحرەم) .

[فَرَعٌ]: وَشَرَائِطُ الْإِحْصَانِ أَرْبَعٌ:

۱ - الْبُلُوغُ ، ۲ - وَالْعَقْلُ ، ۳ - وَالْحُرِّيَّةُ ، ۴ - وَوُجُودُ الْوَطْءِ فِي نِكَاحٍ صَحِيحٍ .

[فَرَعٌ]: وَالْعَبْدُ وَالْأَمَةُ حَدُّهُمَا نِصْفُ حَدِّ الْحُرِّ .

[فَرَعٌ]: وَحُكْمُ اللَّوَاطِ وَإِثْبَانِ الْبَهَائِمِ كَحُكْمِ الزَّانَا .

[فَرَعٌ: فِي بَيَانِ التَّعْزِيرِ]

وَمَنْ وَطِئَ فِيمَا دُونَ الْفَرْجِ ، عَزَّرَ وَلَا يَبْلُغُ بِالتَّعْزِيرِ أَذْنَى الْحُدُودِ .

(وَشَرَائِطُ الْإِحْصَانِ أَرْبَعٌ) وشهريتيت ئيحصانئ (كو ژن ئينانا زهلامئ يه ، وشيكرنا ژنكئ يه) چار تشتن .

۱ - (الْبُلُوغُ) دفتت ههردوو د بالغ بن . ۲ - (وَالْعَقْلُ) ودفتت ههردوو ب عاقل بن .

۳ - (وَالْحُرِّيَّةُ) ودفتت ههردوو دحوربن ، نانكو نه عهبد بن .

۴ - (وَوُجُودُ الْوَطْءِ فِي نِكَاحٍ صَحِيحٍ) ودفتت شيكرن وژن ئينانا وان ب نيكاحه كا شهرعي بيت و چوبنه نقينا ئيك ودوو .

(وَالْعَبْدُ وَالْأَمَةُ حَدُّهُمَا نِصْفُ حَدِّ الْحُرِّ) وزهلامئ عهبد وژن ئيناي ، وژنكا جاري وشيكرئ ، ههكه زيناكر

وناشكه رابو ، هينگئ حهددئيت وان نيفه كا حهددئيت مروفتئ حورن ، كو پئنجئ جهلدهنه ههريكي ژ وان .

وبو زانين : عهبد وجاري سهرا زيناينئ نائينه كوشتن ، چ (موحصه ن) بن يان نه (موحصه ن) بن .

(وَحُكْمُ اللَّوَاطِ وَإِثْبَانِ الْبَهَائِمِ كَحُكْمِ الزَّانَا) و حوكمئ (ليواطئ) و حوكمئ چونا دهف حهيوانه تا

وه كي حوكمئ زيناينئ يه ، يه عني نهو كه سئ زيناينئ دگهل زهلاما دكهن ، كو شهوهه تا خو لدوبورا

زهلامئ بكار دئنين ، يان لگهل حهيوانه تا بكار دئنين ، ههروه كي زيناكرئ ، و حهددئيت زيناينئ دئ

لسهر وانا ئينه بكار ئينان .

(وَمَنْ وَطِئَ فِيمَا دُونَ الْفَرْجِ) وههركه سهكئ خوت ژنكه كا بياني فه دهت ب شهوههت وه كي

ماچيكرئ ، وسينگ گرتئئ ، ودهست سطو وهرانديئ ، حهددئيت زيناينئ ناكه فنه سهر .

(عَزَّرَ) بهس قئت بيته ترساندن ، و ئيشانندن ، وئهدهبدان .

(وَلَا يَبْلُغُ بِالتَّعْزِيرِ أَذْنَى الْحُدُودِ) وجهلديت نهدهب داناوي قئت كيتمتر بن ژحهدهدا . يه عني ههكه بي حور

بيت ژچل جهلدا كيتمتر حاكم دئ لي دهت ، وههكه عهبد بيت ژ بيست جهلدا كيتمتر حاكم دئ لي دهت .

بو زانين: كيتمترئ جهلدا چلن ، نهو ژئ بيت عارهق فهخارئينه .

[أَحْكَامُ الْقَذْفِ]

۲ - فَضْلٌ : وَإِذَا قَذَفَ غَيْرَهُ بِالزَّنَا فَعَلَيْهِ حَدُّ الْقَذْفِ بِثَمَانِيَةِ شَرَايِطَ ، ثَلَاثَةٌ مِنْهَا فِي الْقَاذِفِ ، وَهُوَ : ۱ - أَنْ يَكُونَ بِالْغَا . ۲ - عَاقِلًا . ۳ - أَنْ لَا يَكُونَ وَالِدًا لِلْمَقْذُوفِ .

وَخَمْسَةٌ فِي الْمَقْذُوفِ : وَهُوَ : ۱ - أَنْ يَكُونَ مُسْلِمًا ، ۲ - بِالْغَا ، ۳ - عَاقِلًا ، ۴ - حُرًّا ، ۵ - عَفِيفًا . وَيُحَدُّ الْحُرُّ ثَمَانِينَ ، وَالْعَبْدُ أَرْبَعِينَ .

۲ - (فَضْلٌ) نافر ا دوین ، دی به حسنی حد دیت تومهمت باراندا زینایی کت .
(وَإِذَا قَذَفَ غَيْرَهُ بِالزَّنَا) وهه که نیکی توهمما جهرما زینایی هافیتته مروقه کی .
(فَعَلَيْهِ حَدُّ الْقَذْفِ بِثَمَانِيَةِ شَرَايِطَ) هینگی حد دیت (قهزفی) دی کهفنه سهر وی نیکی ، وئهو ژی حدشتی جهلدهنه ، بهلی ب هدهشت شهرتا .

(ثَلَاثَةٌ مِنْهَا فِي الْقَاذِفِ ، وَهُوَ) سنی شهرت ژوانا دثیت لدهف قازفی ههبن ، ئهو ژی ئهفنه .

۱ - (أَنْ يَكُونَ بِالْغَا) بی بالق بیت ، بی نهبالق حد ددا لی نادهن .

۲ - (عَاقِلًا) و بی ب عاقل بیت ، بی بی عاقل حد ددا لی نادهن .

۳ - (أَنْ لَا يَكُونَ وَالِدًا لِلْمَقْذُوفِ) و نهدهبیاییت وی بن ، چونکی دهیبابا سهرا عه یالی ناکوژن و حد ددا ژی لی نادهن .

(وَخَمْسَةٌ فِي الْمَقْذُوفِ وَهُوَ) و بیج شهرت دثیت لدهف وی بن بی هاتیه توهممت بارکرن ب کرنا زینایی ، ئهو ژی ئهفنه .

۱ - (أَنْ يَكُونَ مُسْلِمًا) بی موسلمان بیت . ۲ - (بِالْغَا) و بی بالق بیت . ۳ - (عَاقِلًا) و بی ب عاقل بیت .

۴ - (حُرًّا) و بی حور بیت . ۵ - (عَفِيفًا) و بی دههمهن پاقر بیت .

(وَيُحَدُّ الْحُرُّ ثَمَانِينَ) وهه که (قازف) بی حورو نازاد بیت جهزایی وی (۸۰) جهلدهنه دی لیدهن .

(وَالْعَبْدُ أَرْبَعِينَ) وهه که (قازف) عهبد بیت جزایی وی (۴۰) جهلدهنه دی لیدهن .

[فَرَعٌ]: وَيَسْقُطُ حَدُّ الْقَذْفِ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

۱ - إِقَامَةُ الْبَيِّنَةِ ، ۲ - أَوْ عَفْوُ الْمُقْدُوفِ ، ۳ - أَوْ اللَّعَانِ فِي حَقِّ الزَّوْجَةِ .

(وَيَسْقُطُ حَدُّ الْقَذْفِ بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) وحهدديت قهزفي دي ساق ت بن ب سي شهرتا .

۱ - (إِقَامَةُ الْبَيِّنَةِ) قازف فيت ئيزباتا شهرعي بکەت لسەر زينا کرنا وي مروفي ، کو چار زهلاما بينيت شاهدهيي

لسەر وي مروفي بدهن بکرنا زينايي ، و شاهدهيا وان لديد شهرتيت شهريعه تي بن ، هينگي حهدديت زينايي

دي که فنه سەر بي دي کو زينا کهره .

۲ - (أَوْ عَفْوُ الْمُقْدُوفِ) يان نهوي توهم زينايي بديف قهناي لي بيوريت .

۳ - (أَوْ اللَّعَانِ فِي حَقِّ الزَّوْجَةِ) يان هه که ميرو ژن بن ليعاني دگهل ئيك ودوو بکهن .

وبه حسي ليعاني مهبي کري ، و بوراندي لبه حسي (قهزف و ليعاني) لهر پهری (۱۶۱ - ۱۶۲)

ب تهمامي لي ب زفره هه که ته بقيت .

[بَيَانُ حَدِّ شَارِبِ الْخَمْرِ]

۳ - فَضْلٌ : وَمَنْ شَرِبَ خَمْرًا أَوْ شَرَابًا مُسْكِرًا يُحَدُّ أَرْبَعِينَ ، وَيَجُوزُ أَنْ يَبْلُغَ بِهِ ثَمَانِينَ عَلَى وَجْهِ التَّعْزِيرِ ، وَيَجِبُ عَلَيْهِ بِأَحَدِ أَمْرَيْنِ : بِالْبَيِّنَةِ أَوْ الْإِقْرَارِ . وَلَا يُحَدُّ بِالْقِيءِ وَالِاسْتِنْكَاهِ .

۳ - (فَضْلٌ) نافبرا سيبى ، دى به حسى حهدديت فه خارنا نارهى كدت .

(وَمَنْ شَرِبَ خَمْرًا) وهدر كهسى نارهى فهخوت .

(أَوْ شَرَابًا مُسْكِرًا) يان تشته كى فهخوت بى سهرخوشى بى چى بيت .

(يُحَدُّ أَرْبَعِينَ) دى ب نهمرى حاكمى چل جهلدا ليدهن .

(وَيَجُوزُ أَنْ يَبْلُغَ بِهِ ثَمَانِينَ) و دوروسته بو حاكمى جهلديت وى بگههيتته (۸۰) جهلدا .

(عَلَى وَجْهِ التَّعْزِيرِ) لسهر شكلى ترصاندى ، ونهدهب دانى ، فيجائنهو (۴۰) جهلديت زيده بناقى

تهعزير ونهدهب دانى نه ، حاكمى حهققى هدى لى بدت .

(وَيَجِبُ عَلَيْهِ بِأَحَدِ أَمْرَيْنِ) ودى حهدد لسهر نارهى فهخورى واجب بن ب نيك ژ دو تشتا .

۱ - (بِالْبَيِّنَةِ) ب نيزباتا شهرعى ، كو دوو زهلاميت عادل شاهدهي لسهر بدن كو مهديت فى مروقى

نارهى فهخار .

۲ - (أَوْ الْإِقْرَارِ) يان نهو بخو بى ترس نيعتيرافى بكهت (كو فى زهلامى نارهى فهخارى) .

(وَلَا يُحَدُّ بِالْقِيءِ وَالِاسْتِنْكَاهِ) و حهددا لى نادهن ، ژبهر دل رابونا وى ، وژبهر بيهنا نارهى ژ دهقى

وى بيت .

[بَيَانُ حَدِّ السَّرِقَةِ]

۴ - فَضْلٌ : وَتُقَطَّعُ يَدُ السَّارِقِ بِثَلَاثَةِ شَرَايِطَ :

۱ - أَنْ يَكُونَ بِالْغَا . ۲ - عَاقِلًا . ۳ - وَأَنْ يَسْرِقَ نَصَابًا قِيمَتُهُ رُبْعُ دِينَارٍ مِنْ حِرْزٍ مِثْلِهِ ، لَا مِلْكَ لَهُ فِيهِ وَلَا شُبْهَةَ فِي مَالِ الْمَسْرُوقِ مِنْهُ .

۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چاري ، دي به حسي حدديت دزي كرنې كهت .

(وَتُقَطَّعُ يَدُ السَّارِقِ بِثَلَاثَةِ شَرَايِطَ) و دهستي دزي كهري دي نيته برين ب پينج شهرتا .

۱ - (أَنْ يَكُونَ بِالْغَا) فيت مروفي دزيي دكهت يي بالق بيت ، نه يي بچيك بيت .

۲ - (عَاقِلًا) ويي ب عاقل بيت ، نه يي سه فيهه ويي عاقل بيت .

۳ - (وَأَنْ يَسْرِقَ نَصَابًا قِيمَتُهُ رُبْعُ دِينَارٍ) و نهو تشتي دزي قيمه تا چاريكا مسقلا زيړي تي هه بيت (كو: روع ديناره).

(مِنْ حِرْزٍ مِثْلِهِ) وژجهي پراستنا تشتي وه كي وي دزي بيت .

(لَا مِلْكَ لَهُ فِيهِ) وچو بههرا دزي كهري زي دوي تشتي دا نه بيت .

(وَلَا شُبْهَةَ فِي مَالِ الْمَسْرُوقِ مِنْهُ) و نهو مالي هاتيه دزين چو شوبهه زي ، دزي كهري لگهل وي مالي نه بيت .

[فَرَعٌ]: وَتُقَطَّعُ يَدُهُ الْيُمْنَى مِنْ مِفْصَلِ الْكُوعِ ، فَإِنْ سَرَقَ ثَانِيًا .. قُطِعَتْ رِجْلُهُ الْيُسْرَى ، فَإِنْ سَرَقَ ثَالِثًا .. قُطِعَتْ يَدُهُ الْيُسْرَى ، فَإِنْ سَرَقَ رَابِعًا .. قُطِعَتْ رِجْلُهُ الْيُمْنَى ، فَإِنْ سَرَقَ بَعْدَ ذَلِكَ .. عَزَّرَ ، وَقِيلَ : يُقْتَلُ صَبْرًا .

(وَتُقَطَّعُ يَدُهُ الْيُمْنَى مِنْ مِفْصَلِ الْكُوعِ) و دهستی وی یی راستی ژ گهها ما بهینا دهستی ، وزهنتکی دی ئیتنه برین .

(فَإِنْ سَرَقَ ثَانِيًا) فیجا هه که جارا دووی ژی دزی کر .

(قُطِعَتْ رِجْلُهُ الْيُسْرَى) دی بی وی یی چه بی دگهها گوزه کی را ئیتنه برین .

(فَإِنْ سَرَقَ ثَالِثًا) فیجا هه که جارا سبی ژی دزی کر .

(قُطِعَتْ يَدُهُ الْيُسْرَى) دی دهستی وی یی چه بی ژی ئیتنه برین .

(فَإِنْ سَرَقَ رَابِعًا) فیجا هه که جارا چاری ژی دزی کر .

(قُطِعَتْ رِجْلُهُ الْيُمْنَى) دی بی وی یی راستی دگوزه کی را ئیتنه برین .

(فَإِنْ سَرَقَ بَعْدَ ذَلِكَ .. عَزَّرَ) فیجا هه که پشتی جارا چاریژی دزی کر ، هینگی دی حاکم ترسینیت و دی ئیشینیت، دا پیغه بچیت .

(وَقِيلَ : يُقْتَلُ صَبْرًا) وقهولهك دیبیریت دی حهفس کهن وپاشی دی کوژن .

ژبهر وی حهدیسا نهبو داوودی ریوایه تگری دسونهنا خودا ب ره قدم (۴۴۱۰) شکیت جابری کوری عهبدولایی (رازی بونا خودی لوی و بایی وی بیت) گوت : ((دزیکه رهك جارا پینجی ئینا دهف پیغه مبهری (ﷺ) گوت ((أُقْتَلُوهُ)) ب کوژن . ئینا جابری گوت : مه کیشا سهر بیره کی ومه هاقیتنه تیتا ، ومه بهر هاقیتنه سهر کهله خی وی)) ئیمامی نهلبانی (رهما خودی لی بیت) گوت سه نه دا حهدیسی یا (حهسه نه) .

بهلی بارا پتر ژزانا دیبیرن دزیکه ر نایته کوشتن بلا چهند جارا دزیی بکهت .

ئیمامی (خهطایی) رهما خودی لی بیت ، دیبیریت : نهز نزام کو ئیک ژ زانا خوینا دزیکه ری حهلال کریت ، بلا چهند جارا دزیی بکهت ویا دوروست خودی چیتر دزانیست .

[أَحْكَامُ قَاطِعِ الطَّرِيقِ]

۵ - فَضْلٌ : وَقُطَّاعُ الطَّرِيقِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ :

- ۱ - إِنْ قَتَلُوا وَلَمْ يَأْخُذُوا الْمَالَ .. قُتِلُوا . ۲ - فَإِنْ قَتَلُوا وَأَخَذُوا الْمَالَ .. قُتِلُوا وَصَلَبُوا ۳ - وَإِنْ أَخَذُوا الْمَالَ وَلَمْ يَقْتُلُوا .. تُقَطَّعُ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ . ۴ - فَإِنْ أَخَافُوا السَّبِيلَ وَلَمْ يَأْخُذُوا مَالاً وَلَمْ يَقْتُلُوا .. حُبِسُوا وَعَزِّرُوا . وَمَنْ تَابَ مِنْهُمْ قَبْلَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهِ .. سَقَطَتْ عَنْهُ الْحُدُودُ وَأُخِذَ بِالْحُقُوقِ .

۵ - (فَضْلٌ) ناڤرا پينجی ، دى به حسى ريگرا ومروڤه شهلينا كهت .

(وَقُطَّاعُ الطَّرِيقِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ) وهندى ريگرن لسهر چار شكلانن .

۱ - (إِنْ قَتَلُوا وَلَمْ يَأْخُذُوا الْمَالَ .. قُتِلُوا) هه كه وان ريڤنك كوشتن ، بهلى مالى كهسى نه بر قيصاصى وان كوشتنه .

۲ - (فَإِنْ قَتَلُوا وَأَخَذُوا الْمَالَ) وهه كه وان ريڤنك كوشتن ، ومالى وان ژى بر .

(قُتِلُوا وَصَلَبُوا) هينگى هددى وان ژى كوشتنه ، وهلاويستنه (كوب قورميت دارافه گريدهن).

۳ - (وَإِنْ أَخَذُوا الْمَالَ وَلَمْ يَقْتُلُوا) وهه كه مالى ريڤنكا ژى صطاند ، بهلى كوشتن نه كر .

(تُقَطَّعُ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ) هددى وان نه فديه كو دهست ويست وان راست وچه پ بينه برين .

۴ - (فَإِنْ أَخَافُوا السَّبِيلَ وَلَمْ يَأْخُذُوا مَالاً وَلَمْ يَقْتُلُوا) وهه كه ريڤنك ، وخهلكى ريبارى طرساندن بهلى مالى كهسى نه بر ، وكهس نه كوشت .

(حُبِسُوا وَعَزِّرُوا) هددى وان ههفس كرنه ، وطرساندن ونهدهب دانه .

(وَمَنْ تَابَ مِنْهُمْ قَبْلَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهِ) وهه كهسى ژوان ريگرا توبه كر ، بهرى بكهفته دهستى حوكمهتى دا (ونهميرى) دا .

(سَقَطَتْ عَنْهُ الْحُدُودُ) نهف هددى مه گوتين دى لسهر رابن ، ومافيت خودى ژى .

(وَأُخِذَ بِالْحُقُوقِ) وحه ققيت خهلكى دى ژى نينه وهرگتن ، وهكى : ۱ - قيصاصى ، ۲ - وحه دديت بى بهختى ، ۳ - وخارنا مالى خهلكى ب ههرامى ، چوتشت ژفانا ب تويى ب تى نارابن .

[أَحْكَامُ الصِّيَالِ، وَمَا تُتْلَفُهُ الْبَهَائِمُ]

۶ - فَضْلٌ : وَمَنْ قُصِدَ بِأَذَى فِي نَفْسِهِ أَوْ مَالِهِ أَوْ حَرِيمِهِ فَقَاتَلَ عَنْ ذَلِكَ وَقَتَلَ .. فَلَا ضَمَانَ عَلَيْهِ . وَعَلَى رَاكِبِ الدَّابَّةِ ضَمَانٌ مَا أَتْلَفَتْهُ دَابَّتُهُ .

[قِتَالُ الْبُغَاةِ]

۷ - فَضْلٌ : وَيُقَاتَلُ أَهْلُ الْبَغْيِ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ :

۱ - أَنْ يَكُونُوا فِي مَنَعَةٍ . ۲ - وَأَنْ يَخْرُجُوا عَنْ قَبْضَةِ الْإِمَامِ . ۳ - وَأَنْ يَكُونَ لَهُمْ تَأْوِيلٌ سَائِعٌ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يُقْتَلُ أَسِيرُهُمْ ، وَلَا يُغْنَمُ مَالُهُمْ ، وَلَا يُدْفَعُ عَلَى جَرِيحِهِمْ .

۶ - (فَضْلٌ) ناڤرا شهشي ، دى به حسي حه ققى بهره فاني كهت ، وئو تشتا حه يوان پيچ دكهت . (وَمَنْ قُصِدَ بِأَذَى فِي نَفْسِهِ أَوْ مَالِهِ أَوْ حَرِيمِهِ) وهه ر كهسي قهستا مروقه كي بكهت دا نه خوشي بگهين تي ، چ د نه فسا وي دا كو بو كوژيت ، يان مالي وي ژي بصتيت ، يان تيكهلي ناميسا وي بيت . (فَقَاتَلَ عَنْ ذَلِكَ وَقَتَلَ) فيجا وي ژي بهره فاني كر ، ژ روحا خو ، ومالي خو ، وناميسا خو ، وديني خو ، وئو وي دوزمن كوشت .

(فَلَا ضَمَانَ عَلَيْهِ) هينكي چو تول فه كر ، و چو خوين دان ، و چو كه فارهت ، ناكه فته سه ر وي ، وهه كه ئه و بيته كوشتن ، ئه و شه هيده . (وَعَلَى رَاكِبِ الدَّابَّةِ ضَمَانٌ مَا أَتْلَفَتْهُ دَابَّتُهُ) ولسه ر سواري دهواري يه خوساره تيا هه ر تشته كي ئه و دهواري لي سيار ب ته لفينيت (به عني پيچ بكهت) .

[قِتَالُ الْبُغَاةِ]

۷ - (فَضْلٌ) ناڤرا حه فسي ، دى به حسي - قاجاخا - كهت .

(وَيُقَاتَلُ أَهْلُ الْبَغْيِ بِثَلَاثَةِ شَرَائِطَ) وئو كه سي دژي مهزني موسلمانا رابن ، شه ر دى لگهلوان ئيته كر ب سي شه رتا .

۱ - (أَنْ يَكُونُوا فِي مَنَعَةٍ) ب شه رتي ئه و قاجاخ دخودان هيرو چه كداربن ول به رسينكي حو كمه تي راو صطن .

۲ - (وَأَنْ يَخْرُجُوا عَنْ قَبْضَةِ الْإِمَامِ) وبشه رتي ئه و قاجاخ ده ر كهت بن ژبن ده ستي مهزني موسلمانا .

۳ - (وَأَنْ يَكُونَ لَهُمْ تَأْوِيلٌ سَائِعٌ) وبشه رتي وان هيجه تهك هه بيت كو شه رعدن بيته قه بول كر .

(وَلَا يُقْتَلُ أَسِيرُهُمْ ، وَلَا يُغْنَمُ مَالُهُمْ) وئو خسي ريت وان نايته كوشتن ، ومالي وان نايته غه نيمه .

(وَلَا يُدْفَعُ عَلَى جَرِيحِهِمْ) وبريند ريت وان تهمام ناكه ن (به عني ناكورن) به لي دى ده رمان كه ن .

[حُكْمُ الْمُرْتَدِّ]

۸ - فَضْلٌ : وَمَنْ ارْتَدَّ عَنِ الْإِسْلَامِ .. اسْتُتِيبَ ثَلَاثًا . فَإِنْ تَابَ ، وَإِلَّا قُتِلَ ،

وَلَمْ يُغَسَّلْ ، وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ ، وَلَمْ يُدْفَنْ فِي مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ .

۸ - (فَضْلٌ) نافر ا ههشتی ، دی به حسّی دسهرداچونا ژدینی ئیسلامی کت .

(وَمَنْ ارْتَدَّ عَنِ الْإِسْلَامِ) وهه کهسه کی موسلمان ته رکا دینی خو بکهت ، وکافر بیت دبیژنه وی (مورتهد) به عنی ژدینی خو دهر کت .

(اسْتُتِيبَ ثَلَاثًا) قازی ، یان حاکمی شهرعی دی ژوی خازیت کو توبه بکهت و په شیمان بیت ، و دی سی جارا بیژتی .

(فَإِنْ تَابَ) فیجا هه که توبه کر وژ کوفرا خو لیقه بو و جاره کا دی موسلمان بو دی ژی گهرن .

(وَإِلَّا قُتِلَ) وهه که توبه نه کر ولیقه نه بو ، هینگی قازی دی بریارا کوشتنا وی دت .

(وَلَمْ يُغَسَّلْ) وکله خی وی ناشون .

(وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ) ونفیژی ژی لسهر کهله خی وی ناکهن .

(وَلَمْ يُدْفَنْ فِي مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ) ولناف موعهرا موسلمانا ژی نافه شیرن ، و دی چاله کی کولن و دی هافینه تیدا دا بیهنا وی نه چپته خه لکی .

[يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ، ثَبَّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ] یا خودایی تو دلا لیک دقولپینی ، تو دلیت مه لسهر دینی خو مه زبیت بکهی .

[يَا مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ، صَرَّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ] یا خودایی تو دلا ژبه رک دبهی تو بهری دلیت مه بدهیه طاعه تی خو . ئامین . م . م . ک

[أَحْكَامُ تَارِكِ الصَّلَاةِ]

۹ - فَضْلٌ : وَتَارِكِ الصَّلَاةِ عَلَى ضَرْبَيْنِ :

أَحَدُهُمَا : أَنْ يَتْرُكَهَا غَيْرَ مُعْتَقِدٍ لَوْجُوبِهَا ، فَحُكْمُهُ حُكْمُ الْمُرْتَدِّ .

وَالثَّانِي : أَنْ يَتْرُكَهَا كَسَلًا مُعْتَقِدًا لَوْجُوبِهَا ، فَيُسْتَتَابُ ، فَإِنْ تَابَ وَصَلَّى ، وَإِلَّا .. قُتِلَ حَدًّا ، وَكَانَ حُكْمُهُ حُكْمَ الْمُسْلِمِينَ .

۹ - (فَضْلٌ) ناڤرا نهی ، دی به حسنی حه ددی وان که سا کهت نهویت نفیڑا نه کهن .

(وَتَارِكِ الصَّلَاةِ عَلَى ضَرْبَيْنِ) و نهویت نفیڑا نه کهن لسه ر دوو شکلانن (دوو توخانن)

(أَحَدُهُمَا : أَنْ يَتْرُكَهَا غَيْرَ مُعْتَقِدٍ لَوْجُوبِهَا) نیک ژوان نه نفیڑا کهرا نهوه نهوی نفیڑا نه کهت ، و بیرو باوهر ژی ب فهرظینیا وان نه بیت .

(فَحُكْمُهُ حُكْمُ الْمُرْتَدِّ) فیجا حوکی وی حوکی مورته ددی یه (نانکو دی کافر بیت ، و نه حکامیت مورته ددی دی دگهل نینه ب کارینان وه کی مه گوتی و بوری د ناڤرا هه شتی دا).

(وَالثَّانِي : أَنْ يَتْرُكَهَا كَسَلًا) و بی دووی نهوه نهوی ژبی خیره تی و خه مساری نفیڑا نه کهت .

(مُعْتَقِدًا لَوْجُوبِهَا) بهلی بیرو باوهری ب فهرظینیا وان هه یه .

(فَيُسْتَتَابُ ، فَإِنْ تَابَ وَصَلَّى) وقازی یان حاکم دی سی جارا داخازا توبی ژی کهت هه که توبه کر و نفیڑا کرن دی ژی گهرن .

(وَإِلَّا .. قُتِلَ حَدًّا) وهه که توبه نه کر ، و نفیڑا نه کرن ، هینگی قازی یان حاکم دی بریارا کوشتنا وی دهت ، و دهسته لات دی کوزیت ، و حه ددی وی کوشته ژبه ر نه نفیڑا کرنی ، نه ژبه ر کافر بی .

(وَكَانَ حُكْمُهُ حُكْمَ الْمُسْلِمِينَ) و پشته کوشتنا وی ، حوکی وی حوکی موسلمانانه ، نانکو دی جه نازی وی شون ، و دی کفن کهن ، و دی نفیڑا لی کهن ، و دی لناف گورستانا موسلمانا فه شیرن ، و روزا قیامه تی خودی حه سکر دی عه فی کهت ، وهه که حه سنه کر دی عه زاب دهت .

۱۱ - کِتَابُ الْجِهَادِ

۱ - فَضْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْجِهَادِ سَبْعُ خِصَالٍ :

- ۱ - الإِسْلَامُ . ۲ - وَالبُلُوغُ . ۳ - وَالعَقْلُ . ۴ - وَالحُرِّيَّةُ . ۵ - وَالدُّكُورِيَّةُ .
- ۶ - وَالصِّحَّةُ . ۷ - وَالطَّاقَةُ عَلَى الْقِتَالِ .

[فَرَعٌ]: وَمَنْ أُسِرَ مِنَ الْكُفَّارِ فَعَلَى ضَرْبَيْنِ :

- ۱ - ضَرْبٌ يَكُونُ رَقِيقًا بِنَفْسِ السَّبِيِّ ، وَهُمْ الصَّبِيَّانُ وَالنِّسَاءُ .
- ۲ - وَضَرْبٌ لَا يَرِقُّ بِنَفْسِ السَّبِيِّ وَهُمْ الرِّجَالُ الْبَالِغُونَ .

۱۱ - (كِتَابُ الْجِهَادِ) كِتَابَا يازدى ، دى به حسى جیهادى كهت

۱ - (فَضْلٌ) نافر ائیكى ، دى به حسى شهريت واجب بونا جیهادى كهت .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْجِهَادِ سَبْعُ خِصَالٍ) وشهريت واجب بونا جیهادى هدفت خاسیه تن .

۱ - (الإِسْلَامُ) موسلمان بیت ، نهویت چيته جیهادى . ۲ - (وَالبُلُوغُ) وى بالق بیت .

۳ - (وَالعَقْلُ) وى ب عاقل بیت . ۴ - (وَالحُرِّيَّةُ) وى حور بیت عهد نهیت .

۵ - (وَالدُّكُورِيَّةُ) زهلام بیت ، جیهاد لسهر ژنكا نینه . ۶ - (وَالصِّحَّةُ) وى ساخلم بیت ، ی نساخ نهیت .

۷ - (وَالطَّاقَةُ عَلَى الْقِتَالِ) وطاقهت وشیان ههبن لسهر کرنا شهرى .

[فَرَعٌ] (وَمَنْ أُسِرَ مِنَ الْكُفَّارِ فَعَلَى ضَرْبَيْنِ) ونهوه كهسیت تینه ئیخسیر کرن ژ کافرا لسهر دوو شکلانن:

۱ - (ضَرْبٌ يَكُونُ رَقِيقًا بِنَفْسِ السَّبِيِّ) شكلهك ژوان ئیخسیرا، وهختی تینه ئیخسیر کرن دى بنه عهد .

(وَهُمْ الصَّبِيَّانُ وَالنِّسَاءُ) ونهوه ژى بچیکن وژنکن .

۲ - (وَضَرْبٌ لَا يَرِقُّ بِنَفْسِ السَّبِيِّ) وشکلی دى ژوان ئیخسیرا ، وهختی تینه ئیخسیر کرن نابنه عهد .

(وَهُمْ الرِّجَالُ الْبَالِغُونَ) ونهوه ژى زهلامیت بالقن .

وَالْإِمَامُ مُخَيَّرٌ فِيهِمْ بَيْنَ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ :

- ۱ - الْقَتْلُ ، ۲ - وَالْإِسْتِرْقَاقُ ، ۳ - وَالْمَنْ ، ۴ - وَالْفِدْيَةُ بِالْمَالِ أَوْ بِالرِّجَالِ .
- يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَ مَا فِيهِ الْمَصْلَحَةُ لِلْمُسْلِمِينَ .
- [فَرَعٌ]: وَمَنْ أَسْلَمَ قَبْلَ الْأَسْرِ .. أَحْرَزَ مَالَهُ وَدَمَهُ وَصِغَارَ أَوْلَادِهِ .

(وَالْإِمَامُ مُخَيَّرٌ فِيهِمْ بَيْنَ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ) ومہزنی موسلمانا ، بی ب کہیفا خویہ ددہرحقی فی شکلی دووی دا دنابهینا کرنا چار تشتادا .

۱- (الْقَتْلُ) نہمری کوشتنا ہندہ کا بدہت ، نہویت کوشتنا وان پیٹھی ، بہلی بوچونا گہلہک زانایان نہوہ کو ئیخسیر ئیکجاری ب چورہنگا نائیہہ کوشتن .

۲- (وَالْإِسْتِرْقَاقُ) وب کہتہ عہدہ بو موسلمانا کو بوخو شول پی بکہن .

۳- (وَالْمَنْ) ومنہتی داننہ سہر وبہر دہت بی بہرامبہر .

۴- (وَالْفِدْيَةُ بِالْمَالِ أَوْ بِالرِّجَالِ) وبہردانا وان بہرامبہر مالہ کی ، یان ب ئیخسیریت موسلمانا بگوہریت نہویت دہستی کافرادا .

(يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَ مَا فِيهِ الْمَصْلَحَةُ لِلْمُسْلِمِينَ) فیجا یافہرہ لسہر ئیمامی موسلمانا کودٹان ہەرچار تشتادا پتر دمہصلہحتا موسلمانانانہ وی بکہت .

[فَرَعٌ] (وَمَنْ أَسْلَمَ قَبْلَ الْأَسْرِ) . و ہر کہسہ کی کافر موسلمان بیت ، بہری بیٹہ ئیخسیر کرن .

(أَحْرَزَ مَالَهُ وَدَمَهُ وَصِغَارَ أَوْلَادِهِ) نہ وی خلاس کر مالی خو ، و خینا خو ، وبچیکیت خو بیٹ بچیک ،

ژہر ظہرہہ کی ژدہستی موسلمانا ، ونہو ب عہیالقبہ دی ئیٹہ حیسابی ژموسلمانا .

[فَرَعٌ]: وَيُحَكِّمُ لِلصَّبِيِّ بِالْإِسْلَامِ عِنْدَ وُجُودِ ثَلَاثَةِ أَسْبَابٍ :

- ۱ - أَنْ يُسَلِّمَ أَحَدُ آبَوَيْهِ . ۲ - أَوْ يَسْبِيَهُ مُسْلِمٌ مُنْفَرِدًا عَنْ آبَوَيْهِ .
- ۳ - أَوْ يُوْجَدُ لَقِيْطًا فِي دَارِ الْإِسْلَامِ .

[أَحْكَامُ السَّلْبِ، وَقَسْمُ الْغَنِيْمَةِ] :

- ۲ - فَضْلٌ : وَمَنْ قَتَلَ قَتِيْلًا .. أُعْطِيَ سَلْبَهُ ، وَتُقَسَّمُ الْغَنِيْمَةُ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى خَمْسَةِ أَحْمَاسٍ ، فَيُعْطَى أَرْبَعَةٌ أَحْمَاسِهَا لِمَنْ شَهِدَ الْوَقْعَةَ ، وَيُعْطَى لِلْفَارِسِ ثَلَاثَةٌ أَسْهُمٍ ، وَلِلرَّاجِلِ سَهْمٌ .

[فَرَعٌ] (وَيُحَكِّمُ لِلصَّبِيِّ بِالْإِسْلَامِ) وحوکم دی ئیتہ کرن بو بچیکی ب موسلمانہ تیہ .

(عِنْدَ وُجُودِ ثَلَاثَةِ أَسْبَابٍ) لَنكَ هه بونا سئ سه به با .

- ۱ - (أَنْ يُسَلِّمَ أَحَدُ آبَوَيْهِ) كو ئيك ژده بياييت وي موسلمان بيت .
- ۲ - (أَوْ يَسْبِيَهُ مُسْلِمٌ مُنْفَرِدًا عَنْ آبَوَيْهِ) يان بيته ئيخسیر کرن ب تنی ، نه دگهل ده بياييت وي .
- ۳ - (أَوْ يُوْجَدُ لَقِيْطًا فِي دَارِ الْإِسْلَامِ) يان بيته ديتن بي بي خودان دناف مهمله كه تن ئيسلامی دا .

[أَحْكَامُ السَّلْبِ، وَقَسْمُ الْغَنِيْمَةِ]

- ۲ - (فَضْلٌ) نافر دويي ، دي به حسي كهل و په ليټ شهري كافر ا كهت ، وليك فه كرنا غه نيمه ي .

(وَمَنْ قَتَلَ قَتِيْلًا .. أُعْطِيَ سَلْبَهُ) و ههر موسلمانہ كي دجيهادا كافرادا ، كافره كي ب كوژيت ب شاهد وييسبات، هه می نهو تشييت دگهل وي كافرئ كوشتي دي دهنه وي موسلمانئ نهو كوشتي ، جلکيت وي ، وسيله حي وي، و ده واري وي ، و هه تا ديماهيي .

(وَتُقَسَّمُ الْغَنِيْمَةُ بَعْدَ ذَلِكَ) وپاشي پشي هينگي ، نهو كهل و په ليټ ماين ، نهوي ژكافرا ستاندين ب شهر كو ديژني (غه نيمه) دي ئيته ليكفه كرنا .

(عَلَى خَمْسَةِ أَحْمَاسٍ) دي وي مالي كنه پنج پشك بو ليكفه كرني .

(فَيُعْطَى أَرْبَعَةٌ أَحْمَاسِهَا لِمَنْ شَهِدَ الْوَقْعَةَ) فيجا چار پشكا ژوي غه نيمه ي دي دهنه وان كه سا نهويټ شهري دا ناماده بوين (نانكو حازر بوين) .

(وَيُعْطَى لِلْفَارِسِ ثَلَاثَةٌ أَسْهُمٍ) ودي دهنه بي سياري هه سپي ، يان ماهيني ، سي پشكا .

(وَلِلرَّاجِلِ سَهْمٌ) و بوي په ياده، ونه بي سيار، دي پشكه كي دهنه ي .

وَلَا يُسْهِمُ إِلَّا لِمَنْ اسْتَكْمَلَتْ فِيهِ خَمْسُ شَرَائِطَ :

- ۱ - الإِسْلَامُ ، ۲ - وَالْبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحُرِّيَّةُ ،
- ۵ - وَالذُّكُورِيَّةُ .

فَإِنْ اخْتَلَّ شَرْطٌ مِنْ ذَلِكَ .. رُضِخَ لَهُ وَلَمْ يُسْهِمَ لَهُ .

(وَلَا يُسْهِمُ إِلَّا لِمَنْ اسْتَكْمَلَتْ فِيهِ خَمْسُ شَرَائِطَ) وناکانه خودان پشک لگهل جیهاد کھرا ، ئەو نہیبت ئەوی

پینج شہرت لدهف ہہبن .

۱ - (الإِسْلَامُ) موسلمان بیت .

۲ - (وَالْبُلُوغُ) وئی بالق بیت .

۳ - (وَالْعَقْلُ) وئی ب عاقل بیت .

۴ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وئی حور بیت عہد نہیبت .

۵ - (وَالذُّكُورِيَّةُ) وزہلام بیت .

(فَإِنْ اخْتَلَّ شَرْطٌ مِنْ ذَلِكَ) فینجا ہہ کہ شہرتہک ژفان ہہر پینج شہرتا لدهف نہیبت .

(رُضِخَ لَهُ وَلَمْ يُسْهِمَ لَهُ) تشتہ کی ژکوما غنیمہی دی دہنی ، و پشکی بو وی نادہینن وہ کی جیهاد کھرا ، وئیمام

دی ئیجیہادی کہت د دانانا وی تشتی دا لیدی وی ئەوا دینیت یا باشہ ودلی وی دی بی خوش بیت .

[فَرَعٌ]: وَيُقَسَّمُ الْخُمْسُ عَلَى خَمْسَةِ أَصْنَمٍ:

- ۱ - سَهُمْ لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) يُصْرَفُ بَعْدَهُ لِلْمَصَالِحِ .
- ۲ - وَسَهُمْ لِذَوِي الْقُرْبَى ، وَهُمْ : بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ .
- ۳ - وَسَهُمْ لِلْيَتَامَى . ۴ - وَسَهُمْ لِلْمَسَاكِينِ . ۵ - وَسَهُمْ لِأَبْنَاءِ السَّبِيلِ .

[فَرَعٌ] (وَيُقَسَّمُ الْخُمْسُ عَلَى خَمْسَةِ أَصْنَمٍ) و پینجیکیا مالی غنیمی دی ل سهر پینج بارا لیکفه کن .

- ۱ - (سَهُمْ لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)) پشکهک ژوان پینج پشکا بو پیغمبریه سلاقیئت خودی لسهر بن .
(يُصْرَفُ بَعْدَهُ لِلْمَصَالِحِ) و پشی پیغمبریه (ﷺ) دی خهرج کهن ل پیثقیئت موسلمانا ، وهکی چیکرنا پرا، وربکا ، و کهلیت شهری ، و کرینا چه کیت شهری ، و ههر موحتاجیه کا بو جیهادی بیت ..
- ۲ - (وَسَهُمْ لِذَوِي الْقُرْبَى) و پشکهک بو مروقیئت پیغمبریه سلاقیئت خودی لسهر بن .
(وَهُمْ : بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ) ونه و ژی دیندها - هاشمی نه - و دیندها - موطه للبی نه - چ زهنگین بن، یان فهقیر بن ، دوبار بو زهلاما ، و بارهک بو ژنکا .
مروقیئت پیغمبریه (سلاقیئت خودی لسهر بن) نهویئت خودانیت فی باری ژنکیئت وی نه ، و دیندها عهلی نه ، و دیندها جعفریه نه ، و دیندها عهباسی نه ، و دیندها عهقبلی نه، ئیمامی موسلم هوسا ریوایهت کهت د صدحیحا خودا ژزار پیغمبریه (سلاقیئت خودی لسهر بن) حهدیسا رهقمم (۲۴۰۸) (۳۶) .
- ۳ - (وَسَهُمْ لِلْيَتَامَى) و پشکهک بو ئیتیم (ئیتیم نهو بچیکه یی نه بالق ، و بابی وی نهمای) .
- ۴ - (وَسَهُمْ لِلْمَسَاكِينِ) و پشکهک بو مروقیئت فهقیر و موحتاجانه .
- ۵ - (وَسَهُمْ لِأَبْنَاءِ السَّبِيلِ) و پشکهک بو ربثینگ و موهاجریه .

[قَسْمُ الْفَيْءِ عَلَى مُسْتَحِقِّهِ]

۳ - فَضْلٌ : وَيُقَسَّمُ مَالُ الْفَيْءِ عَلَى خَمْسِ فِرْقٍ : يُصْرَفُ خُمُسُهُ عَلَى مَنْ يُصْرَفُ عَلَيْهِمْ خُمُسُ الْغَنِيمَةِ ، وَيُعْطَى أَرْبَعَةُ أَخْمَاسِهِ لِلْمُقَاتِلَةِ وَفِي مَصَالِحِ الْمُسْلِمِينَ .

۳ - (فَضْلٌ) ناڦرا سڀي ، دئ به حسي ليڪفه كرنا وي مالي كهت كو بي شهر ژ كافرا تيته ستاندين

(وَيُقَسَّمُ مَالُ الْفَيْءِ عَلَى خَمْسِ فِرْقٍ) وهدر ماله كي بكه فيته ددهستي موسلمانادا ژ مالي كافرا بي شهر ديڙني (فهيئي) يه عني ب دهست كه تي زيده، وه كي : زيروه سري، وخويكي، نف ماله دي تيته ليڪفه كرن ل پينج توحيت مروفا .

۱ - (يُصْرَفُ خُمُسُهُ عَلَى مَنْ يُصْرَفُ عَلَيْهِمْ خُمُسُ الْغَنِيمَةِ) پينجيكيا وي، مالي فهايي دي دهنه وان پينج توخا نه ويته غه نيمه دي دهنه، وه كي مه گوتي و ديار كرى ل لاپهري بهري في .

۲ - (وَيُعْطَى أَرْبَعَةُ أَخْمَاسِهِ لِلْمُقَاتِلَةِ) وچار پشكيت دي ، دي دهنه ، جيهاد كه ريت چه كدار .

(وَفِي مَصَالِحِ الْمُسْلِمِينَ) ودي تيته صهرف كرن ل پيتفي و موحتاجيت موسلمانا وه كي : چيكرنا پرا ، وريكا ، و كرينا چه كي بو شهري ، و هدر موحتاجيه كا بو جيهادي بيت .

[أَحْكَامُ الْجِزِيَّةِ]

۴ - فَصْلٌ : وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْجِزِيَّةِ خَمْسُ خِصَالٍ :

۱ - الْبُلُوغُ ، ۲ - وَالْعَقْلُ ، ۳ - وَالْحُرِّيَّةُ ، ۴ - وَالذُّكُورِيَّةُ ، ۵ - وَأَنْ يَكُونَ مِنْ

أَهْلِ الْكِتَابِ أَوْ مِمَّنْ لَهُ شُبُهَةٌ كِتَابٍ .

[فَرَعٌ]: وَأَقْلُ الْجِزِيَّةِ دِينَارٌ^(۱) فِي كُلِّ حَوْلٍ . وَيُؤْخَذُ مِنَ الْمُتَوَسِّطِ دِينَارَانِ ،

وَمِنَ الْمُوسِرِ أَرْبَعَةُ دَنَانِيرَ . وَيَجُوزُ أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَيْهِمُ الضِّيَافَةَ فَضْلاً عَنْ

مِقْدَارِ الْجِزِيَّةِ .

۴ - (فَصْلٌ) ناہرا چاری ، دی بہ حسنی زبیرہ سہری و خویکی کہت .

(وَشَرَائِطُ وَجُوبِ الْجِزِيَّةِ خَمْسُ خِصَالٍ) و شہرتیت واجب بونا جزئی پنج تشتن .

۱ - (الْبُلُوغُ) بی بالغ بیت . ۲ - (وَالْعَقْلُ) وی ب عاقل بیت .

۳ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وی حور بیت عہد نہ بیت .

۴ - (وَالذُّكُورِيَّةُ) وزہلام بیت ، جیزیہ لسہر (۱- زنکا ۲- و بچویکا ۳- و دینا ۴- وعہدا) نینہ .

۵ - (وَأَنْ يَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) وب شہرتی ، ئەهلول کیتاب بیت ، چ جوہی بیت ، یان فہلہ بیت .

(أَوْ مِمَّنْ لَهُ شُبُهَةٌ كِتَابٍ) یان ب سہر ئەهلول کیتابا فہ بیت ، وہ کی مہ جوسیا (کو ناگر پهریسن).

(وَأَقْلُ الْجِزِيَّةِ دِينَارٌ فِي كُلِّ حَوْلٍ) و کیمتزین جیزیہ دینارہ کہ بو ہہر سالہ کی .

(وَيُؤْخَذُ مِنَ الْمُتَوَسِّطِ دِينَارَانِ) و ئەوی حالی وی نافجی ، دوو دینارا دی ژئی وەر گرن .

(وَمِنَ الْمُوسِرِ أَرْبَعَةُ دَنَانِيرَ) و ئەوی حال خوش ، چار دینارا دی ژئی وەر گرن .

(وَيَجُوزُ أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَيْهِمُ الضِّيَافَةَ) و دوروستہ حہوان دنا میفانا ژئی لسہر وانا بیئہ شہرتکرن .

(فَضْلاً عَنْ مِقْدَارِ الْجِزِيَّةِ) زبیدہ ژ میقداری جیزی [نانکو مہصرہ فی ل میفانا دکہن نہژ زبیرہ سہری یہ

بہلکی ژبلی زبیرہ سہری یہ].

بو زانین : مہزنی موسلمانا ، یان جیگری وی ، دی ب وەر گرتنا جیزی ، وفان شہرتا دگہل وان را بیت .

(۱) دینار قیمتا وی (۴،۲۵) غہرامن ، و دوو دینار (۸،۵۰) غہرامن ، و چار دینار (۱۷،۰۰) غہرامن بیت زبیری.

[فَرْعٌ]: وَيَتَّصَمَنَّ عَقْدُ الْجَزِيَّةِ أَرْبَعَةَ أَشْيَاءَ :

- ۱ - أَنْ يُؤَدُّوا الْجَزِيَّةَ . ۲ - وَأَنْ تَجْرِيَ عَلَيْهِمْ أَحْكَامُ الْإِسْلَامِ . ۳ - وَأَنْ لَا يَذْكُرُوا دِينَ الْإِسْلَامِ إِلَّا بِخَيْرٍ . ۴ - وَأَنْ لَا يَفْعَلُوا مَا فِيهِ ضَرَرٌ عَلَى الْمُسْلِمِينَ .
- [فَرْعٌ]: وَيَعْرِفُونَ بِلُبْسِ الْغِيَارِ وَشَدِّ الزَّنَّارِ ، وَيُمْنَعُونَ مِنْ رُكُوبِ الْخَيْلِ .

[فَرْعٌ] (وَيَتَّصَمَنَّ عَقْدُ الْجَزِيَّةِ أَرْبَعَةَ أَشْيَاءَ) وبازاری جیزی ، چار تشتا رادگریت ، یہ عنی وہختی مہزنی موسلمانا موعاہہدا جیزی لگہل نہهلول کیتابا گریدا ، چار تشت لسہر وان فہرز دہن .

- ۱ - (أَنْ يُؤَدُّوا الْجَزِيَّةَ) کو دقتی زیرہ سہری بدہنہ مہزنی موسلمانا .
- ۲ - (وَأَنْ تَجْرِيَ عَلَيْهِمْ أَحْكَامُ الْإِسْلَامِ) و نہحکامیت نیسلامی لسہر وان بیئہ ب کار ئینان وہکی موسلمانا، ونہو ژی لسہر خو قہیل بکہن .

۳ - (وَأَنْ لَا يَذْكُرُوا دِينَ الْإِسْلَامِ إِلَّا بِخَيْرٍ) و بہحسی دینی نیسلامی نہ کہن ئیلاب باشی .

- ۴ - (وَأَنْ لَا يَفْعَلُوا مَا فِيهِ ضَرَرٌ عَلَى الْمُسْلِمِينَ) و وی تشتی نہ کہن نہوی زہرہر وزیانا موسلمانا تیدابیت ، وہکی جاسوسی ، یان ہفالیینا دوژمنیت موسلمانا و ہہتا دیماہی .

[فَرْعٌ] (وَيَعْرِفُونَ بِلُبْسِ الْغِيَارِ) و قیت بیئہ نیاصین بجلکہ کی نہوہکی یی موسلمانا .

(وَشَدِّ الزَّنَّارِ) و گریدانا شہریتہ کی یان قہیتانہ کا ستیر لناف تہنگا خو ودسہر جلکادا

[یہ عنی قیت نہویت نہموسلمان ود ناف موسلمانادا نیشانہ کا دیار ب خوفہ کن دا بیئہ نیاسین]

- (وَيُمْنَعُونَ مِنْ رُكُوبِ الْخَيْلِ) و قیت نہو بیئہ مہنعہ کرن ژ سیاربونا ہہسپا و ماہینا وژ ہلگرتنا سیلہحی ، وژ خزمہتا ملوکا ، و بلندکرنا خانیت خو لسہر ییت موسلمانا .

بو زانین : نہوی زیرہ سہری ددہت دقتی عومری وی ژ (۱۵) حہتا (۷۰) صالیی بیت ، نہوی عومری وی ژ پازدہ صالیی کیتر بیت ، یان ژ حہفتی صالیی زیدہتر بیت زیرہ سہری ژی و ہرناگرن .

۱۲ - كِتَابُ الصَّيْدِ وَالذَّبَائِحِ

۱ - فَضْلٌ : وَمَا قُدِرَ عَلَى ذَكَاتِهِ .. فَذَكَاتُهُ فِي حَلْقِهِ وَلَبَّتِيهِ . وَمَا لَمْ يُقْدَرُ عَلَى ذَكَاتِهِ . فَذَكَاتُهُ عَقْرُهُ حَيْثُ قُدِرَ عَلَيْهِ .

وَكَمَالُ الذَّكَاءِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ :

۱ - قَطْعُ الْحُلُقُومِ ، ۲ - وَالْمَرِيءِ ، ۳ - وَالْوَدَجِينَ .
وَالْمُجْزِيُّ مِنْهَا شَيْئَانِ : قَطْعُ الْحُلُقُومِ وَالْمَرِيءِ .

۱۲ - (كِتَابُ الصَّيْدِ وَالذَّبَائِحِ) نهف کیتابه دی بهحسی نیچیری و سهرژیکرنی کهت .

۱ - (فَضْلٌ) نافرانیکی دی بهحسی چهواتیا سهرژیکرنی کهت .

(وَمَا قُدِرَ عَلَى ذَكَاتِهِ) وههر چهیوانی مروؤ نهشیته سهرژیکهت .

(فَذَكَاتُهُ فِي حَلْقِهِ وَلَبَّتِيهِ) سهرژیکرنا وی قیته دستوی وی را بیت ، ود بن گریکا دستوی را کو گریک دگهل

سهری بچیت .

(وَمَا لَمْ يُقْدَرُ عَلَى ذَكَاتِهِ) وههر چهیوانی مروؤ نهشیته وی سهرژیکهت .

(فَذَكَاتُهُ عَقْرُهُ حَيْثُ قُدِرَ عَلَيْهِ) فیجا سهرژیکرنا وی بریندار کرنا وی یه لکیرا لهشی وی بیت .

(وَكَمَالُ الذَّكَاءِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ) وسهرژیکرنا تهمام و سونتهت چار تشتن .

۱ - (قَطْعُ الْحُلُقُومِ) برینا کر کرکی (کو بوریا ههوایه)

۲ - (وَالْمَرِيءِ) و برینا سورپچکی (کو بوریا خارنی و فهخارنی یه)

۳ - (وَالْوَدَجِينَ) و برینا ههردو رههیت خوینی نهوی ل ههردو رهخیت ستوی ، و سونتهته وان ژی برن .

(وَالْمُجْزِيُّ مِنْهَا شَيْئَانِ) ویا دوروست ژبرینا فان ههرچار تشتنا ، برینا دوو تشتنانه .

۱ - (قَطْعُ الْحُلُقُومِ) برینا کر کرکی یه (کو بوریا ههوایه)

۲ - (وَالْمَرِيءِ) و برینا سورپچکی یه (کو بوریا خارنی و فهخارنی یه).

[فرع]: وَيَجُوزُ الْإِضْطِيَادُ بِكُلِّ جَارِحَةٍ مُعَلَّمَةٍ مِنَ السَّبَاعِ وَمِنْ جَوَارِحِ الطَّيْرِ .
وَشَرَايِطُ تَعْلِيمِهَا أَرْبَعَةٌ :

- ۱ - أَنْ تَكُونَ إِذَا أُرْسِلَتْ .. اسْتَرَسَلَتْ . ۲ - وَإِذَا زُجِرَتْ .. انْزَجِرَتْ .
 - ۳ - وَإِذَا قَتَلَتْ صَيْدًا .. لَمْ تَأْكُلْ مِنْهُ شَيْئًا . ۴ - وَأَنْ يَتَكَرَّرَ ذَلِكَ مِنْهَا .
- فَإِنْ عُدِمَتْ إِحْدَى الشَّرَايِطِ .. لَمْ يَحِلَّ مَا أَخَذَتْهُ إِلَّا أَنْ يُدْرَكَ حَيًّا فَيَذَكَّى .

[فرع] (وَيَجُوزُ الْإِضْطِيَادُ بِكُلِّ جَارِحَةٍ مُعَلَّمَةٍ مِنَ السَّبَاعِ) و دوروسته و حلاله نیچیر کرن ب هەر حیوانه کئی برینداریی بکته ، وین تهعلیم دای بیت ، ژ دهبا ، وه کی (صدی) یان (طاژی) یان (پلنگی) .
(وَمِنْ جَوَارِحِ الطَّيْرِ) و دوروسته و حلاله نیچیر کرن ههروهسا بوان طهیرا نهویت برینداریی دکهن ب پهنجیت خو و د تهعلیم دای بن ، وه کی طهیری (صهقهری) و طهیری (بازی) .

(وَشَرَايِطُ تَعْلِيمِهَا أَرْبَعَةٌ) و شهرتیت تهعلیم دانا وان حیوانا چارن [نانکو چار شهرت ههبن لنک فان حیوانا ههتاکو نیچیری یا وانا بی سهرژیکرن یا دوروست و حلال بیت]

- ۱ - (أَنْ تَكُونَ إِذَا أُرْسِلَتْ اسْتَرَسَلَتْ) دقیت نهف حیوانه وهسا بی تهعلیم دای بیت وهختی خودانی وی فریتکهته نیچیری بچیت ، وههتا نهبیژتی ههره نهچیت .

۲ - (وَإِذَا زُجِرَتْ انْزَجِرَتْ) و وهختی لی بخوریت ، و بیژتی نهچه نهچیت و راوهستیت

- ۳ - (وَإِذَا قَتَلَتْ صَيْدًا لَمْ تَأْكُلْ مِنْهُ شَيْئًا) و ههکه نیچیرهک کوشت ، چو تشتی ژئی نهخوت ، نهو هینگی دیار دبیت نهویا بو خودانی خو گرتی ، بهلی ههکه ژئی خار نهو یا بوخو گرتی ، ههرامه بو خودانی وی نیچیری بوخوت چونکی یا بوخو گرتی نهبو خودانی خو گرتیه ..

- ۴ - (وَأَنْ يَتَكَرَّرَ ذَلِكَ مِنْهَا) و نهف دهست و داری جهرباندنی چهند جاره کا ژئی دیت بیت ، و کربیت .

(فَإِنْ عُدِمَتْ إِحْدَى الشَّرَايِطِ) فیجا ههکه نیک ژفان ههچار شهرتا لدهف فی حیوانی نهبیت .

(لَمْ يَحِلَّ مَا أَخَذَتْهُ) نه حلاله وی حیوانی نهو دگرت بوخوت .

(إِلَّا أَنْ يُدْرَكَ حَيًّا فَيَذَكَّى) ئیللا ههکه خودان بگههتی بی ساخ بیت و سهرژی کته ، هینگی دوروسته و حلاله بوخوت .

[فَرَعٌ]: وَتَجُوزُ الذَّكَاءُ بِكُلِّ مَا يَجْرَحُ إِلَّا بِالسِّنِّ وَالظُّفْرِ .

[فَرَعٌ]: وَتَحِلُّ ذَكَاءُ كُلِّ مُسْلِمٍ وَكِتَابِيٍّ ، وَلَا تَحِلُّ ذَبِيحَةٌ مَجُوسِيٍّ وَلَا وَثَنِيٍّ .

وَذَكَاءُ الْجَنِينِ بِذَكَاءِ أُمِّهِ إِلَّا أَنْ يُوجَدَ حَيًّا فَيَذَكَّى .

وَمَا قُطِعَ مِنْ حَيٍّ . فَهُوَ مَيْتٌ إِلَّا الشُّعُورَ الْمُتَمَتِّعَ بِهَا فِي الْمَفَارِشِ وَالْمَلَابِسِ
وَعِغْرِهِمَا .

[فَرَعٌ] (وَ تَجُوزُ الذَّكَاءُ بِكُلِّ مَا يَجْرَحُ إِلَّا بِالسِّنِّ وَالظُّفْرِ) و دوروسته ههر نامیره کی برینی بکته مروث حیوانی پی سهرژیکته ، چ ناسن بیت ، یان بهر بیت ، یان دار بیت ، بهس سهرژیکرنا ب ددانا ، وینوکا ، وههستیا چینابیت ، چونکو پیغه مبهری (ﷺ) نهیا ژئی کری .

[فَرَعٌ] (وَ تَحِلُّ ذَكَاءُ كُلِّ مُسْلِمٍ وَكِتَابِيٍّ) و حهلاله دهست کوژ و سهرژیکرنا ههر موسلماننه کی ، وههر کیتابیه کی چ ژ جوھی بیت ، یان فهله بیت ، چ زهلام بیت ، یان ژنک بیت .

(وَ لَا تَحِلُّ ذَبِيحَةٌ مَجُوسِيٍّ وَلَا وَثَنِيٍّ) ونه حهلاله دهست کوژ وسهرژیکرنا مهجوسیا (نانکو ناگر په ریصا) و صه نه م په ریصا ، وههروه صا بی مولخدا ژئی ، ومورته ددا ژئی حهرامه .

(وَ ذَكَاءُ الْجَنِينِ بِذَكَاءِ أُمِّهِ) وسهرژیکرنا تیشکا حیوانی دزکی دهیکا وی دا ، سهرژیکرنا دهیکا وی یه (نانکو ماکا وی یه) .

(إِلَّا أَنْ يُوجَدَ حَيًّا فَيَذَكَّى) ئیلا هه که ژ ژکی دهیکا وی ئینا دهری و هیش یا ساخ ، قیت وی ژئی سهرژیکته (هه که فیان گوشتی وی بخون) .

(وَمَا قُطِعَ مِنْ حَيٍّ .. فَهُوَ مَيْتٌ) وههر پارچه کا گوشتی ژ لهشی حیوانه کی ساخ بیته برین وژیغه کرن، بی مراره و خارنا وی یا حهرامه .

(إِلَّا الشُّعْرَ) ئیلا می و هری و پیرت بیته برین و ژیفه کرن ژوی حیوانی گوشتی وی بیته خارن بی حهلاله بو فایده ژئی دی تنی بهمی شکلافه .

(وَفِي بَعْضِ النُّسُخِ) ودهندهك طهبعیت فهتحول قهریبی دا .

(إِلَّا الشُّعُورَ الْمُتَمَتِّعَ بِهَا فِي الْمَفَارِشِ وَالْمَلَابِسِ وَعِغْرِهِمَا) ئیلا می نه بیت ، و هری ژئی ، و پیرت ژئی، بو فایده ژئی دیتنی ، دراژیروکادا نهوی ل بن خو درائیخن ول سهر درینن ولسهر دنقن ، وبوخو دکهنه لیباس و دکهنه بهرخو ، وژبلی فان ههر دو تشتا ژئی .

[أَحْكَامُ الْأَطْعِمَةِ]

۲ - فَضْلٌ : وَكُلُّ حَيَوَانٍ اسْتَطَابَتْهُ الْعَرَبُ .. فَهُوَ حَلَالٌ ، إِلَّا مَا وَرَدَ الشَّرْعُ بِتَحْرِيمِهِ .

وَكُلُّ حَيَوَانٍ اسْتَحَبَّتْهُ الْعَرَبُ .. فَهُوَ حَرَامٌ إِلَّا مَا وَرَدَ الشَّرْعُ بِإِبَاحَتِهِ .
[فَرَعٌ]: وَيَحْرُمُ مِنَ السَّبَاعِ مَا لَهُ نَابٌ قَوِيٌّ يَعْدُو بِهِ .

۲ - (فَضْلٌ) نافرانا دوویسی ، دی به حسی خوارنا گوشتی حیوانی حلال و حرام کهت .
(وَكُلُّ حَيَوَانٍ اسْتَطَابَتْهُ الْعَرَبُ .. فَهُوَ حَلَالٌ) وهر حیوانه کی عده بیّت مالدار و پاقر ، وی حیوانی پاقر ببین و خارنا گوشتی وی بی خوشه وی بی زهره ره نهو حیوان بی حلاله .
(إِلَّا مَا وَرَدَ الشَّرْعُ بِتَحْرِيمِهِ) . ئیللا نهو حیوان نه بیّت نهوی شه ریعدتی حرام کری .
(وَكُلُّ حَيَوَانٍ اسْتَحَبَّتْهُ الْعَرَبُ .. فَهُوَ حَرَامٌ) وهر حیوانه کی عده بیّت مالدار و پاقر ، وی حیوانی پیس ببین ، و خارنا گوشتی وی نه بی خوشه وی بی زهره ره نهو حیوان بی حرامه .
(إِلَّا مَا وَرَدَ الشَّرْعُ بِإِبَاحَتِهِ) ئیللا نهو حیوان نه بیّت نهوی شه ریعدتی حلال کری .
(وَيَحْرُمُ مِنَ السَّبَاعِ) و حرامه خارنا گوشتی وان دهها .

(مَا لَهُ نَابٌ قَوِيٌّ يَعْدُو بِهِ) نهویت کیلیت قهوی و تیژ هه بن ، و نیچیری پی بکته وه کی : ۱- شیری ،

۲ - وگورگی ، ۳ - وفیلی ، ۴ - وپلنگی ، ۵ - وهرچی ، ۶ - وکنکی ، ۷ - و توری ، ۸ - وگلهک
زانا دیژن (ریفی ژی خودان کیلبهیه) وی حرامه . و حدهیتهک ژی یا هدی ب حرامیا خارنا گوشتی ریفی ،
وی حدهیتهی ئین ماجهه ریوایهت دکته د سونهنا خودا ره قهه (۳۲۳۵) بهلی سه نه دا حدهیتهی یا زه عیفه .
بهلی هه که مروث نه خوت باشزه .

وَيَحْرُمُ مِنَ الطُّيُورِ مَا لَهُ مِخْلَبٌ قَوِيٌّ يَجْرَحُ بِهِ .

[فَرَعٌ]: وَيَحِلُّ لِلْمُضْطَرِّ فِي الْمَخْمَصَةِ أَنْ يَأْكُلَ مِنَ الْمَيْتَةِ الْمُحْرَمَةِ مَا يَسُدُّ بِهِ رَمَقَهُ .

[فَرَعٌ]: وَلَنَا مَيْتَتَانِ حَلَالَانِ : ۱- السَّمَكُ ۲- وَالْجَرَادُ .
وَدَمَانِ حَلَالَانِ : ۱- الْكَبِدُ ۲- وَالطَّحَالُ .

(وَيَحْرُمُ مِنَ الطُّيُورِ مَا لَهُ مِخْلَبٌ قَوِيٌّ يَجْرَحُ بِهِ) وهه ره طهیره کی پهنجیت تیژ وقهوی ههبن ، ونیچیری بی بکته خارنا گوشتی وی طهیری بی حهرامه ، وه کی : ۱- بازی ، ۲- وقورتی ، ۳- قری ، ۴- وقشقی ، ۵- قورغوی ، ۶- بومی ، وههتا دو ماهیی .

(وَيَحِلُّ لِلْمُضْطَرِّ فِي الْمَخْمَصَةِ) وحه لاله بو مروقی طهنگاف و نهچار د برسی دا ،

(أَنْ يَأْكُلَ مِنَ الْمَيْتَةِ الْمُحْرَمَةِ مَا يَسُدُّ بِهِ رَمَقَهُ) نهو بوخوت گوشتی مراری حهرام ، بهس هندی بوخوت کو نهمریت ههتا بی دگه هته خارنا حهلال .

(وَلَنَا مَيْتَتَانِ حَلَالَانِ) وبو مه موسلمانا دوو مرار بیته ههین دحه لالن، بی سه رژی کرن .

(السَّمَكُ وَالْجَرَادُ) ماسی ب ههمی شکلیت خوفه ، وکولی ژی ب ههمی شکلیت خوفه .

(وَدَمَانِ حَلَالَانِ) وبومه موسلمانا دوو خوین ژی دحه لالن نهو بوخوین .

(الْكَبِدُ وَالطَّحَالُ) میلاک (یا رهش) وخال خالک (ته حیل).

[أَحْكَامُ الْأُضْحِيَّةِ]

۳ - فَضْلٌ : وَالْأُضْحِيَّةُ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ .

وَيُجْزَى فِيهَا : الْجَذَعُ مِنَ الضَّأْنِ ، وَالشَّيْءُ مِنَ الْمَعَزِ ، وَالشَّيْءُ مِنَ الْإِبِلِ ،
وَالشَّيْءُ مِنَ الْبَقْرِ .
وَتُجْزَى الْبَدَنَةُ عَنْ سَبْعَةٍ ، وَالْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَةٍ ، وَالشَّاةُ عَنْ وَاحِدٍ .

۳ - (فَضْلٌ) ناڤرا سپی ، دی بهحسی قوربانی کت .

(وَالْأُضْحِيَّةُ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ) وسه رژی کرنا قوربانی سونده ته کا گله کا ب خیره .

(وَيُجْزَى فِيهَا : الْجَذَعُ مِنَ الضَّأْنِ) وبو قوربانی ژ پهزی سپی یا نیک صالی ، ومه صتر .

(وَالشَّيْءُ مِنَ الْمَعَزِ) ویا دوو صالی و مه صتر ژ بزنی رهش .

(وَالشَّيْءُ مِنَ الْإِبِلِ) ویا پیچ صالی ومه صتر ژ حیشترا .

(وَالشَّيْءُ مِنَ الْبَقْرِ) ویا دوو صالی ژ گاره شا ، چیل بیت یان گا بیت یان گامیش بیت .

(وَتُجْزَى الْبَدَنَةُ عَنْ سَبْعَةٍ) ودوروسته هه ر حیشتزهک پیش هفت که سافه .

(وَالْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَةٍ) ودوروسته ههروه صا گاره شهک ژ پیش هفت که سافه .

(وَالشَّاةُ عَنْ وَاحِدٍ) وپهزی سپی ، وبزنی رهش هه ر نیک پیش نیکي فهیه ونه هلی مالا وی فه .

بو زانین ئهف حیوانیت مه گوتین فهرق نینه چ دنییر بن یان دمی بن .

[فَرَعٌ]: وَأَرْبَعٌ لَا تُجْزَىٰ فِي الضَّحَايَا :

۱ - الْعَوْرَاءُ الْبَيْنُ عَوْرُهَا . ۲ - وَالْعَرْجَاءُ الْبَيْنُ عَرْجُهَا . ۳ - وَالْمَرِيضَةُ الْبَيْنُ مَرَضُهَا . ۴ - وَالْعَجْفَاءُ الَّتِي ذَهَبَ مُخُّهَا مِنَ الْهَزَالِ .

وَيُجْزَىٰ الْخَصِيُّ وَالْمَكْسُورُ الْقَرْنِ . وَلَا تُجْزَىٰ الْمَقْطُوعَةُ الْأُذُنِ وَالذَّنْبُ •

[فَرَعٌ]: وَوَقْتُ الذَّبْحِ : مِنْ وَقْتِ صَلَاةِ الْعِيدِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ .

[فَرَعٌ] (وَأَرْبَعٌ لَا تُجْزَىٰ فِي الضَّحَايَا) وچار ژفان حهوانیت مه گوتین نهد دوروستن بو قوربانی .

۱ - (الْعَوْرَاءُ الْبَيْنُ عَوْرُهَا) نهو حهوانا كوره و كوراتيا وى يا ديار وئاشكهر بيت .

۲ - (وَالْعَرْجَاءُ الْبَيْنُ عَرْجُهَا) وئهوا لهنگهر و لهنگهريا وى يا ديار وئاشكهر بيت .

۳ - (وَالْمَرِيضَةُ الْبَيْنُ مَرَضُهَا) وئهوا نهساخ و نهساخيا وى يا ديار وئاشكهر بيت .

۴ - (وَالْعَجْفَاءُ الَّتِي ذَهَبَ مُخُّهَا مِنَ الْهَزَالِ) وئهوا ژ زهعيفى مهژين وى نهماى ويا گيژ .

(وَيُجْزَىٰ الْخَصِيُّ) و دوروسته حهوانى خهساندى . (وَالْمَكْسُورُ الْقَرْنِ) و دوروسته حهوانى شاخ شكهستى .

(وَلَا تُجْزَىٰ الْمَقْطُوعَةُ الْأُذُنِ وَالذَّنْبُ) ونه دوروسته بو قوربانی نهو حهوانا گوهى وى هاتيه برين چ

ههه، چ هندهك ، چ نيك ، چ ههردوك . ويا كوریا وى هاتيه برين ، و ههروهسا نهو حهوانا گوهانيت وى

ژى هاتينه برين ، چ نيك ، چ ههردوك .

• بو زانين : نهو حهوانا گوهى وى هاتيه شهقكرن يان كون كرن بو دورى كرنى زهره نينه، وههه عهيبه كا

زهره وى نه گههينته گوشتى حهوانى يا دوروسته بو قوربانی .

[فَرَعٌ] (وَوَقْتُ الذَّبْحِ) و وهختى سهرزىكرنا قوربانی ، دهست بى دكهت .

(مِنْ وَقْتِ صَلَاةِ الْعِيدِ) ژ وهختى نفيزا عهيدى [ئانكو پشتى نفيزا عهيدى] .

(إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ) ههتا روژ ئافا دييت روژا چارى پشتى عهيدى كو دييژنى (ئهمامو

تهشريق) يهعنى روژا عهيد، وههه سى روژيت پشتى عهيدى بهرى روژ بهريقهبيت، وهخت بو

سهرزىكرنا قوربانا، خودى ژههه مى موسلمانا قهبييل بكهت و گونههيت وان پيب غهفرينيت. نامين

[فَرَعٌ]: وَيُسْتَحَبُّ عِنْدَ الذَّبْحِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ :

- ۱ - التَّسْمِيَةُ ، ۲ - وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ (ﷺ) ، ۳ - وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ ،
- ۴ - وَالتَّكْبِيرُ ، ۵ - وَالِدُعَاءُ بِالْقَبُولِ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يَأْكُلُ الْمُضْحِي شَيْئًا مِنَ الْأُضْحِيَةِ الْمَنْدُورَةِ ، وَيَأْكُلُ مِنَ الْأُضْحِيَةِ الْمُتَطَوِّعِ بِهَا .

[فَرَعٌ] (وَيُسْتَحَبُّ عِنْدَ الذَّبْحِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ) ویا سوننده ته پینج تشت وهختی سهرژیکرنا قوربانى بینه کرن.

- ۱ - (التَّسْمِيَةُ) سوننده ته نافی خودی بینیت ، ویبژیت (بسم الله)
- ۲ - (وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ (ﷺ)) وسوننده ته صله واته کئی بدهته سهر پیغه مبهری (ﷺ) ویبژیت [اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ]
- ۳ - (وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ) وسوننده ته قوربانى خو بهر قیبله کهت ودهینته سهر کیله کا چه پی ، وکیر کا خو یان ساتورا خو خوشکهت وهختی سهرژى دکهت دا زههته نه بینیت.
- ۴ - (وَالتَّكْبِيرُ) وسوننده ته پشتی بیسملاهی ل دهست پیکئی بیبژیت (الله أكبر) .
- ۵ - (وَالِدُعَاءُ بِالْقَبُولِ) وسوننده ته دوعا ژخودی بلند بکهت کو خودی قوربانى وی قهیل بکهت پشتی سهرژى کرنی.

[فَرَعٌ] (وَلَا يَأْكُلُ الْمُضْحِي شَيْئًا مِنَ الْأُضْحِيَةِ الْمَنْدُورَةِ) وناچییت نهوی قوربانى دت وئو قوربان نه زریبیت لسهر وی نهو تشته کی ژوی قوربانى بوخوت .

(وَيَأْكُلُ مِنَ الْأُضْحِيَةِ الْمُتَطَوِّعِ بِهَا) ودوروسته بوخوت ژگوشتی قوربانى خوبى سونندهت وسونندهته هنده پشکا ژ میلاکا وی بوخوت ، وههروهسا سونندهته ب کهته سی پارچه :

- ۱ - سیکه کی بوخو راکهت ، نهو وعه یالی خو بخون .
- ۲ - وسیکه کی بدهته وان فهقیرا نهویت خاستنی نه کهن ژبهر عه فیف یا خو (القانع).
- ۳ - وسیکه کی بدهته وان فهقیرا نهویت خاستنی دکهن ژبهر فهقیریا خو (والمعتز) .

وَلَا يَبِيعُ مِنَ الْأُضْحِيَّةِ ، وَيُطْعِمُ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ .

[بَيَانُ أَحْكَامِ الْعَقِيْقَةِ^(۱)]

۴ - فَصْلٌ : وَالْعَقِيْقَةُ مُسْتَحَبَّةٌ ، وَهِيَ : الدَّبِيْحَةُ عَنِ الْمَوْلُودِ يَوْمَ سَابِعِهِ .

وَيَذْبَحُ عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ ، وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً ، وَيُطْعِمُ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ^(۲) .

(وَلَا يَبِيعُ مِنَ الْأُضْحِيَّةِ) وناچیییت تشه کی ژگوشتی قوربانئ خو بفروشیت، یان بدهته قه صابی پیش سهرژیکرن وزه همتا وی فه، بهلی هه که هنده ک ژگوشتی بدهته قه صابی وه ک صه ده قه دوروسته، حه قئ سهرژیکرنا قه صابی دئ ژ کیستی خودانی بیت .

(وَيُطْعِمُ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ) ویا باشتر نه وه گوشتئ قوربانئ خو بدهته فقیر و هه ژارا، و موحتاجا و دوروسته بدهته زهنگینا ژئ بنیهتا هه دین .

۴ - (فَصْلٌ) نافرأ چاری، دئ به حسی عهقیقه ی کهت .

(وَالْعَقِيْقَةُ مُسْتَحَبَّةٌ) و عهقیقه سوننهته کا ب خیره .

(وَهِيَ: الدَّبِيْحَةُ عَنِ الْمَوْلُودِ يَوْمَ سَابِعِهِ) و عهقیقه نهو حیوانه نهوی روزا حهفتئ ژبونا بچیکی سهر ژیدکهن، و ههروه سا سوننهته روزا حهفتئ ژبونا بچیکی، یان روزا چاردئ، یان بیست وئیکئ .

۱- دگوئی وی یئ راستئ دا بانک بدهن، ۲- ود گوئی وی یئ چهی دا قامهتئ بکهن .

۳- و نافه کئ تازه و باش دهینه سهر، ۴- و هه که کور بیت سوننهت بکهن، ۵- و سهرئ وی ب قوسینن و میئت وی لهر پارا ب کیشن، و وان پارا بو بکهنه صه ده قه . و بدهنه فقیر و هه ژارا .

(وَيَذْبَحُ عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ) و بو کورکی سوننهته دوو کهوالا سهرژیکرن .

(وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً) و بو کچکی کهواله کی سهرژیکرن .

(وَيُطْعِمُ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ) و وی گوشتئ ب دهنه فقیر و ژارا و موحتاجا .

۱۳ - کِتَابُ السَّبْقِ وَالرَّمِي

۱ - فَضْلٌ : وَتَصِحُّ الْمُسَابَقَةُ عَلَى الدَّوَابِّ ، وَالْمُنَاضَلَةُ بِالسَّهَامِ إِذَا كَانَتْ الْمَسَافَةُ مَعْلُومَةً ، وَصِفَةُ الْمُنَاضَلَةِ مَعْلُومَةً .

[فَرَعٌ]: وَيُخْرِجُ الْعَوْضُ أَحَدَ الْمُتَسَابِقِينَ حَتَّىٰ إِنَّهُ إِذَا سَبَقَ اسْتَرَدَّهُ وَإِنْ سُبِقَ ، أَخَذَهُ صَاحِبُهُ لَهُ . وَإِنْ أَخْرَجَاهُ مَعًا لَمْ يَجْزِ إِلَّا أَنْ يُدْخِلَا بَيْنَهُمَا مُحَلَّلًا ، فَإِنْ سَبَقَ أَخَذَ الْعَوْضُ ، وَإِنْ سُبِقَ لَمْ يَغْرَم .

۱۳ - (کِتَابُ السَّبْقِ وَالرَّمِي) ئەف کیتابە ، دى بەحسێ بەرى ئیکراکرنی ، و نارمانجانی کەت .

۱ - (فَضْلٌ) نافرا ئیکى دى بەحسێ دوروستیا بەرى ئیکراکرنی لسهەر دهوارا ، و نارمانجانی کەت .

(وَ تَصِحُّ الْمُسَابَقَةُ عَلَى الدَّوَابِّ ، وَالْمُنَاضَلَةُ بِالسَّهَامِ) و دوروسته بەرى ئیک راکرنا ب سواریا دهوارا ، وه کى ههسپا وهیسترا و حیسترا . وههروهسا دوروسته بەرى ئیک راکرنا ب تیرا وروما ، وههه چهک و سیلهحه کى دى ژى بیت .

(إِذَا كَانَتْ الْمَسَافَةُ مَعْلُومَةً) هه که مهسافی بەرى ئیک راکرنا ب دهوارا یا مهعلوم بیت .

(وَ صِفَةُ الْمُنَاضَلَةِ مَعْلُومَةً) و سالوخت و نیشانی نارمانجانی ژى د مهعلم بن .

(وَيُخْرِجُ الْعَوْضُ أَحَدَ الْمُتَسَابِقِينَ) و ئیک ژوان ههردو کیت موسابه قی یان نارمانجانی دکهن دى وى مالی کریه شهرت دانیت ، نه ههه دوو .

(حَتَّىٰ إِنَّهُ إِذَا سَبَقَ اسْتَرَدَّهُ) ههتا هه که وى (بى مال دانای) بەرى ههقالی خورا کر دى مالی خو زفرینیت .

(وَإِنْ سُبِقَ أَخَذَهُ صَاحِبُهُ لَهُ) وهه که ههقالی وى بەرى وى راکر دى وى مالی بوخو راکهت .

(وَإِنْ أَخْرَجَاهُ مَعًا لَمْ يَجْزِ) وهه که ههردو کا (یان ههردو رهخا) مال (یان پاره) دهیان نه دوروسته ودى بیته قوما .

(إِلَّا أَنْ يُدْخِلَا بَيْنَهُمَا مُحَلَّلًا) ئیلا هه که مروقه کى دى بیننه دگهل خو وهک لایه نی سی ، و لایه نی سی ناچیییت (مالی یان پارا) دهینیت دانه بیته قوما .

(فَإِنْ سَبَقَ أَخَذَ الْعَوْضُ) فیجا هه که وى مروقی سی (یان لایه نی سی) بەرى وان ههردو مروقیت دى یان

لایه نیت دى راکر ، ئەو مالی یان پارێ هاتیه دانان (وشهرتکرن) دى بو وى بیت کوپى سی یه .

(وَإِنْ سُبِقَ لَمْ يَغْرَم) وهه که ئیکى ژ هه دوو لایه نیت دى بەرى راکر ، ئەو مال دى بو وى لایه نی بیت ،

ولایه نی سی کو (موحه للهله) ب چو خوسارهت نايت ، وچو تشتی نادهت .

۱۴ - كِتَابُ الْاِيْمَانِ وَالنُّدُوْرِ

۱ - فَضْلٌ : لَا يَنْعَقِدُ الْيَمِيْنَ اِلَّا بِاللّٰهِ تَعَالٰى ، اَوْ بِاسْمِ مِنْ اَسْمَائِهِ ، اَوْ صِفَةٍ مِنْ صِفَاتِ ذَاتِهِ .

وَمَنْ حَلَفَ بِصَدَقَةٍ مَّالِهِ .. فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ الصَّدَقَةِ اَوْ كَفَّارَةِ الْيَمِيْنَ . وَلَا شَيْءَ فِي لَعْنِ الْيَمِيْنَ .

وَمَنْ حَلَفَ اَنْ لَا يَفْعَلَ شَيْئًا ، فَاَمَرَ غَيْرَهُ بِفِعْلِهِ .. لَمْ يَحْنُثْ .

۱۴ - (كِتَابُ الْاِيْمَانِ وَالنُّدُوْرِ) نهف کیتابه دی به حسنی سویندا ونهزراکات .

۱ - (فَضْلٌ) نافر ایکی ، دی به حسنی سویند خارنا دوروست کات .

(لَا يَنْعَقِدُ الْيَمِيْنَ اِلَّا بِاللّٰهِ تَعَالٰى) سویند خارن نهیا دوروسته ئیللا ب خودی مهزن وبلند .

(اَوْ بِاسْمِ مِنْ اَسْمَائِهِ) یان بنافه کی ژناقیت خودی ، وه کی (والله) و (وَالرَّحْمٰنِ) .

(اَوْ صِفَةٍ مِنْ صِفَاتِ ذَاتِهِ) یان ب صیفهته کی (نانکو نیشانه کی) ژ نیشانیت ذاتی خودی . وه کی ب علمی وی، و قودرهتا وی ، ومهزناهییا وی . وسویند خارن ب قورئانی ژی دوروسته کو ئاخفتنا خودی یه .

(وَمَنْ حَلَفَ بِصَدَقَةٍ مَّالِهِ) و هدر کهسی سویند خار بدانا صدهدهقه کی ژ مالی خو .

(فَهُوَ مُخَيَّرٌ بَيْنَ الصَّدَقَةِ اَوْ كَفَّارَةِ الْيَمِيْنَ) فیجا نهو بی ب کهیفا خوبه ، ههز کی دی وی صدهدهقی دوت

ژمالی خو نهوال سهر سویند خاری ، یان ههز کهت دی کهفارهتا سویندا خو دوت .

(وَلَا شَيْءَ فِي لَعْنِ الْيَمِيْنَ) ونه سویندیت لسهر نهزمانی مروقی تین بی همدی مروقی ، ونه ب مجدی ،

وه کی نهولا ، وبهلی ولا ، چو جزا و کهفارهت لسهر نینه .

(وَمَنْ حَلَفَ اَنْ لَا يَفْعَلَ شَيْئًا) ونهو کهسی سویند بوخوت کو تشته کی نه کهت .

(فَاَمَرَ غَيْرَهُ بِفِعْلِهِ .. لَمْ يَحْنُثْ) فیجا پاشی بیژته مروقه کی دی وی تشتی بکهت سویندا وی ناکهفیت .

بوزانین : گهلهک سویند خارن یاباش نینه، چونکو خودان پی بی قیمهت دیت .

وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلِ أَمْرَيْنِ ، فَفَعَلَ أَحَدَهُمَا .. لَمْ يَحْنُثْ .

[فَرَعٌ]: وَكَفَّارَةُ الْيَمِينِ هُوَ مُخَيَّرٌ فِيهَا بَيْنَ ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

- ۱ - عِتْقُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ . ۲ - أَوْ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ ، كُلُّ مِسْكِينٍ مُدٌّ ، أَوْ كَسْوَتُهُمْ ثَوْبًا ثَوْبًا . ۳ - فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ .

(وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلِ أَمْرَيْنِ) وہہر کہہسی سویند بوخوت لسہر کرنا دوو تشتا کو بکہت .

(فَفَعَلَ أَحَدَهُمَا .. لَمْ يَحْنُثْ) فیجا ٹیک ژوان ہہدوو تشتا کر سویندا وی ناکہ فیت .

(وَكَفَّارَةُ الْيَمِينِ هُوَ مُخَيَّرٌ فِيهَا بَيْنَ ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) وکہ فارہتا سویندی ، خودان یی ب کہیفا خویہ ٹیک ژ سی تشتا بکہت .

۱ - (عِتْقُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) نازا کرنا عہدہ کی موسلمان ، چ زہلام بیت ، چ ژنک بیت .

۲ - (أَوْ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينٍ) یان خارنی بدہتہ دہہ فقیرا .

(كُلُّ مِسْكِينٍ مُدٌّ) ہہر فقیرہ کی - کولہ کا - طہ عامی بدہتی ، وہ کی گہنی ، وجہی ، وبرنجی .

ژدہخل ودانی ، چونکو ژبلی دہخل ودانی چینابیت ، وہ کی قہسپا ، یان میوٹا ، یان کہژکا .

مودد: ب کیشانی (نیف کیلو یا طہ عامی) یہ وہ کی ۱ - گہنی ۲ - یان جہی ۳ - یان برنجی

(أَوْ كَسْوَتُهُمْ ثَوْبًا ثَوْبًا) یان ہہر ٹیکی دوو جلکا بدہتی ، قہدہ کا سہری وٹیکا بنی ، کو ہہر ٹیکی ژوان ہہر دہہا شہلوالہ کی وقہمیسہ کی بو بکریت .

۳ - (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ .. فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ) فیجا ہہ کہ نہف ہہرسی تشتیت مہ گوتین ژی نہئین وپی چینہبیت ،

دی سی روژا ب روژی بیت ، وبلا جودا جودا ژی بگریت ، نہشہرتہ ٹیلال سہرک بگریت .

[أَحْكَامُ النَّذْرِ]

۲ - فَضْلٌ : وَالنَّذْرُ يُلْزِمُ فِي الْمَجَازَةِ عَلَى مُبَاحٍ وَطَاعَةٍ ، كَقَوْلِهِ :
 إِنَّ شَفَى اللَّهِ مَرِيضِي .. فَللَّهِ عَلَيَّ أَنْ أَصَلِّيَ ، أَوْ أَصُومَ ، أَوْ أَتَصَدَّقَ .
 وَيُلْزِمُهُ مِنْ ذَلِكَ مَا يَقَعُ عَلَيْهِ الْإِسْمُ .

[فَرَعٌ]: وَلَا نَذَرَ فِي مَعْصِيَةٍ ، كَقَوْلِهِ : إِنْ قَتَلْتُ فُلَانًا .. فَللَّهِ عَلَيَّ كَذَا . وَلَا
 يُلْزِمُ النَّذْرُ عَلَى تَرْكِ مُبَاحٍ ، كَقَوْلِهِ : لَا أَكُلُ لَحْمًا ، وَلَا أَشْرَبُ ، لَبَنًا ، وَمَا
 أَشْبَهَ ذَلِكَ .

۲ - (فَضْلٌ) نافرنا دوی ، دی به حسنی نهرز ب چ لسهر مروقی فهرز دبیت .

(وَالنَّذْرُ يُلْزِمُ فِي الْمَجَازَةِ) ونهرز فهرز دبیت دوان تشتادا بیٹ شهریهتی دا ددوروست بن .

(عَلَى مُبَاحٍ وَطَاعَةٍ) ولسهر تشته کی حلال بیت ، وعبادته و طاعت بیت بو خودی .

(كَقَوْلِهِ: إِنَّ شَفَى اللَّهِ مَرِيضِي) وه کی نیک بیڑیت هه که خودی نه ساخی من ساخر .

(فَللَّهِ عَلَيَّ أَنْ أَصَلِّيَ ، أَوْ أَصُومَ ، أَوْ أَتَصَدَّقَ) بو خودی لسهر من فهرز بیت نهز هنده نفیڑا بکه م

(به عنی نفیڑیت سوننهت ، نه بیٹ فهرز) یان هنده روزیا بگرم (نهو ژی بیٹ سوننهت نه بیٹ فهرز)

یان هنده مالی خو بکه مه خیر و صدهقه (نهو ژی صدهقه بیٹ سوننهت نهزه کات).

(وَيُلْزِمُهُ مِنْ ذَلِكَ مَا يَقَعُ عَلَيْهِ الْإِسْمُ) ودی لسهر وی فهرز بیت ، نهو تشتی لسهر خوب ناف کری .

(وَلَا نَذَرَ فِي مَعْصِيَةٍ) ونهرز دگونه هی دا نینه ، ولازم نایب .

(كَقَوْلِهِ : إِنْ قَتَلْتُ فُلَانًا .. فَللَّهِ عَلَيَّ كَذَا) وه کی نیک بیڑیت هه که من فلان کس کوشت ، بو خودی

لسهر من فهرز بیت ، نهس هنده نفیڑا ، یان هنده روزیا ، یان هنده خیرا بکه م، بیٹ سوننهت .

(وَلَا يُلْزِمُ النَّذْرُ عَلَى تَرْكِ مُبَاحٍ) ونهرز فهرز نایب لسهر نه کرنا تشته کی حلال .

(كَقَوْلِهِ : لَا أَكُلُ لَحْمًا ، وَلَا أَشْرَبُ ، لَبَنًا ، وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ) وه کی نیک بیڑیت لسهر من نهرز بیت نهز

گوشتی نه خوم ، یان شیری نه فخرم ، و تشیت هوسا ، نهف نهز ریت هوسا فهرز نابن لسهر مروقی ،

بهلی قیت که فارهتا سویندی بدهت .

بو زاین : هه که نیک تشتهک لسهر خو نهرز کر ، وپاشی پی چینه بو بدهت دی که فارهتا سویندی

دهت ، وهروهسا نهو تشتی پی چینه بیت ناچیبیت نهز ری پی بدهت .

۱۵ - كِتَابُ الْأَقْضِيَّةِ وَالشَّهَادَاتِ

- ۱ - فَضْلٌ : وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَلِي الْقَضَاءَ إِلَّا مَنْ اسْتَكْمَلَتْ فِيهِ خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً :
- ۱ - الْإِسْلَامُ ، ۲ - وَالْبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحُرِّيَّةُ ،
- ۵ - وَالذُّكُورِيَّةُ ، ۶ - وَالْعَدَالَةُ ، ۷ - وَمَعْرِفَةُ أَحْكَامِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ ،
- ۸ - وَمَعْرِفَةُ الْإِجْمَاعِ وَالْإِخْتِلَافِ ، ۹ - وَمَعْرِفَةُ طُرُقِ الْإِجْتِهَادِ ،
- ۱۰ - وَمَعْرِفَةُ طَرَفٍ مِنْ لِسَانِ الْعَرَبِ ، ۱۱ - وَمَعْرِفَةُ تَفْسِيرِ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى ،
- ۱۲ - وَأَنْ يَكُونَ سَمِيعًا ، ۱۳ - وَأَنْ يَكُونَ بَصِيرًا ، ۱۴ - وَأَنْ يَكُونَ كَاتِبًا ،
- ۱۵ - وَأَنْ يَكُونَ مُسْتَقِظًا .

۱۵ - (كِتَابُ الْأَقْضِيَّةِ وَالشَّهَادَاتِ) نەف كىتابە دى بەحسى ، حوكم كرنى ، وشەهادەت دانى كەت .

۱ - (فَضْلٌ) نافرا ئىكى دى بەحسى خاسىدەت وسالوقەتت قازى كەت .

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَلِي الْقَضَاءَ إِلَّا مَنْ اسْتَكْمَلَتْ فِيهِ خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً) ونە دوروستە ئىك بىتە
(قازى) ئىللا ئەو كەس نەبىت ئەوى پازدە (۱۵) خاسىدەت لدەف ھەبن .

۱ - (الْإِسْلَامُ) قازى ئىت موسلمان بىت .

۲ - (وَالْبُلُوغُ) وىي بالق بىت ، ۳ - (وَالْعَقْلُ) وىي ب عاقل بىت ، ۴ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وىي حور بىت نە عەبد بىت .

۵ - (وَالذُّكُورِيَّةُ) وزەلام بىت ، ئنك چىناىت ، ۶ - (وَالْعَدَالَةُ) وىي عادل بىت .

۷ - (وَمَعْرِفَةُ أَحْكَامِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ) وبزانىت ئەحكامىت قورئانى وحەدىسى (بەعنى موحتهد بىت) .

۸ - (وَمَعْرِفَةُ الْإِجْمَاعِ وَالْإِخْتِلَافِ) وبزانىت ئىجماعا زانائىت موسلمانا ، وخىلافا وان زى بزانىت .

۹ - (وَمَعْرِفَةُ طُرُقِ الْإِجْتِهَادِ) وبزانىت رىكىت ئىجتھادى (بەعنى علمى ئوصول فىقھى بزانىت) .

۱۰ - (وَمَعْرِفَةُ طَرَفٍ مِنْ لِسَانِ الْعَرَبِ) وبزانىت ھندەك ژ ئەزمانى عەرەبى .

۱۱ - (وَمَعْرِفَةُ تَفْسِيرِ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى) وبزانىت تەفسىرا كىتابا خوداىي بلند كو قورئانا پىروزە .

۱۲ - (وَأَنْ يَكُونَ سَمِيعًا) وگول دەنگا ھەبىت نەبى كەر بىت .

۱۳ - (وَأَنْ يَكُونَ بَصِيرًا) وىي ب چاف بىت نەبى كورە بىت .

۱۴ - (وَأَنْ يَكُونَ كَاتِبًا) ونقىسىنى بزانىت ، كاتب بىت .

۱۵ - (وَأَنْ يَكُونَ مُسْتَقِظًا) وىي ھشىار و زىرەك بىت .

[فَرَعٌ]: وَيُسْتَحَبُّ : أَنْ يَجْلِسَ فِي وَسْطِ الْبَلَدِ فِي مَوْضِعٍ بَارِزٍ لِلنَّاسِ وَلَا حَاجِبَ لَهُ ، وَلَا يَعْقُدُ لِلْقَضَاءِ فِي الْمَسْجِدِ .

[فَرَعٌ]: وَيُسَوِّي بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ :

۱ - فِي الْمَجْلِسِ ، ۲ - وَاللَّفْظِ ، ۳ - وَاللَّحْظِ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَقْبَلَ الْهَدِيَّةَ مِنْ أَهْلِ عَمَلِهِ .

(وَيُسْتَحَبُّ : أَنْ يَجْلِسَ فِي وَسْطِ الْبَلَدِ) وسوننه ته ديوان ورينشتا (قازی) ل نیفه کا باژیری بیت ، یان ل نیفه کا گوندی بیت .

(فِي مَوْضِعٍ بَارِزٍ لِلنَّاسِ) ل جهه کی دیار و ناشکرا بیت بو خه لکی .

(وَلَا حَاجِبَ لَهُ) وی بی دهر گه هقان بیت ، و هاتن و چونا دهف وی یا نازاد بیت ، بهلی ب تهر تیپ و جوان .

(وَلَا يَعْقُدُ لِلْقَضَاءِ فِي الْمَسْجِدِ) وقازی نه ریته خاری بو حکمی و بریارا ل مزگه فتی .

(وَيُسَوِّي بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ) وقازی وه کی ئیک لی بکته مابهینا دوو دهعه دارا دا .

دسی تشتادا ، نهوژی نه فنه :

۱ - (فِي الْمَجْلِسِ) دروینشتی دا وه کی ئیک بن ، نه ئیک دویر بیت و ئیک نیریک بیت .

۲ - (وَاللَّفْظِ) ود ئاخفتنی دا ، وه کی ئیک بن لگه ل ههر دوکا باخفتی .

۳ - (وَاللَّحْظِ) ود بهری خودانی دا ، وه کی ئیک ته ماشه ی ههر دوکا بکته .

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَقْبَلَ الْهَدِيَّةَ مِنْ أَهْلِ عَمَلِهِ) ونه دوروسته بو قازی دیاریا وخه لاتا ژهر دو دهعه دارا

وهر گریت ، وهروه سا ژهمی وان که سیته کول بن حوکمی وی .

[فَرَعٌ]: وَيَجْتَنِبُ الْقَضَاءَ فِي عَشْرَةِ مَوَاضِعَ :

- ۱ - عِنْدَ الْغَضَبِ ، ۲ - وَالْجُوعِ ، ۳ - وَالْعَطَشِ ، ۴ - وَشِدَّةِ الشَّهْوَةِ ،
- ۵ - وَالْحُزَنِ ، ۶ - وَالْفَرَحِ الْمُفْرِطِ ، ۷ - وَعِنْدَ الْمَرَضِ ، ۸ - وَمُدَافَعَةِ
- الْأَخْبَثِينَ ، ۹ - وَعِنْدَ النُّعَاسِ ، ۱۰ - وَشِدَّةِ الْحَرِّ وَالْبُرْدِ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يَسْأَلُ الْمُدَّعِيَ عَلَيْهِ إِلَّا بَعْدَ كَمَالِ الدَّعْوَى ، وَلَا يُحْلِفُهُ إِلَّا بَعْدَ سُؤَالِ الْمُدَّعِي .

(وَيَجْتَنِبُ الْقَضَاءَ فِي عَشْرَةِ مَوَاضِعَ) وَفِي قَازِي خُو بِيَارِيَزِيْتِ وَخُو بَدَهْتِه پَاش زُحُوكَم كَرْنِي دَدَهه جِهَادَا (ثَانِكُو وَهَخْتَادَا):

- ۱ - (عِنْدَ الْغَضَبِ) وَهَخْتِي گَهْلَه كِي عَاجِزِ بِيْت . ۲ - (وَالْجُوعِ) وَوَهَخْتِي گَهْلَه كِي بَرَسِي بِيْت .
 - ۳ - (وَالْعَطَشِ) وَوَهَخْتِي گَهْلَه كِي تِيْنِي بِيْت .
 - ۴ - (وَشِدَّةِ الشَّهْوَةِ) وَوَهَخْتِي شَهْوَه تَا وِي يَا جِنْسِي گَهْلَه كِ يَا زِيْدَه بِيْت .
 - ۵ - (وَالْحُزَنِ) وَوَهَخْتِي گَهْلَه كِي بِي بِي خَهْمِ بِيْت . ۶ - (وَالْفَرَحِ الْمُفْرِطِ) وَوَهَخْتِي گَهْلَه كِي بِي بِي كَهِيْفِ بِيْت .
 - ۷ - (وَعِنْدَ الْمَرَضِ) وَوَهَخْتِي گَهْلَه كِي بِي نَه سَاخِ بِيْت .
 - ۸ - (وَمُدَافَعَةِ الْأَخْبَثِينَ) وَوَهَخْتِي بِي طَه نِگَافِ بِيْت زَه رَدُوَا دَه سَتَافَا ، چ يَا زَرَافِ ، وَچ يَا سَتِيرِ .
 - ۹ - (وَعِنْدَ النُّعَاسِ) وَوَهَخْتِي نُو قَرَسَكِيْتِ خَه وِي تِيْنِي .
 - ۱۰ - (وَشِدَّةِ الْحَرِّ وَالْبُرْدِ) وَوَهَخْتِي گَهْرَمِ وَسَهْرَمَايِيْتِ زِيْدَه وَدِزْوَارِ ، (ثَانِكُو حَاكَمِ وَهَخْتِي حُوْمِي دَكَهْتِ فَيْتِ بِي تَه نَا وَرَحَهْتِ بِيْتِ ، وَبِي عَاجِزِ نَه بِيْتِ دَابَشِيْتِ بِي دُوْرُوَسْتِي عَه دَالَه تِي بَكَهْتِ) .
- (وَلَا يَسْأَلُ الْمُدَّعِيَ عَلَيْهِ إِلَّا بَعْدَ كَمَالِ الدَّعْوَى) وَنَآچِيِيْتِ بُو قَازِي پَسِيَارِي زُوِي كَه سِي بَكَهْتِ نَه وِي دَه عَوَه لَسَهْرِ تِيْتَه كَرْنِ ، ئِيْلَا پَشْتِي خُو دَانِي دَه عَوِي دَه عَوَا خُو تَه مَامِ وَبَاش رُونِ كَهْتِ .
- (وَلَا يُحْلِفُهُ إِلَّا بَعْدَ سُؤَالِ الْمُدَّعِي) وَنَآچِيِيْتِ قَازِي بَدَهْتِه سُوِيْنَدِي نَه وِي دَه عَوَه لِي هَاتِيَه كَرْنِ ئِيْلَا پَشْتِي خُو دَانِي دَه عَوِي دَه عَوَا سُوِيْنَدِي بَكَهْتِ [بِه عَنِي بِيژِيْتَه قَازِي بَلَا بُوْمَنِ سُوِيْنَدِ بُوخُوْتِ] هِيْنِگِي قَازِي دِي دَهْتِه سُوِيْنَدِي بُو دَه عَوَه دَارِي ، وَهَه كَه سُوِيْنَدِ خَارِ دِي دَه عَوَاوِي بِي دِيْمَاهِي ئِيْتِ وَهَه كَه سُوِيْنَدِ نَه خَارِ سُوِيْنَدِ دِي بُو دَه عَوَه دَارِي زَقْرِيْتِ هَه كَه شَاهِدِ نَه بِنِ .

وَلَا يُلَقَّنُ خَصْمًا حُجَّةً ، وَلَا يُفْهِمُهُ كَلَامًا ، وَلَا يَتَعَنَّتُ بِالشُّهَدَاءِ .
وَلَا يَقْبَلُ الشَّهَادَةَ إِلَّا مِمَّنْ ثَبَّتَ عَدَالَتُهُ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يَقْبَلُ شَهَادَةَ عَدُوِّ عَلَى عَدُوِّهِ ، وَلَا شَهَادَةَ وَالِدٍ لِّوَالِدِهِ ، وَلَا وَلَدٍ لِّوَالِدِهِ .

[فَرَعٌ]: وَلَا يُقْبَلُ كِتَابُ قَاضٍ إِلَى قَاضٍ آخَرَ فِي الْأَحْكَامِ إِلَّا بَعْدَ شَهَادَةِ شَاهِدَيْنِ يَشْهَدَانِ بِمَا فِيهِ .

(وَلَا يُلَقَّنُ خَصْمًا حُجَّةً) وناچييت قازی ئيفادهی نيشا کهسی ژههردو لایه نیت ده عوی بدهت

(وَلَا يُفْهِمُهُ كَلَامًا) وناچييت چو ئاخفتنا بیخته د فهما (هزرا) وی دا کو بو خو بیژیت .

(وَلَا يَتَعَنَّتُ بِالشُّهَدَاءِ) وناچييت قازی بعینات و دژواری بچيته شاهدا ، وهندی پسیرا بکته ژشاهدا دوروسته ، بهلی ب ئاخفتييت نه رم و خوش .

(وَلَا يَقْبَلُ الشَّهَادَةَ إِلَّا مِمَّنْ ثَبَّتَ عَدَالَتُهُ) وناچييت بو قازی شاهدهی قهیل بکته ئیلا ژوی کهسی نهیت یی کو لنک قازی ئیزباد بیت عه داله تا وی وباشیا وی .

(وَلَا يَقْبَلُ شَهَادَةَ عَدُوِّ عَلَى عَدُوِّهِ) وناچييت بو قازی شاهدهیا دوژمنی لسهر دوژمنی وی قهیل بکته .

(وَلَا شَهَادَةَ وَالِدٍ لِّوَالِدِهِ) وناچييت بو قازی شاهدهیا بابی بو عه یالی وی قهیل بکته .

(وَلَا وَلَدٍ لِّوَالِدِهِ) وههروه صا ناچييت بو قازی شاهدهیا عه یالی ژی بو بابی قهیل بکته .

(وَلَا يُقْبَلُ كِتَابُ قَاضٍ إِلَى قَاضٍ آخَرَ فِي الْأَحْكَامِ) وناييته قهیل کرن کیتابا (کاغهزا) قازیه کی بو قازیه کی دی ددهراره ی بریار وحو کما دا (وه کی حوکمیت غیابی)

(إِلَّا بَعْدَ شَهَادَةِ شَاهِدَيْنِ يَشْهَدَانِ بِمَا فِيهِ) ئیلا پشتی دوو شاهد لدهف قازیی دوی شاهدهی بدن کو ئهوا هاتیه نفیسین و دانان دئی کیتابی دا (کاغهزی دا) راسته ، ونقیسینا فلان قازیه وئهم لسهر شاهدین .

[أَحْكَامُ الْقِسْمَةِ]

۲ - فَضْلٌ : وَيَفْتَقِرُ الْقَاسِمُ إِلَى سَبْعَةِ شَرَائِطَ :

- ۱ - الإِسْلَامُ ، ۲ - وَالبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحُرِّيَّةُ ،
۵ - وَالدُّكُورَةُ ، ۶ - وَالْعَدَالَةُ ، ۷ - وَالْحِسَابُ .

فَإِنْ تَرَضَى الشَّرِيكَانِ بِمَنْ يَقْسِمُ بَيْنَهُمَا .. لَمْ يَفْتَقِرْ إِلَى ذَلِكَ ، وَإِنْ كَانَ فِي الْقِسْمَةِ تَقْوِيمٌ .. لَمْ يُقْتَصَرْ فِيهِ عَلَى أَقَلِّ مِنْ اثْنَيْنِ .
وَإِذَا دَعَا أَحَدُ الشَّرِيكَيْنِ شَرِيكَهُ إِلَى قِسْمَةِ مَا لَا ضَرَرَ فِيهِ .. لَزِمَ الْآخَرَ إِجَابَتَهُ .

۲ - (فَضْلٌ) نافر دوی ، دی به حسنی لیکفه کرنا تشتا کت .

(وَيَفْتَقِرُ الْقَاسِمُ إِلَى سَبْعَةِ شَرَائِطَ) ونهه که سی مالی یان تشتا لیکفه دکت ، و قازی نهو شول دایه وی ، ونهه کر به لیکفه کهر ، قیت حهفت شهرت لدهف وی هه بن .

۱ - (الإِسْلَامُ) بی موسلمان بیت ، ۲ - (وَالْبُلُوغُ) وی بالق بیت ، ۳ - (وَالْعَقْلُ) وی ب عاقل بیت ،

۴ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وی حور بیت نه عهبد بیت ، ۵ - (وَالدُّكُورَةُ) وزه لام بیت ، نهژنک بیت ،

۶ - (وَالْعَدَالَةُ) وی عادل بیت ، ۷ - (وَالْحِسَابُ) وی حساب دار بیت (یه عنی بی ههژمار زان بیت).

(فَإِنْ تَرَضَى الشَّرِيكَانِ بِمَنْ يَقْسِمُ بَيْنَهُمَا) وهه که ههردو شهریک درازی بن کو ئیک مالی وان لوان لیکفه کت دوروسته .

(لَمْ يَفْتَقِرْ إِلَى ذَلِكَ) ونهه ههوجدی وان شهرتیت بورینه ، وه کی لیکفه کهری قازی و شهرتیت وی .

(وَإِنْ كَانَ فِي الْقِسْمَةِ تَقْوِيمٌ) وهه که نهو تشتی تیت لیکفه کرن موحتاجی بها کرنی (قیمه تی) بیت .

(لَمْ يُقْتَصَرْ فِيهِ عَلَى أَقَلِّ مِنْ اثْنَيْنِ) ناچیتت ئیک بتنی بها (قیمه ت) بکته ، قیت دوین یان پتر .

(وَإِذَا دَعَا أَحَدُ الشَّرِيكَيْنِ شَرِيكَهُ إِلَى قِسْمَةِ مَا لَا ضَرَرَ فِيهِ) وهه و هختی ئیک ژ ههردوو شهریکا داخازا

لیکفه کرنا مالی ژ شهریکی خو کر ، بهلی هه که لیکفه کرن نهزه ره بیت بو وی تشتی .

(لَزِمَ الْآخَرَ إِجَابَتَهُ) ولزومه شهریکی وی دهعوا وی قهیل بکته ، ومالی خو لیکفه کهن .

[حُكْمُ الدَّعْوَى وَالْبَيِّنَةِ]

۳ - فَضْلٌ : وَإِذَا كَانَ مَعَ الْمُدَّعِي بَيِّنَةٌ .. سَمِعَهَا الْحَاكِمُ وَحَكَمَ لَهُ بِهَا .
وَأِنْ لَمْ تَكُنْ بَيِّنَةٌ .. فَالْقَوْلُ قَوْلُ الْمُدَّعِي عَلَيْهِ بَيِّنَتِهِ ، فَإِنْ نَكَلَ عَنِ الْيَمِينِ ..
رُدَّتْ عَلَى الْمُدَّعِي ، فَيَحْلِفُ ، وَيَسْتَحِقُّ .

۳ - (فَضْلٌ) نافر اسی ، دی به حسنی حوکم کرنا ب شاهد ا کت .

(وَإِذَا كَانَ مَعَ الْمُدَّعِي بَيِّنَةٌ) وهه که خودانی دهوئی شاهد ههبن لسهر دهوا خو .

(سَمِعَهَا الْحَاكِمُ وَحَكَمَ لَهُ بِهَا) دثیت قازی گوهداریا دهوا وی بکت ، وحوکمی بو وی ب وی تشتی

بکت بی وی دهوا کری و شاهد لسهر ئینان .

(وَإِنْ لَمْ تَكُنْ بَيِّنَةٌ) وهه که دهوهرداری شاهد نهبن لسهر دهوا خو .

(فَالْقَوْلُ قَوْلُ الْمُدَّعِي عَلَيْهِ بَيِّنَتِهِ) فئجا هینگی گوتن دی گوتنا دهوه لیکهری بیت ب سینداوی [بهعنی :

قازی ب دهستیرا دهوهرداری دی دهوه لیکهری دهته سیندی ، وهه که سیندخار ، نهو تشت دی بو وی

بیت (وشهرعدن دی گهتتی) و دهوا دهوهرداری دی ساقا بیت]

(فَإِنْ نَكَلَ عَنِ الْيَمِينِ) فئجا هه که نهو کهسی دهوه لی هاتیه کرن سیند نهخار ، وگوت نهس سیند ناخوم .

(رُدَّتْ عَلَى الْمُدَّعِي) هینگی سیند دی زفربیت بو دهوهرداری .

(فَيَحْلِفُ ، وَيَسْتَحِقُّ) فئجا دهوهدار دی سیندخوت ، ونهو تشت دی گهتتی شهرعدن ، وهه که دهوهرداری

ژی گوت نهس سیند ناخوم ، هینگی دهواوی دی ساقا بیت ، ونهو تشت دی بو دهوه لیکهری مینیت .

وَإِذَا تَدَاعَىٰ شَيْئًا فِي يَدٍ أَحَدِهِمَا .. فَالْقَوْلُ قَوْلُ صَاحِبِ الْيَدِ بِيَمِينِهِ . وَإِنْ كَانَ فِي أَيْدِيهِمَا .. تَحَالَفًا وَجُعِلَ بَيْنَهُمَا .

[فَرَعٌ]: وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلٍ نَفْسِهِ .. حَلَفَ عَلَىٰ الْبَتِّ وَالْقَطْعِ .

وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلٍ غَيْرِهِ :

فَإِنْ كَانَ إِثْبَاتًا .. حَلَفَ عَلَىٰ الْبَتِّ وَالْقَطْعِ . وَإِنْ كَانَ نَفْيًا .. حَلَفَ عَلَىٰ نَفْيِ الْعِلْمِ .

(وَإِذَا تَدَاعَىٰ شَيْئًا فِي يَدٍ أَحَدِهِمَا) وهه که دوو مروفا دهعوا تشته کی لیئک و دوو کر و نهو تشت ددهستی ئیک ژهر دو کا دا بیت .

(فَالْقَوْلُ قَوْلُ صَاحِبِ الْيَدِ بِيَمِينِهِ) فیجا هینگی هه که ههردو خودانیت دهعوی شاهد نهبن ، نهو مروفی تشت ددهستی دا ، دی سیند خوت ، ونهو تشت دی گههته وی .

(وَإِنْ كَانَ فِي أَيْدِيهِمَا) وهه که نهو تشت ددهستی ههردو کادا بیت .

(تَحَالَفًا وَجُعِلَ بَيْنَهُمَا) هینگی قازی دی ههردو کا دته سیندی ، وهه که ههردو کا سیند خار وی تشتی دی لهردو کا لیکفه کت بهلی هه که ئیکی سیند نه خار ، نهو دی ژوی تشتی بی بار بیت ونهو تشت دی گههته وی نهوی سیند خاری .

(وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلٍ نَفْسِهِ) ونهو کهسی سیند بوخوت لسهر کریاره کا خو .

(حَلَفَ عَلَىٰ الْبَتِّ وَالْقَطْعِ) ئیت سیندا وی (یا ب قهتعه قهبری بیت) و ئیک قهسه بیت [بهعنی سیند بوخوت ، و بیژیت : من نهف تشته بی کری ، یان من نه کریه] .

(وَمَنْ حَلَفَ عَلَىٰ فِعْلٍ غَيْرِهِ) و نهو کهسی سیند بوخوت لسهر کریارا مروفه کی دی

(فَإِنْ كَانَ إِثْبَاتًا) فیجا هه که یا ئیسات بیت .

(حَلَفَ عَلَىٰ الْبَتِّ وَالْقَطْعِ) دی سیند خوت لسهر (قهتعه قهبرینی) و ئیک خه بهری و دی بیژیت : فلان کهسی نهف تشته بی کری .

(وَإِنْ كَانَ نَفْيًا حَلَفَ عَلَىٰ نَفْيِ الْعِلْمِ) وهه که سیندا وی لسهر نه کرنی بیت ، هینگی دی سیند خوت و دی بیژیت : من چو زانین و ناگهی بی نینه کو فلان کهسی نهو تشت کرییت .

[شُرُوطُ الشَّهَادَةِ]

۴ - فَضْلٌ : وَلَا تُقْبَلُ الشَّهَادَةُ إِلَّا مِمَّنِ اجْتَمَعَتْ فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ :

۱ - الإِسْلَامُ ، ۲ - وَالبُلُوغُ ، ۳ - وَالْعَقْلُ ، ۴ - وَالْحُرِّيَّةُ ، ۵ - وَالْعَدَالَةُ .

وَلِلْعَدَالَةِ خَمْسُ شَرَائِطَ :

۱ - أَنْ يَكُونَ مُجْتَنِبًا لِلْكَبَائِرِ . ۲ - غَيْرَ مُصِرٍّ عَلَى الْقَلِيلِ مِنَ الصَّغَائِرِ .

۳ - سَلِيمَ السَّرِيرَةِ . ۴ - مَأْمُونَ الْغَضَبِ . ۵ - مُحَافِظًا عَلَى مُرُوءَةٍ مِثْلِهِ .

۴ - (فَضْلٌ) ناڤرا چاری ، دی به حسنی شہریت شہادت کت .

(وَلَا تُقْبَلُ الشَّهَادَةُ إِلَّا مِمَّنِ اجْتَمَعَتْ فِيهِ خَمْسُ خِصَالٍ) وشاهدہی نائیتہ قبیل کرن ٹیلا کو شہادی پینج خاصیت لدهف ههبن ، ونه وژی نه فنه .

۱ - (الإِسْلَامُ) بی موسلمان بیت . ۲ - (وَالْبُلُوغُ) وبی بالق بیت . ۳ - (وَالْعَقْلُ) وبی ب عاقل بیت .

۴ - (وَالْحُرِّيَّةُ) وبی حور بیت نه عهبد بیت . ۵ - (وَالْعَدَالَةُ) وبی عادل بیت .

(وَلِلْعَدَالَةِ خَمْسُ شَرَائِطَ) وبو عهدهالتهی ژی پینج شہرت بیت ههبن .

۱ - (أَنْ يَكُونَ مُجْتَنِبًا لِلْكَبَائِرِ) دفتی بی خو پاراستی و دیر بیت ژگونه هیئت مهزن .

۲ - (غَيْرَ مُصِرٍّ عَلَى الْقَلِيلِ مِنَ الصَّغَائِرِ) نهی بهردهوام بیت لسهر گونه هیئت بچیک ژی .

۳ - (سَلِيمَ السَّرِيرَةِ) عهقیدا وی (بیروباوهریت وی) دپاقرین ، یان موسلمانتهیا وی ب ناشکھرا وبه رزه بی فنه وه کی ٹیک بیت .

۴ - (مَأْمُونَ الْغَضَبِ) جهی باوهری لدهف هه بیت وهختی عاجز دیت .

۵ - (مُحَافِظًا عَلَى مُرُوءَةٍ مِثْلِهِ) بی موحافز ژی بیت لسهر سومعهتا بیت وه کی خو ، (نانکو وه کی

هه فال وهوگریت خو بی ب نهدوب وتوره بیت وبی طهرزیا نه کت ، دا سومعهتا وی ژی و هه فالیت وی ژی نه شکیت وبی قیمهت نه بیت).

[حَقُّ اللَّهِ وَحُقُوقُ الْآدَمِيِّينَ]

- ۵ - فَضْلٌ : وَالْحُقُوقُ ضَرْبَانِ : حَقُّ اللَّهِ تَعَالَى . وَحَقُّ الْآدَمِيِّ .
فَأَمَّا حُقُوقُ الْآدَمِيِّينَ فَثَلَاثَةٌ أَضْرَبُ :
- ۱ - ضَرْبٌ لَا يُقْبَلُ فِيهِ إِلَّا شَاهِدَانِ ذَكَرَانِ ، وَهُوَ : مَا لَا يُقْصَدُ مِنْهُ الْمَالُ ، وَيَطَّلَعُ عَلَيْهِ الرَّجَالُ .
- ۲ - وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ شَاهِدَانِ ، أَوْ رَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ ، أَوْ شَاهِدٌ وَيَمِينُ الْمُدَّعِي ، وَهُوَ : مَا كَانَ الْقَصْدُ مِنْهُ الْمَالُ .
- ۳ - وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ رَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ ، أَوْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ ، وَهُوَ مَا لَا يَطَّلَعُ عَلَيْهِ الرَّجَالُ .

- ۵ - (فَضْلٌ) نافرا پینجی ، دی بہ حسنیٰ حہ ققیٰ خودایی بلند ، وحہ ققیٰ مروفا کہت .
(وَالْحُقُوقُ ضَرْبَانِ : حَقُّ اللَّهِ تَعَالَى . وَحَقُّ الْآدَمِيِّ) وھندی مافن (حقوقن) دوو شکلن ، ٹیک مافی خودی بلندہ ، وٹیک مافی مروفانہ .
- (فَأَمَّا حُقُوقُ الْآدَمِيِّينَ فَثَلَاثَةٌ أَضْرَبُ) فیجا ھندی مافیٰ مروفانن سیٰ شکلن (جورن) .
- ۱ - (ضَرْبٌ لَا يُقْبَلُ فِيهِ إِلَّا شَاهِدَانِ ذَكَرَانِ) جورئ ٹیکی نائیئہ قہبیل کرن تیدا ٹیللا دوو شاھدیٰ زہلام بن .
(وَهُوَ : مَا لَا يُقْصَدُ مِنْهُ الْمَالُ) وئہو دہعوہ ئہوہ نہ مہخسہد ژئ مالیٰ دنیایی بیت .
(وَيَطَّلَعُ عَلَيْهِ الرَّجَالُ) وزوان شولایہ کو بارا پتر زہلام پیٰ دزانن نہژنک ، وہکی نیکاحیٰ و طہ لاقیٰ وزفرینا ژنکیٰ و وہ کالہ تیٰ و وہ صیہ تیٰ و کہ فالہ تیٰ .
- ۲ - (وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ شَاهِدَانِ) وجورئ دویٰ تیتہ قہبیل کرن تیدا شادہہیا دوو شاھدیٰ زہلام .
(أَوْ رَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ) یان شادہہیا زہلامہ کیٰ و دوو ژنکا .
(أَوْ شَاهِدٌ وَيَمِينُ الْمُدَّعِي) یان شادہہیا شاھدہ کیٰ لگہل سیندا خودانیٰ دہعویٰ .
(وَهُوَ : مَا كَانَ الْقَصْدُ مِنْهُ الْمَالُ) وئہو دہعوہ ئہون ئہویٰ مہخسہد ژئ مالیٰ دونیایی بیت .
- ۳ - (وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ رَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ) وجورئ سیٰ تیتہ قہبیل کرن تیدا شادہہیا زہلامہ کیٰ و دوو ژنکا .
(أَوْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ) یان شاھدہیا چار ژنکا .
(وَهُوَ مَا لَا يَطَّلَعُ عَلَيْهِ الرَّجَالُ) وئہو دہعوہ ئہون ئہویٰ زہلام پیٰ نہد ناگادار ، بہلکیٰ پتر کاریٰ ژنکانہ ، وہکیٰ حہیزا و چلکا و بونا بچیکا .

[فَرَعٌ]: وَأَمَّا حُقُوقُ اللَّهِ تَعَالَى .. فَلَا تُقْبَلُ فِيهِ النِّسَاءُ ، وَهِيَ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرِبٍ :

- ۱ - ضَرْبٌ لَا يُقْبَلُ فِيهِ أَقْلٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ ، وَهُوَ الزَّانَا .
 - ۲ - وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ اثْنَانِ ، وَهُوَ مَا سِوَى الزَّانَا مِنَ الْحُدُودِ .
 - ۳ - وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ وَاحِدٌ ، وَهُوَ هَلَالُ رَمَضَانَ .
- وَلَا تُقْبَلُ شَهَادَةُ الْأَعْمَى إِلَّا فِي خَمْسَةِ مَوَاضِعَ :
- ۱ - الْمَوْتُ ، ۲ - وَالنَّسَبُ ، ۳ - وَالْمَلِكُ الْمُطْلَقُ ، ۴ - وَالتَّرْجَمَةُ ،
 - ۵ - وَمَا شَهِدَ بِهِ قَبْلَ الْعَمَى ، وَعَلَى الْمَضْبُوطِ .
- [فَرَعٌ]: وَلَا تُقْبَلُ شَهَادَةُ جَارٍ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلَا دَافِعٍ عَنْهَا ضَرَرًا .

(وَأَمَّا حُقُوقُ اللَّهِ تَعَالَى) وھندی مافیت (حقوقیت) خودی بلندن .

(فَلَا تُقْبَلُ فِيهِ النِّسَاءُ) نائیتہ قہبیل کرن تیدا شادہہیا ژنکا .

(وَهِيَ عَلَى ثَلَاثَةِ أَضْرِبٍ) وئہف مافہ (حہقہ) ژی سی شکلن (توخن).

۱ - (ضَرْبٌ لَا يُقْبَلُ فِيهِ أَقْلٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ ، وَهُوَ الزَّانَا) شکلی ٹیکئی نائیتہ قہبیل کرن تیدا کیمر ژچار زہلاما ئہو ژی زینایہ .

۲ - (وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ اثْنَانِ) وشکلی دویئہ ئہوہ کو تیدا تیتہ قہبیل کرن دوو شاہدیت زہلام .
(وَهُوَ مَا سِوَى الزَّانَا مِنَ الْحُدُودِ) و ئہو ژی ئہو شولن ژبلی زینایہ ، کو حدہ پی دکہفئہ سہر گونہہکاری وہ کی فہ خارنا نارہقی ، ودزیئہ .

۳ - (وَضَرْبٌ يُقْبَلُ فِيهِ وَاحِدٌ وَهُوَ هَلَالُ رَمَضَانَ) وشکلی سیئہ ئہوہ کو تیدا تیتہ قہبیل کرن شاہدہ کی زہلام بتئی ، ئہو ژی دیتنا ہہیقا رہمہزانی یہ ، سہری ہہیقی (بوو دیتنا سہری رہمہزانی شادہہیا دوو ژنکا ژی تیتہ قہبیل کرن)، بہلی بو خلاس بونا رہمہزانی ودیتنا ہہیقا شہوالی قیت دو شاہد بن .

(وَلَا تُقْبَلُ شَهَادَةُ الْأَعْمَى إِلَّا فِي خَمْسَةِ مَوَاضِعَ) ونائیتہ قہبیل کرن شادہہیا مروقی کورہ ٹیللا دیئج تشتادا .

۱ - (الْمَوْتُ) شادہہیی لسہر مرنا مروفہ کی بدہت ، ۲ - (وَالنَّسَبُ) ولسہر نہسہبا مروفہ کی بدہت .

۳ - (وَالْمَلِكُ الْمُطْلَقُ) وشادہہیی لسہر ملکیہتای قہید وشہرت بدہت، وہ کی بیئت فلان تشت مالی فلان کہسیہ .

۴ - (والتَّرْجَمَةُ) وشادہہیا وی دوروستہ دتہرجہمانی دا ، کو بیئہ تہرجومان .

۵ - (وَمَا شَهِدَ بِهِ قَبْلَ الْعَمَى) وشادہہیا وی لسہر وی تشتی وی دیتی بہری کورہ بیئہ .

(وَعَلَى الْمَضْبُوطِ) وشادہہیا وی لسہر وی تشتی ب دوروستی ژ مروفہ کی وەرگرتی یان گولی بووی .

(وَلَا تُقْبَلُ شَهَادَةُ جَارٍ لِنَفْسِهِ نَفْعًا) ونائیتہ قہبیل کرن شادہہیا وی کہسی پی فایدہ کی پی بگہہیتہ خو .

(وَلَا دَافِعٍ عَنْهَا ضَرَرًا) یان زہرہ کی پی ژخو بدہتہ پاش .

۱۶ - كِتَابُ الْعِتْقِ

- ۱ - فَضْلٌ : وَيَصِحُّ الْعِتْقُ مِنْ كُلِّ مَالِكٍ جَائِزِ التَّصَرُّفِ فِي مَلِكِهِ .
وَيَقَعُ بِصَرِيحِ الْعِتْقِ وَالْكِنَايَةِ مَعَ النِّيَّةِ .
[فَرَعٌ]: وَإِذَا أَعْتَقَ بَعْضُ عَبْدٍ .. عَتَقَ عَلَيْهِ جَمِيعَهُ .. وَإِنْ أَعْتَقَ شَرْكَاءَ لَهُ فِي عَبْدٍ وَهُوَ مُوسِرٌ سَرَى الْعِتْقُ إِلَى بَاقِيهِ ، وَكَانَ عَلَيْهِ قِيمَةُ نَصِيبِ شَرِيكِهِ .
[فَرَعٌ]: وَمَنْ مَلَكَ وَاحِدًا مِنْ وَالِدَيْهِ أَوْ مَوْلُودَيْهِ .. عَتَقَ عَلَيْهِ .

- ۱۶ - (كِتَابُ الْعِتْقِ) ئەف كىتابە دى بەحسنى ئازا كرنا عەبد و جارىا كەت .
۱ - (فَضْلٌ) نافبرا ئىكى دى بەحسنى رونكرنا وى كەسى يى كو عەبدا و جارىا ئازا دكەت .
(وَيَصِحُّ الْعِتْقُ مِنْ كُلِّ مَالِكٍ جَائِزِ التَّصَرُّفِ فِي مَلِكِهِ) وەهر كەسى دانوستاندنىت وى بىت مالى د دوروست بن بو وى ھەيە عەبدى خو ، يان جارىا خو ئازا بكەت و خپره كا مەزن دى گەھتى .
(وَيَقَعُ بِصَرِيحِ الْعِتْقِ وَالْكِنَايَةِ مَعَ النِّيَّةِ) و عەبد دى ئازا بىت ھەكە سەيدى وى قەسا ئازاد كرنى ئاشكەرا گوت ، وەھروەسا ھەكە قەسە كا نەيا ئاشكەرا بىژىت ، بەلى ئىيەتا وى پى ئازا كرن بىت .
(وَإِذَا أَعْتَقَ بَعْضُ عَبْدٍ) وەھكە ھندەك ژعەبدى خو ئازا كر .
(عَتَقَ عَلَيْهِ جَمِيعَهُ) ھىنگى ھەمى ئازاد دبىت ، وەكى بىژتى سەرى تە ئازاد بىت ، يان دەست و پىت تە ئازادبن يان رەخە كى تە ئازاد بىت ، ھىنگى ھەمى دى ئازاد بىت .
(وَإِنْ أَعْتَقَ شَرْكَاءَ لَهُ فِي عَبْدٍ وَهُوَ مُوسِرٌ) وەھكە پشكا خويا شرىكاتىي دەبەدە كى دا ئازا كر ، وەھكە ئەو مروڤىي زەنگىن بىت .
(سَرَى الْعِتْقُ إِلَى بَاقِيهِ) ھىنگى دى سەر كىشتە ئازاد كرنا ھەمىي ، يەئنى پشكا ھەڤالى وى ژى دى ئازاد بىت .
(وَكَانَ عَلَيْهِ قِيمَةُ نَصِيبِ شَرِيكِهِ) وەھرە لسەر وى قىمەتا پشكا شەرىكىي خو بدەتئى ، دا ئەو عەبد ب تەمامى ئازاد بىت .
(وَمَنْ مَلَكَ وَاحِدًا مِنْ وَالِدَيْهِ أَوْ مَوْلُودَيْهِ .. عَتَقَ عَلَيْهِ) وەھر كەسى ئىك ژ دەبك و بايىت وى يان عەيالى وى كەتە دەستىت وى دا ب عەبدىنى ، ھىنگى ئەو بخو ئازاد دبن ، چ وى پى خوش بىت يان پى نەخوش بىت ، چ وى بڤىت چ وى نەڤىت (ئەڤە يا ھوسانە).

[أَحْكَامُ الْوَلَاءِ]

۲ - فَضْلٌ : وَالْوَلَاءُ مِنْ حُقُوقِ الْعِتْقِ ، وَحُكْمُهُ حُكْمُ التَّعْصِيبِ عِنْدَ عَدَمِهِ .
وَيَنْتَقِلُ الْوَلَاءُ عَنِ الْمُعْتَقِ إِلَى الذُّكُورِ مِنْ عَصَبَتِهِ ، وَتَرْتِيبُ الْعَصَبَاتِ فِي
الْوَلَاءِ كَتَرْتِيبِهِمْ فِي الْإِرْثِ .
وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الْوَلَاءِ وَلَا هِبَتُهُ .

۲ - (فَضْلٌ) نافر دوی دی به حسنی و ارسیا عہد و جاریا کہت .

(وَالْوَلَاءُ مِنْ حُقُوقِ الْعِتْقِ) وھندی و ھلائہ ژ حہقیقت وی کہسیہ ئہوی عہدی خو یان جاریا خو نازا دکہت .
وہلاء : ئہوہ و ھختی ئیک عہدی خو یان جاریا خو نازا دکہت ، مروفانیہک دنابہینا وانا دا چیدیت
دیئرنہ وی مروفانیہی (وہلاء)

(وَحُكْمُهُ حُكْمُ التَّعْصِيبِ عِنْدَ عَدَمِهِ) و حوکمی میراتگری ب و ھلائہی و ھکی حوکمی مروفانیہی یہ ، کو
دیئرنہی (تہعصیب) (نانکو ئہو عہدی ھاتیہ نازا کرن بمریت وچو میراتگریٹ لیژم نہبن میراتی وی دی
گہہیتہ سہیدی وی بی ئہو نازا کری).

(وَيَنْتَقِلُ الْوَلَاءُ عَنِ الْمُعْتَقِ إِلَى الذُّكُورِ مِنْ عَصَبَتِهِ) و وہلاء دی ژوی یی عہدی خو نازا کری دی گہہیتہ
میراتگریٹ وی ییت زہلام نہ ییت ژنک .

(وَتَرْتِيبُ الْعَصَبَاتِ فِي الْوَلَاءِ) و تہرتیبا میراتگری دہلائہی دا .

(كَتَرْتِيبِهِمْ فِي الْإِرْثِ) و ھکی تہرتیبا واناہ د میراتہی دا .

(وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ الْوَلَاءِ وَلَا هِبَتُهُ) و نہ دوروستہ فروتا و ھلائہی ، و ھہروہسا نہ دوروستہ پیشکیش کرنا ویژری بو چو
کہسا . نانکو : ئہو مروفانیاب نازا کرنا عہدی چیدیت نائیئہ فہ گہاستن .

[أَحْكَامُ التَّدْبِيرِ]

۳ - فَضْلٌ : وَمَنْ قَالَ لِعَبْدِهِ إِذَا مِتُّ فَأَنْتَ حُرٌّ .. فَهُوَ مُدَبَّرٌ ، يَعْتَقُ بَعْدَ وَفَاتِهِ مِنْ ثَلَاثِهِ . وَيَجُوزُ لَهُ أَنْ يَبِيعَهُ فِي حَالِ حَيَاتِهِ ، وَيَبْطُلُ تَدْبِيرُهُ . وَحُكْمُ الْمُدَبَّرِ فِي حَالِ حَيَاةِ السَّيِّدِ حُكْمُ الْعَبْدِ الْقَنَّ .

۳ - (فَضْلٌ) ناڦرا سيي ، دي به حسي نازا کرنا عبدا کت پшти مرنی .

(وَمَنْ قَالَ لِعَبْدِهِ إِذَا مِتُّ فَأَنْتَ حُرٌّ) وهه کھسي بيژته عبدي خو ، يان جاريآ خو هه که نهس مرم تويي نازايي .

(فَهُوَ مُدَبَّرٌ) ڦيجا نهو (موده بيهره) يه عني عبدي خو نازا کر پшти مرنا خو .

(يَعْتَقُ بَعْدَ وَفَاتِهِ مِنْ ثَلَاثِهِ) دي عبدي وي نازا بيت پшти مرنا وي بهلي ژ سيکا مالي وي وه کي

وه صيه تي (يه عني هه که قيمه تا وي عبدي ژ سيکا مالي وي کيمتر بيت دي نازا بيت ، وهه که ژ

سيکا مالي وي - قيمه تا وي - پتر بيت ، دي مينته لسهر دهستير دانا وارسيت وي).

(وَيَجُوزُ لَهُ أَنْ يَبِيعَهُ فِي حَالِ حَيَاتِهِ) ودوروسته بو سهيدي وي بساخيا خو وي عبدي بفرو شي .

(وَيَبْطُلُ تَدْبِيرُهُ) وهه که بساخيا خو فروت دي وه صيه تا نازا کرنا وي به طال بيت .

(وَحُكْمُ الْمُدَبَّرِ فِي حَالِ حَيَاةِ السَّيِّدِ) و حو کمي وي عبدي (موده بيهر) هندي سهيدي وي يي ساخ بيت .

(حُكْمُ الْعَبْدِ الْقَنَّ) حو کمي وي عبدي ههروه کي حو کمي عبدا نه ، ودي بو سهيدي خو شول کت .

[أَحْكَامُ الْكِتَابَةِ]

۴ - فَضْلٌ : وَالْكِتَابَةُ مُسْتَحَبَّةٌ إِذَا سَأَلَهَا الْعَبْدُ وَكَانَ مَأْمُونًا مُكْتَسِبًا .
 وَلَا تَصِحُّ إِلَّا بِمَالٍ مَعْلُومٍ ، وَيَكُونُ مُؤَجَّلًا إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ أَقْلُهُ نَجْمَانٍ .
 وَهِيَ مِنْ جِهَةِ السَّيِّدِ لَازِمَةٌ ، وَمِنْ جِهَةِ الْمُكَاتَبِ جَائِزَةٌ ، فَلَهُ فُسْخُهَا مَتَى شَاءَ .
 [فَرَعٌ] : وَلِلْمُكَاتَبِ التَّصَرُّفُ فِيمَا فِي يَدِهِ مِنَ الْمَالِ . وَيَجِبُ عَلَى السَّيِّدِ أَنْ
 يَضَعَ عَنْهُ مِنْ مَالِ الْكِتَابَةِ مَا يَسْتَعِينُ بِهِ عَلَى آدَاءِ نُجُومِ الْكِتَابَةِ ، وَلَا يَعْتَقُ إِلَّا
 بِآدَاءِ جَمِيعِ الْمَالِ .

۴- (فَضْلٌ) نافرما چاری دی به حسنی دستیردانا عہد و جاریا کہت داخو ژ سہیدیٰ خو بکرن .
 (وَالْكِتَابَةُ مُسْتَحَبَّةٌ إِذَا سَأَلَهَا الْعَبْدُ) وہہ کہ عہدہ کی یان جاریہ کی دعو کرینا خو ژ سہیدیٰ خو کر .
 (وَكَانَ مَأْمُونًا مُكْتَسِبًا) و سہیدیٰ وان یی ژوان نہمین بیت ، کو دیٰ حہ ققیٰ خو دہن ب کہ سپا خو .
 (وَلَا تَصِحُّ إِلَّا بِمَالٍ مَعْلُومٍ) و بازاریٰ وان نہی دوروستہ ئیللا ب مالہ کی مہ علوم و ناشکہرابت .
 (وَيَكُونُ مُؤَجَّلًا إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ) و دقیت نہو قیمہت یا بدہین بیت ، و وہختیٰ دانئ ژ یی ناشکہرا
 و مہ علوم بیت ، و قست قست بدہت . (أَقْلُهُ نَجْمَانٍ) و چینایت قستیت دانئ ژ دوو قستا دکیمتر بن .
 (وَهِيَ مِنْ جِهَةِ السَّيِّدِ لَازِمَةٌ) و بازاریٰ وان ژ رہخی سہیدیٰ وان فہ لازم دیت ، ولیقہبون بو وی نینہ .
 (وَمِنْ جِهَةِ الْمُكَاتَبِ جَائِزَةٌ ، فَلَهُ فُسْخُهَا مَتَى شَاءَ) و ژ رہخی عہدیٰ و جارییٰ فہ لیقہبون دوروستہ
 ہہر وہختیٰ حہزبکہن .
 (وَلِلْمُكَاتَبِ التَّصَرُّفُ فِيمَا فِي يَدِهِ مِنَ الْمَالِ) و بو عہد و جاریت موکاتب دوروستہ نہو مالیٰ ددہستیٰ وان دا
 دہست کاریٰ تیدا بکہن ب موعاملہتیٰ وہ کی کرین و فروتنیٰ و ہہر تشتہ کی دی ژ ی بیت .
 (وَيَجِبُ عَلَى السَّيِّدِ أَنْ يَضَعَ عَنْهُ مِنْ مَالِ الْكِتَابَةِ) و واجبہ لسہر سہیدیٰ عہدیٰ یان جارییٰ ہہر
 وہختیٰ وان قستہک ژ قیمہتا خو ئینا بو سہیدیٰ خو ، تشتہ کی ژوی قستیٰ ل وان بزفرینیت .
 (مَا يَسْتَعِينُ بِهِ عَلَى آدَاءِ نُجُومِ الْكِتَابَةِ) و دا بیتنہ ہاریکار و بشین نہو قستیت کرینا خو بیٹ ماین پی بدہن .
 (وَلَا يَعْتَقُ إِلَّا بِآدَاءِ جَمِيعِ الْمَالِ) و نہو عہد و جاری نازاد نابن ہہتا وی مالیٰ ہہمیٰ نہدہن .

[أَحْكَامُ أُمَّهَاتِ الْأَوْلَادِ]

۵ - فَضْلٌ : وَإِذَا أَصَابَ السَّيِّدُ أُمَّتَهُ ، فَوَضَعَتْ مَا تَبَيَّنَ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ خَلْقِ آدَمِيٍّ .. حَرْمٌ عَلَيْهِ بَيْعُهَا وَرَهْنُهَا وَهَبْتُهَا ، وَجَازَ لَهُ التَّصَرُّفُ فِيهَا بِالِاسْتِخْدَامِ وَالْوَطْءِ . وَإِذَا مَاتَ السَّيِّدُ .. عَتَقَتْ مِنْ رَأْسِ مَالِهِ قَبْلَ الدُّيُونِ وَالْوَصَايَا ، وَوَلَدَهَا مِنْ غَيْرِهِ بِمَنْزِلَتِهَا .

۵- (فَضْلٌ) ناڤرا پښجی و دوماهی، دی بهحسی وی جاریا دهیکا بچیکا کهت .

(وَإِذَا أَصَابَ السَّيِّدُ أُمَّتَهُ) وهه که سهیدی جاریی چو نقینا وی، ونه و جاری ب تشت کهت .

(فَوَضَعَتْ مَا تَبَيَّنَ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ خَلْقِ آدَمِيٍّ) پاشی تشتهک دهینا شکلی مروفا لی هه بیت .

(حَرْمٌ عَلَيْهِ بَيْعُهَا وَرَهْنُهَا وَهَبْتُهَا) ئیدی لسهر وی سهیدی حهرا مه وی جاریی بفروشیت، یان بکهته رهینه، یان بکهته خهلات و هه دیه، وب دهته ئیکی .

(وَجَازَ لَهُ التَّصَرُّفُ فِيهَا بِالِاسْتِخْدَامِ وَالْوَطْءِ) ودوروسته بو وی بخو شول پی بکهت وهکی شولیت مالی، ولدهف ژی بنفیت وهکی ژنکا خو یا حور و بچيته نقینا وی ژی .

(وَإِذَا مَاتَ السَّيِّدُ) وهه وهختی سهیدی وی جاریی (نهمری خودی کر) نانکو مر .

(عَتَقَتْ مِنْ رَأْسِ مَالِهِ) دی ژ راسمالی میراتی وی ئینه نازاکرن وی کافی .

(قَبْلَ الدُّيُونِ وَالْوَصَايَا) بهری دانا دهینیت وی (هه که هه بن) و بهری پیک ئینانا وهصیهتیت وی ژی .

(وَوَلَدَهَا مِنْ غَيْرِهِ بِمَنْزِلَتِهَا) وعه یالی وی جاریی نهویت نهش سهیدی وی ب خو وهکی وی عه بدن بو سهیدی وی، هندی سهیدی وی بی ساخ بیت، وهه که سهیدی وی مر، نهو ژی دی نازا بن وهکی دهیکا خو، چونکو عه یال تابعی دهیکی یه دحوریاتی دا، ودعه بدینی دا .

لیستا نافہروکا کتیبی

لاپہر	نافین بابہ تان	ژماره
۵	پیشہ کیا وەر گیري	أ
۷	ژیدهریت شهر یعه تی نیسلامی	ب
۸	نه حکامیت شهرعی	ج
۱۱-۹	پیشہ کیا نفیسهری	د
۳۶-۱۲	کیتابا پاقری	کیتابا نیکی
۱۴-۱۲	دی به حسی ئافا کت	ناقبر ۱
۱۵	دی به حسی که قلیت پاقز وپیس کت	ناقبر ۲
۱۶	دی به حسی نامانا کت	ناقبر ۳
۱۷	دی به حسی سیواکی کت	ناقبر ۴
۱۹-۱۸	دی به حسی فہرز وسونہ تیت دہست نفیز شہستی کت	ناقبر ۵
۲۱-۲۰	دی به حسی تارہت گرتنی کت	ناقبر ۶
۲۲	دی به حسی وان تشتا کت نہویت دہست نفیزی دنیخن	ناقبر ۷
۲۳	دی به حسی وان تشتیت غوسلی واجب دکہن	ناقبر ۸
۲۴	دی به حسی فہرزیت غوسلی وسونہ تیت وی کت	ناقبر ۹
۲۵	دی به حسی غوسلیت سونہت کت	ناقبر ۱۰
۲۷-۲۶	دی به حسی مہسحا لسہر خوفکا کت	ناقبر ۱۱
۲۹-۲۸	دی به حسی تہیہ مومی کت	ناقبر ۱۲
۳۰-۲۹	دی به حسی وان تشتا کت نہویت تہیمومی بہ تال دکت	ناقبر ۱۳
۳۲-۳۱	دی به حسی پاقز کرنا تشتیت پیس کت	ناقبر ۱۴
۳۵-۳۳	دی به حسی حو کمیت خوبی لدهف ژنکا کت	ناقبر ۱۵
۳۶	دی به حسی وان تشتا کت نہویت حہرام لسہر بی ب جہ نابہت وی ب دہست نفیز کو بکت	ناقبر ۱۶
۷۴-۳۷	کیتابا نفیزا	کیتابا دووی
۳۸-۳۷	دی به حسی وہختیت نفیزا کت	ناقبر ۱
۳۹	دی به حسی شہر تیت نفیزی کت	ناقبر ۲
۴۰-۳۹	دی به حسی نفیزیت سونہت کت	ناقبر ۳
۴۱	دی به حسی شہر تیت دوروستیا نفیزی کت	ناقبر ۴
۴۲	دی به حسی روکنیت نفیزی کت	ناقبر ۵
۴۵-۴۳	دی به حسی سونہ تیت نفیزی کت	ناقبر ۶
۴۷-۴۶	دی به حسی وان تشتا کت نہویت ژنک نہوہ کی زہلامی دنفیزی دا	ناقبر ۷

لاپەر	ناڤین باهتان	ژماره
۴۸	دی به حسی وان تشتا کهت نهویت نڤیژ بی به تال دبیت	ناڤبرا ۸
۴۹	دی به حسی رکاعه تیټ نڤیژیت فەررز کهت	ناڤبرا ۹
۵۰ - ۵۱	دی به حسی سه هوی د نڤیژی دا کهت	ناڤبرا ۱۰
۵۲	دی به حسی وان وهختا کهت نهویت نڤیژیت سوننهت تیدا نه دباش	ناڤبرا ۱۱
۵۳ - ۵۴	دی به حسی نڤیژا ب جهماعهت کهت	ناڤبرا ۱۲
۵۵	دی به حسی کورت کرنا نڤیژا کهت	ناڤبرا ۱۳
۵۶	دی به حسی جمعه کرنا نڤیژال سفه ری ول مال کهت	ناڤبرا ۱۴
۵۷ - ۵۹	دی به حسی شهرتیت واجب بونا جومعی کهت	ناڤبرا ۱۵
۶۰ - ۶۱	دی به حسی نڤیژا ههردو عهیدا کهت	ناڤبرا ۱۶
۶۲	دی به حسی نڤیژ روژ غهیری بی وهه یف غهیری بی کهت	ناڤبرا ۱۷
۶۳ - ۶۵	دی به حسی نڤیژا بارانی کهت	ناڤبرا ۱۸
۶۶ - ۶۷	دی به حسی نڤیژا ترصی کهت	ناڤبرا ۱۹
۶۸	دی به حسی جلکیت حهرام و حلال وزیری کهت	ناڤبرا ۲۰
۶۹ - ۷۴	دی به حسی حهقیقیت مری کهت	ناڤبرا ۲۱
۷۵ - ۸۹	کیتابا زه کاتی	کیتابا سی یی
۷۵ - ۷۸	دی به حسی وان تشتا کهت نهویت زه کات لیت که قیت	ناڤبرا ۱
۷۹	دی به حسی زه کاتا حیشترا کهت	ناڤبرا ۲
۸۰	دی به حسی زه کاتا حیوانا کهت	ناڤبرا ۳
۸۱	دی به حسی زه کاتا پهزی کهت	ناڤبرا ۴
۸۲	دی به حسی زه کاتا حه یوانی کره ناڤیک کهت	ناڤبرا ۵
۸۳	دی به حسی زه کاتا زیر وزیفا کهت	ناڤبرا ۶
۸۴	دی به حسی زه کاتا دهخل ودانی و فیتی کهت	ناڤبرا ۷
۸۵	دی به حسی زه کاتا مالی تیجاره تی کهت	ناڤبرا ۸
۸۶	دی به حسی زه کاتا کاریز و خهزینا کهت	ناڤبرا ۹
۸۷	دی به حسی زه کاتا فتری کهت	ناڤبرا ۱۰
۸۸ - ۸۹	دی به حسی وان کهسا کهت نهویت زه کات پیت چیت	ناڤبرا ۱۱
۹۰ - ۹۵	کیتابا روژیا	کیتابا چاری
۹۰	دی به حسی شهرتیت واجب بونا روژیا کهت	ناڤبرا ۱
۹۱ - ۹۴	دی به حسی وان تشتا کهت نهویت روژی پیت که قیت	ناڤبرا ۲
۹۵	دی به حسی خه لوی کهت	ناڤبرا ۳

لاپەر	نافین بابەتان	ژماره
۱۰۳ - ۹۶	کیتابا حەجی	کیتابا پینجی
۹۸ - ۹۶	دی بەحسی شەرئیت واجب بونا حەجی کەت	ناڤرا ۱
۱۰۰ - ۹۹	دی بەحسی وان تشنا کەت ئەوێت حەرام لسه‌ر وی ییت بن ئیحراما ڤه	ناڤرا ۲
۱۰۳ - ۱۰۱	دی بەحسی وان تشنا کەت ئەوێت واجب دهن لسه‌ر وی ییت بن ئیحراما ڤه	ناڤرا ۳
۱۳۶ - ۱۰۴	کیتابا کرین و فروتن و مه‌عامله‌تا	کیتابا شه‌شی
۱۰۴	دی بەحسی نه‌وعیت مه‌عامله‌تا کەت	ناڤرا ۱
۱۰۵	دی بەحسی ریبایی کەت	ناڤرا ۲
۱۰۶	دی بەحسی لیڤه‌بونا دبازاری دا کەت	ناڤرا ۳
۱۰۸ - ۱۰۷	دی بەحسی بازاری سه‌له‌می کەت	ناڤرا ۴
۱۰۹	دی بەحسی ره‌هینی کەت	ناڤرا ۵
۱۱۱ - ۱۱۰	دی بەحسی حەجری کەت	ناڤرا ۶
۱۱۳ - ۱۱۲	دی بەحسی پیکهاتی کەت	ناڤرا ۷
۱۱۴	دی بەحسی ڤه‌گه‌هاسنا ده‌ینی کەت	ناڤرا ۸
۱۱۵	دی بەحسی پ ستوڤه‌گرتنا ده‌ینی کەت	ناڤرا ۹
۱۱۶	دی بەحسی که‌فاله‌تا ب جانی (به‌ده‌نی) خو کەت	ناڤرا ۱۰
۱۱۶	دی بەحسی شریکاتی کەت	ناڤرا ۱۱
۱۱۹ - ۱۱۸	دی بەحسی وه‌کاله‌تی کەت	ناڤرا ۱۲
۱۲۱ - ۱۲۰	دی بەحسی ئیعتیراف کرنی لسه‌ر خو کەت	ناڤرا ۱۳
۱۲۲	دی بەحسی ده‌ست گرتنی کەت	ناڤرا ۱۴
۱۲۳	دی بەحسی ژبستاندنا تشقی ئیکی ب کوته‌کی کەت	ناڤرا ۱۵
۱۲۴	دی بەحسی زفراندنا مولکی ب شریکاتی هاتیه‌ فروتن کەت	ناڤرا ۱۶
۱۲۵	دی بەحسی قه‌رزی بو تیجاره‌ پی کرنی کەت	ناڤرا ۱۷
۱۲۶	دی بەحسی ره‌زفانی، وناڤدانا داروباری کەت	ناڤرا ۱۸
۱۲۷	دی بەحسی ئیجاری (کری) کەت	ناڤرا ۱۹
۱۲۸	دی بەحسی دانا ماله‌کی کەت بو وی که‌سی بی تشته‌کی به‌رزه‌بوی بزفرینیت	ناڤرا ۲۰
۱۲۸	دی بەحسی که‌راخیی و مریباتیا ده‌خل ودانی کەت	ناڤرا ۲۱
۱۲۹	دی بەحسی عیماره‌ت کرنا مولکی مری، و بی خودان کەت	ناڤرا ۲۲
۱۳۰	دی بەحسی راگرتنا مالی کەت بو خودی کو دبیزنی (وه‌قف)	ناڤرا ۲۳
۱۳۱	دی بەحسی خه‌لات و دیاریا کەت	ناڤرا ۲۴
۱۳۴ - ۱۳۲	دی بەحسی دبیتنا تشقی کەتی و به‌رزه‌بوی کەت	ناڤرا ۲۵

ژماره	ناڤین باهتان	لاپهر
ناڤبرا ۲۶	دی به حسی دیتنا بچیکی هاتیه هاقیتن ویی خودان کت	۱۳۵
ناڤبرا ۲۷	دی به حسی وی تشقی ئیمانته کت	۱۳۶
کیتابا حهفتی	کیتابا میراتهی و وهصیهتا	۱۳۷-۱۴۵
ناڤبرا ۱	دی به حسی میراتگریت مری کت ژ زهلاما	۱۳۷
ناڤبرا ۲	دی به حسی ئهویت بی بار نهبن ژمیراتهی چ جارا، وئهویت بی باردبن	۱۳۸
ناڤبرا ۳	دی به حسی نیزیکتزین مروفتی مروقی کت	۱۳۹
ناڤبرا ۴	دی به حسی وان پاریت وارسا ئهویت هاتینه فهبرین کت	۱۴۰-۱۴۴
ناڤبرا ۵	دی به حسی وهصیهتا دوروست کت	۱۴۵
کیتابا ههشتی	کیتابا نیکاحی وئهو تشتیت پیئه گریدای	۱۴۶-۱۷۶
ناڤبرا ۱	دی به حسی خیرا ژن ئینانی کت	۱۴۶
ناڤبرا ۲	دی به حسی بهریخودانا زهلامی بو ژنکی کت	۱۴۷-۱۴۸
ناڤبرا ۳	دی به حسی شهرتیت دوروستیا مارکرنا ژنکی کت	۱۴۹
ناڤبرا ۴	دی به حسی تهرتیبا مارکرنا ژنکی کت	۱۵۰
ناڤبرا ۵	دی به حسی وان ژنکا کت ئهویت مارکرنا وان بو مروقی دحرام	۱۵۱-۱۵۳
ناڤبرا ۶	دی به حسی ناف ئینانا مههری کت، و واجب بونا وی	۱۵۴-۱۵۵
ناڤبرا ۷	دی به حسی سهرتیشتا بیک وفاقا کت	۱۵۵
ناڤبرا ۸	دی به حسی عهدالتهتی کت دنابهینا ژنکا دا وزیربونا وان	۱۵۶-۱۵۷
ناڤبرا ۹	دی به حسی بهردانا ژنکی کت بهرامبهری ماله کی (دیپژنی خولع)	۱۵۸
ناڤبرا ۱۰	دی به حسی طهلاق بهردانا ژنکا کت	۱۵۹-۱۶۱
ناڤبرا ۱۱	دی به حسی طهلاقی حورری وعهبدی کت	۱۶۲
ناڤبرا ۱۲	دی به حسی طهلاق دانا بزفرین کت	۱۶۳
ناڤبرا ۱۳	دی به حسی سیند خارنا نهچونا نفینا ژنکی کت	۱۶۴
ناڤبرا ۱۴	دی به حسی زهلام بیژته ژنکا خو تو بومن وهکی پشتا دهیکا من بی	۱۶۵
ناڤبرا ۱۵	دی به حسی لیعانی لئابینه ژن ومیرا کت	۱۶۶-۱۶۷
ناڤبرا ۱۶	دی به حسی عیددیت ژنکا ورهنگیت وان کت	۱۶۸-۱۶۹
ناڤبرا ۱۷	دی به حسی ژنکا د عیددا دا وئه حکامیت وی کت	۱۷۰
ناڤبرا ۱۸	دی به حسی عیددیت جاریا نی کت	۱۷۱
ناڤبرا ۱۹	دی به حسی خارنا شیری ژنکی کت	۱۷۲
ناڤبرا ۲۰	دی به حسی نهفهقی دهیبابا وعهیلی وحهیوانا کت	۱۷۳-۱۷۵
ناڤبرا ۲۱	دی به حسی خودان کرنا بچیکا کت	۱۷۶

لاپەر	نافین بابه تان	ژماره
۱۷۷-۱۸۵	کیتابا جه ریما وقه ترما (تاوانا)	کیتابا نه هی
۱۷۷-۱۷۸	دی به حسی شکلیت کوشتی کت	ناقبر ۱
۱۷۹-۱۸۰	دی به حسی شهرتیت واجب بونا قیصاصی کت	ناقبر ۲
۱۸۱-۱۸۴	دی به حسی به بیان کرنا خوینا کت	ناقبر ۳
۱۸۵	دی به حسی سیندا سهرا کوشتی کت	ناقبر ۴
۱۸۶-۱۹۶	کیتابا هه ددا (توخیا)	کیتابا ده هی
۱۸۶-۱۸۷	دی به حسی هه ددیت زینایی کت	ناقبر ۱
۱۸۸-۱۸۹	دی به حسی هه ددیت توهمدت باراندنا زینایی کت	ناقبر ۲
۱۹۰	دی به حسی هه ددیت فه خارنا عهره قی کت	ناقبر ۳
۱۹۱-۱۹۲	دی به حسی هه ددیت دزیکه ری کت	ناقبر ۴
۱۹۳	دی به حسی ریگرا ومروقه شه لینا کت	ناقبر ۵
۱۹۴	دی به حسی هه ققی به ره فانی کت	ناقبر ۶
۱۹۴	دی به حسی قاچاغا کت	ناقبر ۷
۱۹۵	دی به حسی دسه ردا چونا ژدینی ئیسلامی کت	ناقبر ۸
۱۹۶	دی به حسی هه ددیت تاریک و صصلاتی کت	ناقبر ۹
۱۹۷-۲۰۴	کیتابا جهیادی	کیتابا یازدی
۱۹۷-۱۹۸	دی به حسی شهرتیت واجب بونا جهیادی کت	ناقبر ۱
۱۹۸-۲۰۱	دی به حسی کهل و په لیت شه ری کافرا کت	ناقبر ۲
۲۰۲	دی به حسی وی مالی بی شهر ژ کافرا تینه ستاندن کت	ناقبر ۳
۲۰۳-۲۰۴	دی به حسی زیره سه ری و خویکی کت	ناقبر ۴
۲۰۵-۲۱۳	کیتابا نیچیری و سه رژیکرنا هه یوانی	کیتابا دوازدی
۲۰۵-۲۰۷	دی به حسی چه واتیا سه رژیکرنی کت	ناقبر ۱
۲۰۸-۲۰۹	دی به حسی خارنا گوشتی هه یوانی هلال و حه رام کت	ناقبر ۲
۲۱۰-۲۱۲	دی به حسی قوربانی کت	ناقبر ۳
۲۱۳	دی به حسی عه قیقه ی کت	ناقبر ۴
۲۱۴	کیتابا به ری ئیک راکرنی وئارمانجانی	کیتابا سیزدی
۲۱۴	دی به حسی به ری ئیک راکرنی وئارمانجانی کت	ناقبر ۱

لاپهر	ناڤین باهتان	ژماره
۲۱۷-۲۱۵	کیتابا سویندا ونهزرا	کیتابا چاردی
۲۱۶-۲۱۵	دی بهحسی سویند خارنا دوروست کهت	ناڤرا ۱
۲۱۷	دی بهحسی چهاتیا فهرز بونا نهزری کهت	ناڤرا ۲
۲۲۷-۲۱۸	کیتابا حوکم کرنی وشههادت دانی	کیتابا پازدی
۲۲۱-۲۱۸	دی بهحسی خاسیهت وسالوخهتیت قازی کهت	ناڤرا ۱
۲۲۲	دی بهحسی لیکفه کرنا تشتا کهت	ناڤرا ۲
۲۲۴-۲۲۳	دی بهحسی حوکم کرنا ب شاهدها کهت	ناڤرا ۳
۲۲۵	دی بهحسی شهرتیت شاهدها کهت	ناڤرا ۴
۲۲۷-۲۲۶	دی بهحسی حقیقت خودی و حقیقت مروفا کهت	ناڤرا ۵
۲۳۳-۲۲۸	کیتابا نازاکرنی	کیتابا شازدی
۲۲۸	دی بهحسی نازاکرنا عهد و جاریا کهت	ناڤرا ۱
۲۲۹	دی بهحسی وارسیا عهد و جاریا کهت	ناڤرا ۲
۲۳۰	دی بهحسی نازاکرنا عهدا کهت پشتی مرنی	ناڤرا ۳
۲۳۱	دی بهحسی ریڈانا عهد و جاریا کهت	ناڤرا ۴
۲۳۳-۲۳۲	دی بهحسی وی جاریا دهیکا عهیلی کهت	ناڤرا ۵
۲۳۹-۲۳۴	لیستا ناهروکا کتیپی	دویمای